

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2006–2007)

FOR BUDSJETTERMINEN 2007

Utgiftskapitler: 1700–1795

Inntektskapitler: 4700–4799

Innhold

Del I			
Innledende del	9	3.3.1	Oppgaver som er dimensjonerende for utformingen av Forsvarets struktur
1	Kort omtale av forslaget til forsvarsbudsjett for 2007	11	33
1.1	Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk	11	
1.2	Status, hovedmål og prioriteringer	11	
1.3	Økonomiske rammer	15	
1.4	Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak	15	
2	Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk og norske hovedprioriteringer	16	
2.1	Norges sikkerhetspolitiske interesser	16	
2.2	Sikkerhetspolitiske utfordringer ...	16	
2.3	Sentrale sikkerhetspolitiske utviklingstrekk	17	
2.4	Nordområdene	18	
2.5	Deltagelse i militære operasjoner i utlandet	19	
2.6	Behovet for en moderne etterretningstjeneste	21	
2.7	Utviklingen i FN	21	
2.8	Utviklingen i NATO	22	
2.9	USA og den transatlantiske dimensjon	23	
2.10	Utviklingen i EU og europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik	24	
2.11	Russland	25	
2.12	Norden og de baltiske stater	26	
2.13	Nordsjøstrategien	27	
3	Hovedmål og prioriteringer	28	
3.1	Målene for regjeringens økonomiske politikk	28	
3.2	Hovedmål, virkemidler og prioriteringer i forsvarspolitikken .	28	
3.2.1	Forsvarsomstillingen 2002–2005 – hovedresultater	29	
3.2.2	Forsvarsomstillingen 2005–2008 ...	30	
3.2.3	Økonomiske rammer	32	
3.2.4	Hovedprioriteringer i 2007	32	
3.3	Forsvarets oppgaver	33	
		3.3.2	Oppgaver som ikke er dimensjonerende for Forsvarets struktur
		3.4	Strategisk målstyring av Forsvaret
		3.4.1	Leveranser
		3.4.2	Økonomi
		3.4.3	Interne prosesser
		3.4.4	Mennesker, læring og utvikling ...
		3.5	Verneplikten
		3.6	Andre personellrelaterte tema
		3.7	Eiendomsforvaltning og -avhending
		3.8	Forskning og utvikling
		3.9	Næringssamarbeid og samarbeid med andre offentlige virksomheter nasjonalt og internasjonalt
		4	Rapport for virksomheten 2005
		4.1	Innledning
		4.2	Budsjettutvikling
		4.3	Forsvarsdepartementet
		4.4	Struktur og organisasjon
		4.4.1	Felles stridskrefter
		4.4.2	Forsvarsgrenvise stridskrefter inkl. Heimevernet (HV)
		4.5	Operativ virksomhet
		4.6	Utenlandsk trening i Norge
		4.6.1	Etablering av Senter for militære erfaringer og Alliert kompetansesenter for operasjoner under vinterforhold
		4.7	Personell
		4.7.1	Oppfølging av likestillingslovens § 1A i Forsvarsdepartementet
		4.7.2	Utdanning
		4.7.3	Verneplikt
		4.7.4	Personellstyrke
		4.8	Eiendomsforvaltning og avhending – Forsvarsbygg
		4.9	Investeringer
		4.9.1	Materiellinvesteringer (post 45) ...
		4.9.2	Nasjonalfinansierte eiendom-, bygg- og anleggsinvesteringer (post 47) .

4.9.3	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider (Post 48 NATO-prosjekter)	63
4.9.4	Forsvarets forskningsinstitutt	64
4.10	Forskning og utvikling	64
4.11	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	64
4.12	Miljøvern	65
4.13	Program Golf (Nå LOS-programmet i Forsvaret)	67

Del II

Budsjettforslag	69
-----------------------	----

Programområde 04 Militært forsvar

Programkategori 04.10 Militært forsvar mv. ...

Kap. 1700 Forsvarsdepartementet	72
Kap. 4700 Forsvarsdepartementet	73
Kap. 1710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	73
Kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	76
Kap. 1716 Forsvarets forskningsinstitutt	76
Kap. 1719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	77
Kap. 4719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	82
Kap. 1720 Felles ledelse og kommandoapparat	82
Kap. 4720 Felles ledelse og kommandoapparat	85
Kap. 1723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet	85
Kap. 4723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet	86
Kap. 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	86
Kap. 4725 Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben	88
Kap. 1731 Hæren	88
Kap. 4731 Hæren	91
Kap. 1732 Sjøforsvaret	91
Kap. 4732 Sjøforsvaret	93
Kap. 1733 Luftforsvaret	93
Kap. 4733 Luftforsvaret	95
Kap. 1734 Heimevernet	95
Kap. 4734 Heimevernet	97
Kap. 1735 Etterretningstjenesten	98
Kap. 1740 Forsvarets logistikkorganisasjon ...	98
Kap. 4740 Forsvarets logistikkorganisasjon ...	100
Kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	101
Kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	114

Kap. 1790 Kystvakten	114
Kap. 4790 Kystvakten	116
Kap. 1791 Redningshelikoptertjenesten	116
Kap. 4791 Redningshelikoptertjenesten	117
Kap. 1792 Norske styrker i utlandet	117
Kap. 4792 Norske styrker i utlandet	119
Kap. 1795 Kulturelle og allmenntilgode formål	120
Kap. 4795 Kulturelle og allmenntilgode formål	121
Kap. 4799 Militære bøter	121

Del III

Omtale av særlige tema	123
------------------------------	-----

6 Informasjonssaker

6.1	Reforhandling av avtaleverket mellom Forsvaret og Avinor AS vedrørende lufthavner	125
6.2	Vedrørende tidligere vedtak om Luftforsvarets hovedverksted på Kjeller og 335-skvadronen på Gardermoen	125
6.3	Omgjøring av Forsvarets logistikkorganisasjon/Avdeling for tungt vedlikehold (FLO/TV) til aksjeselskap	126
6.4	LOS-programmet i Forsvaret	126
6.5	Om oppfølging av Granskingsutvalget for IKT-kontrakter	127
6.6	Vinterinnkalling	128
6.7	Årlige gratis besøksreiser	128
6.8	Gradsstrukturen i Forsvaret	128
6.9	Næringspolitiske aspekter ved Forsvarets anskaffelser	128
6.10	Norges samarbeid med European Defence Agency (EDA)	129
6.11	Ny etat med ansvar for investering og innkjøp	129
6.12	Gjennomgang av erfaringer fra nedbemanning, samt privatisering og anbud i Forsvaret	129
6.13	Evalueringsrapport om systemet med horisontal samhandel i Forsvaret ..	130
6.14	Om oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak fra Stortinget	131

7 Sektorovergripende miljøvernpolitikk

8 Oppfølging av § 1a i likestillingsloven

132	133
-----	-----

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2007, kapitlene 1700–1795, 4700–4799	135
--	------------

Vedlegg 1	
Ordninger i tilknytning til verneplikten	141

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Forsvarsrammen 2007 ift. 2006 ..	32	Tabell 5.3	Tildeling til sivile organisasjoner	82
Tabell 3.2	Operative felleselementer	38	Tabell 5.4	Budsjettekniske endringer	83
Tabell 3.3	Landstyrker	41	Tabell 5.5	Budsjettekniske endringer	86
Tabell 3.4	Sjøstyrker	42	Tabell 5.6	Budsjettekniske endringer	89
Tabell 3.5	Luftstridskrefter	43	Tabell 5.7	Budsjettekniske endringer	92
Tabell 3.6	Førstegangstjenestens lengde i 2007	47	Tabell 5.8	Budsjettekniske endringer	94
Tabell 4.1	Bevilgningsmessige endringer ...	53	Tabell 5.9	Budsjettekniske endringer	96
Tabell 4.2	Førstegangstjeneste	60	Tabell 5.10	Budsjettekniske endringer	99
Tabell 4.3	Status avlønnede personer i FMO, omregnet til årsverk	61	Tabell 5.11	Formålstabell	103
Tabell 5.1	Prosjekter over 100 mill. kroner	76	Tabell 5.12	Kategori 1-prosjekter	103
Tabell 5.2	Forsvarsattachéer ved norske utenriksstasjoner	78	Tabell 5.13	Fellesfinansierte prosjekter (postene 44, 48 og 01)	113
			Tabell 5.14	Budsjettekniske endringer	114

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2006–2007)

FOR BUDSJETTERMINEN 2007

Utgiftskapitler: 1700–1795

Inntektskapitler: 4700–4799

*Tilråding fra Forsvarsdepartementet av 15. september 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledende del

1 Kort omtale av forslaget til forsvarsbudsjett for 2007

1.1 Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk

Norges nærområder og Europa generelt må i global sammenheng anses som fredelige og stabile. Det eksisterer i dag ingen trussel om et konvensjonelt militært angrep på Norge. Likevel står Norge overfor en rekke faktiske og potensielle sikkerhetspolitiske utfordringer, både regionalt og globalt.

Regionalt er det i havområdene i nord vi står overfor noen av de største utfordringene. Disse utfordringene er i dag hovedsakelig av ikke-militær art og knyttet til utnyttelsen av ressursene i området. Områdets fortsatte militærstrategiske betydning gjør imidlertid at utfordringene også kan bli av sikkerhetspolitisk karakter. En stabil utvikling i nord, basert på en konsekvent og forutsigbar norsk politikk i området, samt et konstruktivt samarbeid både med Russland og våre allierte, er av denne grunn sentrale mål for regjeringen.

I dag er hovedutfordringene blant annet internasjonal terrorisme, statsammenbrudd, spredningen av masseødeleggelsesvåpen og langtrekkende missiler, men også regionale konflikter utenfor Europa. Internasjonale organisasjoner som FN, NATO, EU og Den afrikanske union (AU) er i dette lys blitt enda viktigere for å håndtere kriser som truer internasjonal fred og sikkerhet. Samtidig fremstår Kina, India og Russland som tyngre aktører i internasjonal politikk. Særlig Asias rolle vil trolig bli viktigere i årene fremover. Disse utviklingstrekkene, samt et økt internasjonalt engasjement for å hindre og håndtere alvorlige kriser og væpnede konflikter, har bidratt til å styrke betydningen av internasjonale organisasjoner som FN, NATO, EU og AU.

Regjeringens mål er en FN-ledet verdensorden. Regjeringen legger stor vekt på å styrke både FNs rolle som overordnet global aktør, og NATOs rolle som garantist for kollektiv sikkerhet og det sentrale forum for transatlantisk dialog og samarbeid. Samtidig arbeider regjeringen aktivt for å bidra til at EU styrker sin rolle på det sikkerhets- og forsvarspolitiske plan, i harmoni med NATO.

Som en sentral del av vårt arbeid for å styrke FN og NATO, er det et viktig mål for regjeringen at Norge bidrar aktivt til å styrke begge organisasjoners evne til krisehåndtering. Særlig viktig er arbeidet for å styrke deres evne til konfliktløsning,

gjennom en helhetlig tilnærming, inneholdende både militære og sivile tiltak. Norsk deltagelse i flernasjonale militære operasjoner i utlandet styrker internasjonal og dermed også norsk sikkerhet, demonstrerer Norges solidaritet med det internasjonale samfunn og bidrar til å oppfylle de forpliktelser vi har påtatt oss som medlem av FN og NATO. Det er en forutsetning for vår deltagelse i utenlandsoperasjoner at de er forankret i et klart og utvetydig FN-mandat eller annet anerkjent folkerettslig grunnlag, slik som selvforsvar eller invitasjon fra et lands lovlige myndigheter. I 2007 tar regjeringen sikte på å øke Norges militære internasjonale engasjement noe, bl.a. ved å tilby en styrke til en eventuell FN-operasjon i Sudan.

Russland fremstår i dag som en langt mer selv-sikker internasjonal aktør enn for få år siden. Det virker klart at landet ønsker en mer aktiv og synlig rolle i internasjonal politikk. Russlands vei mot et fungerende demokrati er preget av motstridende tendenser og den innenrikspolitiske utviklingen vil fortsatt kunne få konsekvenser for norske interesser. Norges forhold til Russland på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området utvikler seg positivt, og preges av betydelig åpenhet og tillit.

Det nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet er omfattende, i stadig utvikling og prioriteres høyt. Norge overtok formannskapet i det nordiske forsvarspolitiske samarbeidet fra 1. januar 2006. Norge har inngått samarbeid med Sverige, Finland og Estland om etablering av en felles innsatsstyrke innenfor rammen av EU Battlegroup-konseptet, med beredskapsperiode i første halvår 2008. Norge vil delta med 150 personell. I NATO har Norge et omfattende samarbeid med Danmark, Nederland, Storbritannia og Tyskland gjennom det vi kaller nordsjøstrategien. Samtidig søker vi deltagelse i og innflytelse på EU-samarbeidet innen sikkerhets- og forsvarspolitikken. Det viktigste for Norge i denne sammenheng er at dette samarbeidet utvikler seg koordinert med og mest mulig komplementært til NATO.

1.2 Status, hovedmål og prioriteringer

Utgangspunktet for den pågående moderniseringsprosessen i Forsvaret ble lagt av Stoltenberg I-

regjeringen gjennom langtidsplanen for Forsvaret i perioden 2002–2005, jf. Innst. S. nr. 342 (2000–2001) og St.prp. nr. 45 (2000–2001). Forsvaret innledet med dette omstillingen fra et tradisjonelt innrettet mobiliseringsforsvar til et moderne sikkerhetspolitisk og fleksibelt verktøy som skal kunne møte et bredt spekter av utfordringer hjemme og ute. Det ble lagt vekt på at Forsvaret måtte være forandringsdyktig, og løpende kunne tilpasse seg endringer i omgivelsene. Bondevik II-regjeringen videreførte i hovedsak denne kursen. Et bredt flertall i Stortinget sluttet seg våren 2004 til den gjeldende langtidsplanen for Forsvaret i perioden 2005–2008, jf. Innst. S. nr. 234 (2003–2004) og St.prp. nr. 42 (2003–2004).

Regjeringen vil ha et moderne forsvar, tilpasset nye sikkerhetsutfordringer. Nye og mer sammensatte trusler øker behovet for et fleksibelt forsvar som kan håndtere et bredt spekter av ulike oppgaver. Beredskap langs kysten skal prioriteres høyere enn i dag, og Forsvarets rolle i forhold til miljøovervåkning og maritimt redningsarbeid styrkes. Forsvaret skal i større grad enn i dag innrettes mot å håndheve suverenitet og sikre stabilitet i våre havområder i nord. Regjeringen vil opprettholde den allmenne verneplikten, tilpasset en ny tid. Forsvarets behov skal ligge til grunn for praktiseringen. For å kunne følge opp realiseringen av disse målene vil regjeringen fortsette arbeidet med å gjennomføre den vedtatte langtidsplanen for Forsvaret, med de presiseringer som ligger i Soria Moria-erklæringen. Regjeringen ser nordområdene som Norges viktigste strategiske satsningsområde i årene som kommer. Regjeringens ambisjon er å styrke Forsvarets evne til oppgaveløsning, med vekt på tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord. Dette følges opp av betydelig økte bevilgninger til operativ tilstedeværelse og aktivitet i nord. Regjeringen vil videre legge opp til et aktivt internasjonalt engasjement, spesielt en økt satsning på FN-ledede operasjoner.

På bakgrunn av ovennevnte målsettinger har regjeringen to overordnede prioriteringer for forsvarspolitikken i 2007: for det første å videreføre omstillingen ved å kanalisere mest mulig ressurser til modernisering av styrkestrukturen gjennom materiellinvesteringer og fremtidsrettet operativ drift; for det andre – innenfor rammen av omstillingen – å prioritere virksomheten slik at Forsvarets oppgaver løses best mulig.

Regjeringen vil videreføre arbeidet med å modernisere Forsvaret, både på kort og lang sikt. Flere av Forsvarets sentrale materiellsystemer når slutten av sin tekniske og operative levealder i perioden 2010–2020, og dette vil skape betydelige utfordringer i arbeidet med å tilstrebe en riktig og vedva-

rende balanse mellom Forsvarets ambisjonsnivå, struktur og ressurstilgang. I et slikt tidsperspektiv og gitt en videreføring av dagens budsjettnivå, vil det ikke være mulig å videreføre den vedtatte forsvarsstrukturen. Dette vil innebære at ytterligere reform og rasjonaliseringstiltak vil måtte vurderes og gjennomføres i Forsvarets struktur og organisasjon, herunder basestrukturen. Dette er en problemstilling som også den forrige regjeringen omtalte i St.prp. nr. 42 (2003–2004), kapittel 9, og disse utfordringene vil stå sentralt i arbeidet med den neste langtidsplanen for Forsvaret. Denne er planlagt fremlagt for Stortinget våren 2008. Som et ledd i grunnlagsarbeidet for langtidsplanen har forsvarssjefen igangsatt sin Forsvarsstudie 2007, og regjeringen har i tråd med Soria Moria-erklæringen oppnevnt et bredt sammensatt og rådgivende forsvarspolitisk utvalg. Anbefalingene fra disse prosessene vil utgjøre de mest sentrale innspill til regjeringens arbeid med langtidsplanen.

Status etter første etappe i omleggingen av Forsvaret – perioden 2002–2005

Da regjeringen Stoltenberg I la frem St.prp. nr. 45 (2000–2001) Omleggingen av Forsvaret i perioden 2002–2005, var siktemålet å løse en dyp og vedvarende strukturell krise. Forsvaret var for stort i forhold til ressurstilgangen, og Forsvarets innretning var ikke tilpasset fremtidens oppgaver. Disse problemene hadde bygget seg opp gjennom en årrekke, og de mislykkede forsøkene som ble gjort på 1990-tallet for å løse dem, synliggjorde at Forsvaret også sto overfor en styringskrise.

Omleggingen tok først sikte på umiddelbart å tilpasse Forsvarets struktur og driftsmønster til et realistisk budsjettnivå. Dernest var målet å styrke Forsvarets operative evne, ved å tilpasse innrettingen på Forsvarets kapasiteter til nye sikkerhetspolitiske rammebetingelser og utfordringer. Ved avslutningen av langtidsperioden 2002–2005 kan det slås fast at alle de overordnede økonomisk-administrative omstillingsmål ble nådd. Alle struktur- og organisasjonsendringer ble gjennomført, de fleste meget tidlig i perioden, og den forbedrede kontrollen over driftsutgiftene førte til et driftsnivå ved utgangen av perioden som var om lag 2,4 mrd. kroner lavere enn et alternativ uten omlegging.

Reformene innenfor forvaltnings- og regnskapsstyringsområdet som ble gjennomført for å få bedre styring av og kontroll med Forsvarets økonomi og ressursbruk, bidro til at Riksrevisjonen, ved sine årlige gjennomganger av regnskapene, oppdaget alvorlige feil og mangler. Det kan antas at disse feil og mangler hadde eksistert i en årrekke, men at de da ikke ble oppdaget grunnet mangelfulle forvalt-

nings- og regnskapssystemer. Riksrevisjonens anmerkninger, sammen med enkelte forsvarsavdelingers betydelige merforbruk av budsjettmidler i 2004, ledet i neste omgang til ytterligere tiltak for å styrke regnskaps- og økonomistyringen i Forsvarets militære organisasjon. Summen av iverksatte tiltak har gitt gode resultater. Det vises bl.a. til nærmere redegjørelse i St.meld. nr. 10 (2005–2006) og til Stortingets behandling av denne, jf. Innst. S. nr. 176 (2005–2006).

Enkelte spesifiserte delmål for omstillingen ble imidlertid ikke nådd, eller nådd fullt ut. Særlig gjelder dette Stortingets forutsetning om en netto innsparing på minimum 50 pst. i årsverkene i den øverste forsvarsledelse, kravene til effektivisering av FLO og målsettingen om bedre kontroll med utviklingen av årsverkskostnadsutviklingen i forsvarssektoren. Disse urealiserte gevinstene – sammen med lavere bevilgninger til forsvarssektoren enn forutsatt i forsvarsforliket av 2002 – har resultert i at det fortsatt gjenstår enkelte ubalanser. Tross dette er det likevel Forsvarsdepartementets samlede vurdering at forsvarsomstillingen 2002–2005 ga de hovedresultater som Stortinget la til grunn ved innledningen av perioden. Denne vurderingen støttes av Statskonsults Rapport 2006:07 om omstillingen av Forsvaret. De nevnte manglende gevinstene er blant de sentrale utfordringer for videre oppfølging i langtidsperioden 2005–2008.

Oppfølging av langtidsplanen 2005–2008

Moderniseringsprosessen vil bli videreført i 2007, både gjennom ytterligere rasjonalisering, forbedring av interne prosesser og gjennom innfasing av nytt materiell. Ved utgangen av 2006 forventes de organisatoriske hovedtrekkene i ny struktur å være på plass. Regjeringen mener omstillingen av Forsvaret er både nødvendig og riktig, og vil samtidig gjennomføre de justeringer som følger av prioriteringene i Soria Moria-erklæringen. Gjeldende langtidsplan ligger fast, jf. Innst. S. nr. 234 (2003–2004) og St.prp. nr. 42 (2003–2004).

St.prp. nr. 42 (2003–2004) legger opp til en helhetlig forsvarsstruktur, der det er gjort et betydelig arbeid for å tilpasse forsvarssektoren til en utfordrende økonomisk utvikling i perioden 2005–2008. Samtidig moderniseres styrkestrukturen ytterligere. Det er regjeringens syn at med de bevilgninger og den budsjettprofil det legges opp til i denne proposisjonen, kan moderniseringen av Forsvaret videreføres på en god måte. Høy prioritet gis til kapasiteter som dekker en bred del av oppgavespekteret, kapasiteter som har hurtig reaksjons- og forflytningsevne og kapasiteter som bidrar til transformasjon. Overlappende kapasiteter skal

søkes unngått. Det legges stor vekt på målrettet bruk av investeringsmidlene for å styrke Forsvarets operative evne. Kvalitet prioriteres fremfor kvantitet, uten at dette skal føre til at organisasjonen kommer under kritisk nivå på viktige kompetanseområder. Betydelige endringer gjennomføres på personellområdet.

Langtidsplanen skisserer en rekke tiltak for å vri ressursstrømmen fra støttevirksomhet til operativ virksomhet, i tillegg til å styrke kontrollen med Forsvarets utgifter. Samlet skal Forsvaret i perioden 2005–2008 frigjøre minst 2 mrd. kroner fra logistikk- og støttevirksomhet i Forsvarets logistikkorganisasjon og øvrige deler av forsvarssektoren. Disse gevinstene er sentrale for en strukturutvikling som understøtter Forsvarets oppgaver, og en dreining av aktiviteten i samsvar med dette. Forsvarssektoren har frigjort betydelige midler i 2005 og 2006 til prioritert operativ drift og investeringer ved å realisere effektiviserings- og rasjonaliseringsgevinster i støttestrukturen. Fremdriften er likevel langsommere enn forutsatt. Prognosen for forsinkelser i de planlagte gevinstrealiseringene anslås til om lag 0,6 mrd. kroner årlig ved utgangen av 2007.

Regjeringen foreslår en forsvarsramme på 30 989 mill kroner. I Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004) ble det forutsatt gjennomsnittlig årlig bevilgningsnivå som er i overkant av 0,8 mrd. kroner høyere enn den foreslåtte budsjett-rammen for 2007. En rekke budsjettmessige tiltak er gjennomført for å kunne kompensere for dette.

På grunn av kompleksiteten som både omgir og preger den omfattende moderniseringsprosessen i Forsvaret, er det nødvendig å ha beredskap for løpende å kunne vurdere behovet for ytterligere justeringer i lys av utviklingen og usikkerheter som måtte oppstå underveis i omleggingen. Kortsiktige likviditetsstyringstiltak, i den grad slike er nødvendig, må vurderes innenfor rammen av en helhet, der disse ses i nær sammenheng med de grunnleggende plan- og strukturforutsetningene for Forsvarets videre utvikling. Presset for å øke driftsbudsjettet må ikke løses ved å tære på de planlagte avsetningene til investeringer, med mindre slike løsninger kombineres med kutt i styrkestrukturen. Utfordringene med økt driftsbudsjett understrekes av at det samlede driftsbudsjettet ligger faretruende nær et punkt hvor den positive utviklingen Forsvaret har oppnådd de senere årene, kan bli reversert, og vi igjen får en situasjon der driftskostnadene stiger på en slik måte at moderniseringssetterslep og manglende økonomisk bærekraft får bygge seg opp til et u håndterlig nivå. Dette var for noen få år siden hovedproblemet i forsvarssektoren.

Prioriteringer i 2007

En sentral prioritering i regjeringens budsjettforslag for 2007 er å legge til rette for Soria Moria-erklæringens mål om at Forsvaret i større grad enn i dag innrettes mot å håndheve suverenitet og sikre stabilitet i våre havområder, særlig i nord, og at Forsvarets tilstedeværelse skal holdes på et høyt nivå i Nord-Norge. En annen sentral prioritering er at det legges til rette for økt deltakelse i internasjonale operasjoner forankret i et klart og utvetydig FN-mandat eller annet anerkjent folkerettslig grunnlag. Regjeringen har gjennom dette budsjettet søkt i størst mulig grad å skjerme de operative aktiviteter, tiltak og investeringer som utgjør fundamentet for den moderniseringen Stortinget har vedtatt. Betydelige ressurser settes inn for å sikre at omstillingens tempo opprettholdes. I 2007 er det behov for å videreføre et fokus på å realisere de forventede gevinstmålene som er satt for perioden. Innfasing av enkelte nye kapasiteter forsinkes og forskyves ut over planperioden 2005–2008, og vil måtte vurderes videre i en helhetlig ramme i tilknytning til arbeidet med neste langtidsplan for Forsvaret

Fornyelsen av strukturen gjennom materiellinvesteringer, kompetanseutvikling og styrkeproduksjon for å øke de operative leveransene er kritisk for den forutsatte moderniseringen, og er derfor tilført mest mulig av de tilgjengelige ressursene i forslaget til forsvarsbudsjett for 2007. Budsjettforslaget gir rom for betydelig modernisering og betydelig operativ aktivitet. Samtidig illustrerer budsjettet de strukturelle utfordringer Forsvaret står overfor på lengre sikt. Disse utfordringene vil best kunne håndteres gjennom neste langtidsplan for Forsvaret. Operativ aktivitet i forsvarsgrenene er prioritert, og alle grenene har fått økt sine budsjetter. Den økte operative aktiviteten vil i hovedsak rettes inn mot nordområdene.

Hæren prioriteres høyest og styrkes mest. Denne styrkingen er nødvendig for at Hæren skal kunne bygges opp mot de mål vedtatt planverk forutsetter, for dermed også å kunne følge opp regjeringens ambisjon om gradvis å øke, og også bibeholde, den norske deltagelsen i freds- og stabiliseringsoperasjoner i FN- og NATO-regi. Forslaget tar sikte på at Hæren kan øke oppbemanningen ift. 2006, bl.a. for å ha tilstrekkelig personellutholdenhet til å kunne støtte to operasjoner i utlandet, hver på omkring kompanistørrelse, samtidig og over lengre tid. Når gjeldende planer er realisert, skal Hæren kunne vedlikeholde et bataljonsengasjement i internasjonale operasjoner sammenhengende i tre til fem år. Regjeringens ambisjon er at denne evnen skal styrkes ytterligere. Satsningen

vil gi økt ressursinnsats i Nord-Norge. Hæren vil fortsatt være største nasjonale bidragsyter til fler-nasjonale operasjoner, og vil opprettholde størrelsen på sitt engasjement i *International Security Assistance Force* (ISAF) i Afghanistan. Samtidig planlegger Hæren med å ha en styrke på kompanistørrelse klar til innsetting i en eventuell FN-operasjon i Afrika i 2007, med prioritet til Sudan. Hærens jegerkommando (HJK) videreutvikles og styrkes ytterligere i 2007, bl.a. for å sikre mer robuste fagmiljø og bedre interoperabilitet og evne til understøttelse og vedlikehold av operativ innsats over tid. HJK vil være i stand til å stille styrker til nasjonal og internasjonal beredskap, samt til å støtte sivile myndigheter. Grensevakt og vakthold av kongehus opprettholdes på nivå som i 2006. For å styrke det operative fokuset i Hæren ytterligere, foreslår regjeringen å legge ned Brigade 6, da denne – innenfor de rammer som ble lagt i St.prp. nr. 42 (2003–2004) – ikke har noen operativ verdi, og kun utgjør en administrativ og økonomisk ekstrabelastning. Samtlige Leopard 1-stridsvogner, med unntak av spesialversjonene, foreslås utrangert og avhendet i tråd med gjeldende planverk.

Budsjettøkningen i *Sjøforsvaret* går i hovedsak til innfasingen av Fridtjof Nansen-klasse fregatter. Innfasing av ny og videreutvikling av eksisterende struktur har hovedprioritet i 2007. Målet er å styrke Forsvarets maritime kapasiteter og å etablere et mer moderne og fleksibelt sjøforsvar. Operativ virksomhet blir opprettholdt på omkring samme nivå som i 2006, og vil ha særlig fokus på å møte våre internasjonale forpliktelser og styrke aktiviteten i nordområdene.

Budsjettøkningen i *Luftforsvaret* vil i hovedsak gå til å styrke vedlikeholdet av flysystemene F-16, C-130, P-3 og DA-20, og til å øke treningen for kampfly noe. Operativ virksomhet i Luftforsvaret blir opprettholdt på omkring samme nivå som i 2006. Luftforsvaret fortsetter å gjennomføre struktur- og effektiviseringstiltak, deriblant effektivisering av kompetanse- og styrkeproduksjonsmiljøene. Fokus i omstillingen vil rettes mot modernisering av kampflyvåpenet gjennom effektiv utnyttelse av personellressursene og lokaliseringen av disse. I tillegg starter Luftforsvaret opprettelsen av en UAV-enhet (*Unmanned Aerial Vehicle*, dvs. ubemannede luftfartøyer), med planlagt operativ kapasitet i 2009, i tilknytning til en felles ISTAR-kapasitet (*Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance*-kapasitet).

Heimevernets (HVs) budsjett, inkludert forventet forbruk av investeringsmidler på 210 mill. kroner, vil få en total ramme på 1 275 mill. kroner. Dette viser en klar prioritering av HV, som i dag utgjør kjernen av vårt territorielle landforsvar.

Etter at ny distriktsstruktur og nye styrke kategorier er ferdig etablert, vil fokus i 2007 være rettet mot trening av alle HVs styrke kategorier og oppnåelse av full operativ kapasitet. Styrkeproduksjon og operativ virksomhet vil opprettholdes på samme nivå som i 2006. For ytterligere å prioritere operative kapasiteter, foreslår regjeringen å avvikle reservestyrken. Dette har ingen operative konsekvenser, men vil gi reduksjoner i fremtidige administrative kostnader og frigjøre lagerkapasitet.

Kystvaktens budsjett er foreslått økt betydelig i 2007, fra et allerede høyt nivå. Forsvarsdepartementet vil oppprioritere den relative vekt som legges på Kystvaktens virksomhet i nordområdene. En bærekraftig forvaltning av ressursene i internasjonalt farvann i vårt nærområde er under press og kombinert med et vedvarende press på ressursene i havet, vil tilstedeværelse og kontrollvirksomhet til havs utgjøre et prioritert område også i 2007. Det planlegges med å seile ti havgående fartøyer og seks fartøyer i kystnære områder. I den kystnære del av strukturen tilføres de siste av totalt fem nye fartøyer til erstatning for eldre fartøyer, noe som vil bidra til en mer effektiv utøvelse av kystvakt tjenesten langs kysten.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget når de presise rammene og kostnadene for norsk deltagelse i internasjonale operasjoner i 2007, bl.a. i Sudan og Libanon, er endelig avklart. For å bidra til varig stabilitet og demokrati i Afghanistan, vil ISAF (*International Security Assistance Force*) også i 2007 være hovedsatsningsområdet for vårt militære engasjement i utlandet. Norge vil i 2007 videreføre militære bidrag på Balkan, til *Operation Active Endeavour* i Middelhavet, til Sudan, samt til andre operasjoner. Disse allerede pågående operasjonene er det allerede tatt høyde for i foreliggende budsjett.

I budsjettforslaget legges det opp til at *øvingsaktiviteten* videreføres på et nivå som gjør styrkestrukturen i stand til å møte nasjonale og internasjonale forpliktelser.

Regjeringen vil opprettholde den allmenne *verneplikten*, tilpasset en ny tid. Forsvarets behov legges til grunn for praktiseringen. Innkalling av vernepliktige til førstegangstjeneste vil i 2007 videreføres på minimum 2006-nivå. Ved forbedret seleksjon som reduserer frafallet, forventes det at antallet som gjennomfører tjenesten vil øke i forhold til foregående år. Ved innkalling av kvinner til frivillig sesjon i 2007 er det forventet at kvinneandelen i førstegangstjenesten vil øke. På lengre sikt er dette tiltaket forventet å gi utslag på kvinneandelen i Forsvaret generelt, da førstegangstjenesten er den klart største rekrutteringsportalen til karriere i Forsvaret. Arbeidet med å legge forholdene til

rette for at vernepliktige kan ta inntil 20 studiepoeng under førstegangstjenesten videreføres. Dimisjonsgodtgjørelsen er planlagt økt med 2 100 kroner til totalt 23 000 kroner for mannskaper som har gjennomført 12 måneders førstegangstjeneste.

Materiellinvesteringene foreslås holdt på om lag samme nivå som i 2006. Dette vil muliggjøre en betydelig fornyelse av strukturen, men er ikke tilstrekkelig for å følge opp fornyelsen av Forsvaret i det tempo som er forutsatt i langtidsplanen. Den største satsningen er innenfor sjøstridssystemer, med hovedvekt på nye fregatter og nye Skjoldklasse missiltorpedobåter. Det nest største satsningsområdet er informasjonsinfrastruktur, der investeringer i kommunikasjonssystemet Taktisk datalink-16 er den største enkeltinvesteringen. Landstridssystemer er også et vesentlig satsningsområde, der de største beløpene går med til pansrede plattformer. Det satses rundt en halv milliard kroner innenfor områdene luftstrid, helikopter og lufttransport, logistikk og etterretning og overvåking. Her er de største satsningsområdene kampflyvåpenet, enhetshelikopter, utstyr til internasjonale operasjoner og maritime patruljefly.

Investeringene i nasjonale *eiendommer, bygg og anlegg* (EBA) foreslås redusert og er lavere enn behovet. Dette er imidlertid forsvarlig da det i forbindelse med neste langtidsplan vil bli utredet endringer i basestrukturen som, dersom disse blir besluttet, vil kunne påvirke innretningen på EBA-investeringene. Bevilgningen vil i hovedsak bli benyttet til å gjennomføre prioriterte omstillingstiltak, effektiviseringstiltak og gjenanskaffelse av eiendom, bygg og anlegg som har nådd sin tekniske levealder.

1.3 Økonomiske rammer

Regjeringens budsjettforslag legger opp til et forsvarsbudsjett med en utgiftsramme på 30 989 mill. kroner og en inntektsramme på 988 mill. kroner. Utgiftsrammen reduseres reelt med 366 mill. kroner (1,2 pst.) sammenlignet med saldert budsjett for 2006. Budsjettet er fordelt med 7 827 mill. kroner til materiellinvesteringer, 1 510 mill. kroner til nasjonalfinansierte og fellesfinansierte EBA-investeringer og totalt 21 652 mill. kroner til drift av forsvarssektoren. I tråd med gjeldende praksis er budsjetterte inntekter innarbeidet i utgiftsrammen.

1.4 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Det er ikke fattet anmodnings- og utredningsvedtak for Forsvarsdepartementet i stortingssesjonen (2005–2006).

2 Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk og norske hovedprioriteringer

2.1 Norges sikkerhetspolitiske interesser

Hovedmålet for norsk sikkerhetspolitikk er å ivareta og fremme nasjonale sikkerhetspolitiske interesser. Dette er interesser av en slik art og betydning at Norge vil sette inn store ressurser for å sikre dem. Våre grunnleggende sikkerhetspolitiske interesser har utgangspunkt i forsvaret av Norges politiske og territorielle integritet, men er i økende grad også knyttet til vern av norsk samfunnssikkerhet mot ytre trusler, og sikring av sentrale samfunnsfunksjoner og viktig infrastruktur. Samtidig har globaliseringen medført at konflikter og ustabilitet, selv i fjerne himmelstrøk, på en helt annen måte enn tidligere kan få direkte og konkrete konsekvenser også for Norge. En fredelig og stabil utvikling ikke bare i våre nærområder og Europa, men også globalt, er derfor i stadig større grad en forutsetning for norsk sikkerhet. Det er i norsk interesse at vi har en FN-ledet verdensorden. Derfor vil regjeringen arbeide for å styrke FN og internasjonal rett.

Norges viktigste bidrag til å styrke internasjonal, og dermed norsk sikkerhet, er vår aktive og konstruktive deltagelse i FN og NATO. Slik deltagelse er av fundamental betydning for Norge fordi den bidrar til at disse organisasjonene forblir relevante og handlingskraftige. Norge legger avgjørende vekt på FN som den overordnede globale aktør i det internasjonale samfunns arbeid for fred og utvikling. Både FN og NATO er grunnsteiner i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik.

De overordnede mål for norsk sikkerhetspolitikk som Stortinget fastsatte i Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), reflekterer behovet for å ivareta og fremme Norges grunnleggende sikkerhetspolitiske interesser. Målene er:

- å forebygge krig og fremveksten av ulike trusler mot norsk og kollektiv sikkerhet;
- å bidra til fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsorden;
- å ivareta norsk suverenitet, norske rettigheter og interesser og beskytte norsk handlefrihet overfor politisk, militært og annet press;

- sammen med våre allierte å forsvare Norge og NATO mot anslag og angrep;
- å sikre samfunnet mot anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører.

En rekke virkemidler vil kunne anvendes for å nå disse målene: politiske, rettslige, politimessige, diplomatiske, økonomiske, informasjonsmessige, humanitære og militære. Forsvaret er et av de viktigste redskap norske myndigheter har for å fremme norske sikkerhetspolitiske interesser, både i våre nærområder og internasjonalt. I våre nærområder dreier det seg i de fleste tilfeller om at Forsvaret gjennom sitt nærvær og virke bidrar til stabilitet og forutsigbarhet, og hindrer utilsiktet eskalering av situasjoner. Forsvarets regelmessige tilstedeværelse og myndighetsutøvelse i norske havområder er et eksempel på dette. Det samme gjelder i stor grad vår deltagelse i internasjonale operasjoner. Både hjemme og ute forutsetter bruken av Forsvaret som sikkerhetspolitisk virkemiddel at militærmakt er en integrert del av en helhetlig politisk og sivil-militær strategi.

2.2 Sikkerhetspolitiske utfordringer

Vår del av verden må i global sammenheng anses som svært fredelig og stabil. Det eksisterer i dag ingen trussel om et regulært militært angrep på Norge. Selv om flere av våre naboland har evnen til å utfordre Norge militært, er det ingen tegn på noen politisk intensjon om å gjøre det. Dette gjelder også Russland. Den kollektive forsvarsmekanismen i NATO og NATOs overlegne militære evne, fremstår fremdeles som en troverdig og avskrekkende garantist for Norges territorielle sikkerhet i forhold til de utfordringene vi kan se både på middels og lang sikt.

Til tross for dette står Norge overfor en rekke faktiske og potensielle sikkerhetspolitiske utfordringer, både regionalt og globalt. Regionalt gjelder dette spesielt i de store norske havområdene i nord. Både Norges målsetting om en bærekraftig forvaltning av levende ressurser og vår petroleumsvirksomhet, kan medføre utfordringer som

kan få sikkerhetspolitisk karakter. Manglende internasjonal aksept for norsk jurisdiksjon i Fiskevernsonen, den uavklarte delelinjen med Russland og det faktum at nordområdene fremdeles har stor militærstrategisk betydning for Russland, er faktorer i så henseende. En stabil utvikling i nord, basert på en konsekvent og forutsigbar norsk politikk i området samt et konstruktivt samarbeid både med Russland og våre allierte og partnerland, er av denne grunn sentrale mål for regjeringen. Forsvaret er gjennom sin evne til overvåkning, suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse et av regjeringens viktigste redskap for å oppnå dette målet.

Det internasjonale sikkerhetspolitiske bildet er i rask forvandling, noe de fem årene som har gått siden 11. september 2001 har vist til fulle. Tradisjonelle konflikter mellom stater er langt på vei erstattet av et nytt sett av sammensatte, grenseoverskridende trusler. Statssammenbrudd, borgerkriger, internasjonal terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen er blant de mest alvorlige truslene mot internasjonal, og derved også vår egen, sikkerhet i dag. I globaliseringens tid gir ikke geografisk distanse til et konfliktområde nødvendigvis økt sikkerhet. Vi må bidra til å forsvare ikke bare våre umiddelbare interesser, men også de internasjonale institusjoner og kjøreregler vi knytter vår egen sikkerhet opp mot, også når disse utfordres langt fra våre egne grenser. Dette stiller store krav til en fortsatt omstilling av Forsvaret. For å møte disse utfordringene på en effektiv måte, må målet for militær evne inngå i en helhetlig sammenheng. Regjeringen legger stor vekt på at man nasjonalt og i internasjonale fora vurderer hvilke virkemidler som er best egnet i innsatsen mot internasjonal terrorisme. Arbeidet mot fundamentalisme og terrorisme er også en kamp om verdier og menneskesyn. Det er et svært viktig at de virkemidler som anvendes i seg selv både skal være effektive i forhold til formålet og samtidig forenelige med de verdier man søker å fremme.

Flere stater som kan utgjøre en fare for internasjonal sikkerhet, deriblant Nord-Korea og Iran, har åpent erklært, eller viser klare indikasjoner på, at de vil tilegne seg masseødeleggelsesvåpen. Det er derfor en sterk og berettiget bekymring i det internasjonale samfunn for at terrorister skal få tilgang til slike våpen. Denne utviklingen har medført et enda sterkere fokus på internasjonale tiltak mot spredning av masseødeleggelsesvåpen. Bekymringen forsterkes av det faktum at teknologi og kompetanse for tilvirkning av langtrekkende missiler tilfaller stadig flere stater, og det faktum at flere av statene som i dag har denne typen leveringsmidler aktivt støtter anti-vestlige grupperinger og bevegelser.

Internasjonal terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen er utfordringer som bare kan møtes gjennom en langsiktig og bred tilnærming. De kan ikke bekjempes gjennom bruk av militære midler alene, men militære virkemidler spiller ofte en nødvendig rolle. Innsatsen mot disse utfordringene tar av denne grunn mange og ulike former. Den trolig viktigste er arbeidet for fred og sikkerhet i såkalte svake stater, der arbeidet med å fremme demokrati, menneskerettigheter og en åpen økonomi står sentralt. NATOs innsats i Afghanistan er således viktig, ikke bare for å gi det afghanske samfunn en mulighet til fred og gjenoppbygging, men også for å hindre at internasjonale terroristgrupper igjen får fotfeste i landet. Det er viktig at kampen mot internasjonal terrorisme føres på en trygg folkerettslig basis og med slike midler at den ikke skaper grobunn for mer terrorisme.

Samtidig ser man på vestlig side en økende grad av erkjennelse av at ikke-spredningsarbeid og avskrekking i tradisjonell forstand ikke nødvendigvis fungerer overfor alle typer stater og aktører. Dette er bakgrunnen for den økende vekt som legges på ulike former for aktive militære beskyttelsestiltak.

2.3 Sentrale sikkerhetspolitiske utviklingstrekk

1990-tallet var på mange måter en overgangsperiode etter den kalde krigen, dominert av fremveksten av etniske konflikter på regionalt nivå, en økt internasjonal vilje til å intervensere i slike konflikter i regi av blant annet FN og NATO, samt USAs ubestridte rolle som den dominerende globale aktør. I dag er hovedutfordringene blant annet internasjonal terrorisme, statssammenbrudd, spredningen av masseødeleggelsesvåpen og langtrekkende missiler, og også regionale konflikter utenfor Europa. Internasjonale organisasjoner som FN, NATO, EU og Den afrikanske union (AU) er i dette lys blitt enda viktigere for å håndtere kriser som truer internasjonal fred og sikkerhet. Samtidig fremstår Kina, India og Russland som tyngre aktører i internasjonal politikk. Særlig Asias rolle vil trolig bli viktigere i årene fremover.

Antallet væpnede konflikter i verden er på et lavere nivå enn på mange tiår. Like fullt fremstår flere konflikter som alvorlige for det internasjonale samfunn. Et belte av faktiske og potensielle konflikter fra Midt-Østen i vest, via Irak og Iran til Afghanistan i øst, men også flere store konflikter i Afrika, er blant de alvorligste i denne sammenheng. Konfliktene medfører ikke bare uakseptabel menneskelig lidelse, men også fare for spredning

til andre regioner og grobunn for internasjonal terrorisme. Regjeringens mål er derfor å intensivere Norges bidrag til arbeidet for å styrke det internasjonale samfunns, og særlig FNs og NATOs, evne til krisehåndtering. Særlig viktig er arbeidet for å styrke organisasjonenes evne til konfliktløsning gjennom en helhetlig tilnærming, med både militære og sivile tiltak.

EUs sikkerhets- og forsvarspolitik (ESDP) er fortsatt under videreutvikling. Dette kommer blant annet til uttrykk i EUs stadig bredere engasjement i ulike krisehåndterings- og stabiliseringsoperasjoner – både sivile og militære, og for uten i Europa også i Afrika og Asia. Norge hilser EUs økte internasjonale krisehåndteringsevne velkommen. Samtidig er det avgjørende for Norge at EU og NATO samarbeider og at man unngår rivalisering. Kombinasjonen av ESDPs dynamiske utvikling og NATOs fortsatt viktige og sterke rolle, gjør at samarbeidsproblemer og motsetninger ikke kan utelukkes. Dette vil i tilfellet være spesielt uheldig for Norge som er medlem av NATO-medlem, men ikke medlem av EU, gitt at uenighet mellom de to organisasjoner lett kan svekke den politiske handlekraften også i NATO.

Russland fremstår i dag som en langt mer selvstikker aktør på den internasjonale scene enn for få år siden. Det virker klart at landet ønsker en mer aktiv og synlig rolle i internasjonal politikk, og markerer sine nasjonale interesser tydeligere enn på nittitallet. Norge er tjent med at Russland veves tettest mulig inn i internasjonalt samarbeid. Det vil gi forutsigbarhet i møte med nye utfordringer og bidra til internasjonal stabilitet. Det er derfor av stor betydning at vi fra norsk side aktivt bidrar til fortsatt utvikling av det vestlige samarbeidet med Russland og øvrige land. For Norge er Russland både en nabo, en partner og en utfordring.

Også Kina har over de seneste år antatt en mer aktiv rolle i internasjonal politikk. Dette reflekterer Kinas økende tyngde i internasjonal handel og økonomi – og landets energiavhengighet til eksterne produsenter.

Det afrikanske kontinent er i dag åsted for flere av de alvorligste væpnede konfliktene i verden, samtidig som kontinentet blant annet lider under politisk vanstyre, dyp fattigdom og HIV-epidemien. Det internasjonale samfunn har de senere år vist vilje til å engasjere seg aktivt for å fremme sikkerhet og utvikling i Afrika. Norge vil bidra til dette arbeidet bl.a. gjennom et norsk styrkebidrag til en evt. FN-operasjon i Darfur-provinsen i Sudan.

Energisikkerhet har blitt et sentralt tema i internasjonal sikkerhetspolitikk, og behovet for langsiktige og stabile energileveranser er viktig. Dette reflekteres i stormaktens utenriks- og sik-

kerhetspolitikk. Norges posisjon som en stor og troverdig energieksporør gir Norge og våre nærområder økt internasjonal betydning. Regjeringen vil derfor engasjere seg for en langsiktig politikk med sikte på å sikre stabile energileveranser og trygge transportruter.

Utviklingen viser at for Norge er betydningen av flernasjonale og kollektive sikkerhetsordninger, og av at et bredest mulig spekter av internasjonale sikkerhetsutfordringer drøftes i fora der Norge er representert, minst er like stor som tidligere. I dag er det tendenser til at den sikkerhetspolitiske agenda blir bestemt av stormaktene alene, og dette styrker ikke de flernasjonale foras legitimitet. For Norge er det derfor viktig at de flernasjonale sikkerhetspolitiske fora der Norge deltar, blir modernisert og effektivisert slik at de beholder sin relevans. Regjeringen legger stor vekt på å styrke FNs rolle som overordnet global aktør, på NATOs rolle som garantist for kollektiv sikkerhet og det sentrale forum for transatlantisk samarbeid, og på fortsatt tett samarbeid med nære allierte og partnerland.

2.4 Nordområdene

Regjeringen ser nordområdene som Norges strategiske satsingsområde i årene som kommer. Politisk og militært var nordområdene under den kalde krigen i første rekke ansett som et militærstrategisk anliggende. I dag er det forvaltning av ressurser, miljøhensyn og økonomiske interesser som er i fokus. Andre stater interesse for regionen er derav også endret. De ressursmessige og økonomiske interessene ulike stater har i nord, gir en dynamikk som også kan få sikkerhetspolitiske implikasjoner. Ivaretagelse av norske interesser i nord, herunder både økonomiske, ressursmessige, geografiske og sikkerhetspolitiske, må derfor ses i nær sammenheng.

Hovedmålsettingen for regjeringens nordområdesatsning er at nordområdene skal preges av sikkerhet, stabilitet og en bærekraftig utvikling. Dette sikres gjennom en konsekvent og forutsigbar politikk fra norsk side, kombinert med åpenhet og aktivt samarbeid fra norsk side, bi- og multilateralt, innen både sivil og militær sektor. Viktige samarbeidspartnere er våre nære allierte og naboland, inkl. Russland.

Forsvaret fremstår som et viktig instrument for å nå de nasjonale målsettingene for nordområdene. En forutsigbar og synlig militær tilstedeværelse med relevante kapasiteter for suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse, overvåking, etterretning og krisehåndtering er et avgjørende bidrag til en fortsatt lavspenningsutvikling i nordområdene,

og har en egenverdi som ikke kan kompenseres gjennom andre politiske virkemidler. Norsk militær tilstedeværelse i nordområdene er en del av normaltilstanden, og signaliserer Norges interesser, prioriteringer og engasjement i området. Slik sørger militær tilstedeværelse for samsvar mellom politiske målsettinger og faktisk opptreden. Regelmessig militær tilstedeværelse er viktig i krisehåndteringsøyemed ved at det øker Norges mulighet til å håndtere situasjoner og utfordringer som måtte oppstå på lavest mulig spenningsnivå, til forskjell fra å bringe inn styrker utenfra med mulighet for utilsiktet opptrapping av situasjonen. Dette understreker betydningen av at vår militære aktivitet og tilstedeværelse i nordområdene er tydelig, forutsigbar og konsistent.

De fleste sikkerhetsutfordringer i nord er sektorovergrepene, og stiller store krav til både samarbeid og avklaring av ansvarsforhold mellom sivile og militære myndigheter. Gitt sine komparative fortrinn på en rekke felt, er Forsvaret en sentral bidragsyter mht. bl.a. et helhetlig og oppdatert situasjonsbilde, et utviklet ledelses- og kommandoapparat, og deployerbare kapasiteter. Militære kapasiteter anvendt i et helhetlig system, også de som ikke løpende understøtter norsk suverenitets- og myndighetsutøvelse, gir den optimale effekten og øker norske myndigheters handlefrihet. Det er derfor viktig at et bredt spekter av kapasiteter er tilgjengelig for å oppnå effekten av militær tilstedeværelse.

Opprettholdelse og videreføring av alliert trening og øvelse i nord er en viktig sikkerhetspolitisk målsetting fra norsk side, og følgelig også en del av regjeringens nordområdestrategi. Målsettingen om fortsatt regelmessig alliert nærvær i nord forutsetter samtidig at Norge ivaretar sine vertslandsforpliktelser, inkl. mottak og sikring av allierte styrker, og er derfor også et rasjonale for norsk militært nærvær i Nord-Norge.

Kystvakten er sentral i suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse i våre havområder. I tillegg til Kystvakten er Norge imidlertid helt avhengig av etterretningskapasiteter, maritime overvåkingsfly, radarovervåking, øvrige deler av Luftforsvaret og Sjøforsvaret, og den operative kommando ved Landsdelskommando Nord og Fellesoperativt hovedkvarter. Kystvakten og øvrige deler av Forsvaret ivaretar også oppgaver på vegne av sivile etater i et velutviklet sivil-militært samarbeid, i den grad denne type støtteoppgaver er i samsvar med Forsvarets primærfunksjoner. Forsvarets oppgaver knyttet til slepebåtberedskap og KYBAL (kystberedskap og aksjonsledelse) har stor betydning, ikke minst i værutsatte nordlige havområder.

2.5 Deltagelse i militære operasjoner i utlandet

Forsvarets deltagelse i flernasjonale, militære operasjoner i utlandet er en integrert og viktig del av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Slik deltagelse tjener flere målsettinger. Den styrker internasjonal og dermed også norsk sikkerhet. Videre demonstrerer vi gjennom vårt engasjement solidaritet med det internasjonale samfunn, og vi oppfylder de forpliktelser vi har påtatt oss som medlem av NATO og FN. Vårt engasjement bidrar også til å opprettholde den nære kontakten og det gode samarbeidet med allierte og partnerland, og til at norske styrker høster nyttige operative erfaringer.

Flernasjonal militær tilstedeværelse blir stadig oftere brukt som virkemiddel for å skape stabilitet og legge grunnlaget for gjenoppbygging i kriserammede områder. Slik innsats er også et viktig element i kampen mot internasjonal terrorisme. Det internasjonale samfunnet synes i økende grad innstilt på å engasjere seg aktivt i nye områder for å bidra til en positiv utvikling, herunder i Afrika og Midt-Østen. Dette gjelder i første rekke FN, men i økende grad også NATO og EU. Det resulterer i en økende etterspørsel fra FN, NATO, EU og ulike koalisjoner etter godt kvalifisert militære styrker og materiell som kan settes inn i ulike typer operasjoner. Dette innebærer store utfordringer for alle land, inkludert Norge.

Det er en forutsetning for norsk deltagelse i utenlandsoperasjoner at de er forankret i et klart FN-mandat eller annet anerkjent folkerettslig grunnlag, slik som selvforsvar eller invitasjon fra et lands lovlige myndigheter. Regjeringen legger til grunn at operasjoner i regi av multilaterale organisasjoner som FN og NATO skal prioriteres, fremfor såkalte koalisjoner av vilje. Regjeringen vil også bidra med styrker til EU-ledede operasjoner og i andre sammenhenger.

I 2007 tar regjeringen sikte på å øke Norges internasjonale engasjement noe, blant annet ved å tilby en avdeling til en eventuell FN-operasjon i Sudan. Også for 2007 vil vårt hovedsatsningsområde være Afghanistan, der vi vil delta med ca. 475 personer i NATOs stabiliseringsoperasjon *International Security Assistance Force* (ISAF). Norges innsats i ISAF er i dag først og fremst rettet mot Nord-Afghanistan, der vi leder et stabiliseringslag (*Provincial Reconstruction Team* – PRT), og stiller en hurtigreaksjonsstyrke (*Quick Reaction Force* – QRF) for innsats. Sistnevnte er primært ment brukt i Nord-Afghanistan, men kan i særskilte tilfeller også settes inn i hele ISAFs operasjonsområde om situasjonen skulle tilsi det.

Den pågående utvidelsen av ISAFs operasjonsområde er viktig for å støtte gjenoppbyggingen av landet og styrke den afghanske regjeringens kontroll og autoritet, også i de sørlige og østlige Afghanistan. ISAF overtok ansvaret for de sørlige provinserne sommeren 2006, og en utvidelse til øst vil mest sannsynlig skje i løpet av høsten 2006. Dette er en krevende prosess og sikkerhetssituasjonen i området stiller alliansen overfor større operative utfordringer enn noen gang. Å løse oppgavene vil forutsette mer robuste militære styrker, fasthet og politisk vilje fra medlemslandene. ISAF og *Operation Enduring Freedom* (OEF) vil etter utvidelsen i større grad operere i samme område. Behovet for god koordinering blir ivaretatt av eksisterende kommandoordninger. Basert på operasjonenes ulike mandater støtter Norge et fortsatt prinsipielt skille mellom ISAF og OEF. For å imøtekomme de utfordringer NATO står overfor ifm. utvidelsen av ISAF er det besluttet å etablere en ny hovedkvartermodell for ISAF, fra våren 2007. Det nye hovedkvarteret vil bedre ivareta kontinuiteten i hovedkvarterfunksjonene.

Forsvarsdepartementet har sammen med Utenriksdepartementet og Justis- og politidepartementet invertsatt et arbeid for en styrket samordning av Norges innsats i Afghanistan, med sikte på en mer helhetlig tilnærming hvor sikkerhet og utvikling ses i sammenheng.

Et relevant FN forutsetter at medlemslandene stiller relevante militære bidrag og kapasiteter til disposisjon for organisasjonen. Økt deltagelse med styrker er også en forutsetning for at Norge med troverdighet skal engasjere seg ift. andre pågående reformprosesser i FN. Norges målsetting om å øke deltagelsen i FN-ledede operasjoner følges derfor opp med konkrete forberedelser.

Pr. oktober 2006 deltar Norge i fem FN-operasjoner: *United Nations Mission in Sudan* (UNMIS), *United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea* (UNMEE), *United Nations Mission in Kosovo* (UNMIK), *United Nations Truce Supervision Organization* (UNTSO – Midt-Østen) og *United Nations Interim Force in Libanon* (UNIFIL II). Bidragene består av observatører og stabsoffiserer, samt et maritimt bidrag til UNIFIL II, til sammen om lag 150 personell. Det aktive FN-engasjementet vil bli videreført i 2007.

Ifm. at Den afrikanske union (AU) den 27. juni forlenget mandatet for sin operasjon AMIS i Darfur til 30. september 2006, opprettholdt de også sine tidligere vedtak om at operasjonen deretter skal overføres til FN. Som et resultat av dette, samt en stadig forverret humanitær situasjon i Darfur, og AMIS' store problemer med å støtte implementeringen av fredsavtalen, vedtok FNs sikkerhetsråd

den 31. august resolusjon 1706. Denne åpner for en utvidelse av FNs operasjon i Sør-Sudan (UNMIS) til også å omfatte Darfur, og fastsetter at overføring av operasjonen fra AU til FN-ledelse skal skje innen utgangen 31. desember 2006. En FN-overtakelse av operasjonen krever imidlertid aksept fra den sudanske regjeringen, noe som fortsatt ikke foreligger. Norge har siden sommeren 2006 støttet FNs plangruppe for Darfur med tre stabsoffiserer. Fra norsk side har vi også signalisert at vi ønsker å delta i en slik FN-ledet styrke med en kombinert ingeniør- og transportenhet på inntil 200 mann. Denne enheten er under etablering, og vil være klar for innsats fra januar 2007. I tett dialog med de øvrige nordiske land arbeides det også aktivt for å knytte vårt eget bidrag til en evt. felles nordisk styrke i Darfur.

Norge har deltatt jevnlig i NATOs maritime overvåkingsoperasjon (*Operation Active Endeavour*) i Middelhavet i kampen mot global terror. Bidragene har i perioder variert mellom fartøy og maritime overvåkingsfly. Norsk deltagelse vil bli videreført i 2007.

Fra norsk side prioriteres deltagelse i NATOs reaksjonsstyrke (*NATO Reaction Force – NRF*). NRF er alliansens viktigste verktøy for rask håndtering av kriser, både i og utenfor NATO-området. NRFs oppgaver omfatter også støtte ifm. humanitære katastrofer, der NATO kan gi verdifulle bidrag. Norge melder inn bidrag til alle NRF-kontingenter. Regjeringen vil arbeide for at NATO utvikler fleksible opplegg for bruken av NRF, slik at man kan oppnå optimal nytteeffekt av det økte antall hurtigreaksjonsstyrker som NRF har bidratt til å fremskaffe. Norge arbeider derfor for å få etablert felles finansiering i NATO for kostnader knyttet til deployering og understøttelse.

På Balkan vil Norge fortsette å støtte både NATOs og EUs operasjoner. I den NATO-ledede operasjonen i Kosovo (*Kosovo Force – KFOR*) deltar Norge med stabsoffiserer og en etterretnings- og analyseenhet. KFORs hovedoppgave er å bidra til å stabilisere provinsen og støtte FN-administrasjonen (UNMIK). Sikkerhetssituasjonen i Kosovo er fremdeles ustabil, og det er fortsatt behov for et robust styrkenærvær. I Bosnia-Hercegovina vil Norge videreføre støtten til den EU-ledede Operasjon *Althea* med et lite antall stabsoffiserer i operasjonshovedkvarteret og i hovedkvarteret til den britisk-ledede *Multinational Task Force North West*, samt et feltforbindelseslag i denne sektoren. I tillegg har Norge stabsoffiserer i NATO-hovedkvarteret i Sarajevo. Operasjon *Althea* er basert på Berlin Pluss-avtalen mellom NATO og EU, og sikrer EU tilgang til NATOs felles ressurser og kapasiteter ifm. operasjonen. Norsk deltagelse i Opera-

sjon *Althea* gir oss verdifull innsikt i og erfaring med det militære samarbeidet mellom NATO og EU.

Som en konsekvens av konflikten i Midt-Østen sommeren 2006 vedtok FNs sikkerhetsråd den 11. august 2006 resolusjon 1701. Denne gir UNIFIL, som nå er omdøpt til UNIFIL II, et utvidet mandat, og autoriserer en økning av styrken fra 2 000 soldater til 15 000 soldater. Norge har vedtatt å støtte UNIFIL II med fire MTB-er og vil, om vi blir anmodet om det, også kunne stille ytterligere maritime bidrag, f.eks. spesialiserte bordingslag, logistikk- og ledelselementer.

2.6 Behovet for en moderne etterretningstjeneste

Etterretningstjenestens oppgave er å samle inn og analysere relevant og oppdatert etterretningsinformasjon, til støtte for utformingen av norsk utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik. Informasjonsbehovet omfatter både langsiktig planlegging og dag-til-dag beslutninger.

Til daglig har E-tjenesten en viktig oppgave i å opprettholde et godt situasjonsbilde som grunnlag for norske myndigheters beslutninger. Tjenesten har også et viktig ansvar for å støtte norske styrker som deltar i internasjonale operasjoner. Både gjennomføring av oppdrag og ivaretagelse av personellens sikkerhet i slike operasjoner avhenger av E-tjenestens evne til å gi rettidig og korrekt informasjon og vurderinger.

Opgaven løses ved at E-tjenesten, med egne ressurser og i samarbeid med utenlandske tjenester, samler inn og analyserer informasjon om utenlandske statlige og ikke-statlige aktører som kan true statens eller samfunnets sikkerhet, og viktige nasjonale interesser. Virksomheten utføres med grunnlag i Lov om E-tjenesten fra 1998, og oppfølgende instruks fastsatt ved Kgl. res. av 31. august 2001.

Globale trusler som internasjonal terrorisme, spredning av masseødeleggelsesvåpen og regional ustabilitet medfører viktige utfordringer for Norge. En realistisk vurdering av slike transnasjonale trusler fordrer informasjon om og kompetente analyser av aktørenes motiver, intensjoner, evne og planer. Slik informasjon vil ofte være fragmentert og godt beskyttet. En teknologisk og kompetansemessig oppdatert etterretningstjeneste med et omfattende samarbeid internasjonalt, og med god koordinering med de nasjonale sikkerhetstjenestene (Politiets sikkerhetstjeneste og Nasjonal sikkerhetsmyndighet), er en forutsetning for at politiske myndigheter skal ha tilgang til et bredt og godt beslutningsgrunnlag. Her spiller Koordine-

rings- og rådgivningsutvalget for etterretnings- og sikkerhetstjenestene en sentral rolle. Regjeringen vurderer imidlertid å splitte disse to funksjoner i to separate organer.

Den sterke oppmerksomhet som nå ikke bare rettes mot global energisikkerhet og petroleumsressursene i nord, men også fiskeressursene og miljøutfordringene, medfører viktige oppgaver for E-tjenesten. Norske myndigheter er avhengige av et oppdatert situasjonsbilde, der E-tjenesten gir et viktig bidrag for å kunne håndtere evt. episoder og kriser på en best mulig måte.

Selv om den militære dimensjon i nordområdene er kommet mer i bakgrunnen etter avslutningen av den kalde krigen, er nordområdene fremdeles strategisk viktige for Russland. Det vil fortsatt være store russiske styrker i nord som det er nødvendig å ha god oversikt over. Området er også viktig i Russlands utprøving av nye våpensystemer.

Siden midten av 1990-tallet har E-tjenesten gjennomgått en omfattende omstilling. Det sammensatte og kompliserte trusselbildet, sammen med en rask teknologisk utvikling spesielt på kommunikasjonssiden, vil også i fremtiden være en utfordring for E-tjenesten for å tilfredsstille kravene til en moderne og effektiv tjeneste.

2.7 Utviklingen i FN

Som en liten stat er Norge avhengig av at det eksisterer gode ordninger for sikkerhetssamarbeid i en multilateral og global ramme. Vi er tjent med at internasjonale sikkerhetsutfordringer finner sin løsning innenfor en bred konsensus, basert på prinsippene i FN-pakten og gjennom forankring i folkeretten. FN spiller derfor en nøkkelrolle for norsk sikkerhetspolitikk. Det er regjeringens mål at Norge skal bidra aktivt til å sette FN i stand til å løse sine oppgaver på en god måte. Dette inkluderer både økt militær deltagelse i FN-ledede operasjoner, og nominering av norske offiserer til ledende stillinger sentralt i FN.

Etter en betydelig økning de senere årene er FN i dag igjen den største bidragsyter til internasjonale fredsoperasjoner målt i antall operasjoner og personell. FN er dessuten blitt langt bedre i stand til å gjennomføre helhetlige og integrerte operasjoner, og trekker her på de mange og ulike ressursene FN har til disposisjon. Sikkerhetsrådet har i senere tid vist større vilje til å utferdige robuste mandater for operasjonene, hvilket har bidratt til å gi FN økt militær troverdighet. FN har i tillegg klart å avslutte en rekke operasjoner etter at de grunnleggende målene med operasjonene var oppnådd.

Mens FN i dag leder flere og større militære fredsoperasjoner enn tidligere (pr. september 2006 15 operasjoner med nærmere 85 000 personell, innbefattet full UNIFIL II-bemannings), har den militære planleggingskapasiteten i FN ikke økt tilsvarende. FN har selv ikke ressurser til å ta et direkte ansvar for å gjennomføre alle de fredsoperasjoner som det har vært nødvendig å etablere i arbeidet for internasjonal fred og sikkerhet de senere år. Regjeringen ser et behov for å utvikle FNs kompetanse og kapasitet til å lede større militære fredsoperasjoner. Dette gjelder særlig å få på plass et effektivt kommando- og kontrollapparat for fredsoperasjoner med styrkebidrag fra sjø- og luftstridskrefter.

For å øke evnen til å håndtere mer komplekse militære oppdrag, har FN igangsatt en omfattende reformprosess. Prosessen er ikke slutført, men en rekke tiltak er allerede iverksatt. Blant annet er FNs evne til å få hovedkvarter og styrker hurtigere på plass i nye operasjoner blitt forbedret gjennom en styrking av FNs *Stand-by Arrangements System* (UNSAS), gjennom relevante finansieringsordninger, samt gjennom etablering av en strategisk materiellreserve.

I denne sammenheng har Norge og de øvrige 13 medlemsnasjonene i *Multinational Stand-by High Readiness Brigade* (SHIRBRIG) besluttet å endre konseptet fra å være en styrkebrønn for en brigadestruktur, til å bli et hurtig deployerbart styrkehovedkvarter som kan støtte FN med militær planleggingskapasitet og utgjøre en samtrent kjernestab i innledende fase av en ny operasjon. Dette bidrar til å gjøre SHIRBRIG til et mer relevant verktøy for FN og vil samtidig legge forholdene bedre til rette for norske styrkebidrag til fremtidige FN-operasjoner.

FN har i en rekke tilfeller gitt mandat til operasjoner der medlemsland eller regionale organisasjoner står for den faktiske gjennomføringen, som for eksempel i Darfur, i Afghanistan og på Balkan. Gjennom denne ansvarsdelingen kan de regionale organisasjonene avlaste FN, og derved styrke FNs rolle og troverdighet. Samtidig bidrar FN-forankringen til å gi operasjoner legitimitet og folkerettslig forankring.

2.8 Utviklingen i NATO

Sammen med FN, er NATO fortsatt en grunnstein i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. For Norge er det derfor et overordnet mål å bidra aktivt til at NATO kan utføre sine samlede sikkerhetsoppgaver på en troverdig og effektiv måte. NATOs hovedfokus er det euroatlantiske området, og alliansen arbeider aktivt for å fremme sikkerhet og

stabilitet i hele dette området. Sikkerhetsutfordringene NATOs medlemsland nå står overfor har imidlertid et globalt utspring, noe som har fått følger også for NATO-samarbeidet. NATOs gjensidige sikkerhetsgaranti er basert på evnen til å kunne møte trusler og utfordringer mot medlemslandenes sikkerhet. Dette må i økende grad skje der disse utfordringene oppstår.

Den faktiske, sikkerhetspolitiske rollefordelingen mellom NATO og EU, og med det også mellom EU og USA, er i stadig endring. De senere år er tunge internasjonale sikkerhetsproblemer blitt en stadig viktigere del av den løpende politiske dialogen mellom EU og USA. Det er av grunnleggende betydning for Norge at samarbeidet mellom EU og NATO forblir konstruktivt og baseres på åpenhet, dialog og vilje til gjensidig koordinering. På dette området gjenstår det å løse betydelige utfordringer på politisk nivå, knyttet til problemer som i utgangspunktet ikke har noe med NATO å gjøre.

NATOs kanskje viktigste funksjon er som et tett og fortløpende sikkerhetspolitisk konsultasjonsorgan mellom Europa og Nord-Amerika. Det er særlig den transatlantiske dimensjonen ved NATO som gir merverdi for de europeiske allierte, Canada og USA. Norge arbeider derfor aktivt for å sikre at NATO forblir det sentrale konsultasjonsorganet i det transatlantiske samarbeidet, og nøkkelinstitusjonen for å ivareta europeisk sikkerhet. Regjeringen søker å bidra til at hele bredden av internasjonale sikkerhetsutfordringer tas opp i NATOs organer.

Med dette formål arbeider Norge, i nær dialog med viktige allierte, aktivt for å modernisere og effektivisere NATOs organisasjon og kommandostruktur. Fra i hovedsak å ha vært en planleggingsorganisasjon og et konsultasjonsforum under den kalde krigen, er NATO nå også en organisasjon som aktivt leder og gjennomfører ulike typer militære operasjoner. Dette medfører at NATO stadig stilles overfor nye utfordringer som alliansen må møte gjennom omstilling og nyskaping – både politisk og strukturelt.

NATO viderefører sitt fokus på samarbeid med partnerland og andre samarbeidsland. Antall land NATO samarbeider med er blitt utvidet i den senere tid, herunder til land i Middelhavsregionen og Midt-Østen. Forsvarsreform og utvikling av evne til å operere sammen med NATO-styrker er særlig viktige mål for det militære samarbeidet. Partnerland deltar i dag med omlag 10 pst. av styrkene i NATO-ledede operasjoner.

NATO har i 2006 operasjoner i Afghanistan (*International Security Assistance Force* – ISAF), Kosovo (*Kosovo Force* – KFOR) og Irak (*NATO Training Mission – Iraq* – NTM-I). Alle disse opera-

sjonene er basert på mandat fra FNs sikkerhetsråd eller invitasjon fra den berørte stats myndigheter. I tillegg gjennomfører NATO en overvåkningsoperasjon i Middelhavet (*Operation Active Endeavour – OAE*) basert på Atlanterhavspaktens artikkel 5 (selforsvar) i arbeidet for å forebygge og bekjempe internasjonal terrorisme. Alliansen støtter også Den afrikanske union (AU) i tilknytning til operasjonen AU nå gjennomfører i Darfur. På operasjonssiden er de største utfordringene knyttet til den geografiske utvidelsen av ISAF i Afghanistan.

ISAF-oppdraget er den mest krevende operasjonen i NATOs historie. For å lykkes i Afghanistan er det avgjørende at den militære innsatsen finner sted sammen med, og koordinert med, synlige og vellykkede økonomiske, humanitære, sosiale og politiske utviklingstiltak, innenfor rammen av en helhetlig strategi.

Et hovedfokus i alliansens arbeid er å fortsette omstillingen for å møte sikkerhetsutfordringene som NATO og medlemslandene står overfor. Denne omstillingen er helt nødvendig, og har klare likhetstrekk med vår nasjonale omstillingsprosess. Utviklingen av *Comprehensive Political Guidance* (CPG) ble initiert i forbindelse med NATO-toppmøtet i Istanbul i juni 2004. CPG bygger på NATOs strategiske konsept fra april 1999. Hensikten med CPG er å gi politiske retningslinjer for utviklingen av NATO de kommende 10–15 år, herunder også for de kapasiteter NATO vil trenge. Dokumentet gir viktige føringer for hvordan alliansen skal kunne møte de nye sikkerhetsutfordringene i tillegg til å kunne trygge kollektiv sikkerhet, samt ivareta samarbeidet med andre internasjonale organisasjoner som EU og FN. Arbeidet med CPG ble ferdigstilt i desember 2005, og målsettingen er at stats- og regjeringssjefene vil godkjenne dokumentet under toppmøtet i Riga i november 2006.

På Riga-toppmøtet forventes det at NATO vil drøfte hvordan alliansen kan styrke partnersamarbeidet og utvide kontakten med likesinnede land som bidrar til alliansens operasjoner. Videre legges det opp til en gjennomgang av NATOs operasjoner. Siktemålet er at toppmøtet skal erklære NATOs reaksjonsstyrke *NATO Response Force* (NRF) fullt ut operativ, en sentral milepæl i den militære omleggingen i NATO. Det vil være viktig at NRF ikke bare forblir en beredskapsstruktur, men at hele eller deler av styrken kan brukes aktivt i operasjoner NATO påtar seg eller støtter.

NATOs forsvarsministere godkjente i juni 2006 et nytt ambisjonsnivå (*NATO Level of Ambition*) for alliansen. Det nye ambisjonsnivået innebærer en modernisering og tilpasning av ambisjonsnivået til alliansens nåværende og fremtidige sikkerhetssituasjon. Det gir føringer for videre utvikling av de

militære kapasitetene i alliansen, slik at alliert styrkeplanlegging (*Force Planning*) blir bedre tilpasset den operative virkeligheten med mange parallelle oppdrag.

NATO er basert på kollektiv innsats for å oppnå kollektive gevinster, og alliansen fører innad en debatt om rettferdig og akseptabel byrdefordeling. Et grunnprinsipp er at medlemsland skal yte etter evne. Evne måles i sammenligningsøyemed i første rekke ut fra økonomisk bærekraft, og ytelse ut fra andel av brutto nasjonalprodukt (BNP) som nyttes til forsvarsformål. Også byrdefordelingen innad i alliansen vil kunne bli et tema på toppmøtet i Riga.

2.9 USA og den transatlantiske dimensjon

Antallet amerikanske soldater på europeisk jord har blitt betydelig redusert siden den kalde krigen. Denne reduksjonen er en direkte konsekvens av USAs endrede sikkerhetspolitiske fokus og det faktum at Europa har fått redusert betydning for USAs egen sikkerhet. Samtidig er denne utviklingen et uttrykk for Europas politiske stabilitet og fraværet av direkte militære trusler. I perioden etter den kalde krigen har de amerikanske styrkene gjennomgått en betydelig modernisering og fremstår i dag som svært mobile. Det betyr at de kan settes inn i operasjoner over hele verden, herunder Europa, på kort varsel og med stor tyngde. USA oppfattes derfor fremdeles som en reell garantist for europeisk sikkerhet.

USAs dominerende posisjon i internasjonal politikk og den økte betydning som samfunnssikkerhet har fått i amerikansk innenrikspolitikk (*Homeland Security*), har gitt betydelige føringer for USAs politikk så vel internasjonalt som overfor Europa. Et endret risikobilde har ført til at også USA legger til grunn en rekke nye internasjonale samarbeidsmønstre, der både bilaterale og multilaterale virkemidler spiller en rolle. Regjeringen ønsker velkommen at USA igjen synes å legge avgjørende vekt på betydningen av flernasjonale organisasjoner i sin tilnærming til globale sikkerhetspolitiske utfordringer. Etter en turbulent periode der gammelt vennskap ble satt på prøve, ser vi nå at det transatlantiske samarbeidet er kommet inn i et mer konstruktivt spor.

Tidligere motsetninger er kommet i bakgrunnen. I fokus står nye samarbeidsmønstre for å motvirke, begrense og om nødvendig bekjempe nye og felles trusler. Det er således bred enighet om å styrke den politiske dimensjonen av NATO. Like fullt er det ulike syn på amerikansk og europeisk side om den videre utviklingen av alliansen, og kontinentene prioriterer ulikt mht. investering i

forsvaret. I Europa er det jevnt over reduserte forsvarsbudsjetter, og den nødvendige moderniseringen møter derav hindringer. Det er like fullt bred enighet om at transformasjon er viktig for å stå rustet i møte med fremtidens sikkerhetspolitiske utfordringer.

De transatlantiske bånd er sterke. Fellesskapet fra den kalde krigen er endret, men på ingen måte borte. De euroatlantiske bånd bygger på felles verdier og en grunnleggende gjensidig avhengighet som går utover de dagsaktuelle utfordringer og meningsforskjeller. Samtidig skal man ikke undervurdere de samarbeidsutfordringer som følger av endringer i institusjonelle forhold, ulik trusseloppfatning, misforholdet i militær styrke over Atlanterhavet og ulik tilnærming til håndtering av enkelte nye sikkerhetsutfordringer.

Det er i Norges interesse at de transatlantiske bånd opprettholdes og styrkes som et fundament i sikkerhets- og forsvarspolitikken. Samtidig må Norge samarbeide tett med europeiske nasjoner og EU. Norge er et europeisk land og har generelt et sterkt interessefelleskap både med USA og Europa. Vår sikkerhets- og forsvarspolitik må derfor omfatte begge sider av Atlanterhavet. Det er svært viktig for Norge at NATOs rolle som transatlantisk konsultasjonsorgan videreutvikles og styrkes, også på områder hvor alliansen ikke er militært engasjert. USA har vært drivkraften i denne utviklingen, og tema som situasjonen i Midt-Østen, Sudan og Latin-Amerika er drøftet i NATO-sammenheng, ofte i dialog med EU. I Europa er de fleste allierte positive til en styrket transatlantisk dialog gjennom NATO.

Det er fra amerikansk side også stort fokus på en ny utvidelsesrunde i alliansen, og det er enighet om at NATOs dør er åpen for alle land som oppfyller forutsetningene for medlemskap.

Både fra NATOs og EUs side vil det være viktig å bygge videre på de samarbeidsordninger som er blitt avtalt, samt å videreutvikle dette samarbeidet både i bredden og dybden. Det vil være viktig for Norge å bidra til en mest mulig komplementær utvikling av kapasiteter mellom EU og NATO.

2.10 Utviklingen i EU og europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik

Utviklingen av en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (*Common Foreign and Security Policy* – CFSP) har gjort EU til en betydelig internasjonal aktør som tar større ansvar for fred og sikkerhet, både i Europa og globalt. ESDP (*European Security and Defence Policy*) er en integrert del av CFSP. Fremgangen i det forsvarspolitiske samarbeidet har vært særlig påfallende de senere år. ESDP byg-

ger i hovedsak på videreutvikling av medlemslandenes sivile og militære kapasiteter, men kan også støtte seg på samarbeid med NATO.

I kjølvannet av at EUs forfatningstraktat ble forkastet i to folkeavstemninger i 2005, fremstår utviklingen av ESDP i dag som et av de mer dynamiske samarbeidsområder i EU. Det synes å være bred enighet mellom medlemslandene, samt i opinionen, om behovet for et tett sikkerhets- og forsvarspolitisk samarbeid i EU.

Norge undertegnet i mars 2006 et samarbeidsarrangement (*Administrative Arrangement*) med det mellomstatlige forsvarsbyrået *European Defence Agency* (EDA), jf. del III, 6.10 Norges samarbeid med EDA. Dette er en svært viktig avtale for videreutviklingen av Forsvaret, for norsk forsvarsindustri og for norsk kompetanse- og teknologiutvikling. EDA ble opprettet 1. januar 2005 for å understøtte utviklingen av EUs militære og sivile krisehåndteringsevne. Hovedoppgavene er å bidra til et styrket europeisk samarbeid om forskning og utvikling av nye militære kapasiteter, forsvarsanskaffelser og videreutvikling av europeisk forsvarsindustri og et felles europeisk marked for forsvarsmateriell.

EDA har overtatt de oppgaver som WEAG (*Western European Armaments Group*) og WEAO (*Western European Armaments Organisation*), der Norge var fullverdig medlem, opprinnelig hadde. Dette er en følge av at EU i dag utgjør kjernen i det europeiske forsvars- og sikkerhetssamarbeidet. Regjeringen har ambisjon om å fylle den etablerte samarbeidsrammen med EDA med konkret innhold i form av norsk deltakelse i de av EDAs prosjekter og programmer som er av direkte interesse for Norge. Det gjenstår imidlertid å se i hvor stor grad Norge som tredjeland vil få slippe til.

EDA vil ventelig bli et viktig samarbeidsforum som vil underbygge EUs mål om å bli en mer samkjørt, effektiv og synlig sikkerhetspolitisk aktør. Samarbeidet gjennom EDA har som sitt viktigste mål at de deltagende land skal få mer ut av de over 150 mrd. euro som EU-landenes samlede årlige forsvarsbudsjetter i dag utgjør. Dette er ca. halvparten av USAs forsvarsbudsjett, men USA får langt mer enn det dobbelte igjen for pengene. Hovedårsaken er at USA kan høste stordriftsfordeler mens kostnadseffektiviteten i små og relativt lukkede nasjonale forsvarsstrukturer er betydelig lavere. Dette illustrerer at samarbeidet i EDA kan bidra til betydelig effektivisering av den europeiske forsvarssektoren. Målet er å få mer igjen for pengene gjennom å eliminere kostbart dobbeltarbeid, fremme felles utvikling av nye militære kapasiteter, felles anskaffelser og andre fellesløsninger.

EUs sikkerhetspolitiske strategi fra 2003 angir de overordnede politiske rammer for EUs helhetlige tilnærming til sikkerhetspolitiske utfordringer og trusler. De viktigste sikkerhetstruslene beskrives som terrorisme, spredning av masseødeleggende våpen, stater i oppløsning, organisert kriminalitet og etniske og regionale konflikter. Strategien baserer seg på at EU besitter et bredt og helhetlig spektrum av virkemidler i tillegg til de militære: diplomatiske, økonomiske, politiske, så vel som innenfor justis-, politi- og bistandssektoren. Dette har gitt avgjørende substans til EUs brede tilnærming til internasjonal krisehåndtering. Strategien vektlegger også betydningen av EUs omfattende politiske relasjoner med alle deler av verden, herunder et nært samarbeid med USA, Russland, Midt-Østen, Afrika, Latin-Amerika og Asia.

For Norge er det viktig å føre en aktiv, tydelig og åpen europapolitikk, og å samarbeide tett med EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området. Dette vil bidra til å ivareta norske interesser overfor EU, og styrke Norges evne til å bidra til internasjonal stabilitet og sikkerhet. Norge fører derfor en aktiv dialog med EU på flere nivåer, både på sivil og militær side. På forsvarsministernivå møter Norge den såkalte EU-troikaen fire ganger i året.

Utviklingen av det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet i EU er i praksis koordinert med samarbeidet i NATO. 19 land er i dag medlem av begge organisasjoner. De fleste av landene er, i likhet med Norge, opptatt av at EU og NATO skal utfylle heller enn å konkurrere med hverandre. Man har imidlertid også sett enkelte eksempler på at sentrale EU-land heller vil benytte EU istedenfor NATO i visse internasjonale situasjoner.

EU utfører i dag en rekke krisehåndteringsoperasjoner, både sivile og militære og med fokus på et tett sivilt-militært samvirke. EU kan vise til et globalt engasjement, med operasjoner både i Europa, Afrika og Asia. EU utfører pr. september 2006 til sammen 11 sivile og militære operasjoner som faller inn under ESDP.

EUs beslutning om å opprette et antall hurtigreaksjons innsatsstyrker (*EU Battle Groups*) som et militært krisehåndteringsverktøy, er i dag det kanskje viktigste elementet i utviklingen av ESDP. Disse innsatsstyrkene er så langt landbaserte, men målet frem til 2010 er å utvikle mekanismer og samarbeidsarrangementer som gjør at landstyrker kan understøttes av hurtigreaksjons luft- og maritime styrker. Dette arbeidet er nå igangsatt.

Innsatsstyrkekonseptet er utarbeidet i nært samarbeid med FN, og EU tar sikte på å benytte sin nye militære kapasitet til aktivt å støtte opp under FNs krisehåndteringsevne. Afrika er i denne

sammenheng nevnt som et særlig aktuelt område for innsetting. Konseptet vil være fullt operativt fra januar 2007, med to innsatsstyrker på beredskap til enhver tid. Dette gir EU evne til å gjennomføre to hurtigreaksjonsoperasjoner samtidig. Norge har inngått et samarbeid med Sverige, Finland og Estland om etablering av en felles nordisk innsatsstyrke, med første beredskapsperiode i første halvår 2008. Norge bidrar med inntil 150 personell. De fire land er enige om betydningen av et klart og utvetydig FN-mandat ved innsetting av styrken.

Den svensklede nordiske innsatsstyrken er i dag en sentral del av det nordiske sikkerhets- og forsvarssamarbeidet. Foruten et styrket nordisk militært samarbeid er Norges deltagelse viktig for å komme i inngrep med utviklingen av det europeiske sikkerhets- og forsvarssamarbeidet. Slik fremstår den nordiske innsatsstyrken som et viktig ledd i en aktiv Europa-politikk.

Land som ikke er medlem av EU har liten innflytelse på den overordnede politiske styringen av EUs operasjoner. I EU-ledede operasjoner som ikke benytter NATO-ressurser vil Norge være avhengig av en invitasjon for å delta. Det faktum at EU i økende grad inviterer Norge til å delta i operasjoner, viser at de norske bidragene verdsettes og at det er behov for norske bidrag. Som ikke-EU-land er Norges innflytelse i ESDP minimal. Det er i første rekke gjennom å delta i EUs militære og sivile operasjoner at Norge kommer i inngrep med ESDP. Den nordiske innsatsstyrken er særlig viktig i denne sammenheng.

2.11 Russland

Dagens Russland utgjør ingen militær trussel mot Norge, og Russlands interne utvikling preges av økt innenrikspolitisk stabilitet og økonomisk fremgang. Like fullt er utviklingen mot et fungerende demokrati preget av motstridende tendenser. Dersom vi i årene fremover også får se en utvikling mot et stabilt demokrati, vil dette være positivt for Norge og omverdenen, men ikke minst for russerne selv.

Samtidig vil forholdet mellom våre to land også i fremtiden være preget av det asymmetriske forholdet mellom en småstat og en stormakt. Norge og Russland grenser mot hverandre i et område av betydelig ressursmessig og strategisk betydning. Russland har store militære styrker på Kola og i Nordvest-Russland. Disse militære kapasitetene, herunder sjøbaserte strategiske kjernevåpen, er av stor viktighet for Russland. Dette vil neppe endre seg i overskuelig fremtid, og vil ha implikasjoner for norsk sikkerhet – på kort, midlere og lengre sikt. Russland vil av denne grunn også i fremtiden

være en sentral rammefaktor for utformingen av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik.

For Norge er det viktig at Russland utvikler sitt forhold til NATO og våre viktigste partnere, og tar et konstruktivt medansvar for internasjonal sikkerhet. Et styrket og tettere samarbeid mellom Russland og Vesten vil være positivt for Norge og for utviklingen i våre nordområder. Regjeringen vil derfor aktivt fortsette arbeidet for å knytte Russland tettere politisk til Vesten generelt og NATO spesielt. Vi vil derfor fortsette å støtte aktivt opp under arbeidet i NATO-Russland-rådet der Russland møter på likeverdig basis.

Norges forhold til Russland på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området utvikler seg positivt og preges av betydelig åpenhet og tillit. Denne positive tendensen bør over tid medføre en intensivering både i bredden og dybden av kontakt og samarbeid på forsvarssiden, og gi økt oppmerksomhet om felter hvor det kan etableres felles prosjekter.

Det er beklagelig at den russiske Dumaen ikke har ratifisert en viktig del av det juridiske rammeverket for militært samarbeid med NATO og NATOs medlemsland (PfP SOFA-avtalen). En ratifisering vil åpne for felles øvelser og utvidet militært samarbeid, noe som muliggjør felles militære aktiviteter også i nord. Felles militære øvelser vil kunne tilføre vårt bilaterale forhold økt substans, og ha en viktig tillitskapende effekt.

2.12 Norden og de baltiske stater

Fundamentale endringer i det sikkerhetspolitiske bildet har forsterket muligheten for og betydningen av det nordiske forsvarssamarbeidet. Regjeringen ser et stort potensiale i, og satser aktivt på, å videreutvikle det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet med våre nordiske naboland. De nordiske land har i meget stor grad sammenfallende interesser og forsvarssamarbeidet prioriteres høyt både på politisk og fagmilitært nivå. Mange viktige spørsmål knyttet til forhold som den nordiske EU-innsatsstyrken, deltagelse i en eventuell FN-ledet operasjon i Darfur og støtte til partnerland, blir derfor søkt koordinert og samordnet innenfor en nordisk ramme for å oppnå både politiske og operative gevinster. Det siste eksemplet på dette er samarbeidet knyttet til FNs innsats i Libanon.

Norge overtok formannskapet i det nordiske forsvarspolitiske samarbeidet fra 1. januar 2006. Dette omfatter også formannskapet i *Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support* (NORDCAPS). Under det norske formannskapet er det bl.a. lagt vekt på å omforme NORDCAPS til et mer relevant og fleksibelt verktøy for nordisk

styrkesamarbeid for internasjonale operasjoner. De politiske konsultasjonsmekanismene og det militære planleggingsverktøy som NORDCAPS tilbyr, er kommet til full anvendelse ifm. forberedelsene av den nordiske EU innsatsstyrken, og i arbeidet med å få etablert en nordisk styrke til en evt. FN-ledet operasjon i Darfur.

De nordiske land samarbeider også om utvikling og anskaffelse av forsvarsmateriell – det såkalte *Nordic Armaments Cooperation* (NORDAC). Det nordiske samarbeidet står sterkt innenfor forsvarsmateriellsektoren. Helikoptre, stormpanservogner, artillerilokalisingsradarer og pansrede hjulgående personellkjøretøyer er eksempler på systemer som har vært gjenstand for nordisk anskaffelsessamarbeid av stor betydning også industrielt og teknologisk. At JAS Gripen er ett av flere reelle alternativer som nytt norsk kampfly, faller således inn i en bred politisk og industriell ramme. Som formannskap for det nordiske materiellsamarbeidet (NORDAC), har Norge lagt spesiell vekt på å bidra til at materiellsamarbeidet tilpasses og understøtter det operative samarbeidet. Finland overtar NORDAC formannskapet for en 2-års periode 1. januar 2007.

Ifm. omstillingen av NORDCAPS og det norske formannskapet i 2006, er det også lagt vekt på å styrke nordisk samarbeid om støtte til svakere stilte land og regioner. De nordiske land gjennomfører allerede et «region til region»-samarbeid med landene på Vest-Balkan. Responsen på det nordiske initiativet har vært positiv, og en rekke tiltak er igangsatt. Det nordiske sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet er i seg selv en modell for Vest-Balkan. Målet er å stimulere til tettere regionalt samarbeid som et bidrag til økt stabilitet.

Tilsvarende har Norge i 2006 tatt initiativet til et nordisk-baltisk samarbeidsprosjekt om støtte til reform av sikkerhets- og forsvarssektoren i Ukraina. Dette prosjektet er en integrert og viktig del av de bestrebelsene som gjøres blant annet i NATO-regi, for å understøtte ukrainske målsettinger om en ytterligere integrering i de euroatlantiske samarbeidsstrukturer.

De baltiske land har selv i en årrekke vært mottakere av militær støtte fra de nordiske land. Etter at de baltiske land i 2004 ble NATO-medlemmer, har man trappet ned den norske støtten. De årlige tiltaksplanene vil i sin nåværende form avvikes i 2007. Samarbeidet vil fortsatt være tett, men finne sted innenfor rammen av NATO.

Norge har under sitt formannskap i 2006 også lansert et konsept som ser på muligheten for å etablere felles nordiske ressurser for sikkerhetssektorreform. Tanken er å sette opp en pool av nasjonale eksperter fra de nordiske forsvarsdeparte-

mentene. Denne skal brukes til å tilby bistand innenfor demokratisk reform av sikkerhets- og forsvarssektoren. Innsatsen vil særlig være aktuell ifm. langsiktig støtte til partner- og samarbeidsland, men kan også anvendes som en del av flernasjonale freds- og stabiliseringsoperasjoner.

2.13 Nordsjøstrategien

Flernasjonalt samarbeid innenfor sikkerhets- og forsvarspolitikken blir stadig viktigere. På denne bakgrunn har Norge etablert et omfattende samarbeid, ikke bare med de nordiske land, men også med utvalgte nære allierte innenfor rammene av det vi i Norge kaller Nordsjøstrategien. Formålet med Nordsjøstrategien er å videreutvikle våre bilaterale samarbeidsarrangementer med fire nære allierte: Danmark, Nederland, Storbritannia og Tyskland. Strategien er tuftet på et nært politisk verdifelleskap og det allerede etablerte og tette samarbeidet vi har med disse landene på forsvarssektoren og om de fleste av vår tids internasjonale spørsmål.

Hovedmålsettingen er å styrke vår felles operative evne gjennom samarbeid om utvikling av for-

svarskapasiteter, anskaffelser av forsvarsmateriell, logistikk, trening og øving, og operativ virksomhet.

Som et lite land har ikke Norge på egen hånd evne til å utvikle og anskaffe hele spekteret av de forsvarskapasiteter vi trenger. Kapasitetsutvikling og anskaffelser av forsvarsmateriell er meget ressurskrevende, og kan løses mer kostnadseffektivt gjennom tett flernasjonalt samarbeid. Foruten økonomiske gevinster vil samarbeidet innen Nordsjøstrategien kunne gi Norge muligheten for å opprettholde, samt få tilgang til, kapasiteter som av ressursmessige årsaker ellers ville vært utilgjengelige. Fra et operativt ståsted vil Nordsjøstrategien gjøre det lettere å stille styrker til internasjonale operasjoner sammen med våre samarbeidspartnere – flere og bedre tilpassede styrker og med reduserte kostnader. Et tett og omfattende samarbeid med et begrenset antall likesinnede land skaper økt norsk handlefrihet og evne til å bidra til internasjonal fred og sikkerhet og er et viktig ledd i strategien for å videreutvikle Forsvaret som et moderne og effektivt sikkerhetspolitisk virkemiddel.

3 Hovedmål og prioriteringer

3.1 Målene for regjeringens økonomiske politikk

Regjeringen vil føre en politikk bygget på rettferdighet og felleskap. Med utgangspunkt i den nordiske modellen vil regjeringen fornye og utvikle de offentlige velferdsordningene og bidra til et arbeidsliv der alle kan delta. Regjeringen vil bidra til økt verdiskaping og utvikling i hele landet innenfor rammer som sikrer at kommende generasjoners muligheter for å dekke sine behov ikke undergraves. Dette krever en ansvarlig politikk med vekt på natur- og miljøhensyn, en langsiktig forvaltning av nasjonalformuen, et bærekraftig pensjonssystem og en sterk offentlig sektor.

Målene for regjeringens økonomiske politikk er arbeid til alle, en bærekraftig utvikling, en mer rettferdig fordeling og gode velferdsordninger. De ulike delene av politikken må virke sammen for å oppnå dette. Verdiskapingen og sysselsettingen må styrkes i alle deler av landet, bl.a. gjennom økt satsing på forskning, utvikling og samferdsels- og næringsstiltak og ved å sikre alle tilgang til sentrale velferdsordninger som barnehage, likeverdig utdanning, omsorg og helse.

Regjeringen legger opp til å holde bruken av oljeinntekter på et nivå som sikrer en fortsatt balansert utvikling i norsk økonomi, i tråd med de rammene handlingsregelen setter. Retningslinjene for pengepolitikken innebærer at Norges Banks rentesetting skal rettes inn mot lav og stabil inflasjon. Det betyr at pengepolitikken har en klar rolle i å stabilisere den økonomiske utviklingen.

Etter et omslag i begynnelsen av 2003 har norsk økonomi nå vokst sterkt i tre år, godt hjulpet av lave renter og sterk oppgang i oljeinvesteringene. Ordreservene er store både i industrien og i bygg og anlegg, og kapasitetsutnyttelsen er høy. Sysselsettingen har økt med over 60 000 personer det siste året, og arbeidsledigheten nærmer seg det lave nivået fra konjunkturtoppen på slutten av 1990-tallet. Det ventes at den gode utviklingen i norsk økonomi fortsetter i 2007.

3.2 Hovedmål, virkemidler og prioriteringer i forsvarspolitikken

Utgangspunktet for den pågående moderniseringsprosessen i Forsvaret ble fastsatt av Stoltenberg I-regjeringen gjennom langtidsplanen for Forsvaret i perioden 2002–2005, jf. Innst. S. nr. 342 (2000–2001) og St.prp. nr. 45 (2000–2001). Forsvarsdepartementet innledet dermed omstillingen av Forsvaret til et moderne sikkerhetspolitisk og fleksibelt verktøy som på kort varsel skal kunne møte et bredt spekter av utfordringer hjemme og ute. Det ble lagt vekt på at Forsvaret måtte være forandringsdyktig, og løpende kunne tilpasse seg endringer i omgivelsene. Bondevik II-regjeringen videreførte i hovedsak denne kursen. Stortinget sluttet seg våren 2004 til langtidsplanen for Forsvaret for perioden 2005–2008, gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004). Den videre modernisering av Forsvaret i perioden 2005–2008. Forsvarspolitikken for perioden 2005–2008 er fastlagt gjennom Stortingets behandling av denne langtidsplanen. Regjeringen vil videreføre moderniseringen av Forsvaret langs disse linjer, med de justeringer som er nedfelt i Soria Moria-erklæringen. Samlet sett utgjør dette grunnlaget for regjeringens forslag til forsvarsbudsjett for 2007.

Regjeringen vil ha et moderne forsvar, tilpasset nye sikkerhetsutfordringer. Nye og mer sammensatte trusler øker behovet for et fleksibelt forsvar som kan håndtere et bredt spekter av ulike oppgaver. Beredskap langs kysten skal prioriteres høyere enn i dag, og Forsvarets rolle ift. miljøovervåking og maritime redningsarbeid styrkes. Forsvaret skal i større grad enn i dag innrettes mot å håndheve suverenitet og sikre stabilitet i våre havområder i nord. Regjeringen vil opprettholde den allmenne verneplikten, tilpasset en ny tid. Forsvarets behov skal ligge til grunn for praktiseringen.

For å kunne følge opp regjeringens mål legges følgende prioritering til grunn for forsvarspolitikken i 2007: for det første å videreføre omstillingen ved å kanalisere mest mulig ressurser i retning av modernisering av styrkestrukturen gjennom materiellinvesteringer og fremtidsrettet operativ drift; for det andre – innenfor rammen av omstillingen –

å prioritere virksomheten slik at Forsvarets oppgaver løses best mulig. Dette kapitlet utdyper hvordan disse målene med tilhørende delmål vil søkes nådd. Først skisseres resultatene av omstillingen 2002–2005.

3.2.1 Forsvarsomstillingen 2002–2005 – hovedresultater

Da regjeringen Stoltenberg I la frem St.prp. nr. 45 (2000–2001) Omleggingen av Forsvaret i perioden 2002–2005, tok den utgangspunkt i at Forsvaret befant seg i en meget alvorlig ubalanse. Innledningsvis i langtidsplanen het det at «Forsvaret befinner seg i en dyp og vedvarende strukturell krise.» Krisen ble ansett å dreie seg om to grunnleggende ubalanser: Forsvarets størrelse stod ikke i forhold til ressurstilgangen, og Forsvarets innretning stod ikke i forhold til fremtidens oppgaver. Problemene hadde bygget seg opp gjennom en årrekke. På 1990-tallet ble det gjort forsøk på å løse dem, men forsøkene mislyktes, noe som i tillegg viste at man sto overfor en styringskrise.

Mot denne bakgrunn formulerte Stoltenberg I-regjeringen de overordnede mål og sentrale virkemidler for forsvarsomstillingen 2002–2005, som Stortinget sluttet seg til. Umiddelbart gjaldt det å få tilpasset Forsvarets struktur og driftsmønster til et realistisk budsjettnivå. Dernest gjaldt det å styrke Forsvarets operative evne, ved å tilpasse Forsvarets kapasiteter til nye sikkerhetspolitiske rammebetingelser og utfordringer. Et sentralt virkemiddel som ble foreslått, var en radikal reform av ledelsesstrukturen i forsvarssektoren.

Ved avslutningen av langtidsperioden 2002–2005 kan det slås fast at alle de overordnede omstillingsmål ble nådd:

- Forsvarets samlede operative evne ble betydelig forbedret i perioden. Alle generalinspektører, operative sjefer og ansvarlige for fellesavdelinger kunne rapportere om til dels betydelige forbedringer innenfor de fleste styrke kategorier og på de aller fleste kapasitetsområder. Resultatet var styrket evne til militært samvirke med våre allierte (enten det gjelder operasjoner hjemme eller ute), økt stridsevne ift. aktuelle motstandere, økt reaksjonsevne og økt strategisk forflytningsevne – alt i alt økt operativ kapasitet ift. relevante oppdrag hjemme og ute;
- alle struktur- og organisasjonsendringer ble gjennomført, de fleste meget tidlig i perioden;
- ledelsesreformen i forsvarssektoren – med integreringen av forsvarssjefen og samtlige av forsvarssektorens strategiske funksjoner i Forsvarsdepartementet – ble iverksatt fra 1. august 2003, betydelig tidligere enn Stortinget hadde

forutsatt. Forsvarssektorens evne til strategisk styring – dvs. til helhetlig og langsiktig styring, samt til å gjennomføre politiske vedtak – ble med dette vesentlig styrket;

- Forsvaret oppnådde betydelig forbedret kontroll med driftskostnadsutviklingen, og kom i tillegg ut av perioden med om lag 2,4 mrd. kroner (minimumskravet var 2 mrd. kroner) lavere årlig driftsbudsjett enn et alternativ uten omstilling ville ha krevd. I perioden 2002–2005 beløp den samlede effektiviseringsgevinsten seg til ca. 5,1 mrd. kroner, penger som i sin helhet kom moderniseringen av Forsvaret til gode;
- som et avgjørende virkemiddel for å få effektivisert driftsmønsteret ble Forsvaret redusert med netto rundt 6 000 årsverk (minimumskravet var netto 5 000 årsverk), godt over 25 pst. av årsverksvolumet ved inngangen til langtidsperioden;
- antallet kvm eiendom, bygg og anlegg (EBA) i Forsvarets bruk ble redusert med rundt 2,2 mill. (minimumskravet var 2 mill. kvm). Dette bidro i vesentlig grad til å redusere Forsvarets driftsutgifter, i tillegg til at det ga nettoinntekter i størrelsesorden 1,5 mrd. kroner ved salg.

Forsvarssektoren gjennomførte i samme periode vesentlige reformer på forvaltnings- og regnskapsstyringsområdet. Utgangspunktet for disse reformene var sektorens eget behov for bedret styring av og kontroll med Forsvarets økonomi og ressursbruk. Innføringen av nye styringssystemer og -verktøy bidro imidlertid i sin tur til at Riksrevisjonen, ved sine årlige gjennomganger av regnskapene, oppdaget alvorlige feil og mangler – feil og mangler som det er grunn til å anta hadde eksistert i en årrekke, men som først ble oppdaget ved hjelp av de nye og forbedrede styringssystemene. Riksrevisjonens anmerkninger, sammen med enkelte forsvarsavdelingers betydelige merforbruk av budsjettmidler i 2004, ledet i neste omgang til ytterligere tiltak for å styrke regnskaps- og økonomistyringen i Forsvarets militære organisasjon. Alt tyder på at summen av iverksatte tiltak har gitt gode resultater. Det vises bl.a. til nærmere redegjørelse i St.meld. nr. 10 (2005–2006) og til Stortingets behandling av denne, jf. Innst. S. nr. 176 (2005–2006).

På enkelte del-områder ble ikke de resultater oppnådd som Stortinget forutsatte, eller som forsvarssektoren selv stilte opp som omstillingsmål. I særlig grad gjaldt dette Stortingets krav om en netto innsparing av årsverk på minimum 50 pst. i den øverste forsvarsledelse, som ikke er nådd. Dette til tross for den nevnte samlede reduksjon av årsverk i Forsvarets organisasjon på nærmere 1

000 flere enn det Stortinget la til grunn. På dette området foreligger det etter Forsvarsdepartementets syn derved – dersom nødvendige organisatoriske og administrative grep tas – et ytterligere gevinstpotensial.

Et annet, og trolig beslektet, del-mål som ikke ble nådd, gjaldt Forsvarets årsverkskostnadsutvikling. Fordi dette utgjør en meget vesentlig bestanddel i Forsvarets samlede driftsutgifter ble det fra Forsvarsdepartementets side tidlig stilt spesifikke krav om bedre kontroll med utviklingen av Forsvarets personellrelaterte utgifter. Heller ikke dette målet ble nådd som forutsatt i løpet av 2002–2005, og følges nærmere opp i inneværende periode.

Et tredje del-mål gjaldt betydelig effektivisering av Forsvarets logistikkorganisasjon. Ift. de oppstilte krav lyktes man kun delvis med dette arbeidet. Ved avslutningen av perioden gjensto det fortsatt ca. 300 mill. kroner i gevinstrealisering, et beløp som derfor er lagt inn i det samlede krav til effektivisering av Forsvarets logistikkorganisasjon i perioden 2005–2008.

Oppsummering

På bakgrunn av ovenstående gjennomgang er det Forsvarsdepartementets samlede vurdering at forsvarsomstillingen 2002–2005 ga de økonomisk-administrative hovedresultater som Stortinget la til grunn ved innledningen av perioden. Dette innebærer at de grunnleggende ubalanser som ble identifisert i St.prp. nr. 45 (2000–2001), ble fjernet, selv om det fortsatt eksisterer mindre ubalanser. Ved siden av at bevilgningene til forsvarssektoren ikke ble fulgt opp i tråd med det brede forliket som ble oppnådd ved behandlingen av Innst. S. nr. 232 (2001–2002), er årsaken til dette at enkelte spesifiserte del-mål for omstillingen ikke ble nådd. Særlig gjelder dette Stortingets forutsetning om en netto innsparing på minimum 50 pst. i årsverkene i Forsvarets øverste ledelse, kravene til effektivisering av Forsvarets logistikkorganisasjon og målsettingen om bedre kontroll med utviklingen av årsverkskostnaden i forsvarssektoren. Forsvarsdepartementet anser at nettopp disse utestående områder er blant de sentrale for den videre omstilling i langtidsperioden 2005–2008.

3.2.2 Forsvarsomstillingen 2005–2008

Hovedmål og virkemidler

Regjeringen vil følge opp arbeidet med gjennomføring av den vedtatte langtidsplanen for Forsvaret, med utgangspunkt i Soria Moria-erklæringen og de forsvarspolitiske hovedprioriteringer som det er etablert bred politisk enighet om. Regjeringen ser

nordområdene som Norges viktigste strategiske satsningsområde i årene som kommer. Regjeringens ambisjon er derfor å styrke Forsvarets evne til tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord, og har i den sammenheng økt bevilgningene til operativ aktivitet og styrkeproduksjon i nordområdene. Regjeringen vil videre legge opp til et aktivt internasjonalt engasjement, herunder en økt satsning på FN-ledede operasjoner.

Forsvarets rammebetingelser er i endring. Et uforutsigbart sikkerhetsbilde, en rask teknologisk utvikling og endringer i internasjonale samarbeids-mønstre gjør at det legges stor vekt på å ha en helhetlig tilnærming til videreutviklingen av et effektivt forsvar. For perioden 2005–2008 er følgende forsvarspolitiske mål styrende for Forsvarets virksomhet:

- alene og sammen med allierte sikre norsk suverenitet, norske rettigheter og interesser, samt bevare norsk handlefrihet mot militært og annet press;
- sammen med allierte, gjennom deltagelse i fler-nasjonale fredsoperasjoner og internasjonalt forsvarssamarbeid bidra til fred, stabilitet, håndhevelse av internasjonal rett og respekt for menneskerettighetene samt forebygge bruk av makt fra stater og ikke-statlige aktører mot Norge og NATO;
- sammen med allierte bidra til kollektivt forsvar av Norge og andre allierte iht. våre allianseforpliktelse, og til å møte ulike typer anslag og angrep med tvangsmakt for å sikre norsk og kollektiv sikkerhet; og
- bidra til å ivareta norsk samfunnssikkerhet, redde liv og begrense konsekvenser av ulykker, katastrofer, anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører.

Gjennom å løse sine pålagte oppgaver, jf. 3.3 Forsvarets oppgaver, skal Forsvaret bidra til å oppfylle disse forsvarspolitiske målene. For å kunne løse disse oppgavene på en effektiv måte, må Forsvaret videreutvikles som et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset sikkerhetspolitisk virkemiddel. Det er avgjørende for denne moderniseringen at det opprettholdes en overordnet balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang. Et sentralt virkemiddel for å beholde denne balansen, vil være en videre effektivisering av logistikk- og støttevirkomheten, kombinert med kanalisering av frigjorte ressurser til transformasjon og kvalitetsheving av styrkestrukturen. Flernasjonale og sivilmilitære samarbeidsløsninger vil også være viktige virkemidler i denne sammenheng. Det moderniserte Forsvaret må ha et nært samarbeid med rele-

vante sivile myndigheter og være basert på verneplikten, praktisert i tråd med Forsvarets behov.

I langtidsplanen 2005–2008 er det slått fast prinsipper for innretningen av Forsvarets operative struktur. Høy prioritet gis til kapasiteter som dekker en bred del av oppgavespekteret, kapasiteter som har hurtig reaksjons- og forflytningsevne og kapasiteter som bidrar til transformasjon. Overlapende kapasiteter skal søkes unngått.

Flere av Forsvarets sentrale materiellsystemer når slutten av sin tekniske og operative levealder i perioden 2010–2020. Utfordringene knyttet til å opprettholde balansen på noe lengre sikt er derfor meget betydelige. For å kunne opprettholde balanse mellom oppgaver, struktur og budsjetterammer på lengre sikt vil ytterligere reform- og rasjonaliseringstiltak måtte vurderes og gjennomføres i Forsvarets struktur og organisasjon, herunder basestrukturen. Dette er en problemstilling som også den forrige regjeringen omtalte i St.prp. nr. 42 (2003–2004), kapittel 9, og disse utfordringene vil stå sentralt i arbeidet med neste langtidsplan for Forsvaret. Den neste langtidsplanen for Forsvaret er planlagt fremlagt for Stortinget våren 2008. Som et ledd i grunnlagsarbeidet for langtidsplanen har forsvarssjefen igangsatt sin Forsvarsstudie 2007 (FS 07), og regjeringen har i tråd med Soria Moria-erklæringen oppnevnt et bredt sammensatt, rådgivende forsvarspolitisk utvalg. Anbefalingene fra disse parallelle prosessene vil utgjøre de mest sentrale innspill til regjeringens arbeid med langtidsplanen.

Oppfølging av langtidsplanen 2005–2008

Moderniseringsprosessen vil bli videreført i 2007, både gjennom forbedring av interne prosesser og gjennom innfasing av nytt materiell. Ved utgangen av 2006 forventes de organisatoriske hovedtrekkene i ny struktur å være på plass. Gjennom bl.a. videreført effektivisering skal Forsvaret i perioden 2005–2008 samlet frigjøre minst 2 mrd. kroner fra logistikk- og støttevirksomheten i Forsvarets logistikkorganisasjon og øvrige deler av Forsvaret. Disse gevinstene er sentrale for en strukturutvikling som understøtter Forsvarets oppgaver, og en dreining av aktiviteten i samsvar med dette.

I 2005 og 2006 har bevilgningene til Forsvaret vært noe lavere enn det Stortinget forutsatte ved behandlingen av gjeldende langtidsplan. Samtidig har frigjøringen av ressurser gjennom effektiviseringstiltak gått noe langsommere enn forutsatt. Samlet har dette bidratt til å forsterke utfordringene med å implementere den vedtatte forsvarsstrukturen. Dette er en utvikling som også den forrige regjering, gjennom sitt budsjett og sine planer

for virksomheten i 2006, la opp til. En rekke budsjettmessige tiltak er gjennomført for å kunne kompensere for dette.

I Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004) ble det forutsatt et gjennomsnittlig årlig bevilgningsnivå som er i overkant av 0,8 mrd. kroner over den foreslåtte budsjetterammen for 2007. Prognosen for forsinkelser i de planlagte gevinstrealiseringene anslås til om lag 0,6 mrd. kroner i årlige driftsutgifter ved utgangen av 2007. Samtidig er det satset på tilstedeværelse og aktivitet i nordområdene og deltagelse i internasjonale operasjoner i FN-regi, hvilket har gjort at andre behov er prioritert ned.

På grunn av kompleksiteten som både omgir og preger den omfattende moderniseringsprosessen i Forsvaret, er det nødvendig å ha beredskap for løpende å kunne vurdere behovet for ytterligere justeringer i lys av utviklingen og usikkerheter som måtte oppstå underveis i omleggingen. Kortsiktige likviditetsstyringstiltak, i den grad slike er nødvendig, må vurderes innenfor rammen av en helhet, der disse ses i nær sammenheng med de grunnleggende plan- og strukturforutsetningene for Forsvarets videre utvikling. Det må unngås at presset for økte driftsbudsjetter blir løst ved å tære på de planlagte avsetningene til investeringer, med mindre slike løsninger kombineres med kutt i styrkestrukturen. Sistnevnte utfordring er mer alvorlig etter som det samlede driftsbudsjettet ligger nær et punkt hvor den positive utviklingen Forsvaret har oppnådd de senere årene, kan bli reversert. Dette vil gi en situasjon der driftskostnadene igjen stiger på en slik måte at moderniseringssetterslep og manglende økonomisk bærekraft får bygge seg opp til et u håndterlig nivå.

Regjeringen vil i lys av dette i størst mulig grad søke å skjerme operativ virksomhet, tiltak og investeringer som utgjør fundamentet for den moderniseringen Stortinget har vedtatt. Dette vil underbygge Forsvarets evne til nasjonal oppgaveløsning på en effektiv og troverdig måte og ivareta Norges internasjonale forpliktelser. 2007-budsjettet, slik det her fremlegges, er basert på disse prioriteringene.

Betydelige ressurser settes inn for å sikre at omstillingens tempo opprettholdes, og at budsjetterammen holdes. I 2007 er det spesielt behov for å videreføre fokus på å realisere de forventede gevinstmålene som er satt for perioden. Forsinkel-sene i gevinstuttaket, kombinert med behovet for å balansere budsjettet ift. lavere budsjetterammer over tid, vil kunne få som konsekvens at innfasing av enkelte nye kapasiteter forskyves utenfor inne-værende planperiode 2005–2008. Dette vil ytterligere øke de langsiktige utfordringene som er skis-

sert over, som vil måtte vurderes i en helhetlig sammenheng i tilknytning til arbeidet med den neste langtidsplanen for Forsvaret.

3.2.3 Økonomiske rammer

Regjeringens budsjettforslag legger opp til et forsvarsbudsjett med en utgiftsramme på 30 988,9 mill. kroner og en inntektsramme på 988,4 mill. kroner.

Utgiftsrammen reduseres reelt med 365,5 mill. kroner (1,19 pst.) sammenlignet med saldert budsjett 2006. Budsjettet er fordelt med 7 827,3 mill. kroner til materiellinvesteringer, 1 509,5 mill. kroner til nasjonalfinansierte og fellesfinansierte EBA-investeringer og totalt 21 652 mill. kroner til drift av forsvarsektoren. I tråd med gjeldende praksis er budsjetterte inntekter innarbeidet i utgiftsrammen.

Tabell 3.1 Forsvarsrammen 2007 ift. 2006

	(i 1000 kroner)		
	Vedtatt 2006 budsjett (2006-kroner)	Forslag 2007 (2007-kroner)	Reell pst.-vis endring ¹
Total forsvarsramme	30 610 218	30 988 929	-1,19 pst.
Drift	21 167 370	21 652 049	-0,61 pst.
EBA investeringer	1 757 236	1 509 532	-15,1 pst.
Materiellinvesteringer	7 685 612	7 827 348	0,38 pst.
Totale investeringer	9 442 848	9 336 880	-2,50 pst.

¹ Tabellen viser utviklingen på forsvarsbudsjettet for 2007 sett ift. vedtatt 2006-budsjett. Kolonnen for reell prosentvis endring gir uttrykk for reell endring og er beregnet ved å korrigere for pris- og lønnskompensasjon, trekk ifm. gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift, kompensasjon for innføring av NOx-avgift, samt andre budsjettekniske endringer. Tallet for reell nedgang inkluderer ukompensert andel av kompensasjon for innføring av NOx-avgift (4 mill. kroner).

3.2.4 Hovedprioriteringer i 2007

Sentralt i regjeringens budsjettforslag for 2007 er å legge til rette for Soria Moria-erklæringens mål om at Forsvaret i større grad enn i dag innrettes mot å håndheve suverenitet og sikre stabilitet i våre havområder særlig i nord, og at Forsvarets tilstedeværelse skal holdes på et høyt nivå i Nord-Norge. Videre skal det legges til rette for økt deltagelse i FN-ledede internasjonale operasjoner. Hovedprioriteringer i 2007 er som nevnt over at de to kritiske elementene i moderniseringen av Forsvaret – fornyelse av strukturen gjennom materiellinvesteringer, og kompetanseutvikling og operative leveranser gjennom operativ drift – tilføres mest mulig ressurser. Dette gjør at omstillingen videreføres i 2007, om enn ikke fullt ut med den planlagte fremdrift. Dette innebærer klare prioriteringer, med stor vekt på operativ evne og støtten til denne, samtidig som andre områder – da spesielt innen administrative støttefunksjoner – får noe strammere budsjetter. Operativ aktivitet i forsvarsgrenene er prioritert, og alle grenene har fått økt sine budsjetter. Den økte aktiviteten skal for alle forsvarsgrenene i størst mulig grad prioriteres mot nordområdene.

Hæren er høyest prioritert, og styrkes mest. Denne styrkingen er nødvendig for at Hæren skal kunne bygge seg opp mot de mål vedtatt planverk forutsetter, for dermed også å følge opp regjeringens ambisjon om gradvis å kunne øke, og også bibeholde, den norske deltagelsen i operasjoner i FN- og NATO-regi. Forslaget tar sikte på at Hæren kan opprettholde kapasitet bygget opp i 2006, og ytterligere øke bemanningen bl.a. for å være i stand til å kunne støtte to internasjonale operasjoner, hver på omkring kompanistørrelse, over lengre tid samtidig. Dette vil også innebære høyere nasjonal aktivitet, spesielt i Nord-Norge. Når gjeldende planer er implementert, skal Hæren kunne vedlikeholde et bataljonsstørrelses engasjement i internasjonale operasjoner sammenhengende i 3–5 år.

Sjøforsvaret vil ha hovedfokus på styrking av den operative aktiviteten i nord. Budsjettøkningen går i hovedsak til å dekke utgifter ved innfasingen av Fridtjof Nansen-klasse fregatter, mens budsjettøkningene i *Luftforsvaret* i hovedsak vil gå til å styrke vedlikeholdet av flysystemene F-16, C-130, P-3 og DA-20, og kunne øke kampflytreningen noe. *Etterretningstjenestens* budsjett økes, og *Heimever-*

nets budsjett styrkes for å sikre kvalitetsreformen og trening av alle HVs styrke kategorier. *Kystvakten*s budsjett er foreslått økt betydelig, og den operative fokus i nordområdene også styrket, i tråd med regjeringens økte fokus på nordområdene.

Materiellinvesteringene foreslås holdt på samme nivå som i saldert budsjett for 2006. Dette innebærer en betydelig investeringstakt, men er likevel ikke tilstrekkelig for å følge opp fornyelsen av Forsvaret i det tempo som er forutsatt i langtidsplanen. Dette skyldes også et moderniseringsetterlep som har bygd seg opp gjennom hele omstillingsperioden fra og med 2002, men som dog er betydelig mindre enn før omleggingen ble igangsatt. Denne forsinkelsen vil videre svekke evnen til å kunne finansiere gjenanskaffelsen av de store materiellsystemene som faller for levetid etter denne planperioden, hvilket øker de utfordringer som vil måtte håndteres ifm. neste langtidsplan. Investeringene i nasjonale *eiendommer, bygg og anlegg* (EBA) foreslås redusert og er lavere enn behovet. Dette er imidlertid forsvarlig da det ifm. neste langtidsplan vil bli utredet endringer i basestrukturen som, dersom disse blir besluttet, vil påvirke innretningen på EBA-investeringene.

St.prp. nr. 42 (2003–2004) legger opp til en helhetlig forsvarsstruktur, der det er gjort et betydelig arbeid for å tilpasse Forsvaret til en svært utfordrende økonomisk utvikling. Langtidsplanen skisserer en rekke tiltak for å vri ressursstrømmen fra støttevirksomhet til operativ virksomhet, i tillegg til å styrke kontrollen med Forsvarets utgifter. Det legges i tillegg stor vekt på en målrettet bruk av investeringsmidlene for å styrke Forsvarets operative evne. Kvalitet prioriteres fremfor kvantitet. Betydelige endringer gjennomføres på personellområdet. Oppsummert vil 2007-budsjettet følge opp ovennevnte ved å gi rom for betydelig modernisering og høy operativ aktivitet, samtidig som det illustrerer de strukturelle utfordringer Forsvaret står overfor på sikt. Disse kan imidlertid håndteres innenfor rammen av arbeidet med neste langtidsplan for Forsvaret.

3.3 Forsvarets oppgaver

Forsvaret skal gjennom å løse sine oppgaver oppfylle de forsvarspolitiske mål, jf. omtale av disse målene under 3.2.2 Forsvarsomstillingen 2005–2008. Innenfor gitte budsjettammer danner Forsvarets oppgaver dermed også grunnlaget for utformingen av Forsvarets virksomhet, og dermed behovet for kompetanse, kapasiteter og operativ evne. Forsvarets operative evne er Forsvarets evne til å løse pålagte oppgaver og blir av den grunn løpende evaluert. Å opprettholde en optimal opera-

tiv evne i lys av nye oppgaver og sikkerhetspolitiske utfordringer er hovedformålet med militær transformasjon.

Forsvarets oppgaver deles inn i to kategorier. Den første kategorien skal, som en balansert helhet, være styrende for dimensjoneringen og utformingen av Forsvarets struktur. Dette omfatter både nasjonale og flernasjonale oppgaver. Personell og kapasiteter for nasjonale og internasjonale oppdrag er i det alt vesentlige overlappende. Disse står derfor ikke i et prinsipielt motsetnings- eller konkurranseforhold til hverandre. Tvert imot skal de utfylle hverandre slik at det skapes gjensidig forsterkende effekter. De fleste av Forsvarets kapasiteter skal kunne brukes både alene og sammen med andre, både hjemme og ute.

Den andre kategorien oppgaver skal ikke være dimensjonerende for styrkestrukturen, men løses i den grad det er mulig med den strukturen som etableres for å ivareta de to første oppgavene.

3.3.1 Oppgaver som er dimensjonerende for utformingen av Forsvarets struktur

Å sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom tidsmessig overvåkning og etterretning

Oppgaven omfatter fremskaffelse av beslutningsgrunnlag for politisk og militær ledelse. Hoveddelen av virksomheten gjennomføres av Etterretningstjenesten og rapporteres særskilt under 2 Sikkerhetspolitiske utviklingstrekk og norske hovedprioriteringer. Ved siden av Etterretningstjenesten bidrar spesielt Kystvakten og maritime overvåkningsfly løpende til oppgaven. Spesialstyrkene bidrar etter nærmere ordre. Taktisk etterretning og overvåkning fra alle enheter akkumuleres til et løpende situasjonsbilde, som også kan benyttes som nasjonalt beslutningsgrunnlag.

Virksomheten i 2007. Effektiv anvendelse av Forsvarets ressurser som et sikkerhetspolitisk virkemiddel, forutsetter et oppdatert situasjonsbilde og et relevant beslutningsgrunnlag. Ambisjonsnivået er å være i stand til å anvende de riktige ressursene på rett sted til rett tid. Ut over støtten til Forsvarets egen pågående og planlagte virksomhet, vil regjeringen legge vekt på effektiv innhenting i nordområdene, bl.a. som grunnlag for forsvarlig forvaltning av ressurser.

Å håndheve norsk suverenitet

Forsvaret skal bidra til å sikre norsk suverenitet og til å bevare nasjonal integritet. Oppgaven omfatter ved behov også sikring av norske ambassader og norsk skipsfart. Suverenitetshevdelse retter seg

prinsipielt mot andre stater. Forsvaret skal ha evne til å reagere mot krenkelsers over hele territoriet, og gradere planleggingen etter sannsynligheten for krenkelsers og alvoret i krenkelsene som kan oppstå. Oppgaven avgrenses til å håndtere krenkelsers på lavt nivå. Håndtering av større eller vedvarende krenkelsers faller under oppgaven episode- og krisehåndtering.

Virksomheten i 2007. Den mest åpenbare indikator på at suverenitetshevdelsen er vellykket, vil være fravær av krenkelsers, hvilket også er ambisjonsnivået. For å oppnå dette må Forsvaret ha evne til å forebygge krenkelsers, oppdage krenkelsers tidlig og å reagere på disse på en troverdig måte. Slik vil det også gis signal som i seg selv er forebyggende. Det vil bli lagt vekt på å opprettholde jagerflyberedskap og videreføre kontroll med fremmede militære fartøyer og fly, samt med ikke-militære fartøyers anløp og ferdsel i norsk territorialfarvann på tilsvarende nivå som i 2006. Grensevaktens virksomhet vil fortsatt ha høy prioritet.

Å ivareta norsk myndighetsutøvelse på avgrensede områder

Forsvaret skal ivareta myndighetsutøvelse knyttet til beskyttelse av norske avgrensede suverene rettigheter og håndhevelse av norsk lov på de områder der Forsvaret er tildelt slik myndighet. Forsvarets myndighetsutøvelse er knyttet til oppsyns- og kontrollvirksomhet på vegne av andre offentlige etater, og utøves i fredstid primært av kyst- og grensevakt. Den retter seg i prinsippet mot private rettssubjekter. Myndighetsutøvelse er basert på internrettslig lovgrunnlag.

Virksomheten i 2007. Forsvaret utøver i stor grad slik myndighet på vegne av, eller i nært samråd med, andre offentlige etater. Ambisjonsnivået for utøvelsen fastsettes i samråd med disse. Regjeringen legger til grunn at det skal sikres et kvantitativt og kvalitativt nivå på myndighetsutøvelsen som er så god at det oppnås en betydelig preventiv effekt. Norsk myndighetsutøvelse knyttet til ressursforvaltning har i den senere tid møtt betydelige utfordringer i Fiskevernsonen ved Svalbard. Ressursforvaltningen i internasjonalt farvann i vårt nærrområde er også under press, ikke minst synliggjort gjennom et dokumentert overfiske og det såkalte UUU-fisket (Ulovlig, Uregistrert og Urapportert). Regjeringen legger i 2007 vekt på å opprettholde evne til adekvat og forutsigbar reaksjon på overtredelser i norske jurisdiksjonsområder og en videreutvikling av et internasjonalt samarbeid for å komme overfiske og UUU-fiske til livs. Forsvarets overvåking utgjør et viktig bidrag i så

måte. Videre vil Kystvakten være myndighetens viktigste kontroll- og håndhevelsesmyndighet i havområder under norsk jurisdiksjon.

Å forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske områder

Forsvaret skal bidra til å forebygge og håndtere nasjonale sikkerhetspolitiske episoder og kriser, herunder terrorangrep, som ikke er av et slikt omfang at regjeringen vil ønske å involvere NATO-alliansen. Ved behov må en situasjon kunne håndteres slik at den blir omfattet av Atlanterhavspaktens artikkel 5 om kollektivt forsvar.

Virksomheten i 2007. For å forebygge at kriser oppstår i vårt nærrområde vil regjeringen legge vekt på evne til tydelig og forutsigbar handlemåte. Derved forebygges at hendelser utvikler seg til episoder eller kriser. Dersom en hendelse likevel skulle utvikle seg til en episode eller en krise, legger regjeringen vekt på å ha egnede midler for krisehåndtering til disposisjon på kort varsel, herunder et utvalg av militære styrker. I 2007 vil regjeringen bl.a. øke innslaget av fast tilsatt personell i utvalgte avdelinger i Hæren for å styrke reaksjonsnivået. Denne styrkingen vil bedre evnen til krisehåndtering, så vel nasjonalt som internasjonalt.

Å bidra til kollektivt forsvar av Norge og øvrige deler av NATO mot trusler, anslag og angrep, inkl. bruk av masseødeleggelsesvåpen

Forsvaret skal, sammen med våre allierte, bidra til å forebygge og kunne møte trusler, anslag og angrep på Norge og øvrige deler av NATO. Dette omfatter konvensjonelle angrep, angrep med masseødeleggelsesvåpen, samt andre typer angrep som skaper, eller truer med å skape, så omfattende skade at det er aktuelt for NATO å iverksette kollektive mottiltak.

Virksomheten i 2007. Storparten av Forsvarets operative struktur har sin opprinnelige begrunnelse i denne oppgaven. Enkelte strukturelementer, som f.eks. Kystvakten og redningshelikoptre, er primært opprettet for å løse andre oppgaver, men også disse skal kunne bidra til oppgaven dersom Norge eller våre allierte skulle bli angrepet. Forsvarets hovedaktivitet relatert til oppgaven kollektivt forsvar består derfor i å etablere vedtatt struktur med tilstrekkelig operativ evne.

NATO Response Force

NATO Response Force (NRF) er et av alliansens viktigste og mest fleksible verktøy. Styrken vil ha en

viktig rolle dersom en situasjon som faller inn under Atlanterhavspaktens bestemmelser om kollektivt forsvar (artikkel 5), skulle oppstå. Styrken kan imidlertid også bidra til flernasjonalt krisehåndtering utenfor rammen av artikkel 5, og regjeringen ser positivt på at slike styrker brukes i FN-ledede operasjoner, slik det nå er aktuelt i forbindelse med MTB-bidraget til Libanon. Norsk deltakelse i NRF er en sentral faktor ift. å ivareta vår allianseforpliktelse, og representerer samtidig et viktig bidrag for å ivareta den kollektive sikkerheten. Det legges derfor opp til norsk deltakelse i alle NRF-kontingenter. Det tas sikte på å vektlegge bidrag fra Sjøforsvaret og Luftforsvaret slik at Hærens kapasiteter i størst mulig grad forblir tilgjengelige for deltakelse i pågående utenlandsoperasjoner. Alle forberedelser, trening og øvelser som kreves for deltakelse i NRF, budsjetteres innenfor de ordinære driftsbudsjetter. Det er ikke budsjettert med merkostnader dersom innsetting av NRF skulle bli aktuelt, og regjeringen vil i så fall komme tilbake til hvordan dette skal finansieres. For øvrig vil regjeringen som ledd i Norges aktive støtte til reformarbeidet i NATO, følge opp arbeidet med fremtidige rammer og prinsipper for fellesfinansiering av NATO-oppdrag, med sikte på økt innslag av fellesfinansiering. Dette bør ses i sammenheng med ambisjonen om å bidra til en effektivisering av NATOs kommandostruktur, slik at det legges til rette for en omdisponering av alliansens ressurser fra statiske installasjoner til operasjonsrelaterte utgifter.

Alliance Ground Surveillance

Norge deltar aktivt i utviklingen av NATOs fellesprosjekt for luftbåren bakkeovervåkning, *Alliance Ground Surveillance* (AGS). AGS er en høyt prioritert kapasitet i NATO, og skal utvikles til en NATO-eiet og -operert styrke, bestående av et antall bemannede og ubemannede fly understøttet av et antall bakkestasjoner og nødvendig kommunikasjonsinfrastruktur. AGS vil bli en viktig ressurs for NATO.

NATOs stående maritime styrker

Norge har tradisjonelt deltatt i to av NATOs fire stående maritime styrker for kortere eller lengre perioder. NATO har tilpasset sine stående maritime styrker til NRF-konseptet, og disse inngår nå i NRF på rotasjonsbasis. Unntaksvis kan styrken, eller deler av denne, bli disponert for en kortere periode av NATO i pågående operasjoner. Sjøforsvarets Oslo-klasse fregatter er ikke lenger i stand til å delta i NATOs stående maritime styrker, og

Norges bidrag er derfor redusert i en overgangsperiode til Fridtjof Nansen-klassen er fullt operativ. For 2007 planlegges det med å videreføre bidrag fra minevåpenet samt deltakelse med en ubåt.

Operation Active Endeavour

Regjeringen planlegger å videreføre norsk deltakelse i *Operation Active Endeavour*.

Å bidra til flernasjonalt krisehåndtering, herunder flernasjonale fredsoperasjoner.

Forsvaret skal kunne bidra med militære kapasiteter også i krisehåndteringsoperasjoner utenfor rammen av artikkel 5 i Atlanterhavspakten. Dette gjelder bl.a. alle typer fredsoperasjoner, fra preventiv stabilisering til fredsoppretting. Krisehåndteringen skal i all hovedsak foregå sammen med andre, primært i en FN- eller NATO-ramme. Regjeringen tilstreber nasjonalt og internasjonalt en best mulig samordning av politisk, militær, humanitær og utviklingsmessig innsats.

Virksomheten i 2007. Den internasjonale situasjonen kan endre seg fort og dramatisk. Regjeringen legger derfor vekt på å ha handlefrihet og fleksibilitet for hurtig å kunne håndtere endrede rammebetingelser og stille relevante styrkebidrag til eventuelle nye operasjoner. Samtidig deltar Norge i en rekke pågående internasjonale fredsoperasjoner.

Afghanistan

Afghanistan vil fortsatt være et kjerneområde for det internasjonale samfunnet i kampen mot internasjonal terrorisme. NATOs engasjement i Afghanistan ved ISAF-styrken (*International Security Assistance Force*) er et bidrag til å skape fred og stabilitet i landet. ISAF vil være et hovedsatsningsområde for norske styrkebidrag i 2007. Omfang er nærmere beskrevet under del II, kapittel 1792.

NATO Response Force og NATOs stående maritime styrker

NATO Response Force (NRF) og NATOs stående maritime styrker kan også nyttes til krisehåndtering utenfor rammen av Atlanterhavspaktens artikkel 5. Styrkebidragene er omtalt ovenfor.

Nordic Battle Group

Norge deltar militært i EUs forsvarssamarbeid, bl.a. ved å stille bidrag til *Nordic Battle Group* (NBG), som er en militær reaksjonsstyrke under

EUs stridsgruppekonsept (*EU Battle Group* – EUBG). NBG er ledet av Sverige. En stridsgruppe skal være utrustet for alle typer operasjoner, men er begrenset i størrelse og følgelig også ift. operativ ambisjon. Stridsgruppene kan bare utføre begrensede operasjoner over en periode på maksimalt fire måneder. Det norske bidraget er begrenset oppad til 150 personell. Styrken skal stå på beredskap for EU-ledede operasjoner i første halvår 2008, og virksomheten i 2007 er derfor begrenset til å klargjøre styrken. Det er en forutsetning for vår deltagelse i utenlandsoperasjoner at de er forankret i et klart og utvetydig FN-mandat eller annet anerkjent folkerettslig grunnlag, slik som selvforsvar eller invitasjon fra et lands lovlige myndigheter. Deltagerlandene er enige om betydningen av et klart og utvetydig FN-mandat ved innsetting av styrken.

Balkan

NATOs målsetting i Kosovo er å skape en sikkerhetsplattform som tillater alle innbyggerne å leve i trygghet og delta i utformingen av provinsens fremtidige utvikling. Norges begrensede bidrag til den NATO-ledede *Kosovo Force* (KFOR) -styrken planlegges opprettholdt gjennom 2007. EU overtok operasjonen i Bosnia 2. desember 2004 (Operasjon *Althea*). For Norge er praktisering av deltagerrettighetene iht. den såkalte Berlin pluss-avtalen meget viktig. Deltagelse i Operasjon *Althea* bidrar dermed, sammen med deltagelsen i *Nordic Battle Group*, til å sikre norsk innsyn og delaktighet ift. EU-ledede krisehåndteringsoperasjoner. Deltagelsen er derfor i norsk interesse, samtidig som vi bidrar til en styrket europeisk krisehåndteringskapasitet. Deltagelsen skal opprettholdes inntil videre. Norge skal samtidig være representert med et mindre antall stabsoffiserer i NATOs hovedkvarter i Sarajevo.

FN-operasjoner

Det er en målsetting at Norge skal bidra aktivt til at FN skal kunne være i stand til å løse sine oppgaver på en god måte. FN leder flere og mer kompliserte fredsbevarende operasjoner enn noen gang, samtidig som det gjenstår å rette opp noen av de svakhetene som ble avdekket i Brahimi-rapporten i 2000. For å ha tyngde og troverdighet i arbeidet med å forbedre FNs evne til å planlegge og lede komplekse fredsoperasjoner i en integrert ramme, ønsker regjeringen også å vise vilje til å bære en større del av byrden med styrkebidrag.

Regjeringen vil på denne bakgrunn øke norsk deltakelse i FNs fredsoperasjoner, med særlig

fokus på Afrika. Norge tar sikte på økt deltagelse i FN-operasjonen *United Nations Mission in Sudan* (UNMIS) i Sør-Sudan i 2007, samt å stille tellende bidrag til planlegging og gjennomføring av en FN-operasjon i Darfur, Vest-Sudan, dersom det internasjonale samfunn enes om en slik operasjon. I 2007 planlegges det dessuten for at Norge skal bidra med observatører og stabspersonell til FN på samme nivå som i 2006. Regjeringen vil videre fortsette å støtte *Multinational Force and Observers* (MFO) i Sinai, Egypt.

FN-resolusjon 1701 ble vedtatt i FNs sikkerhetsråd den 11. august 2006. Regjeringen har under visse forutsetninger besluttet å støtte UNIFILs maritime komponent med fire MTB-er, med nødvendig støtteapparat til en FN-operasjon i Libanon, for en periode på seks måneder. Den maritime operasjonen vil være basert på en anmodning fra libanesiske myndigheter. Beslutningen er fattet etter en nøye vurdering av styrkens oppgaver, engasjementsregler og sammensetning, for å være trygge på at disse er tilstrekkelig robuste til å ivareta personellens sikkerhet og for å sikre en troverdig gjennomføring av mandatet.

3.3.2 Oppgaver som ikke er dimensjonerende for Forsvarets struktur

Å bidra med militær støtte til diplomati og til å forhindre spredning av masseødeleggende våpen

Forsvaret skal bidra med støtte til norsk og flernasjonalt diplomati som et ledd i arbeidet med å skape internasjonal fred og stabilitet, herunder arbeidet for å forhindre at masseødeleggende våpen og deres leveringsmidler blir tilgjengelige for aktører som utgjør en potensiell trussel mot norsk og internasjonal sikkerhet. Dette inkluderer tiltak som informasjonsinnsamling, analyse, rustningskontroll, tillitskapende aktiviteter og verifikasjon. Videre omfatter oppgaven støtte til utvalgte samarbeidspartnere for å bidra til oppbygging av deres selvforsvarsevne, deres evne til å bidra til internasjonal sikkerhet samt støtte til arbeidet med å reformere eller modernisere deres væpnede styrker (sikkerhetssektorreform).

Virksomheten i 2007. Forsvarets rustningskontrollgruppe vil videreføre aktiviteten i 2007 som i 2006 iht. det avtaleverk Norge er en del av, og på den måten ivareta Norges internasjonale forpliktelser. Dette innebærer et begrenset antall inspeksjoner utenlands og tilrettelegging av et antall årlige inspeksjoner i Norge. Forsvaret vil støtte sikkerhetssektorreform i flere land, herunder Serbia og Ukraina, med bl.a. økonomiske midler til sivil skoleing av overtallige offiserer og støtte til oppbyg-

ging av en sikkerhetssektor. Som et bidrag til oppbyggingen av en irakisk sikkerhetssektor skal Forsvaret gjennomføre utdanning av militært og sivilt personell i det irakiske forsvaret på norsk jord. Utdanningen vil fokusere bl.a. på krigens folkerett. Forsvaret vil, inntil videre, fortsette sin deltagelse i *Arctic Military Environmental Cooperation* (AMEC) for å redusere risikoen for miljøforurensing i nordområdene. Forsvaret vil videreføre sin støtte til *Operation Active Endeavour* (OAE) i Middelhavet, hvor målet er å bidra til kampen mot terrorisme ved bl.a. å hindre illegal omsetning av våpen. Forsvaret skal støtte Norges engasjement i det multinasjonale ikke-spredningsarbeidet i NATO- og FN-regi, og i det globale ikke-spredningsinitiativet *Proliferation Security Initiative* (PSI).

Å bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver

Forsvaret skal, innenfor rammen av tilgjengelige ressurser og kompetanse, kunne bidra til det samlede samfunnssikkerhetsarbeidet også på områder hvor sivile instanser har primæransvaret. Oppgaven vil således innebære støtte til andre etater, spesielt politiet. Støtten reguleres av lover og forskrifter, og vil også kunne omfatte redningsinnsatser i situasjoner der det evt. har vært nyttet ARBC-våpen (atom-, radiologiske, biologiske og/eller kjemiske våpen). Videre skal Forsvaret, etter nærmere vurdering, også kunne støtte det sivile samfunn ved ivaretagelse av andre oppgaver.

Virksomheten i 2007. Dagens sikkerhetsutfordringer knytter seg i stor grad til faren for terroranslag, større miljø- og naturkatastrofer eller store ulykker innenfor ulike sektorer av samfunnet. Fokus rettes mot å styrke arbeidet for økt samfunnssikkerhet og å få en god balanse i forholdet mellom militær og sivil beredskap, for på den måten å stå bedre rustet mot disse utfordringene. Totalforsvarskonseptet, som omfatter gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunn i hele krisespekteret, vektlegger derfor i større grad enn tidligere Forsvarets støtte til det sivile samfunn. Forsvarets støtte til sivile instansers arbeid på samfunnssikkerhetsområdet er først og fremst aktuelt ifm. alvorlige, krisepregede hendelser der de sivile myndigheter ikke selv har tilstrekkelige ressurser til å håndtere situasjonen, og før ansvaret for å håndtere krisen evt. overføres til Forsvaret. Forsvarets støtte ytes primært innenfor områder hvor Forsvaret har unik kompetanse eller besitter ressurser som andre myndigheter ikke har, og tar utgangspunkt i kapasiteter, kompetanse og ressurser etablert for å løse Forsvarets primær-

oppgaver. Forsvarets bidrag til økt samfunnssikkerhet kommer bl.a. til syne gjennom Heimevernets (HVs) rolle i totalforsvaret. HVs innretning, utrustning og trening gir evne til også å støtte andre instansers samfunnssikkerhetsoppgaver, en evne som ytterligere forsterkes av den pågående kvalitetsreformen i HV. Det pågår et kontinuerlig arbeid for å videreutvikle totalforsvarskonseptets innhold for ytterligere å øke evnen til samhandling mellom Forsvaret og sivil sektor.

Øvrige aspekter ved utførelsen av Forsvarets oppgaver

Innretning av den militære beredskap

Den militære beredskap er tilpasset for forebygging, for å ivareta de løpende oppgaver og for å sikre evne til krisehåndtering, nasjonalt og i en allianse-ramme. Beredskapen er bygget opp ved at de operative enhetene gis klartider som pålegger hvor hurtig de enkelte enhetene skal kunne være klar til innsats iht. gitte operative krav. Klartidene baseres på behov for reaksjonsevne ifm. rent nasjonal krisehåndtering, samt inngåtte forpliktelser overfor NATO, EU og evt. andre internasjonale organisasjoner. Norge deltar i SHIRBRIG, som skal støtte FN med militær planleggingskapasitet, jf. omtalen under del II, kapittel 1719, samt i *United Nations Stand-by Arrangement System* (UNSAS).

Styrkeoppbyggingssystem og beredskapssystem for Forsvaret

Forsvaret har de to siste årene, gjennom utvikling og implementering av et nytt system for styrkeoppbygging, samt nytt beredskapssystem for Forsvaret, fått et beredskapsplanverk som er bedre tilpasset dagens behov. Systemene vil bli videreutviklet i 2007 med spesiell vekt på detaljering, kvalitetssikring og ytterligere tilpasning.

Vern mot atom-, radiologiske, biologiske og kjemiske våpen

Dagens trussel- og risikobilde omfatter potensiell spredning og bruk av atom-, radiologiske, biologiske og/eller kjemiske våpen (ARBC). Dette medfører behov for et effektivt og samordnet vern mot disse truslene. Det er gjennom de senere årene blitt arbeidet for å forbedre Forsvarets arbeid med ARBC-vern, og dette forbedringsarbeidet vil fortsette i 2007. Det vil bli lagt vekt på tiltak for å bedre koordinering, organisering og ansvarsfordeling, samt tiltak for samordning av kompetanse og ressurser innenfor ARBC-vertjenesten i Forsvaret. Forsvaret planlegger å anskaffe pansrede søke- og

påvisningsvogner, som bl.a. skal kunne brukes ifm. oppdrag i utlandet. Forsvarets forskningsinstitutt skal modernisere det stasjonære verifikasjonslaboratoriet for kjemiske stridsmidler. Laboratoriet vil være av høy kvalitet og skal kunne gi utvetydig identifikasjon som kan brukes i folkerettslig sammenheng, samt i rettsaker mot ikke-statlige aktører og terrorister.

3.4 Strategisk målstyring av Forsvaret

Den strategiske målstyringen av Forsvaret fokuserer på de viktigste overordnede målene for virksomheten i perioden 2005–2008, slik de fremgår av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004). Målene er overordnet formulert, men konkretiseres og følges opp gjennom måling av utviklingen på relevante områder. I tillegg formuleres tiltak som skal bidra til å lukke gapet mellom nåsituasjonen og ønsket fremtidig tilstand.

Det generelle formålet med målstyringen er å synliggjøre og sikre fokus på de viktigste og mest kritiske målene for virksomheten i 2007 og 2008. Dette skal også bidra til å kommunisere hva som er den fastsatte retningen og ambisjonen for virksomheten i Forsvaret. Målene, slik de er konkretisert i styringsdokumentene til etatene i forsvarsektoren, vil i etterkant av virksomhetsåret 2007 danne utgangspunktet for å beskrive hvilke resultater som er oppnådd. Hensikten er å sikre sporbarhet mellom de fastsatte mål for virksomheten og resultatoppnåelsen. Dette gir grunnlag for å identifisere og eventuelt iverksette korrektive tiltak fortløpende gjennom planperioden mot 2008, eller alternativt å revidere de fastsatte mål og ambisjoner.

Målene er formulert innenfor fire hovedområder – leveranser, økonomi, prosesser samt men-

nesker, læring og utvikling. Nedenfor gjennomgås disse på overordnet nivå.

3.4.1 Leveranser

Hovedmålsettingen med omstillingen er å skape et mer moderne og fleksibelt forsvar tilpasset et endret sikkerhetsbilde. For 2007 har regjeringen ambisjon om ytterligere å styrke den operative evnen for å videreutvikle Forsvaret som et effektivt sikkerhetspolitisk virkemiddel.

Forsvaret skal gjennomføre operativ virksomhet iht. oppdrag. For å oppnå dette skal Forsvarets kapasiteter i løpet av planperioden oppnå høyere reaksjonsevne, være mer tilgjengelige, fleksible og deployerbare, samt kunne operere mer effektivt alene og sammen med allierte, hjemme og ute. Innenfor den gitte budsjetttrammen, og med prioritet til omstillingen, skal Forsvaret opprettholde aktiviteter innenfor operativ virksomhet som sikrer at Forsvaret kan løse sine oppgaver iht. de spesifiserte nasjonale kravene og våre NATO- og FN-forpliktelser. Leveransemålet skal bl.a. fokusere på i hvilken grad sentrale operative strukturelementer oppfyller de politiske prioriteringer, krav og forventninger.

Det er en strategisk målsetting å etablere Forsvarets vedtatte styrkestruktur senest i 2008, slik den ble fastlagt gjennom Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004). I 2007 skal enkelte operative strukturelementer videreutvikles, mens andre skal etableres iht. langtidsplanen. Leveransemålets hensikt er å avdekke eventuelle avvik ift. langtidsplanens mål for operativ struktur, slik at korrektive tiltak evt. kan iverksettes.

3.4.1.1 Felles stridskrefter

Tabell 3.2 Operative felleselementer

Strukturelementer/mål 2008	Antall	Tiltak 2007
Fellesoperativt hovedkvarter	1	Videreføres
Landsdelskommando Nord (krisestyringskommando)	1	Videreføres
Territoriell kommandostruktur (HV-distrikter)	13	Videreføres
Forsvarets spesialstyrker	3	Videreutvikles, jf. egen omtale under land-, sjø- og luftstyrkestruktur
Etterretningstjenesten	1	Videreføres
Felles ISTAR-enhet	1	Etablering av grenvise kapasiteter med elementer fra Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret

Tabell 3.2 Operative felleselementer

Strukturelementer/mål 2008	Antall	Tiltak 2007
Luftbåren bakkeovervåking		Deltar aktivt i utviklingen av NATOs fellesprosjekt
Strategisk sjøtransport		Flernasjonalt løsnings etablert, videreutvikles
Strategisk lufttransport		Flernasjonalt interimsløsning etablert, videreutvikles
Deployerbar logistikkstøtte		Tilpasses planlagte styrkebidrag 2007
Kapasitet for militære informasjonsoperasjoner	1	Videreutvikles
Felles KKIS-enhet	1	Tilpasses planlagte styrkebidrag i 2007
Fleksible sanitetsmoduler		Kapasitet tilpasses operative behov i 2007
Kjemisk analyselaboratorium	1	Stasjonær verifikasjonsenhet videreføres ved FFI
Sivil-militær koordineringsenhet	1	Videreføres
Ekspløsvryddeenhet	1	Videreføres
Vertslandsstøttebataljoner	2	Videreføres
Sivilrekvirerte fartøy	0–7	Antall vurderes

Strategisk ledelse og kommandostruktur

Forsvarsdepartementet og Forsvarsstaben flytter sammen i nytt ledelsesbygg rundt årsskiftet 2006/2007. Denne samlokaliseringen legger til rette for en mer effektiv politisk-militær ledelse i Forsvarsdepartementet og Forsvaret. De innsparinger i Forsvarets øverste ledelse og kommandostruktur som Stortinget sluttet seg til ifm. behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), anses fremdeles som et sentralt tiltak for å få overført ressurser til styrking av Forsvarets operative struktur. Arbeidet med dette vil bli videreført i 2007.

Stortinget besluttet gjennom Innst. S. nr. 342 (2000–2001), jf. St.prp. nr. 45 (2000–2001), Innst. S. nr. 232 (2001–2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001–2002) og Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004) en betydelig omorganisering og nedbemanning av Forsvarets øverste ledelse. Forsvarets overkommando ble nedlagt 1. august 2003, og samme dato ble forsvarssjefen med hans strategiske ledelsesfunksjoner integrert i Forsvarsdepartementet, som også ble tilført omkring 100 offiserer, mens Forsvarsstaben ble etablert som en gjennomføringsstab for forsvarssjefen. Forsvarsdepartementet og Forsvarsstaben flytter sammen i nytt ledelsesbygg i slutten av 2006.

Omorganiseringen har på mange måter vært meget vellykket. Samtidig har det vist seg at prosessen og målsettingene var meget krevende. På denne bakgrunn vil Forsvarsdepartementet foreta

en ny helhetlig gjennomgang av Forsvarets ledelses- og kommandostruktur, med sikte på å foreta justeringer som både skal gi best mulig styringsevne, og gi ytterligere innsparinger, jf. 1.2 Status, hovedmål og prioriteringer og 3.2.1 Forsvarsomstillingen 2005–2008 – hovedresultater. En ambisjon med prosessen vil være å desentralisere funksjoner som i dag utøves fra Oslo, samt å bidra til å styrke regjeringens nordområdepolitikk. Regjeringen vil legge saken frem for Stortinget på egnet måte 1. mai 2007.

Logistikk

Norge er selv ansvarlig for at logistikkressurser er tilgjengelig for egne enheter ved deltagelse under operasjoner. Forsvarets operative behov og kjernevirksomhet skal være dimensjonerende for disse tjenestene. Logistikkenehetene modulbaseres og tilpasses planlagte operasjoner hvor målet er å øke deployeringsevnen, fleksibiliteten og tilgjengeligheten.

Forsvarets logistikkorganisasjon videreutvikles derfor i en retning hvor de utøvende deler av organisasjonen organiseres i et begrenset antall hovedbaser med underliggende filialer. Helhetlige fellesløsninger på tvers av forsvarsgrenene etableres for å understøtte pågående og planlagte operasjoner. Forsvarets logistikkorganisasjon skal være styrkebrønn for logistikktenester for understøttelse av operative styrker under øvelser og operasjoner

hjemme og i utlandet. Initiell utholdenhet til Forsvarets operative avdelinger krever at forsyninger i tilstrekkelig grad er tilgjengelig, og at logistikkapparatet har samme mobilitet som styrkene det støtter. Utvikling og etablering av deployerbar logistikkstøtte forutsetter at den planlagte gevinstrealisering i Forsvarets logistikkorganisasjon faktisk gjennomføres.

NATO krever at nasjonene prosentvis skal stille like mye logistikkapasiteter som stridende enheter. Dette vil i 2007 kreve at Norge selv i større grad må stille logistikkenheter og/eller betale for mottatte tjenester.

Felles kompetansesentre og sanitet

Fellesinstitusjonene Forsvarets kompetansesenter for logistikk (FKL) og Forsvarets sanitet (FSAN) på Sessvollmoen og Forsvarets kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer (FK KKIS) på Jørstadmoen er etablert, og vil være under videre oppbygging i 2007. Etableringen av disse kompetansesentrene skal styrke utvikling, styring og koordinering av all aktivitet innenfor disse områdene. Mulighetene for fellesløsninger øker, og enhetene skal også styrkeprodusere operative felleskapasiteter som deployerbare logistikkmoduler, transportenheter, fleksible sanitetsmoduler og deployerbare KKIS-enheter. Disse kapasitetene er nødvendige for understøttelse av norske styrkebidrag, og kan også utgjøre selvstendige norske styrkebidrag i en flernasjonalt ramme hjemme og ute. Innfasing av enkelte av disse felleskapasitetene, bl.a. innenfor logistikkstøtte, vil bli noe forsinket. Regjeringen legger i første omgang vekt på å etablere tilstrekkelig kapasitet og beredskap til å understøtte planlagte operasjoner i 2007. Spesielt for FSAN blir det avgjørende viktig at man prioriterer understøttelse av styrkebidrag til internasjonale operasjoner, og understøttelse av operativ virksomhet nasjonalt. Dette innebærer behov for en betydelig omorganisering og omdisponering av de ressurser FSAN i dag rår over.

Informasjonsoperasjoner og elektronisk krigføring

Internett, media og samfunnets store forbruk av informasjon har gjort striden om informasjonsdomenet svært viktig. Informasjonsoperasjoner, som har til hensikt å beskytte seg selv eller påvirke motstanderen, andre aktører i operasjonsområdet eller den internasjonale opinionen, står sentralt i alle operasjoner.

Militære operasjoner dreier seg i sin essens om å påvirke en motparts vilje, persepsjoner og oppfat-

ninger. Informasjonsoperasjoner går direkte til kjernen av dette, og er derfor et satsningsområde. Kapasitet til ledelse av militære informasjonsoperasjoner skal iht. Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), etableres i planperioden. Det er etablert en mindre, deployerbar enhet for militære informasjonsoperasjoner. Evne til defensiv kapasitet til å beskytte egen IKT-infrastruktur er prioritert, men det vil også bli etablert en viss kapasitet for påvirkning av en motstanders informasjon og systemer. Sistnevnte er viktig først og fremst for å utvikle kompetanse for defensive tiltak, og vil bli etablert i 2007.

Forsvarets spesialstyrker

Spesialstyrker er et meget anvendbart sikkerhetspolitisk verktøy. De norske spesialstyrkene har ved flere anledninger vist fremragende innsats og har spilt en sentral rolle ved gjennomføring av operasjoner.

Med bakgrunn i operative erfaringer og utviklingen i NATO, tilpasses våre spesialstyrker til rent nasjonale krav og felles NATO-krav. Forsvarets spesialstyrker utgjøres av Hærens jegerkommando/Forsvarets spesialkommando, Marinejegerkommandoen og en dedikert helikopterving som skal kunne understøtte spesialstyrkene. I 2007 styrkes spesialstyrkene personell- og materiellmessig samt økonomisk for å sikre mer robuste fagmiljøer, bedre interoperabilitet og evne til understøttelse og vedlikehold av operativ innsats over tid. For å øke deployeringsevnen, inkludert taktisk innsetting, uttrekning og støtte, vil spesialstyrkene under enkelte operasjoner samvirke med forsvarsgrenenes operative kapasiteter for å øke den operative effekten.

Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance

ISTAR (*Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance*) er en etterspurt kapasitet i NATO, med bakgrunn i behovet for innsamling av informasjon. ISTAR-kapasiteten skal tilrettelegges for å integrere og synkronisere anvendelsen av sensorer og informasjon, etterretninger og målangivelsesdata til støtte for operasjoner. Det forutsettes at kapasiteten kan samvirke på tvers av forsvarsgrener i en fellesoperativ ramme og også i en flernasjonalt sammenheng. Enheten vil ha stor fleksibilitet og anvendelighet, og vil være et svært vel-egnet bidrag til krisehåndtering.

For å kunne tilfredsstille det initielle behovet for nasjonal kapasitet, og kapasitet innmeldt til NATO, iverksettes det anskaffelser av materiell til

en ISTAR-enhet av inntil bataljons størrelse. Det vil bli anskaffet materiell til kommando og kontroll, sensorer, observasjonsutrustning, personlig bekledning og helikopterkoordinator med materiell. Elementene i styrken vil kunne opereres individuelt eller som en samlet kapasitet, i tillegg til å kunne samvirke med andre nasjonale eller internasjonale enheter.

Strategisk sjø- og lufttransportkapasitet

Et prioritert område innenfor transformasjon av Forsvaret er å øke deployerbarheten for Forsvarets kapasiteter. Strategisk sjø- og lufttransportkapasitet videreutvikles iht. *Prague Capabilities Commitments* (PCC). Arbeidet med dette har gitt svært gode resultater bl.a. som følge av etableringen av og medlemskapet i *European Airlift Centre* (EAC) og *Sealift Co-ordination Centre* (SCC) i Eindhoven i Nederland. Norsk medlemskap videreføres i 2007.

SCC har som formål å koordinere og utnytte brukernes eksisterende kapasiteter for strategisk sjøtransport mest mulig kostnadseffektivt. Dette har gitt medlemsnasjonene, inkludert Norge, en vesentlig kostnadsbesparelse i 2006.

Norge har hatt en sentral rolle i utviklingen av strategisk sjøtransport i NATO. Arbeidet så langt

har resultert i at åtte av alliansens nasjoner har undertegnet en avtale, *Multinational Implementation Arrangement* (MIA), med en kapasitetspakke bestående av åtte til ni transportskip. Som en del av kapasitetspakken inngått i 2006 videreføres også norsk beredskapskontrakt på et RO-RO-skip i 2007.

EAC er et service- og koordineringssenter som gir medlemslandene driftsinnsparinger og økt fleksibilitet gjennom å effektivisere transportflyvirk-somheten og luft-til-luft-tanking av flystyrker.

Som redegjort for i St.prp. nr. 1 (2004–2005) deltar Norge i PCC-samarbeidet i NATO for bl.a. å øke alliansens strategiske lufttransportkapasitet. En strategisk lufttransportkapasitet for alliansen er nå kommet på plass gjennom *Strategic Airlift Interim Solution* (SALIS) -avtalen. Avtalen skal i første omgang videreføres frem til 2009. Avtalen i seg selv er ikke tilstrekkelig for å dekke nasjonale og fellesallierte behov, og Norge støtter derfor alliansens arbeid med å finne andre multinasjonale løsninger for å bedre tilgjengeligheten ytterligere, bl.a. ved eventuell etablering av en flernasjonal strategisk lufttransportenhet innenfor NATO. Det vurderes også nasjonale løsninger.

3.4.1.2 Landstridskrefter

Tabell 3.3 Landstyrker

Strukturelementer/mål 2008	Antall	Tiltak 2007
Mekanisert infanteribrigade (Brigade Nord – Brig N)	1	Videreutvikles
Mekanisert infanteribataljon (del av hurtig reaksjonsstyrke)	1	Videreutvikles, Telemark bataljon inngår i Brig N
Mekanisert infanteribataljon	1	Tilpasses planlagte operasjoner i 2007. Inngår i Brig N
Taktisk mobil landkommando	1	Videreføres
Modulbasert ISTAR-enhet	1	Under etablering
Maskin- og konstruksjonskompani	1	Videreføres
Bro- og oversettingskompani	1	Videreføres
Transportenhet	1	Videreføres
ARBC søke- og renskapasitet		Inngår i Brig N
Grensevakt	1	Videreføres
HM Kongens Garde	1	Videreføres
Landheimevern	1	Videreføres

Hæren gis prioritet i 2007. Dette skal sikre oppbygging av Hærens operative kapasiteter iht. planene

for innværende langtidsperiode. I denne sammenheng er det særlig viktig å styrke personelluthol-

denheten. Dette skal gjøres dels ved styrket evne til å utdanne regulære mannskaper, dels ved at det i større grad tidlig i utdanningsperioden inngås generelt utformede beredskapskontrakter med regulære mannskaper for perioden etter at de er ferdigutdannet, dels ved økt innslag av avdelingsbefal og vervede også for å øke antallet sett av befal, og dels – for å dekke det økte behovet for å kunne stille med nisjekapasiteter i f.eks. fredsoperasjoner – ved økt innslag av personell fra andre forsvarsgrener eller kontraktspersonell med spesialkompetanse og tidligere erfaring fra tjeneste i Forsvaret og internasjonale operasjoner.

I 2007 skal Hæren ha kapasitet til å støtte to internasjonale operasjoner med et bidrag hver på om lag kompanistørrelse, samtidig og over lengre tid. Både FN, NATO og andre organisasjoner har gjennom de senere år styrket sin evne til hurtig reaksjon når kriser oppstår, men står overfor en betydelig og økende utfordring når det gjelder å holde multinasjonale styrker ute over lengre tid. I lys av dette er det bestemt at Hæren – når den vedtatte struktur er implementert i 2008 – skal kunne vedlikeholde et bataljonsstørrelses engasjement i internasjonale operasjoner over en periode på 3–5

år. Ambisjonen for neste langtidsperiode er ytterligere å øke denne evnen til utholdenhet.

Hæren vil også i 2007 være største nasjonale bidragsyter til flernasjonale operasjoner, med hovedvekt på *International Security Assistance Force* (ISAF) i Afghanistan. Samtidig er Hæren i ferd med å utdanne en styrke på kompanistørrelse, som skal være klar til å kunne settes inn i en FN-operasjon i Afrika i 2007.

Regjeringen foreslår at Brigade 6 legges ned, jf. del II, kapittel 1731.

Regjeringen legger stor vekt på kvalitetsreformen i Heimevernet (HV), og prioriteringen av HV vil videreføres i 2007. HVs fokus vil i 2007 være rettet mot trening av alle styrkekategoriene og oppnåelse av full operativ kapasitet. Styrkeproduksjon og operativ virksomhet vil derfor øke noe ift. 2006.

Heimevernsdistriktssjefene er territorielle sjefen i fred, krise og krig, og operativt underlagt sjefen for Fellesoperativt hovedkvarter.

For bedre å kunne legge til rette for å styrke den operative aktiviteten foreslår regjeringen å legge ned Heimevernsreserven, jf. del II, kapittel 1734.

3.4.1.3 Sjøstridskrefter

Tabell 3.4 Sjøstyrker

Strukturelementer/mål 2008	Antall	Tiltak 2007
Fregatter Oslo-klasse	0	Utfases
Fregatter Fridtjof Nansen-klasse med NH-90 maritime helikoptere	3-4	Fartøy nr. 2 leveres
MTB Hauk-klasse	0–6	6 fartøy operative i 2007. Utfases i takt med innfasing av Skjold-lassen
MTB Skjold-klasse	3 av 6	Under bygging
Ubåter Ula-klasse	6	Videreføres
Mineryddere	6	Videreføres
Logistikk-, kommando- og støttefartøy	1–5	Ulike løsninger vurderes
Kystjegerkommando	1	Videreføres
Minedykkerkommando	1	Videreføres
Taktisk maritim kommando	1	Videreutvikles
Kystvakten	11	Videreføres
Indre kystvakt	Inntil 10	OPP-løsning for inntil ti fartøy
Sjøheimevern	1	Videreføres, tilpasses ny HV-struktur

Innfasing av ny og videreutvikling av eksisterende struktur, er hovedsatsningsområder i 2007 for å øke Forsvarets maritime kapasiteter til et mer moderne og fleksibelt sjøforsvar.

En fregatt av Oslo-lassen seiles i deler av 2007, mens innfasing av Fridtjof Nansen-lassen (FN-lassen) pågår, og FN-lassen forventes å nå en begrenset operativ kapasitet fra slutten av 2007

for ett fartøy. Hauk-klassen missiltorpedobåter (MTB) utfases i takt med innfasing av Skjold-klassen MTB-er. Undervannsbåter og minerydderfartøy videreføres. Kystjegerkommandoen og Mine-dykkerkommandoen videreføres under det nyopprettede Marinens jegervåpen i Kysteskadren. For sivilrekvirerte fartøy og støtte- og logistikkfartøy avventes ytterligere vurderinger av fremtidig ambisjonsnivå.

Kystvaktens struktur er under modernisering gjennom en planmessig utskiftning av eldre fartøysmateriell. Den nødvendige utskiftningen av luftkontrollradaren på de fire helikopterbærende

fartøyene slutføres i 2007. Som en nødvendig tilpasning til bruk av nye maritime enhetshelikoptre (NH-90), utføres samtidig en forlengelse av helikopterdekket og oppdateringer i hangaren på disse fartøyene. Disse aktivitetene forventes ferdigstilt i 2007. Som følge av den tekniske tilstanden og oppgradering av Lynx-helikoptre vil det i 2007 være noe redusert tilgjengelighet på helikoptre til Kystvakten. Tilgjengeligheten vil forbedres etter at den tekniske oppgraderingen er gjennomført. Oppgradering av fremdriftsmaskineri på Nordkapp-klassen vil gi reduksjon i miljøskadelige utslipp og lavere drivstofforbruk.

3.4.1.4 Luftstridskrefter

Tabell 3.5 Luftstridskrefter

Strukturelementer/mål 2008	Antall	Tiltak 2007
F-16 kampfly	48 (+9)	Gjennomgår planlagt oppgradering
C-130 transportfly	4–6	Transportflykapasitet videreføres inntil permanent kapasitet er anskaffet. Vingeskift gjennomføres på inntil 4 fly
DA-20 Jet Falcon EK-fly	2 + 1	Videreføres
Sea King redningshelikoptre	12	Videreføres
UAV-kapasitet		Forberedes for etablering tidligst i 2009
Luftovervåking og stridsledelse	2	ARS Mågerø og ARS Sørreisa videreføres
Luftvern	2	Ett deployerbart batteri og ett mobiliseringsbatteri
Deployerbar basestøtte	2	Videreføres
Orion maritime overvåkingsfly	4 + 2	Videreføres, vingeskift og oppgradering i prosess
NH-90 maritime helikoptre	2–5	Mottak og innfasing av nye helikoptre forberedes. Minimum 9-12 helikoptre leveres etter 2008
Lynx maritime helikoptre	4–6	Inntil 4 helikoptre videreføres også etter 2008, inntil innfasing av NH-90
Bell-412 transporthelikoptre	12	Videreføres
Bell-412 helikoptre for spesialstyrker	6	Videreutvikles og oppgraderes
Luftheimevern	1	Videreføres

I 2007 vil Luftforsvaret videreføre aktiviteten for alle flysystemer. Spesielt fokus vil rettes mot de høyest prioriterte systemene kampfly, luftovervåking og maritim overvåking.

Luftforsvaret har revidert sin organisasjon for å oppfylle forutsetningene mht. innsparinger og operativitet, og ny organisasjon blir gjort gjeldende fra 2006. Luftforsvaret vil i 2007 arbeide videre med implementeringen av denne, herunder ved tilpas-

ning og effektivisering av kompetanse- og styrkeproduksjonsmiljøene og effektivisering av basestrukturen.

Luftforsvaret vil forberede etablering av en UAV-enhet (*Unmanned Aerial Vehicle*, dvs. ubemannede luftfartøyer) med tilknytning til etableringen av ISTAR-kapasiteten (*Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance*),

men denne enheten vil ikke være fullt operativ før tidligst i 2009.

Både de maritime overvåkningsflyene P-3 Orion og transportflyene C-130 Hercules gjennomgår omfattende vedlikehold, herunder bl.a. vingskift. Transportkapasiteten i 2007 vil derfor være noe begrenset mht. flytilgjengelighet og oppdragsportefølje. Orion vil derimot operere tilnærmet normalt hele året.

Det planlegges med en levetidsforlengelse for inntil fire Lynx-helikoptre for å sikre tilgang på helikoptre til Kystvakten frem til de nye NH-90 er innfaset. De første NH-90-helikoptrene ventes tatt i slutten av 2007 med operativ kapasitet medio 2008.

3.4.1.5 Øvelser og alliert trening

Det legges vekt på at Forsvarets øvings- og treningsvirksomhet er rettet mot de utfordringene avdelingene vil stå overfor både hjemme og i internasjonale operasjoner. Videre legges det vekt på å tilpasse øvelsene for nasjonal og alliert eksperimentering til støtte for utviklingen av nye operasjonskonsepter og nytt materiell.

Centre of Excellence – Cold Weather Operations (COE – CWO) inkludert allierte treningssentra (Alliert treningssenter i Nord i Harstad og Alliert treningssenter i Sør på Voss), og dedikert infrastruktur i Porsanger, Evenes, Bardufoss, Ramsund og Ørland, utgjør en vesentlig del av Norges tilbud til allierte og alliansen i fellesskap. Også trenings- og øvingsfasiliteter i Østerdalen Garnison blir i stadig økende grad etterspurt av utenlandske avdelinger. Interessen knytter seg spesielt til Regionfelt Østlandet og simulatorkapasitetene.

Regjeringen prioriterer økt trening med allierte og partnerland. Prioriterte samarbeidspartnere er USA, Storbritannia, Nederland, Tyskland, Danmark samt Sverige og Finland.

3.4.2 Økonomi

I økonomiperspektivet angir de strategiske målene retning og ambisjon ift. å oppnå en mest mulig effektiv utnyttelse av Forsvarets bevilgninger og fullmakter. Realisering av økonomiske gevinster er en forutsetning for å øke Forsvarets operative evne. Det er således en nødvendig forutsetning at de økonomiske målene blir nådd dersom det skal være mulig å nå den operative ambisjonen for leveranse av operativ evne. Målene reflekterer også en selvfølgelig forpliktelse til å forvalte fellesskapets midler best mulig, ved siden av at det er et krav at den samlede virksomhet i Forsvaret blir holdt innenfor gitt bevilgning og gitte fullmakter. I

St.meld. nr. 29 (2004–2005), jf. Innst. S. nr. 272 (2004–2005) og St.meld. nr. 10 (2005–2006), jf. Innst. S. nr. 176 (2005–2006), er det redegjort for en rekke tiltak som er iverksatt for å bedre økonomistyringen i Forsvaret, jf. nærmere omtale om dette under 3.4.3 Interne prosesser nedenfor.

Stortinget la ifm. behandlingen av gjeldende langtidsplan for Forsvaret opp til at driftsnivået i Forsvarets militære organisasjon i 2008 skal ligge 900 mill. 2004-kroner lavere enn 2004-nivået. Reduksjonen skal realiseres gjennom effektiviserings- og innsparingstiltak, spesielt innenfor logistikk- og støttevirksomheten. Fokus i 2007 rettes mot å opprettholde en målrettet gevinstrealisering i tråd med de forutsetninger som er lagt. Det arbeides kontinuerlig med å iverksette tiltak som forhindrer ytterligere forsinkelser.

De innsparte midlene skal gå til å styrke Forsvarets evne til oppgaveløsning, ved at de kanaliseres inn mot hhv. operativ drift og materiellinvesteringer. Utviklingen så langt i planperioden 2005–2008 har vært positiv ift. de målene som ble vedtatt gjennom Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), men gevinstrealiseringen har hatt langsommere fremdrift enn planlagt.

For å kunne ivareta behovet for modernisering og tilpasning av Forsvarets materiell, planlegges materiellinvesteringsnivået i Forsvarets militære organisasjon ved utgangen av 2008 styrket med i utgangspunktet over 1 mrd. kroner i forhold til 2004-nivået. Så langt i perioden 2005–2008, er deler av investeringsmidlene blitt overført til driftssiden. Dette har forsinket moderniseringen av Forsvaret noe.

3.4.3 Interne prosesser

Forsvaret skal i 2007 ytterligere forbedre evnen til effektiv ressursbruk, gevinstrealisering og forsvarlig forvaltning. Dette for å bidra til en best mulig tilpasset understøttelse (logistikk- og støttestruktur), som igjen vil gi optimal effekt av de ressurser som kanaliseres til Forsvaret.

For å realisere Stortingets målsetting om å forskyve minimum 2 mrd. 2004-kroner til operativ virksomhet og materiellinvesteringer innen utgangen av 2008, vil det i 2007 legges stor vekt på å implementere tiltak for å effektivisere logistikk- og støttevirksomheten, jf. også 3.4.2 Økonomi.

Ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2005–2006), jf. St.prp. nr. 1 (2005–2006), ble det lagt spesielt vekt på gevinstrealiseringen i Forsvarets logistikkorganisasjon i perioden 2005–2008. Dette fokuset videreføres i 2007. Det vil dessuten bli fulgt opp at Forsvarets logistikkorganisasjon fortsatt tilpasser sin virksomhet til kundenes

behov og betalingssevne. Verdien av materiell- og reservedelsbeholdninger skal opprettholdes, og våpensystemer og utstyr skal gis nødvendig vedlikehold.

Forsvarsdepartementet og Forsvarets militære organisasjon viderefører i 2007 en rekke tiltak for å styrke Forsvarets internkontroll og forbedre Forsvarets virksomhets- og økonomistyring. Det vises i denne sammenheng til St.meld. nr. 29 (2004–2005), jf. Innst. S. nr. 272 (2004–2005), og St.meld. nr. 10 (2005–2006), jf. Innst. S. nr. 176 (2005–2006). Tiltakene skal sikre forbedringer knyttet til bl.a. virksomhets- og økonomistyring, kompetanse, internkontroll, regnskap, lønn, fakturaflut, materiellkontroll og konsulentbruk. Forbedringene skal totalt sett bidra til bedret kontroll med, og utnyttelse av, bevilgede midler.

Det er videre et strategisk mål i 2007 å forbedre produksjonen av operativ evne. For å nå et høyt operativt aktivitetsnivå er det avgjørende at styrkeproduksjon og operativ drift ses i nær sammenheng, og i størst mulig grad tilpasses de oppgaver Forsvaret skal løse. Dette innebærer at aktiviteten hos styrkeprodusentene differensieres ut fra krav som stilles til operative leveranser, herunder tilgjengelighet og klartider. Differensierte krav til den operative strukturen vil også bidra til å redusere unødvendig høyt ressursforbruk, herunder materiellslitasje, og dermed også få bedre kontroll med behovet for vedlikeholdstjenester fra logistikk- og støttevirksomheten.

Aktivitetsnivået i forsvarsgrenene måles bl.a. i seilingstimer, flytimer og øvingsdøgn, og gir – sett i sammenheng med andre forhold – gode indiksjoner på kvaliteten i de interne prosesser som skal gi økt operativ evne. I 2007 legges det opp til en økning i operativ aktivitet, med særlig vekt på nordområdene.

3.4.4 Mennesker, læring og utvikling

3.4.4.1 Personell

Personellet er Forsvarets viktigste ressurs. Forsvaret skal være en kunnskapsorganisasjon, og ha en personellsammensetning som gjør det egnet til å kunne løse de oppgaver det står overfor. Personellet skal ha egenskaper og kompetanse som bidrar til kontinuerlig utvikling og transformasjon av Forsvaret. For å lykkes i den pågående omstillingen av Forsvaret må ansvarlighet, læringsevne og endringsvilje prege sentrale ledere. Ledere må være seg bevisst sitt ansvar som forbilder, og slutte opp om og tydelig kommunisere de vedtatte mål for og virkemidler i omstillingen.

Det overordnede målet for personellpolitikken er å etablere en balansert og fleksibel personell-

struktur med høyt motiverte og kompetente medarbeidere. Strukturen skal til enhver tid kunne ivareta Forsvarets skiftende oppdrag og derved øke Forsvarets samlede operative evne. Siden år 2000 har Forsvaret hatt hovedfokus på nedbemanning for å kunne tilpasse personellkorpset til ny struktur og nye oppgaver, bl.a. for å bidra til balanse mellom Forsvarets ressursbehov og ressurstilgang.

Den største utfordringen innenfor dette hovedområdet i 2007 blir å videreføre den påbegynte endringen av sammensetningen i personellkorpset. For å ivareta kontinuitet og erfaring på lavere nivå har Forsvaret et større behov for yngre befal i operative stillinger ved avdelingene. Samtidig skal stillinger som krever spesifikt sivil kompetanse, i større grad besettes av sivile.

Det er på denne bakgrunn et mål å oppnå en bedre aldersammensetning og redusere gjennomsnittsalderen for militært personell gjennom en gradvis økning av antall avdelingsbefal og vervede frem mot 2008. De mest sentrale tiltakene for å oppnå dette, er å øke befalsskoleproduksjonen, rekruttere blant kvalifiserte kontraktsbefal, øke rekrutteringen fra de vervede til avdelingsbefal, samt iverksette en begrenset direkterekuttering av personell med relevant sivil utdanning. Skal dette kunne gjennomføres innenfor gitte årsverksrammer, er det en forutsetning at det gjennomføres en tilsvarende reduksjon av øvrige personellkategorier, herunder yrkesbefal og kontraktsbefal.

Flere kvinner i Forsvaret vil gi et bedre forsvar. Det vektlegges at kvinneandelen i Forsvaret skal øke for at Forsvaret i større grad skal dra nytte av de talenter og evner som finnes i den kvinnelige delen av befolkningen. I juni 2006 var kvinneandelen blant befal og vervede 6,6 pst. For 2007 er det satt et delmål om en kvinneandel på 9 pst. blant befal og vervede. Ved å innkalle kvinner til frivillig sesjon i 2007 er det forventet at kvinneandelen i førstegangstjenesten vil øke. På lengre sikt er dette tiltaket forventet å gi utslag på kvinneandelen i Forsvaret generelt, fordi førstegangstjenesten er hovedrekrutteringsmekanismen for Forsvaret. Det legges også vekt på å øke kvinneandelen ved utdanningsinstitusjonene, særlig innenfor grunnleggende befalsutdanning. Det vises til omtalen av oppfølgingen av FN-resolusjon 1325 under 3.6 Andre personellrettede tema.

I St.prp. nr. 42 (2003–2004) ble det fastlagt at antall årsverk i Forsvarets militære organisasjon skulle reduseres til 15 000 ved utløpet av 2008. Status for årsverksproduksjonen i april 2006 var på i underkant av 15 200 årsverk.

For å øke kontinuiteten i sentrale stillinger og bidra til å styrke kompetanse- og erfaringsnivået,

vil det i 2007 være et økt fokus på å redusere gjennomstrømningen i stillinger i Forsvaret. Bl.a. vil den påbegynte reduksjonen i gradsnivået på stillinger i stabs- og støttefunksjoner kunne bidra til dette.

Våren 2006 etablerte Forsvarsdepartementet et prosjekt for gjennomgang av lønssystemet i Forsvaret. Prosjektet gjennomføres som et felles arbeid mellom personellorganisasjonene, Forsvarsstaben og Forsvarsdepartementet. Hensikten er å utrede og anbefale tiltak for en forbedret innordning av Forsvarets lønssystem og tilstøtende driftsområder. Det forventes at prosjektets sluttvurderinger og anbefalinger fremlegges for Forsvarsdepartementet innen 1. mai 2007.

3.4.4.2 *Materiell- og infrastruktur*

Det er et strategisk mål å utvikle en effektiv og relevant materiell- og infrastruktur. Investeringsporteføljen skal realiseres iht. gitte budsjettrammer og gitte gjennomføringsoppdrag fra Forsvarsdepartementet.

I perioden frem til 2008 er ambisjonen å realisere de mål som er fastsatt i gjeldende fremskaffelsesplaner for materiell og eiendommer, bygg og anlegg (EBA). Konsept for fremskaffelse av materielle kapasiteter i forsvarssektoren, herunder beregning av livssyklus-kostnader, skal legges til grunn for alle valg av fremskaffelsesstrategier og -måter. Andelen av den vedtatte materiellstrukturen som er tilgjengelig for operativ bruk, skal være best mulig tilpasset det operative ambisjonsnivået. Det er et mål at intet strukturelement som inngår i den fastsatte strukturen, skal mangle utstyr i den mengde og med den kvalitet som er nødvendig for å løse oppdrag.

Investeringene som gjennomføres, skal være eksklusivt innrettet mot å realisere vedtatt struktur. For en gjennomgang av de konkrete investeringsprosjektene, se del II, kapittel 1760.

Bevilgningen til eiendom, bygg og anlegg i 2007 vil i hovedsak bli benyttet til å gjennomføre prioriterte omstillingstiltak, effektiviseringstiltak og gjenanskaffelse av eiendom, bygg og anlegg som har nådd sin tekniske levealder, se del II, kapittel 1710.

Det er et mål å bygge fleksibelt og kostnadseffektivt. Forsvarsdepartementet vil derfor videreføre etablert praksis med at det ved planleggingen

av nye byggeprosjekter vurderes ulike alternativer for å dekke brukernes behov. Dette medfører også at alternativer som flyttbare eller mobile løsninger, leie eller offentlig-privat partnerskap (OPP), vurderes for å finne den beste løsningen.

Innenfor forsvarssektoren vil regjeringens handlingsplan for universell utforming bli fulgt opp videre ved investering i eiendom, bygg og anlegg. Intensjonen i universell utforming følges i størst mulig grad, men vurderes i det enkelte prosjekt og gjennomføres i den grad det er naturlig og økonomisk forsvarlig.

3.5 Verneplikten

Verneplikten er en sentral del av forsvarskonseptet. For at Forsvaret i fremtiden skal fylle sin rolle, er oppslutning og tillit i befolkningen viktig. Regjeringen understreker at verneplikten ligger fast. Gjennom verneplikten får Forsvaret en stabil tilgang til godt egnet personell. Dette gjelder både for å bekle funksjoner på det laveste nivå og for å sikre en god rekruttering til evt. senere tjeneste som vervet og befal. Verneplikten sikrer også en bred rekruttering til Forsvaret, på tvers av sosiale og kulturelle skillelinjer, på en måte som er alle andre rekrutteringsmodeller overlegen. Frivillig sesjon for kvinner gjør at denne bredden blir enda større. Mangfoldet er vesentlig både ift. forankring og legitimitet, og ikke minst ift. kompetanse og forutsetninger for å kunne løse oppgavene.

Antallet vernepliktige er i de senere år redusert i takt med reduksjonene i Forsvarets styrkestruktur, men kravene til kompetanse og kvalitet har økt. Innkalling av vernepliktige til førstegangstjeneste baserer seg på Forsvarets behov, jf. Innst. S. nr. 234 (2003–2004) og St.prp. nr. 42 (2003–2004). Forsvaret arbeider systematisk for at verneplikten skal være meningsfylt, både innholdsmessig og statusmessig. Sesjon skal gjennomføres på en slik måte og med et slikt innhold at den bidrar til målrettet rekruttering til førstegangstjenesten og motiverer til senere verving og/eller utdanning i Forsvaret.

Innkalling av vernepliktige mannskaper til førstegangstjeneste videreføres på minimum 2006-nivå. Ved god seleksjon som reduserer frafallet, vil antallet som gjennomfører tjenesten, øke ift. foregående år.

Tabell 3.6 Førstegangstjenestens lengde i 2007

Forsvarsgren	Normal tjenestetid	Førtidsdimittering etter søknad pga. arbeid/utdanning	Forkortet tjeneste iht Forsvarets behov ¹
Hæren	12 mnd	Inntil 6 uker	Inntil 4 uker
Sjøforsvaret	12 mnd	Inntil 6 uker	Inntil 4 uker
Luftforsvaret	12 mnd	Inntil 6 uker	Inntil 4 uker
Heimevernet	Minimum 4 mnd	Inntil 14 dager	Inntil 14 dager

¹ Merknad: Førtidsdimisjon og forkortet tjeneste kan ikke nyttes i kombinasjon.

Lærlingeordningen videreføres i samsvar med Forsvarets behov.

Statusheving av verneplikten er et viktig fokusområde, og det arbeides med flere tiltak i en langsiktig prosess for å gi vernepliktige mannskaper bedre betingelser. Målet er at de skal ha en god og utviklende førstegangstjeneste, inkl. en tilfredsstillende økonomisk godtgjøring. Arbeidet med å legge forholdene til rette for at vernepliktige kan ta inntil 20 studiepoeng under førstegangstjenesten videreføres. Studiekursene skal være basert på førstegangstjenestens grunnutdanning og ha militærfaglig relevans. Forsvarets skolesenter vil få ansvaret for den faglige tilrettelegging av dette utdanningstilbudet. Litteraturlæsning, oppgaver og eksamen tilrettelegges og gjennomføres på frivillig basis. Dette kan være grunnlag for videre utdanning, sivilt eller militært, for den enkelte. Dimisjonsgodtgjørelsen er i 2007 planlagt økt med 2 100 kroner til totalt 23 000 kroner for mannskaper som har gjennomført 12 måneders førstegangstjeneste. Videre legges det opp til at dimisjonsgodtgjørelsen skal økes til 25 000 kroner innen utgangen av 2008.

Voksenopplæringen

Voksenopplæringen i Forsvaret skal bl.a. være en kompensasjon for tap av utdanning og yrkespraksis som følge av lovbestemt førstegangstjeneste. Voksenopplæringen har et hovedansvar for utdanningstilbudet til vernepliktige som avtjener førstegangstjeneste. Det skal gis yrkes- og studieveiledning (karriereplanlegging) og jobbsøkerkurs. Videre skal Voksenopplæringen gi tilbud om kurs/opplæring opp til og med høgskole-/universitetsnivå, tilpasset den enkeltes kompetansebehov. Dette skjer i utstrakt samarbeid med sivile utdanningsinstitusjoner. I tråd med Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), og i samsvar med ny formålsparagraf skal Voksenopplæringen for øvrig gi tilbud til vervede, lærlinger, kontrakts- og avdelingsbefal. Tildeling av øremer-

kede og sporbare midler til Voksenopplæringen gjennom en samhandlingsprosess mellom fagmyndighet og budsjetteier, videreføres.

3.6 Andre personellrelaterte tema

Å delta i internasjonal tjeneste i løpet av befalets yrkeskarriere er blitt mer vanlig enn tidligere. Dette skaper en rekke nye utfordringer for Forsvaret og det personellet som blir beordret til internasjonal tjeneste. I den sammenheng er det en målsetting at byrdene fordeles mest mulig jevnt ved at de fleste kategorier personell skal bidra. Videre er det viktig å arbeide med familiepolitiske tiltak for personell i internasjonale operasjoner. Skal Forsvaret rekruttere og beholde tilstrekkelig antall kompetente og motiverte medarbeidere, er det vesentlig at det blir iverksatt tiltak som er tilpasset nye tjenestemønstre og personellens spesielle behov. I hovedsak innebærer dette en videreutvikling av ordninger og betingelser som muliggjør et best mulig familieliv. Arbeidet med å utvikle og implementere nye familiepolitiske tiltak vil fortsatt prioriteres høyt i 2007. Det skal bl.a. eksistere et tilbud om samlivskurs eller samlivsveiledning ved beordring til internasjonal operasjoner. Videre vil Forsvaret tilstrebe kortere lengde på tjeneste i utlandet for offiserer med små barn, der tjenesten tillater det.

Internasjonale stillinger

I Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), er Forsvaret blitt pålagt å redusere antall utenlandsstillinger med netto 200, eller foreta endringer som gir tilsvarende innsparinger. En viktig forutsetning for å kunne redusere antall stillinger som planlagt, er forventningene om reduksjoner i NATOs kommando- og styrkestruktur. Arbeidet med dette starter med full tyngde først i løpet av 2007. Endringer som følge av dette, skal medføre vesentlige kutt i antall stillinger, men

det vil ikke være mulig å få gevinstrealisert samtlige av disse stillingene før i 2010. Årsaken er at det tar 1–3 år fra en stilling blir besluttet avvirket, til stillingsfunksjonen opphører. Den overordnede målsetting ligger likevel fast, og vil bli fulgt opp. I denne prosessen er det viktig å skjerme strategiske stillinger, både i kommandostrukturen og andre steder, f.eks. enkelte stillinger i attaché-korpset.

Yrkesbefalets stillingsvern

Stortinget vedtok i 2004 lov av 2. juli 2004 nr. 59 om personell i Forsvaret (forsvarspersonelloven), jf. Innst. O. nr. 94 (2003–2004). Det innebar bl.a. at det særskilte stillingsvernet for yrkesbefal opphørte. Gruppen ble i stedet likestilt med øvrige tjenestemenn i staten. Endringen gjaldt også for yrkesbefal tilsatt før lovendringen trådte i kraft 1. januar 2005. Regjeringen legger opp til å videreføre den moderniseringen av Forsvaret som ble startet opp under Stoltenberg I-regjeringen. Personellreformen er en sentral del av omleggingen av Forsvaret. Håndteringen av de personellmessige utfordringene i den sammenheng skal bygge på dialog og konstruktivt samarbeid med personellorganisasjonene. Regjeringen har derfor lagt frem et lovforslag for Stortinget om å gjeninnføre det særskilte stillingsvernet mot oppsigelse for yrkesbefal tilsatt før forsvarspersonelloven trådte i kraft 1. januar 2005, jf. Ot. prp. nr. 89 (2005–2006).

FN-resolusjon 1325

I år 2000 vedtok FNs sikkerhetsråd resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Resolusjonen retter en sterk oppfordring om å øke representasjon av kvinner i nasjonale, regionale og internasjonale institusjoner som skal hindre, styre og løse konflikter. Utenriksdepartementet har i samarbeid med Forsvarsdepartementet, Justis- og politidepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet utarbeidet «Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet» som skal sette kraft bak arbeidet med resolusjonen. Forsvaret vil gi undervisning i innholdet i FN-resolusjon 1325 og iverksette tiltak over et bredt spekter for å oppfylle målene i resolusjonen. Oppfylging av regjeringens handlingsplan skal bl.a. bidra til at forsvarspersonell i større grad skal ivareta kvinners behov i operasjonsområdene og at kvinnerepresentasjonen økes i ulike fora for fredsbygging. Å øke kvinneandelen i Forsvaret og å styrke opplæringen om kjønnsaspekter ved internasjonale operasjoner ved Forsvarets skoler, er sentrale tiltak. Våre mili-

tære styrker må ha kunnskaper om kvinners rolle og hvordan et samarbeid med kvinneorganisasjoner kan etableres i de samfunnene der fredsoperasjoner finner sted.

Kompetanse

Personellet er Forsvarets viktigste ressurs, og Forsvaret skal være en kunnskapsorganisasjon. Det overordnede målet for Forsvarets utdanningssystem er å ha et høyt motivert personellkorps med kompetanse til å løse Forsvarets oppgaver. Forsvaret tilstreber å ha et personellkorps som har en balansert sammensetning for å ivareta Forsvarets skiftende behov.

Grunnleggende befalsutdanning skal gi kompetanse og erfaring til å besette lederfunksjoner eller spesialistfunksjoner på lavere nivå i organisasjonen. Innenfor fremtidig grunnleggende befalsutdanning er det, for å dekke Forsvarets kompetansebehov, hensiktsmessig å vurdere utdanningens varighet for å møte de kompetansekrav som stilles til avdelingsbefalet. For noen av disse stillingene kan det være behov for så vel to- som tre-årig utdanning. Innrettingen i befalsutdanningen skal være fleksibel, hvor det gis en mer praktisk rettet og modulbasert utdanning.

Grunnleggende offisersutdanning er en tre-årig profesjonsutdanning på krigsskole, som gir en akkreditert erfaringsbasert bachelorgrad i militære studier. I løpet av utdanningen blir teori og praksis kombinert for å utvikle offiserer som er kompetente til å løse sine oppgaver og lede sitt personell i fred, krise og krig. Antall kadetter som skal utdannes på krigsskolene, må tilpasses behovet for yrkesbefal ut fra føringer om fordeling av yrkes- og avdelingsbefal i Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004).

Videregående offisersutdanning er en ett- til to-årig stabs- og lederutdanning på masternivå. Utdanningen skal sikre Forsvaret offiserer med helhetlig dybdeforståelse primært innenfor områdene militærmakt, militær ledelse, styring og fellesoperasjoner. Den skal danne grunnlag for tjeneste som ledere og stabsoffiserer på midlere og høyere nivå innenfor forsvarssektoren, nasjonalt og internasjonalt.

Det vurderes i hvilken grad Avansert distribuert læring (ADL) kan tilfredsstillende Forsvarets behov for kompetanseheving. Ved å ta i bruk det planlagte «Direktiv for kjøp av sivile utdanningstjenester i Forsvaret,» vil Forsvaret styre og kontrollere innkjøp (anbud) og reell nytteverdi av de utdanningstjenestene som kjøpes fra eksterne utdanningsinstitusjoner. Arbeidet med å utarbeide en plan for strategisk kompetanseutvikling, og

mulighet for oversikt over kompetansebeholdning innenfor ulike fagområder, fortsetter.

Velferdstjenesten

Velferdstjenestens virksomhet skal rettes mot alt personell i Forsvaret, med vernepliktige mannskaper som primær målgruppe. Velferdstjenesten skal bidra til å fremme trivsel og sosial trygghet for alt personell, med sikte også på økt effektivitet. Ordningen med differensierte minimumssatser for velferdstjenesten skal videreføres for budsjettåret 2007. De differensierte minimumssatsene er basert på antall tjenestegjørende dager ut fra antall vernepliktige, og skal tilpasses det reelle kostnadsnivå for tjenestene lokalt. Velferdstjenesten skal legge vekt på å gi et tidsriktig tilbud til målgruppen. Sivilt/militært kultursamarbeid skal videreføres.

Oppfølging av personell som har deltatt i internasjonale operasjoner

Forsvaret legger vekt på at personellet skal være godt forberedt til internasjonale operasjoner, slik at tjenesten kan utføres i en tryggest mulig ramme. Det vil likevel alltid være en viss risiko for at personellet kan få helseskader av fysisk og/eller psykisk art. Skader kan oppstå umiddelbart eller en tid etter at tjenesten er gjennomført. Forsvaret skal bidra til å sørge for at veteranene får den oppfølgingen de trenger, enten det gjelder erstatningssaker, generell rådgivning, medisinsk behandling eller støtte til å løse praktiske problemer. Helse- og omsorgsdepartementet har iverksatt et arbeid for å vurdere hvordan det sivile helsevesenet kan gi et bedre tilbud til veteraner med traumatisk stressyndrom. Det er viktig at tilbudene fra Forsvaret og det sivile helsevesen ses i sammenheng, og Forsvaret vil bidra med sin spesialkompetanse. Det er lite hensiktsmessig å etablere parallelle strukturer til det sivile helsevesen internt i Forsvaret.

Veteranadministrasjonen (VA) er kontaktpunktet i Forsvaret for veteraner, og kontoret er opprettet for å ivareta veteranenes ulike behov. VA skal ha oversikt over de til enhver tid gjeldende bestemmelser som har betydning for Forsvarets veteraner innenfor bl.a. juridiske, sosiale, medisinske og forsikringsmessige spørsmål. VA skal også iverksette lokal oppfølging i veteransaker i samarbeid med de frivillige veteranorganisasjonene. FN-veteranenes landsforbund (FNVLF) er en viktig samarbeidspartner i veteranarbeidet med deres omfattende lokale nettverk og et godt etablert apparat for kameratstøtte.

Nasjonal militærmedisinsk poliklinikk skal gi medisinsk oppfølging og sørge for at veteraner som har fått fysisk og/eller psykisk skade blir henviset til videre relevant behandling ved behov. Det vises til omtalen av Forsvarets Sanitet i del II, kapittel 1725.

Arbeidet med å styrke veteranenes rettigheter vil fortsette. En arbeidsgruppe for å se på veteranenes rettigheter ift. sosial- og trygdelovgivning er under etablering. Det etableres også en arbeidsgruppe for å se på arbeidsgivers ansvar og veteranenes rettigheter. Berørte instanser og organisasjoner, herunder FNVLF, vil trekkes inn i arbeidet.

Forskrift om erstatning for psykiske belastningskader er endret slik at full erstatning utbetales allerede ved 54 pst. medisinsk invaliditet, og ikke som i dag ved 100 pst. medisinsk invaliditet. Endringen vil få tilbakevirkende kraft. Det vises til omtalen av erstatning for psykiske belastningsskader i del II, kapittel 1725.

Organisasjonskultur og holdninger

Forsvaret skal fortsatt ha fokus på organisasjonskultur, bl.a. for å sikre gjennomføringen av omstillingsprogrammet for perioden 2005–2008. Vektlegging av organisasjonskultur vil være et redskap for å gjøre det lettere å oppnå ønskede resultater, etter som kulturen kan fremme eller hemme den videre omstillingsprosessen. Organisasjonskulturen skal utvikles på en slik måte at ønsket atferd oppnås på sikt. Å bygge kultur tar lang tid. Derfor må alle tiltak ha et langsiktig perspektiv, der fokus skal rettes mot utvikling av den enkelte medarbeider og å støtte opp om ønsket praksis. Forsvaret skal i stadig større grad videreutvikles som en kunnskapsorganisasjon kjennetegnet av ansvarlighet, læringsevne og endringsvilje. Forsvaret skal fokusere på og utnytte den enkelte ansattes potensial for å nå Forsvarets mål på en effektiv måte. I dette ligger det grunnsyn at det er medarbeiderne som er drivkraften bak organisasjonens resultat og effektivitet. Forsvarets kultur skal også bidra til god rekruttering og til at Forsvarets rolle i samfunnet for øvrig styrkes.

Alle ansatte i Forsvaret har et ansvar for at omstillingen av Forsvaret lykkes. Ledere har en særskilt oppgave som viktige kulturbærere. Fordi ledere er rollemodeller, betyr deres atferd mye for hvilke verdier, normer og virkelighetsoppfatninger som utvikler seg blant både ansatte, og vernepliktige mannskaper. Lederatferden skal således være preget av kommunikasjon, åpenhet og inkludering. God og ikke minst tydelig kommunikasjon vil ofte redusere friksjon og bidra til en positiv endringskultur.

Høsten 2006 ble det iverksatt en handlingsplan for holdninger, etikk og ledelse for forsvarssektoren. Handlingsplanen skal bidra til å gjøre ledere, ansatte og vernepliktige godt rustet til å håndtere holdningsmessige og etiske utfordringer. Vår sektor har som statens ytterste maktmiddel særlige utfordringer på dette området og vil alltid ha det. Tiltakene i planen vil derfor gå over lang tid og ha stort fokus i 2007. I handlingsplanen legges det stor vekt på utfordringer knyttet til åpenhet, tillit og mangfold, og særlig lederes ansvar for å legge til rette for en positiv utvikling på disse områdene. Det er også et mål å øke kunnskapen og bevisstheten rundt etisk refleksjon og atferd i forsvarssektoren. Det skal derfor satses både på utdannings tiltak og ordninger ute ved avdelingene som bidrar og stimulerer til etisk refleksjon.

I tillegg er det viktig at ledere og andre er godt rustet til å møte andre kulturer i internasjonale sammenhenger. Kulturforståelse – og ikke minst forståelse for kulturens betydning – er en forutsetning for å løse så vel fredsoppdragene ute som oppdrag hjemme. Utdanningsinstitusjonene har et særskilt ansvar for å tilføre de ansatte nødvendig kunnskap om dette.

3.7 Eiendomsforvaltning og -avhending

Forsvarsbygg er et forvaltningsorgan organisert som egen virksomhet, og drives etter i stor grad forretningsmessige prinsipper – med de tilpasninger som er nødvendige, bl.a. for å oppfylle bevilgningsreglementets prinsipp om kontantregnskap. Forsvarsbygg som forvaltningsorgan er nettobudsjettert på kapittel 1710, post 24. Forsvarsbygg har et eget styre og baserer sin inntjening på husleie og oppdrag fra de ulike brukergrupper, der Forsvarets militære organisasjon er den største.

Forsvarsbygg skal planlegge sin virksomhet ut fra det oppdragsomfang og de inntekter som etaten kan budsjettere med fra sine brukere. Husleieinntektene forutsettes fullt ut kostnadsdekkende, jf. Budsjett-innst. S. nr. 7 (2002–2003), St.prp. nr. 1 (2002–2003) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 6 (2002–2003). Husleien inkluderer et kapitalelement som synliggjør de reelle kostnader ved bruk av forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg (EBA).

Forsvarsbygg er en vesentlig bidragsyter til omleggingen av Forsvaret. Virksomheten skal delrealisere målene for omleggingen, og bidra til at Forsvaret samlet lykkes med omstillingen. Forsvarsbyggs hovedfokus skal rettes mot å:

- levere EBA-tjenester til forsvarssektoren;
- opprettholde verdiene i forsvarssektorens EBA som skal videreføres i fremtidig struktur;

- effektivisere egen virksomhet med vekt på kostnadsreduksjoner for alle tjenester som ytes;
- utvikle nye konsepter for EBA-løsninger tilpasset et mindre stasjonært og mer fleksibelt forsvar, og gjennomføre prioriterte investeringer som er nødvendige for en rask og effektiv omlegging til ny struktur;
- gjennomføre avhendingsprosessen så målrettet og kostnadseffektivt som mulig for gjennom reduserte driftskostnader og salgsinntekter fra avhendingen, å bidra til å sikre omstillingen og investeringstakten på prioriterte områder; og
- legge til rette for at fylkeskommuner og kommuner gis forkjøpsrett til forsvarseiendommer til markedspris.

Forsvarsbygg skal redusere husleie- og driftspriser – ved effektivisering av tjenestefunksjonene forvaltning, løpende drift, lov- og forskriftsrelatert utvikling, vedlikehold og renhold – med minimum 10 pst. innen utgangen av 2008, ut over oppnådde effektiviseringsgevinster ved utgangen av 2005, og ut over de tilpasninger som er en konsekvens av arealnedtrekk i Forsvarets militære organisasjon fra 4,0 til 3,5 mill. kvm EBA.

Forsvarsbygg skal være en pådriver i forhold til å utvikle og tilby EBA-konsepter som medfører redusert arealbruk og kostnadseffektiv EBA i et livssyklusperspektiv. Forsvarsbygg skal bidra til å redusere investeringskostnadene ved å ha løpende fokus på egen ressursbruk i anskaffelsesprosessen og ved kontinuerlig utvikling av innkjøpskompetansen. Investeringskostnadene skal i gjennomsnitt reduseres med 10–20 pst.

Forsvarets samlede driftsutgifter skal i perioden 2005–2008 reduseres betydelig. Et sentralt virkemiddel for å oppnå dette er å utrangere og avhende deler av Forsvarets EBA. Ved å utrangere overflødig EBA frigjøres ressurser til annen anvendelse innenfor Forsvarets militære organisasjon. I perioden 2005–2008 er målsettingen å redusere forsvarssektorens bruk av EBA med ytterligere 0,5 mill. kvm. Sektoren skal snarest mulig og senest innen utgangen av 2008 disponere et areal på maksimalt 3,5 mill. kvm.

I budsjettforslaget for 2007 er det lagt opp til et nettoresultat ved avhending av eiendom på 350 mill. kroner. Dette er 150 mill. kroner lavere enn i 2006-budsjettet. I 2008 og 2009 er prognosen for nettoresultat ved avhending av eiendom ytterligere redusert, og foreløpig prognose er hhv. 150 mill. kroner og 35 mill. kroner. Bakgrunnen er at en vesentlig større andel av gjenværende EBA-masse er objekter som det er knyttet betydelige avhendingskostnader til. Selv om målsettingen er å minimalisere slike kostnader, vil krav knyttet til bl.a.

miljøopprydding og -vern kunne øke fremtidige avhendingskostnader.

De nasjonale festningsverkene skal ivaretas gjennom verdibevarende og tilstandsbasert vedlikehold og fremtre med verdighet. Det er identifisert et betydelig vedlikeholdsbehov ved festningsverkene. Forsvarsdepartementet yter et særlig tilskudd til de nasjonale festningsverkene som økes betydelig ift. saldert budsjett 2006. Tilskuddet skal sikre at de nasjonale festningsverkene ivaretas som forutsatt, og Forsvarsbygg vil følge utviklingen av tilstanden til festningsverkene.

Forventninger om økte energikostnader i årene som kommer, gjør at det er behov for betydelig fokus på energioptimering (ENØK) og energireduserende tiltak. Innledende kartlegging viser et stort potensiale. Det etableres derfor et program for ENØK i Forsvaret for å sikre en økt vektlegging av ENØK-tiltak innenfor et helhetlig og overordnet perspektiv. Programmet omfatter både mindre, driftspregede tiltak som finansieres av forsvarsgrenene/tilsv. på egne driftskapitler og investeringstiltak på kapittel 1710, post 47. Programmet planlegges gjennomført i tre-årsperioden 2007–2009.

3.8 Forskning og utvikling

Forskning og utvikling (FoU) i forsvarssektoren gjennomføres innenfor områder som er av betydning for utvikling eller modifisering av teknologi for militære formål, sikkerhets- og forsvarspolitik, militærteori og -historie, transatlantiske relasjoner, krigens folkerett, utvikling av Forsvarets operasjonskonsepter, Forsvarets doktriner, eller annet som kan bidra til å øke Forsvarets yteevne. Forsvarets FoU-miljøer skal konsentrere sin virksomhet innenfor områder hvor bruk av ekstern kompetanse ikke er hensiktsmessig. Samarbeid med utenlandske eller andre eksterne fagmiljøer skal videreutvikles og styrkes på områder hvor dette er formålstjenlig.

En stor andel av FoU i Forsvaret er finansiert over investeringskapitlet, enten som egne poster eller som utvikling som er en integrert del av investeringsprosjekter. Forsvarsdepartementet yter også midler til forskning og utvikling som ikke er materiellrettet. Formålet med dette er bl.a. å bidra til relevant kompetanseoppbygging i Norge knyttet til ovennevnte problemstillinger.

3.9 Næringssamarbeid og samarbeid med andre offentlige virksomheter nasjonalt og internasjonalt

Forsvaret er avhengig av næringssamarbeid og samarbeid med andre offentlige virksomheter nasjonalt og internasjonalt for å fremskaffe og opprettholde ulike kapabiliteter som kreves for å ivareta pålagte oppgaver. Næringslivet bidrar i alt fra kompliserte og integrerte prosesser innenfor materiellutvikling, produksjon og drift, til mer enkle materiell-, vare- og tjenesteleveranser. Et næringssamarbeid til beste for Forsvaret kan også bidra til generell næringsutvikling som kan gi positive ringvirkninger i ulike lokalmiljø. Dette underbygger igjen regjeringens næringspolitikk. Gode samarbeidsløsninger hindrer også unødvendig duplisering av virksomheter med begrensede ressurser. Dette bidrar igjen til å styrke den nasjonale konkurransevnen.

Både for å skaffe seg størst mulig markeder, og for å begrense kostnadene for Forsvaret, er det avgjørende viktig at næringsliv i Norge ser hen til internasjonale løsninger og internasjonalt samarbeid i utvikling, produksjon og markedsføring av sine produkter.

For å oppnå økt fokus på strategiske områder, kvalitetsforbedring av kjernevirksomheten og reelle kostnadsreduksjoner, er det bl.a. nødvendig kontinuerlig å optimalisere næringssamarbeidet nasjonalt og internasjonalt, og samarbeid med andre offentlige virksomheter. Avgjørende for å oppnå dette er bl.a. at Forsvaret forbedrer beskrivelsen av dagens og fremtidens løsningsmodeller. Utvikling av et optimalt samarbeid kan innebære at graden av samarbeid kan økes eller reduseres innenfor de ulike virksomhetsområder etter behov.

Utvidet bruk av næringssamarbeid vil særlig være aktuelt hvor det ikke er mulig eller hensiktsmessig å oppnå tilsvarende effekt gjennom effektivisering og rasjonalisering av egen virksomhet. Beslutninger om iverksetting av utvidet næringssamarbeid og samarbeid med andre offentlige virksomheter må videre baseres på grundige vurderinger, der alle relevante forhold belyses, også samfunnsøkonomiske. Det forutsettes at valgte løsninger alltid skal være fordelaktige for Forsvaret, når de samlede kostnader, effekter og nytte er vurdert i et levetidsperspektiv. Hensynet til operative forhold, herunder bl.a. fleksibilitet, tilgang på nødvendig kompetanse og leveransesikkerhet vil alltid bli tillagt betydelig vekt.

Det vises for øvrig til del III, 6.9 Næringspolitiske aspekter ved Forsvarets anskaffelser.

4 Rapport for virksomheten 2005

4.1 Innledning

2005 var siste året i langtidspannen 2002–2005. Hovedmål for perioden var å styrke Forsvarets operative evne ved å tilpasse Forsvarets struktur og driftsmønster til nye oppgaver, innenfor tilgjengelige budsjetttrammer. De overordnede omstillingsmålene for perioden ble nådd, i all hovedsak før tidsfristen. Samtidig var 2005 første året i neste langtidspanne (2005–2008), der omstilling og modernisering av Forsvaret videreføres ved å øke Forsvarets operative evne og andel av anvendbare styrker med kort reaksjonstid. Fokuset på å skyve midler fra logistikk og støtte til operativ virksomhet og investering videreføres frem mot 2008.

Merforbruket i forsvarssektoren i 2004 ga følgeeffekter i 2005, og medførte at omfattende tiltak ble iverksatt for å sikre bedre kontroll med økonomien og for å håndtere reduksjoner i bevilgningen. Dette resulterte i noe redusert øvingsaktivitet som ga begrensede negative konsekvenser for den operative evnen for 2005 isolert sett. Det ble videre iverksatt en rekke permanente tiltak for å forbedre kontrollen med Forsvarets økonomiforvaltning.

Med gjennomføring av virksomhetsåret 2005 ble første del av forsvarsomstillingen fullført med oppnåelse av alle de overordnede omstillingsmålene, til tross for de negative effektene merforbruket i 2004 ga for bevilgnings- og aktivitetsnivå i 2005:

- i 2005 ble det brukt 2 385 mill. kroner mindre til drift av Forsvaret ift. et videreført 2001-nivå uten omstilling, og det viktigste av de overordnede målene for omstillingen 2002–2005 ble dermed oppnådd. Denne reduksjonen har gitt rom for vridning av ressursstrømmen fra logistikk og støtte til operativ drift og investeringer, og dermed en mer bærekraftig forsvarsstruktur. Ved utgangen av 2005 hadde Forsvaret tatt 2,233 mill. kvm bygningsmasse ut av bruk siden omstillingen startet, og dermed passert målet for omstillingsperioden 2002–2005 på 2 mill. kvm. Netto salgsinntekt var ca. 1,5 mrd. kroner.

Ytterligere 400 000 kvm skal tas ut av bruk innen 2008. Når det gjelder materiellavhending er store materiellsystemer som er tatt ut av bruk, i all hovedsak avhendet. Netto salgssinntekter etter fratrekk av kostnader knyttet til salg, har vært ca. 215 mill. kroner i perioden 2002–2005;

- det var ved utgangen av 2005 gjennomført en reduksjon i bemanningen ift. nivået i september 2000 på 6 078 årsverk, dvs. mer enn 1 000 årsverk utover minimumskravet til reduksjon på 5 000 årsverk. Nedgangen fordeler seg med nesten 5 500 årsverk i Forsvarets militære organisasjon og vel 600 i Forsvarsbygg.

Landsdelskommando Sør ble nedlagt i 2005. Forsvarets operative ledelse består etter dette av Fellesoperativt hovedkvarter med Landsdelskommando Nord underlagt. Heimevernet (HV) påbegynte i 2005 den omfattende kvalitetsreformen. Antall HV-distrikter ble redusert fra 18 til 13. Alle avdelinger som var bestemt flyttet var på plass allerede ved årsskiftet. Øvrige struktur- og organisasjonsendringer beskrives under 4.4 Struktur og organisasjon.

4.2 Budsjettutvikling

Ved Stortingets sluttsaldering høsten 2004 («Blå bok») var forsvarsbudsjettets utgiftsramme på 30 389 mill. kroner. Endringer gjennom året gjorde at budsjettet bevilgningsmessig ble redusert til 29 834 mill. kroner ved årets slutt, dvs. en reduksjon på i underkant av 555 mill. kroner. Bevilgningsmessige endringer er vist i detalj i tabellen nedenfor.

I tillegg til nevnte bevilgningsendringer hadde Forsvaret til disposisjon overførte midler fra 2004 på 288 mill. kroner (mindreforbruk på enkelte kapitler). Det totale beløpet som ble overført fra 2005 til 2006, var på 1 105 mill. kroner, eller ca. 3,7 pst. av forsvarsbudsjettet. Av dette utgjorde 417 mill. kroner overføringer på driftspostene, og 688 mill. kroner overføringer på investeringspostene.

Tabell 4.1 Bevilgningsmessige endringer

		(i 1 000 kr)	
+/-	Innstilling	Proposisjon (2004–2005) eller (2005–2006)	
-	Budsjett-innst. S. nr. 1 (2004–2005)	St.prp. nr. 1 (2004–2005) Statsbudsjettet medregnet folketrygden. Forsvarsdepartementets andel av innsparringsfullmakt gitt av Stortinget til regjeringen	-29 574
-	Innst. S. nr. 240 (2004–2005)	St.prp. nr. 65 (2004–2005) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005	-560 000
+	Innst. S. nr. 157 (2004–2005)	St.prp. nr. 37 (2004–2005) Om endringer under enkelte kapitler på statsbudsjettet for 2005 under Utenriksdepartementet, Kultur- og kirke departementet, Justis- og politidepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Forsvarsdepartementet som følge av flodbølgekatastrofen i Sør-Asia	11 100
+	Innst. S. nr. 274 (2004–2005)	St.prp. nr. 70 (2004–2005) Om endringer i Regulativ for tillegg o.a. til utskrivne vernepliktige mannskap	6 750
-	Innst. S. nr. 240 (2003–2004)	St.prp. nr. 65 (2004–2005) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005. Forsvarsdepartementets andel av innsparringsfullmakt gitt av Stortinget til regjeringen	-20 211
-	Innst. S. nr. 51 (2005–2006)	St.prp. nr. 17 (2005–2006) Om endringer i løyvingar mv. i forsvarsbudsjettet for 2005	-82 600
+		Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet	119 931
=	Rammereduksjon		-554 604

4.3 Forsvarsdepartementet

Forsvarsdepartementet har i 2005 fulgt opp den omfattende og nødvendige omleggingen av Forsvaret som ble vedtatt gjennom Innst. S. nr. 342 (2000–2001), Innst. S. nr. 232 (2001–2002) og Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. hhv. St.prp. nr. 45 (2000–2001), St.prp. nr. 55 (2001–2002), og St.prp. nr. 42 (2003–2004). 2005 var det siste året i langtidsperioden 2002–2005, samtidig som det var første året i inneværende langtidsperiode 2005–2008. De tre hovedmålene for langtidsperioden 2002–2005 knyttet til reduksjoner i driftsutgifter, årsverk og eiendoms masse er alle nådd, delvis tidligere enn forutsatt. Å videreføre det pågående omstillingsarbeidet og sikre nye vedtak som ytterligere bidrar til et «gripbart» forsvar i tråd med nasjonale og internasjonale behov, har vært viktige oppgaver både for Forsvarsdepartementet og Forsvaret i 2005.

Forsvarets militære organisasjon iverksatte, med bakgrunn i de forhold Riksrevisjonen påpekte ifm. revisjonen av 2003- og 2004-regnskapene, samt overskridelsene i 2004, en rekke tiltak. Tiltakene ble i 2005 systematisk fulgt opp i styringsdialogen

mellom Forsvarsdepartementet og Forsvarets militære organisasjon. Ifm. behandlingen av Innst. S. nr. 145 (2004–2005), jf. Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2004–2005) Riksrevisjonens antegnelser til statsregnskapet for 2003, vedtok Stortinget 5. april 2005 å be regjeringen legge frem en egen sak om overordnet styring med Forsvarets økonomi.

Forsvarsdepartementet la våren 2005 frem St.meld. nr. 29 (2004–2005) Merforbruket på forsvarsbudsjettet i 2004. Denne meldingen omhandlet tiltak for å styrke Forsvarets internkontroll og forbedre Forsvarets virksomhets- og økonomistyring, spesielt innenfor de avdelinger som hadde ansvaret for det meste av budsjettoverskridelsene i 2004.

Tiltakene har i hovedsak vært rettet inn mot å sikre korrekte og sporbare posterings i regnskapet, samt å sikre økt grad av kontroll med bruken av bevilgede midler. Forbedringene knyttet seg bl.a. til virksomhets- og økonomistyring generelt, økt kompetanse, forbedret internkontroll, bedre rutiner knyttet til regnskap og lønn, raskere fakturaflyt, forbedret materiellkontroll, samt økt kontroll med Forsvarets bruk av konsulenter.

De iverksatte tiltakene har bidratt til en forbedret kontroll, og virksomheten i Forsvarets militære organisasjon i 2005 ble gjennomført fullt og helt innenfor tildelte budsjetterammer. Innsatsen med å forbedre kontrollen fortsetter for å skape ytterligere forbedringer.

Forsvaret evaluerte i 2005 praktiseringen av horisontal samhandel. Flere forbedringer ble iverksatt i løpet av 2005, jf. del III, 6.13 hvor evalueringen er nærmere omtalt.

Forsvarsdepartementet la i 2005 vekt på å bidra til moderniseringen av NATO og et godt transatlantisk samarbeid, samt utviklingen av NATOs samarbeid med bl.a. FN og Den afrikanske union (AU). Ivaretagelsen av norske interesser knyttet til utviklingen av EUs sikkerhets- og forsvarspolitik ble også prioritert. Videre ble målsettingen om økt norsk deltagelse i FN-ledede operasjoner tillagt stor vekt, bl.a. gjennom et aktivt samarbeid med de nordiske land. Utvikling av det bilaterale forholdet til Russland og støtte til forsvars- og sikkerhetssektorreform var også satsningsfelt i 2005.

Norge videreførte i 2005 i store trekk sin deltagelse i internasjonale militære operasjoner. Forsvarsdepartementet har arbeidet aktivt, i nær dialog med Utenriksdepartementet, med å avklare politiske spørsmål knyttet til dette engasjementet. Videre har Forsvarsdepartementet i 2005 bidratt til videreutvikling av det nasjonale krisehåndteringsapparatet som en del av oppfølgingen etter flodbølgekatastrofen i Sør-Asia.

For å muliggjøre hurtig og situasjonstilpasset styrkeoppbygging av enheter i Forsvarets operative struktur, ble et nytt styrkeoppbyggingssystem (SOS) for Forsvaret godkjent ved Kgl. res. av 9. desember 2005.

Forsvarsdepartementet har iverksatt et nytt konsept for investeringsstyring. Det er særlig lagt vekt på å styrke helhetstenkning, langsiktighet og overordnet kontroll, både mht. fremskaffelse av nye kapasiteter og erstatning og/eller modifisering av vedtatte kapasiteter.

Forsvarsdepartementet har gjennom 2005 ivarettatt de norske formannskapene innenfor det nordiske materiellsamarbeidet (NORDAC) og i *Western European Armaments Organisation* (WEAO).

I tillegg har et prioritert område i 2005 vært å få personellreformen på plass på en måte som best mulig ivaretar både personellens og Forsvarets behov.

Forsvarssjefens strategiske funksjoner i Forsvarsdepartementet ble ytterligere styrket ved at helheten av den operative ledelsesfunksjon på strategisk nivå ble fullintegrert ved organisatorisk overføring av Situasjonssenteret fra Forsvarsstaben til Forsvarsdepartementet.

Forsvarsdepartementet fastsatte høsten 2005 et oppdatert strategisk mål bilde for virksomheten i Forsvarets militære organisasjon. Målbildet bygger på St.prp. nr. 42 (2003–2004) og ble utarbeidet i samarbeid mellom Forsvarsdepartementet og Forsvarsstaben. Dette målbildet anvendes ifm. Forsvarsdepartementets overordnede styring av undergitte etater.

Internt fullførte Forsvarsdepartementet i 2005 et lederutviklingsprogram for Forsvarsdepartementets sivile og militære mellomledere.

For å oppnå økt fokus på strategiske områder, kvalitetsforbedring av kjernevirksomheten og reelle kostnadsreduksjoner, har Forsvaret vurdert og implementert ulike former for løsningsmodeller som også involverer økt samarbeid med næringslivet. Arbeidet med etablering av Rygge sivile lufthavn er ett eksempel på et slikt samarbeid, som bidrar til kvalitetsforbedring av kjernevirksomheten og reelle kostnadsreduksjoner gjennom deling av kostnader til felles beste. Regjeringen ser videre behov for, basert på pågående evaluering av arbeidet med offentlig-privat samarbeid i Forsvaret, at det gjøres forbedringer mht. praktiseringen og bruken av slike løsninger. Det vises for øvrig til 4.4 Struktur og organisasjon nedenfor.

4.4 Struktur og organisasjon

Budsjettåret 2005 var det første i planperioden 2005–2008. Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), angir vedtak, tiltak og mål for Forsvaret slik det etter planen skal være bygd opp og organisert i 2008. Det ble i 2005 ikke tatt beslutninger som har medført vesentlige endringer fra gjennomføringsplanen når det gjelder Forsvarets struktur og organisasjon. Forsvaret ble i 2005 i all hovedsak bygget med kapasiteter og personell iht. langtidsplanen, for å kunne løse oppgaver både hjemme og ute. Begrensede organisatoriske og strukturelle avvik fra planen som følge av forslag etter at Stortinget behandlet langtidsplanen, og endringer som foreslås i denne proposisjonen, fremgår bl.a. nedenfor, og er omtalt nærmere i 3 Hovedmål og prioriteringer.

4.4.1 Felles stridskrefter

Strategisk ledelse og kommandostruktur

Det har vært arbeidet videre med å strømlinjeforme den integrerte sivil-militære strategiske ledelse for forsvarssektoren tilpasset rammebetingelsene for Forsvarets videre utvikling. Et viktig tiltak for å styrke den øverste ledelsen er den kommende samlokalisering av Forsvarsdepartementet

og Forsvarsstaben, og arbeidet med nytt ledelsesbygg pågikk for fullt i 2005.

Omorganisering av kommandostrukturen ble videreført i 2005, ved at Landsdelskommando Sør ble nedlagt 1. august 2005. Landsdelskommando Nord på Reitan ble videreført under Fellesoperativt hovedkvarter.

Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og operativ logistikk- og støttestruktur

Arbeidet med omstillingen og utviklingen av FLO ble videreført i 2005. Videreutviklingen ble konsentrert langs to dimensjoner: økt operativ tilgjengeligheten i logistikk- og støttetjenesten og betydelige effektiviseringer i den totale virksomheten. Ny intern organisering av FLO ble iverksatt 1. september 2005. Sentrale endringer er at divisjonsnivået og produksjons- og resultatene ble fjernet, og at informasjons- og kommunikasjonsteknologivirksomheten ble samlet i én virksomhet. I tillegg til FLO/stab og Forsvarets materielltilsyn, består den omorganiserte FLO av avdelingene Investering, Systemstyring, Produksjon, Forsyning, Informasjons- og kommunikasjonstjenester, Regional støttestruktur og Tungt vedlikehold. Når det gjelder ny intern organisering av FLO, informerte regjeringen Stortinget om denne i St.prp. nr. 1 (2005–2006).

FLO har i 2005 gjennomført et prosjekt for etablering av logistikkbasert, og grunnlaget er lagt for etablering av FLOs deployerbare baser. Arbeidet vil være et vesentlig bidrag til å realisere operativt logistikk- og støttekonsept for Forsvaret, jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004).

Som følge av at NATO besluttet å legge ned sine 16 satellittbakkestasjoner i Europa og erstatte disse med mobile enheter, nedla FLO satellittbakkestasjonen i Bjerkvik 31. desember 2005.

Nye felleskapasiteter

I tråd med Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), er Forsvarets kompetansesenter for logistikk (FKL) etablert og lokalisert på Sessvollmoen. FKL trinn 1 ble etablert 1. august 2005. Likeledes er Forsvarets kompetansesenter for kommando-, kontroll-, og informasjonssystemer (FK KKIS) etablert med endelig organisasjon 1. august 2005 på Jørstadmoen. Disse institusjonene vil fortsatt være under oppbygging fremover, og målsettingen er å oppnå tilstrekkelig kapasitet og beredskap til å understøtte operasjoner.

4.4.2 Forsvarsgrenvise stridskrefter inkl. Heimevernet (HV)

Forsvarsgrenene og HV fortsatte i 2005 omorganiseringen i tråd med vedtatt omstilling av Forsvaret. Ny organisasjon for Sjøforsvaret ble gjort gjeldende fra 1. januar 2006, og vil for Luftforsvaret bli gjort gjeldende i løpet av 2006. Hærens operative styrkeproduksjons- og kompetansevirksomhet ble organisert i to enheter, Hærens styrker og Hærens transformasjons- og doktrinekommando, og etablert fra 1. januar 2005. Hærens styrker utdanner og trener Hærens avdelinger.

HV påbegynte i 2005 den omfattende kvalitetsreformen gjennom endringer i ledelse og styrkeproduksjon samt støtte- og basestruktur. Antall HV-distrikter ble redusert fra 18 til 13. Alle avdelinger som var bestemt flyttet, var på plass allerede ved årsskiftet 2005–2006. I tillegg ble det opprettet fire sjøheimevernskommadoer. Kvalitetsreformen innebærer iht. Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St. prp. nr. 42 (2003–2004) at HV skal organiseres i ulike styrke kategorier. Rekruttering og oppsetting av innsatsstyrkene ble gjennomført i 2005. Hærens operative hovedleveranse skal mot slutten av perioden være en deployerbar mekanisert infanteribrigade (Brigade Nord). Innen utgangen av 2005 hadde brigaden en begynnende kapasitet, dvs. at hovedtrekkende rundt organiseringen var på plass og oppbemanningen startet. Prioritet var gitt til Telemark bataljon. Videre kapasitetsoppbygging gjennomføres med tilførsel av avdelingsbefal, vervede og nytt materiell innenfor rammen av tilgjengelige ressurser. Stasjonære kystartillerianlegg er tatt ut av strukturen fra 1. januar 2006 iht. Budsjettinnst. S. nr. 7 (2005–2006), jf. St.prp. nr. 1 (2005–2006).

4.5 Operativ virksomhet

Operativ evne

Med Forsvarets operative evne forstås Forsvarets evne til å løse Forsvarets pålagte oppgaver.

Det gjennomføres hvert år en vurdering av Forsvarets operative evne. Denne vurderingen er gradert. Hovedkonklusjonen for 2005 var at den operative evnen er videreført på samme nivå eller svakt synkende ift. de nærmest foregående år. Årsaken til reduksjonen er hovedsakelig forhold knyttet til merforbruket i 2004 og de derav følgende aktivitetsreduksjoner i 2005.

Deltagelse i operasjoner i utlandet

I 2005 deltok norske styrker primært i operasjoner i Afghanistan, på Balkan, i Baltikum og i Middelhavet.

Afghanistan

Det militære bidraget i Afghanistan ble høyest prioritert av våre bidrag til operasjoner i utlandet i 2005.

Den norske lederrollen for en av bataljonsgruppene i *Kabul Multinational Brigade* i *International Security Assistance Force* (ISAF) ble videreført fra 2004. Sammen med Norge deltok styrker fra Belgia og Ungarn. I løpet av 2005 ble styrker fra Belgia erstattet av styrker fra Italia. I tillegg til det norske hovedkvarteret ble også det norske kompanibidraget videreført. På slutten av året startet forberedelsene for å trekke seg ut fra Kabul og omgruppere hovedstyrken til Mazar-è-Sharif i nordre del av Afghanistan. Dette for å bidra til den planlagte utvidelse av ISAFs operasjonsområde i Afghanistan.

Et norsk styrkebidrag i den britisk ledede, multinasjonale *Provincial Reconstruction Team* (PRT) i Meymaneh ble videreført fra 2004. Fra september 2005 overtok Norge leder- og hovedansvaret i PRT Meymaneh etter britene. For å utbedre infrastrukturen i leiren i Meymaneh, deployerte Norge en ingeniørstyrke i perioden juli–september 2005.

På Kabul internasjonale flyplass videreførte Norge i 2005 et lag for brann- og havariberedskap.

Balkan

I løpet av 2005 endret Norge det militære styrkebidraget i Kosovo. Etter ett år ble helikopterbidraget avløst av et etterspurt etterretningsbidrag til støtte for *Kosovo Force* (KFOR). Norge videreførte sitt bidrag til støtte for FN i Kosovo, og til både NATOs hovedkvarter i Sarajevo og EU-styrken i Bosnia-Herzegovina.

Baltikum

Et militært styrkebidrag bestående av jagerfly og en luftkontrollenhet bidro i løpet av første halvår 2005 til å støtte NATOs operasjon for å sikre luftrommet over de baltiske stater.

Middelhavet

Både Luftforsvaret og Sjøforsvaret støttet NATOs operasjon i kampen mot terrorisme i Middelhavet i 2005. I en periode på ca. fire måneder deltok en

ubåt, mens et maritimt patruljefly med støtteapparat var deployert til Italia for en periode på tre måneder. I tillegg var MTB-er på beredskap hjemme i Norge for ved behov å støtte operasjonen i Gibraltar-stredet.

Irak

Norske stabsoffiserer var i 2005 deployert både til støtte for koalisjonsoperasjonen ved de polske og det britiske hovedkvarterene samt til støtte for NATOs bidrag til opplæringen av irakske offiserer i Bagdad. Alt militært personell deployert fra Norge, ble trukket tilbake fra Irak før årsslutt.

Midt-Østen og Afrika

Det militære bidraget til Midt-Østen og Afrika i 2005 har i hovedsak vært støtte for FN-operasjoner, og hvor bidraget til Sudan gradvis ble øket som planlagt i takt med behovet. Økningen i antall personell fant hovedsakelig sted i løpet av andre halvår.

Spesialstyrker

Høsten 2005 deltok norske spesialstyrker i den amerikanskledede operasjonen *Enduring Freedom* i Afghanistan for tredje gang. Avdelingen bidro til å forbedre sikkerhetssituasjonen i sitt område, slik at parlamentsvalget kunne gjennomføres på en troverdig måte. Det ble også gitt betydelig medisinsk bistand til lokalbefolkningen i de avsidesliggende områdene hvor avdelingen patruljerte.

Kystvakten

Kystvaktens operative leveranser er basert på tilgjengelighet av egnede fartøyer og kompetent personell. Videre legges stor vekt på overvåkning slik at ressursene anvendes riktig. Samarbeidet med Fiskeridirektoratet om risikovurderinger er et annet element i en effektiv bruk av ressursene og kontrollinnsats.

Prioriterte oppgaver i 2005 var suverenitetshevelse, overvåkning og ressurskontroll i havområder under norsk jurisdiksjon. Antall gjennomførte inspeksjoner i 2005 var 2 378. Dette var omtrent på samme nivå som årene før (2003: 2 382 inspeksjoner, 2004: 2 412 inspeksjoner). Kystvakten anmeldte eller oppbrakte 55 fartøyer. Også dette er på samme nivå som året før.

Ift. ressurskontroll vil Forsvarsdepartementet spesielt nevne at regelverket for rapportering av omlasting av fangst i Svalbards territorialfarvann og indre fravann ble endret i 2005. Dette året ble

tre russiske fartøyer oppbrakt for brudd på bestemmelsene. Den russiske tråleren «Elektron» ble besluttet oppbrakt av Kystvakten fra fiskevernsonen ved Svalbard 15. oktober. Tråleren samarbeidet inntil morgenen 16. oktober, hvorpå fartøyet seilte gjennom Smuthullet og videre inn i russisk økonomisk sone. Om bord var to av Kystvaktens personell som inspektør og vitne. Ulike tiltak ble satt inn fra norsk militær side for å få stoppet fartøyet, men dårlig vær og hensynet til personellens sikkerhet forhindret dette. Tråleren innpasserte i russisk territorialfarvann natt til 19. oktober, det norske personellet ble overført til KV Tromsø 20. oktober. Videre ble to spanske fiskefartøyer oppbrakt fra fiskevernsonen ved Svalbard for ulovlig fiske etter blåkveite. Det uregistrerte uttaket av fisk i Barentshavet er et stort problem. Kystvaktens kontroll på havet og datainnsamling er et vesentlig bidrag i å komme dette til livs.

Arbeidet med oppgradering av Nordkapp-lassen for å tilpasse fartøylene til bruk av NH 90-helikoptre ble påbegynt i 2005. Også utskifting av luftkontrollradaren skal foretas på fartøylene. Arbeidet vil pågå frem til medio 2007. Grunnet problemene med luftkontrollradaren var det også i 2005 begrensninger på helikopteroperasjoner fra fartøylene. Det ble i 2005 inngått kontrakt om leie av nok et nytt fartøy til Kystvakten – KV Barentshav. Fartøyet settes i drift i 2007 og erstatter da eldre fartøymateriell. Det første fartøyet i en serie på fem nye, innleide fartøyer ble sjøsatt i desember 2005, og satt i operativ drift medio 2006.

Kystvakten yter betydelig bistand til det sivile samfunn på en rekke områder, ikke minst knyttet til søk og redning, og kystberedskap. Også i 2005 støttet Forsvaret, gjennom Kystvakten, Fiskeri- og kystdepartementet med to fartøyer i den statlige slepebåtterberedskapen i Nord-Norge. Antallet oppdrag for sivile etater økte også i 2005. Hovedbrukerne er politi, toll og Kystdirektoratet. KV Svalbard var plattform og støttet Norsk polarinstitutt under et klimaforskningstokt til Framstredet sommeren 2005.

Kystvakten samarbeider med grunnlag i bilaterale kontrollavtaler, med en rekke land om utveksling av informasjon og fiskeriinspektører. Flere nasjoner har vist interesse for den norske kystvaktmodellen og etterspør informasjon.

Strategisk sjø- og lufttransport

Norge videreførte lederansvaret for høynivågruppen for strategisk sjøtransport (*Prague Capability Commitment, High Level Group on Strategic Sealift – PCC HLG SSL*) gjennom hele 2005. Arbeidet fokuserte på å utvide allerede etablerte delaktivite-

ter, samt en utvidelse av samarbeidet til også å gjelde EU-operasjoner. De to delaktivitetene er:

- *Sealift Co-ordination Centre* (SCC) i Eindhoven, Nederland (elleve medlemsnasjoner). Et sentralt element for senteret er å bedre koordineringen og utnyttelsen av en meget begrenset sjøtransportkapasitet. For 2005 ga senteret en innsparing for medlemsnasjonene på totalt ca. 100 mill. kroner, og for Norge alene ca. 13 mill. kroner, gjennom en mer effektiv utnyttelse av tilgjengelig sjøtransportkapasitet;
- *Multinational Implementation Arrangement* (MIA). Åtte nasjoner, inkludert Norge, deltar i dette samarbeidet som bl.a. har etablert en sjøtransportkapasitetspakke bestående av åtte RO-RO-fartøyer. Dette samarbeidet har medført at nasjonene har sikret tilgjengelighet til strategisk sjøtransportkapasitet for medlemsnasjonene, samt at det også har gitt uttelling i NATOs styrkemålsprosess.

Som orientert om i St.prp. nr. 1 (2004–2005), deltar Norge, som et ledd i *Prague Capabilities Commitment* (PCC), i det multilaterale samarbeidet i NATO for å skaffe alliansen strategisk lufttransportkapasitet.

Norge er også medlem av *European Airlift Centre* (EAC) i Eindhoven. Dette senteret er samlokalisert med *Sealift Co-ordination Centre*, bl.a. med felles operasjonsrom, for å skape synergieffekter. EAC fungerer som et servicesenter som skal gi medlemslandene driftsinnsparinger og økt fleksibilitet ved å effektivisere transportflyvirksomheten innad og blant medlemsnasjonene. Medlemskapet gir nasjonene mulighet til å bytte flytjenester innenfor områdene transportfly, luft-til-luft-tanking, elektronisk krigføring, personell- og VIP-transport. For Norge har dette vært svært nyttig, siden vi selv har begrensede egne ressurser innenfor disse områdene.

Totalforsvar og sikring av vitale samfunnsinteresser

Stortinget har i Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St. prp. nr. 42 (2003–2004) Den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005–2008, og Innst. S. nr. 49 (2004–2005), jf. St. meld. nr. 39 (2003–2004) Samfunnsikkerhet og sivil-militært samarbeid, sluttet seg til en utvidelse og modernisering av totalforsvarskonseptet. Samarbeidet mellom ulike departementer og de underliggende etater gjen-speiler nå dette. Forholdet mellom militær og sivil beredskap i et modernisert totalforsvar har fått fastere institusjonelle rammer gjennom opprettelsen av sentralt totalforsvarsforum. Forumet, etablert

ved Kgl. res. av 23. september 2005, representerer en møteplass for sentrale etater og direktorater innenfor totalforsvaret, både på sivil og militær side. Forumets formål er å legge til rette for et best mulig samarbeid mellom sivile og militære myndigheter når det gjelder beredskapsplanlegging og samhandling i hele krisespekteret, innenfor rammen av et utvidet totalforsvarskonsept.

Vern mot atom, radiologisk, biologisk og kjemiske våpen

Det ble i 2005 gjennomført et arbeid for å styrke og videreutvikle Forsvarets vern mot ARBC- (atom-, radiologiske, biologiske eller kjemiske) midler. Beskyttelsen av militære styrker mot ARBC-midler ble bedret gjennom et løpende forbedringsarbeid både for den enkelte soldat og på avdelingsnivå.

Forsvarsdepartementet ledet et utredningsarbeid for å forbedre organisasjons- og ansvarsforhold, koordinering, og utnyttelse av kompetanse og ressurser innenfor ARBC-vern. På bakgrunn av dette er det besluttet iverksatt en rekke tiltak.

Helhetlig system for styrkeoppbygging

Forsvarets operasjonsmønster medfører behov for styrkeoppbygging både for operasjoner nasjonalt og internasjonalt. Videre medfører dagens risikobilde et behov for å kunne aktivere militære enheter, herunder mobiliserbare avdelinger, til støtte for krisehåndtering på en enkel måte. Regjeringen fastsatte derfor i 2005 et nytt system for militær styrkeoppbygging. Systemet trådte i kraft 1. februar 2006, og Forsvaret er i gang med å implementere dette i sin virksomhet.

Nytt beredskapssystem for Forsvaret

Et nytt beredskapssystem for Forsvaret ble fastsatt i 2005, koordinert med fastsettelsen av et nytt sivilt beredskapssystem. Disse nye systemene er tilpasset dagens trusler og utfordringer, og gir både sivil og militær ledelse et godt grunnlag for beredskapsplanlegging og effektiv disponering av totalforsvarets ressurser i krise og krig. Systemene er koordinert med NATOs system for krisehåndtering, for å sikre god evne til koordinert krisehåndtering sammen med allierte.

Øvelser og alliert trening

Forsvarssjefens øvingsprogram innrettes mot å bidra til understøttelse av Forsvarets prioriterte oppgaver, slik at kapasitetene skal kunne brukes hjemme og ute. Øvingsvirksomheten dekker såle-

des både nasjonale og internasjonale scenarier. Programmet ble revidert i januar 2005 som en konsekvens av merforbruket i 2004. Noe planlagt øvingsaktivitet ble tatt ut, og enkelte øvelser ble redusert i omfang. Med unntak av øvelsene *Orion*, *Flotex* og *Gram* ble de prioriterte større fellesøvelsene gjennomført som planlagt. Forsvarsgrenene, spesielt Hæren, gjennomførte betydelige reduksjoner i sine øvingsaktiviteter.

Øvelse *Battle Griffin* 2005 (BG 05) ble gjennomført i Nord-Trøndelag med stor deltagelse fra alle forsvarsgrener. Tolv nasjoner, herunder USA, Frankrike, Tyskland, Nederland, Sverige og Finland deltok. Øvelsen hadde fokus på operativt samvirke på taktisk nivå, men ga også solid trening for kommandostrukturen. Oppdragene som ble trent var i større grad enn tidligere i tråd med konseptet for NATOs reaksjonsstyrker (*NATO Reaction Force* – NRF). Resultatet var meget tilfredsstillende.

Øvelse *Iron Sword* ble gjennomført på Østlandet. Øvelsen ble planlagt og ledet av det tysk/nederlandske korps som på det tidspunkt var på beredskap for NRF. Telemark bataljon inngikk i korpset. Øvelsen var viktig for å videreutvikle konseptet for strategisk forflytning av en NRF landkomponent. Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK) ivaretok nasjonale interesser under gjennomføringen. Øvelsen ble gjennomført med et meget tilfredsstillende utbytte for deltakende avdelinger.

Øvingsplanen for spesialstyrkene ble gjennomført med hovedvekt på øvelse *Gemini*. Disse øvelsene ga verdifull trening til Forsvarets og politiets kommandokjede og avdelinger mht. planlegging og gjennomføring av kontraterror-operasjoner. Øvelsene hadde bred deltagelse fra politi, Forsvaret, industrien og berørte departementer.

Øvelse *Barents Rescue* er så langt Norges største sivil-militære krisehåndteringsøvelse og ble gjennomført i september 2005. Øvelsen hadde til hensikt å trene kommunikasjon, koordinering og samarbeid ved håndtering av mulige kriser i Barents-regionen, hvor omfanget av krisen krevde internasjonal bistand. *Barents Rescue* ble ledet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), men Forsvaret bidro betydelig i planlegging, administrasjon og gjennomføring av øvelsen. Forsvarets enheter fikk et godt øvingsutbytte, spesielt ift. å operere sammen med sivile norske og utenlandske aktører. Landsdelskommando nord (LDKN) fikk øvet sin rolle som krisestyringskommando på en meget god måte.

Krisehåndteringsøvelsen i *NATO Crisis Management Exercise* (NATO CMX) involverte Forsvarets strategiske ledelse sammen med øvrige depar-

tementer og underlagte enheter og ga svært verdifull trening for strategisk nivå.

Proliferation Security Initiative (PSI) er et multinasjonalt samarbeid med formål å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen. En PSI skrivebordsøvelse ble gjennomført i Bergen med deltakelse fra 18 nasjoner. Øvelsen ble meget vellykket og brakte ny innsikt på områder som etterretning, informasjonsutveksling nasjonalt og internasjonalt, juridiske aspekter og de operasjonelle kapasitetens muligheter og begrensninger.

Norge deltok med flystyrker og en luftkontrollenhet på *NATO Air Meet* (NAM) ved Ørland flystasjon i september, som var den største flyøvelsen i Europa dette året. Øvelsen ga mulighet for verdifull samtrening med allierte i større scenarier.

Luftforsvaret deltok videre med kampfly på øvelse *Red Flag* i USA. Øvelsen ga et svært godt treningsutbytte som vanlig ved deltagelse i store komplekse scenarier. Øvelse *Red Flag* gir en unik mulighet for realistisk trening, som det ikke er mulig å få i Europa.

4.6 Utenlandsk trening i Norge

Tilrettelegging for utenlandsk trening i Norge var et fokusområde i 2005. Utenlandske avdelingens trening i Norge hadde en økning på 68 900 tjenestegjørende dager ift. 2004. Trenden viser at interessen for å komme til Norge, spesielt blant britiske, nederlandske og til dels tyske styrker, fortsatt er høy.

Utenom øvelse *Battle Griffin* var det fire øvelser med samtrening mellom utenlandske og norske maritime enheter. Den største var NATO-øvelsen *Loyal Mariner* med ni utenlandske enheter, og *Platinum Marvika* med åtte utenlandske enheter.

Totalt sett var det en økning i utenlandsk fly- og helikoptertrening, med en økning i små og kortere treningsopphold, men den største flyaktiviteten var ifm. *NATO Air Meet* (NAM) på Ørland flystasjon.

Norske spesialstyrker (SOF) har et meget godt samarbeid med våre nærmeste allierte, hvor særlig operasjoner under vinterforhold anses viktig. Totalt sett har det i perioden vært noe høyere utenlandsk SOF-aktivitet i Norge enn tilfellet var i 2004.

4.6.1 Etablering av Senter for militære erfaringer og Alliert kompetansesenter for operasjoner under vinterforhold

Senteret for militære erfaringer (SME) ble etablert 1. august 2005 som en permanent organisasjon. SME har i 2005 utviklet en ny og mer brukervennlig versjon av dataverktøyet «Forsvarets erfarings data base lesson learned» (FERDABALL).

Alliert Kompetansesenter for Operasjoner under Vinterforhold (AKOV) ble etablert 1. august 2005 som en permanent organisasjon. På tross av begrensede ressurser har AKOV allerede etablert et betydelig tilbud til alliansen.

4.7 Personell

4.7.1 Oppfølging av likestillingslovens § 1A i Forsvarsdepartementet

Pr. 31. desember 2005 arbeidet det 224 menn og 76 kvinner i Forsvarsdepartementet. Forsvarssjefen og hans strategiske planleggingsfunksjon ble integrert i Forsvarsdepartementet i 2003, og innbeordringen av omtrent 100 offiserer til Forsvarsdepartementet innebar at kvinneandelen gikk ned fra 38 pst. i 2002 til 30 pst. i 2003. Kjønnfordelingen i Forsvarsdepartementet er i dag skjev med andel kvinner på 25 pst. På sivil side utgjør kvinneandelen 35 pst. pr. 31. desember 2005.

Til sammen er det fem kvinnelige ledere i Forsvarsdepartementet. Det er én kvinne blant Forsvarsdepartementets åtte toppledere. Totalt på ledernivå (departementsråd, assisterende departementsråd, og ledere med personalansvar for avdeling og seksjon) er kvinneandelen på 13 pst. For å tilrettelegge for en økt kvinneandel på ledernivå deltar flere av Forsvarsdepartementets kvinnelige ansatte på ulike forsvarsinterne og eksterne mentorprogram. I Forsvarsdepartementet er det 110 sivile saksbehandlere, hvorav 50 er kvinner. Det utgjør en andel på 45 pst.

Hvert år utarbeider Forsvarsdepartementet interne lønns- og personalstatistikker. Disse gir en oversikt over likheter og forskjeller mellom menn og kvinner ift. bl.a. stillingskategori og lønn. Etter bl.a. føringer fra sentralt inngåtte avtaler, vil Forsvarsdepartementet ved lokale lønnsforhandlinger søke å fremme likestilling ift. lønn og stillingskategori mellom kvinner og menn.

Likestillingsutfordringene vektlegges i Forsvarsdepartementets personalpolitiske retningslinjer. Likestillingsarbeidet skal inngå som en naturlig del av, og integreres i, den daglige virksomheten i Forsvarsdepartementet.

Likestillings- og kjønnsaspekt omhandles også i andre deler av proposisjonen.

4.7.2 Utdanning

Ny utdanningsordning tilpasset det sivile utdanningssystem

Omstillingen til et moderne forsvar innebærer en utfordring med tanke på rekruttering av egnet personell og kompetanseutvikling på viktige områder.

I større grad enn tidligere opplever Forsvaret å måtte konkurrere med andre virksomheter om personellet.

Bla. for å møte disse utfordringene, ble en ny utdanningsordning innført fra august 2005. Denne er harmonisert med det sivile utdanningssystem gjennom en samordning av studiepoeng, utdanningsgrader og karaktersystem. I tillegg ble det innført et kvalitetssikringssystem for all nivåadnende utdanning i Forsvaret i tråd med den sivile utdanningsnormen. Gjennom ny utdanningsordning har Forsvaret fått et gjennomgående utdanningsløp som godkjennes på lik linje med sivil høyskoleutdanning. Tilpasningen til sivilt utdanningssystem synliggjøres bl.a. gjennom tildeling av bachelor- og mastergrader. Dette er et nødvendig virkemiddel for å nå Forsvarets målsetting om å ha rett kompetanse til rett sted og rett tid, samt å styrke offisersyrkets allmenne anseelse.

Omlegging av krigsskolene til tre-årig profesjonsutdanning ble fullført høsten 2005, og oppfyller nå de formelle kravene til en bachelorgrad. For å heve statusen på kvalifiseringskurset, ble det også ved denne studieretningen innført studiepoeng tilsvarende et like langt studium ved en sivil høyskole eller universitet.

Arbeidet med å opprette et masterstudium som videregående offisersutdanning fortsatte i 2005. I et samarbeid mellom Forsvarets skolesenter (FSS), Utdannings- og forskningsdepartementet, Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) og Forsvarsdepartementet, ble det ved kongelig resolusjon fastsatt en delvis innlemming under universitets- og høyskoleloven, akkreditering av FSS som høyskole, samt akkreditering av en erfaringsbasert mastergrad i militære studier. NOKUT godkjente FSS' system for kvalitetssikring, og FSS kan nå tilby en mastergrad i militære studier. Master i militære studier er et akademisk, militært profesjonsstudium, og studiet skal gi en

erfaringsbasert mastergrad på 120 studiepoeng. Utdanningen består av et ett-årig stabsstudium, og en ett-årig påbygging til mastergrad. På sikt skal en mastergrad i militære studier basere seg på en bachelorgrad fra krigsskolen. Alt i alt utgjør dette en forenkling av det tidligere utdanningssystemet, og det blir lettere å kombinere sivil og militær utdanning, bl.a. for sivile med bachelorgrad som ønsker å fortsette med militær utdanning.

Voksenopplæringen

I St.prp. nr. 42 (2003–2004) varslet regjeringen en gjennomgang av voksenopplæringen (VO) i Forsvaret. I samsvar med Forsvarsdepartementets beslutning om omorganisering av voksenopplæringen er VO sentralt organisert under Forsvarets skolesenter. Omorganiseringen innebar at 65 stillinger i VO ble nedlagt samtidig som det ble opprettet 37 nye lokale og fire sentrale stillinger.

4.7.3 Verneplikt

Førstegangstjeneste

I tråd med Stortingets føringer i Innst. S. nr 234 (2003–2004) var Forsvarets behov også i 2005 styrende for antall vernepliktige mannskaper som avtjente førstegangstjeneste. Mannskapene som møtte til tjeneste i 2005, var både godt kvalifiserte og motiverte for førstegangstjenesten. Et utvalg av disse mannskapene ble motivert for videre befalsutdanning eller kontrakt for internasjonal tjeneste. En undersøkelse foretatt av Forsvarets mediesenter blant dimitterte vernepliktige høsten 2005 og våren 2006 viser en positiv utvikling for verneplikten og Forsvaret, ved at flere vernepliktige uttrykker tilfredshet med tjenesten og ved at trivselsandelen øker. Dette er en viktig forutsetning for praktiseringen av verneplikten i en tid da en relativt lav andel av årskullet tjenestegjør.

Tabell 4.2 Førstegangstjeneste

Førstegangstjeneste	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Planlagt styrke første utdanningsdag	16 042	13 661	13 588	11 883	10 813	8 417
Faktisk styrke første utdanningsdag	15 278	13 671	15 292	12 144	10 763	7 857
Andel faktisk styrke ift. planlagt (pst.)	95	100	112	102	99	93
Fullført førstegangstjeneste	12 876	10 866	10 257	11 991	9 464	8 947
Andel ift. faktisk styrke første utdanningsdag (pst.)	77	77	70	88	88	83

Som et ledd i arbeidet med å heve status for de vernepliktige, er det i 2005 arbeidet med å tilrette-

legge utdanningsprogram som vil gi studiepoeng i faget etikk, med sikte på å gjennomføre et prøve-

prosjekt i løpet av 2006. Det er i tillegg vurdert å utvide kompetansehevingen til også å omfatte andre fagområder.

Det var 582 lærlinger i Forsvaret ved utgangen av 2005.

Frivillig sesjon for kvinner

Innkalling av kvinner til frivillig sesjon ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004). Målet er å øke rekrutteringen av kvinner til tjeneste i Forsvaret. For å kunne kalle kvinner inn til frivillig sesjon, fremla Forsvarsdepartementet høsten 2005 Ot.prp. nr. 32 (2005–2006) Lov om endring i lov av 17. juli 1953 nr. 29 om verneplikt (innhenting av nødvendige opplysninger om kvinner). Forslaget åpner for at Folkeregistret og Rikstrykdeverket kan pålegges å utlevere nødvendig informasjon om kvinner til Forsvaret ifm. innkalling til frivillig sesjon. Lovforslaget medfører ingen endring ift. til at oppmøte på sesjon og avtjening av førstegangstjeneste fortsatt er frivillig for kvinner.

Tillitsmannsordningen

Tillitsmannsordningen (TMO) har, i likhet med Forsvaret for øvrig, vært under omstilling de siste årene. TMO/Landssekretariatet har organisatorisk tilknytning til Forsvarsstaben, og et godt samarbeid med Forsvarsdepartementet. Dagens TMO legger større vekt på helhetlige tema på et over-

ordnet og prinsipielt nivå, fremfor enkeltsaker. Enkeltsakene blir i stor grad løst på lavere nivå, slik ordningen er forutsatt å virke. Det er videre et godt forhold og samarbeid mellom tillitsvalgte og befal. Etter initiativ fra TMO/Landssekretariatet opprettet forsvarssjefen høsten 2005 Vernepliktsforum. Vernepliktsforum er ment å styrke kontakten mellom TMO og Forsvarets øverste militære ledelse, og er et forum for erfaringsutveksling og diskusjonsforum for overordnede og prinsipielle saker. En tillitsvalgt fra TMO/Landssekretariatet tiltrådte høsten 2005 i Forsvarsdepartementets klagenemnd i vernepliktssaker, for å ivareta behandlingen av klager ifm. innkalling til førstegangstjeneste. Revidert reglement for TMO trådte i kraft 1. januar 2006.

4.7.4 Personellstyrke

Bruken av ekstraordinære avgangsstimulerende tiltak (AST) ved omstillingen av Forsvaret ble avsluttet 31. desember 2005 og totalt 1 010 personer sluttet på AST i Forsvaret i 2005. I 2005 var bruken av AST arbeidsgiverstyrt, noe som betyr at lokal arbeidsgiver anmodet overtallig personell om å søke AST. Det var med andre ord ikke mulig for ansatte i Forsvaret å søke AST på eget initiativ i løpet av 2005. Pr. 31. desember 2005 var det i Forsvaret innvilget totalt 4 773 søknader og anmodninger om AST, herav 2 278 militære og 2 495 sivile. De fleste som fikk innvilget AST i løpet av 2005 var personell tilsatt i Forsvarets logistikkorganisasjon.

Tabell 4.3 Status avlønnede personer i FMO, omregnet til årsverk¹

Årsverk	01.09.2000			Endring pr. 01.01.2005 ift. 01.09.2000			Reduksjoner pr 31.12.2005 ift. 01.09.2000		
	Sivile	Militære	Sum	Sivile	Militære	Sum	Sivile	Militære	Sum
FMO	8 860	11 897	20 756	-1 076	109	-864	-3 732	-1 736	-5 468
FB	350	32	382	1478	7	1 496	-575	-35	-610
FTD	450	92	542	-450	-92	-542			
FBOT	9	1	10	-9	-1	-10			
Totalt årsverk	9 669	12 021	21 689				-4 307	-1 771	-6 078

¹ Endringene er beregnet ift. september 2000. Endringene gjenspeiler de organisasjonsendringene som skjedde 1. januar 2002 ved at at Forsvarets tele- og datatjeneste (FTD) og Forsvarets boligjeneste (FBOT) ble en del av Forsvarets militære organisasjon (FMO), mens Forsvarsbygg (FB) ble opprettet og overtok 1 496 årsverk fra FMO. Kapittel 1792 er holdt utenfor.

Revidert befalsordning

Revidert befalsordning ble implementert 1. januar 2005 iht. Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004). I desember 2004 startet et partsammensatt arbeid for revisjon av Forsvarets per-

sonellhåndbok (FPH). Arbeidet ble slutført og implementert i løpet av sommeren og høsten 2005. Justert befalsordning omfattet i hovedsak innføringen av avdelingsbefalsordningen, beordringsplikt til operasjoner i utlandet og harmonisering av stillingsvernet (sistnevnte er foreslått revidert, jf.

Ot.prp. nr. 89 (2005–2006)). Dette ble også regulert gjennom Lov om personell i Forsvaret med virkning fra 1. januar 2005.

Hensikten med avdelingsbefalsordningen er å sikre økt kontinuitet, erfaring og kompetanse på lavere nivå i Forsvarets organisasjon, samt å bidra til en personellstruktur i alders- og gradsmessig balanse. Pr. 31. desember 2005 var det tilsatt totalt 426 avdelingsbefal. Fordi rekrutterings- og tilsettingsprosessen har vært mer tidkrevende enn antatt, ligger dette noe under ambisjonsnivået. Utarbeidelse av tiltak for å øke den videre rekrutteringen ble iverksatt slik at den langsiktige ambisjonen kan nås.

Hensikten med innføringen av disponeringsplikt til internasjonale operasjoner var å sikre at belastning og kompetanse knyttet til operasjoner i utlandet fordeles i hele befalskorpset, samtidig som den skal sikre forutsigbar tilgang på personell. Disponeringsplikt for enkelte kategorier sivile stillinger ble også innført. Denne forutsetter at stillinger blir øremerket med en slik disponeringsplikt, og at dette er begrunnet i operative behov. Det pågår for tiden en kartlegging av aktuelle sivile stillinger for internasjonale operasjoner.

Stillingsvernet for yrkesbefal (dette er foreslått revidert, jf. Ot.prp. nr. 89 (2005–2006)), ble harmonisert med det som gjelder for tjenestemenn i Staten for øvrig. Forsvarssjefens råd i tilsettings- og disponeringssaker behandlet enkelte saker knyttet til suspensjon og avskjed etter de nye stillingsvernsreglene i 2005.

Kvinner i Forsvaret

Om Forsvaret skal kunne fylle sin rolle, må kvinneandelen økes. Med mindre Forsvaret klarer å trekke til seg og beholde flere kvinner, vil organisasjonen gå glipp av et stort antall egnede medarbeidere. Dette vil svekke Forsvaret, både mht. effektivitet og mht. troverdighet i samfunnet. Det må satses på både å rekruttere kvinner til organisasjonen og å beholde de som er der i dag. Internasjonale operasjoner krever et nært samarbeid med lokalbefolkningen i operasjonsområdene, og dette samarbeidet er avhengig av at begge kjønn er representert i våre styrker. En jevnere kjønnsfordeling vil bidra til mer helhetlig vurdering i planleggingen og gjennomføringen av fredsstøtteoperasjoner.

Forsvarets mediesenter, grenstabene og Forsvarets skoler arbeidet i 2005 med ulike tiltak for å rekruttere kvinner til organisasjonen. Det var 17 pst. kvinnelige søkere til befalsskolene i 2005. Dette viser at mye arbeid fortsatt gjenstår.

Mentorprogram for mellomledere gir kvinnelig ansatte, både sivile og militære, støtte til å utvikle seg i lederrollen og motiverer til å påta seg større lederoppgaver. Samtidig har Forsvaret opprettholdt målsettingen om å ha minimum to kvinner representert i rådene som behandler tilsetninger i stillinger, samt i rådene som forestår uttak til utdanningsinstitusjoner. Dette bl.a. for å bidra til å ivareta kvinnenens interesser og til å øke mangfoldet.

Høsten 2005 startet et tverrdepartementalt samarbeid, ledet av Utenriksdepartementet, for å utarbeide en nasjonal handlingsplan for FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Resolusjonen ble vedtatt av sikkerhetsrådet i 2000. Resolusjonen fokuserer på kjønnspektivet ved internasjonale operasjoner, og hvordan kvinnenens interesser, både som samarbeidspart for konflikthåndtering og som offer i konflikter, skal ivaretas. Viktigheten av at kvinner deltar i internasjonale operasjoner både på sivil og militær side, blir vektlagt i resolusjonen. Dette utgjør nok et viktig argument for å styrke kvinneandelen i Forsvaret.

Forsvarets likestillingspris for 2005 ble utdelt som et bidrag til å øke engasjement om likestillingsarbeidet i Forsvaret. Ifm. prisutdelingen ble det arrangert et likestillingsseminar.

Ved utgangen av 2005 var det 6,5 pst. kvinner blant befal og vervede i Forsvaret. Blant sivilt ansatte var det 29 pst. kvinner. I forsvarssektoren var det totalt 15 pst. kvinner blant de sivilt og militært ansatte.

4.8 Eiendomsforvaltning og avhending – Forsvarsbygg

Forsvarsbygg består av Forsvarsbygg utvikling, Forsvarsbygg eiendomsforvaltning, Forsvarsbygg rådgivning og Forsvarsbygg Skifte eiendom. Forsvarsbygg videreførte sin interne omstilling i 2005. Pr. 31. desember 2005 ble det utført 1 249 årsverk i Forsvarsbygg. Dette er en nedgang på 266 årsverk ift. antallet pr. 31. desember 2004.

Omstillingsperioden 2002–2005 ble avsluttet i 2005. Forsvaret nådde målet om å redusere bygningsmasse i aktiv bruk med 2 mill. kvm innen utgangen av 2005 og status pr. 31. desember 2005 var at ca. 3,9 mill. kvm var i aktiv bruk. I omstillingsperioden ble det totalt utrangert ca. 2,3 mill. kvm, mens det totalt ble avhendet ca. 1,4 mill. kvm. Pr. 31. desember 2005 var det ca. 1,1 mill. kvm som var utrangert, men ikke avhendet eller revet. Tallet inkluderer også nasjonale festningsverk med ca. 163 000 kvm.

Stortinget stilte gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004) Den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005–2008, krav til effektivisering og rasjonalisering av Forsvarsbyggs eiendomsforvaltning med 20 pst. innen utgangen av 2006 og ytterligere minimum 10 pst. innen utgangen av 2008. Forsvarsbygg har for tjenesteytelsene forvaltning, løpende drift, vedlikehold, lov- og forskriftsrelatert utvikling og renhold oppnådd en samlet kostnadsreduksjon ved utgangen av 2005 på ca. 20 pst., og var dermed i rute mht. kravet til kostnadsreduksjoner.

Stortinget har i tillegg stilt krav om reduksjon av kostnader knyttet til prosjektledelse og -administrasjon pr. kvm på 10–20 pst. ift. 2004-nivå. I perioden frem mot 2008 tilsvarer dette reduserte investeringskostnader på ca. 200 mill. kroner. Forsvarsbygg reduserte i 2005 kostnadene knyttet til dette med ca. 4 pst. og har så langt i perioden 2005–2008 samlet redusert investeringskostnadene med ca. 57 mill. kroner ift. 2004-nivå.

Forsvarsbygg har i 2005 gjennomført kvalitativt bedre tilstandsanalyser og har gjennom dette arbeidet konstatert at utviklingen i eiendomsmassens tekniske verdi (tilstandsgrad) synes å være bedre enn tidligere antatt. Tidligere identifisert vedlikeholdsetterslep synes derfor å ha vært vurdert for høyt.

I 2005 ble det investert for 1 269,8 mill. kroner i eiendom, bygg og anlegg. Dette var 125 mill. kroner mindre enn tilgjengelig ramme. Bakgrunnen for mindreforbruket var at fremdriften i enkelte prosjekter var noe lavere enn forutsatt. Forsvarsbygg ferdigstilte i 2005 en rekke prosjekter, bl.a. nye forlegningsbygg på Madla, flerbruksbygg i Heggelia og utvidelse og oppgradering av Sjøkrigsskolen i Laksevåg.

Forsvarsbygg Skifte eiendom oppnådde et nettoresultat på ca. 406 mill. kroner, som innebærer en merinntekt på ca. 4 mill. kroner ift. budsjettkravet på 402 mill. kroner. Det ble totalt avhendet ca. 475 000 kvm fordelt på 274 prosjekter.

Forsvarsbyggs regnskap for 2005 viste iht. konstantprinsippet et positivt avvik på 230 mill. kroner. Forsvarsbygg har i 2005 vist at organisasjonen har etablert velfungerende systemer og rutiner for økonomistyring.

4.9 Investeringer

4.9.1 Materiellinvesteringer (post 45)

Materiellinvesteringene i Forsvaret skal gi økt stridsevne og tilpasning til ny struktur og nye oppgaver, og omfang og fremdrift tilpasses økono-

miske rammer og planlagt struktur. Ved behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004–2005) ble det bevilget 7 435 mill. kroner til materiellinvesteringer.

Status og fremdrift i de enkelte kategori 1-materiellprosjektene er omtalt under prosjektbeskrivelsene i del II, kapittel 1760, post 45. Budsjettmidlene i 2005 er i stor grad benyttet til tidligere godkjente anskaffelser.

De største anskaffelsene til Hæren var investeringer i taktisk treningssystem, panserbekjempelsesvåpen med middels rekkevidde og stridsvogn Leopard 2. I tillegg ble det investert i kommandoplassmateriell, stormpanservogner og pansrede spesialkjøretøy.

De største anskaffelsene til Sjøforsvaret var investeringer i nye fregatter, i tillegg til Skjoldklasse missiltorpedobåt og nytt sjømålsmisil. I tillegg ble det investert i ny luftkontrollradar til Kystvakten og brannsikringstiltak på minerydderne.

De største anskaffelsene til Luftforsvaret var investeringer i nye enhetshelikoptre og luftvernssystemet NASAMS-II. Oppdatering av kampflyvåpenet med oppgradering og modernisering av F-16 og anskaffelse av nye våpen ble også gjennomført.

Innenfor Heimevernet har materiellinvesteringene vært fokusert mot kvalitetsreformen, og innrettet mot å fremskaffe nytt soldat- og avdelingsutstyr.

Innenfor fellesområdet ble det investert i IKT og kommando- og kontrollsystemer, herunder taktisk datalink, Program GOLF (i dag LOS-programmet i Forsvaret) og kommando- og kontrollsystem til Hæren. En vesentlig del av investeringene innenfor fellesområdet ble også brukt til transportable sambandssystemer bl.a. til internasjonale operasjoner. Innenfor sanitetsområdet ble det lagt ned vesentlige ressurser på deployerbar kirurgisk enhet.

4.9.2 Nasjonalfinansierte eiendom-, bygg- og anleggsinvesteringer (post 47)

Nasjonalfinansierte investeringer finansieres over kapittel 1710, post 47, og gjennomføres av Forsvarsbygg, jf. 4.8 Eiendomsforvaltning og avhending – Forsvarsbygg.

4.9.3 Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider (Post 48 NATO-prosjekter)

Ugifter til gjennomføring av fellesfinansierte investeringsprosjekter i Norge, som over tid dekkes av NATO gjennom tilsvarende inntekter, hadde i sum disponibelt beløp på 244 mill. kroner (post 48). I til-

legg hadde de nasjonale utgifter i tilknytning til fellesfinansierte prosjekter (post 44) i sum disponibelt beløp på 111 mill. kroner. Etablering av et midlertidig modulbasert kontorbygg for *Joint Warfare Centre* (JWC) med plass til 150 arbeidsposisjoner ble godkjent av NATO og oppført. De nedsenkbare luftovervåkingsradarene i SINDRE I-prosjektet ble teknisk ferdigstilt med godt resultat. SINDRE II-radarene på Honningsvåg, Senja og Njunis nærmer seg ferdigstilling, men oppnådde ikke nødvendig godkjenning. Dette skyldes problem hos radarleverandøren med å nå de tekniske krav som er satt. Lavere fremdrift i NATO-prosjektene førte til både utgifts- og inntektsreduksjon for de fellesfinansierte investeringspostene i omgrupperingen høsten 2005.

4.9.4 Forsvarets forskningsinstitutt

Forsvarets forskningsinstitutt etablerte ved utgangen av 2002 et program for effektivisering av virksomheten. Dette arbeidet, som ble videreført i 2005, har bidratt til at en mindre andel av de ansatte er knyttet til stabs- og støttefunksjoner og en tilsvarende større andel er knyttet til forskningsvirksomheten.

I 2005 økte etterspørselen etter Forsvarets forskningsinstituts tjenester. Eksempler er flere oppdrag fra Forsvarsdepartementet for å støtte fremskaffelsesprosessene knyttet til nytt materiell. Forsvarets forskningsinstitutt er inne i elleve av Forsvarsdepartementets 13 programområder for materielle fremskaffelser. Dette skjer innenfor et bredt spekter av aktiviteter som bl.a. omhandler støtte til utvikling av strategiske virkemidler, så vel som deltagelse i enkeltprosjekter. Videre har instituttet fått nye oppgaver knyttet til testing og evaluering. Forsvarets forskningsinstitutt spiller en spesielt tung rolle i evaluering og videreutvikling av de nye Fridtjof Nansen-klasse fregattene. Også i den fremtidige anskaffelsen av nye kampfly bidrar instituttet på et bredt faglig grunnlag i alle problemstillingene.

I løpet av 2005 ble 17 prosjekter avsluttet og 29 igangsatt. Ved årsskiftet 2005/2006 pågikk 80 prosjekter. Instituttets totale omsetning i 2005 var på 482,3 mill. kroner, mens kostnadene utgjorde 476,3 mill. kroner. Overskuddet ble tillagt egenkapitalen. Forsvarsdepartementets basistilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt var 151,7 mill. kroner over kapittel 1719, post 51, noe som utgjorde 31,5 pst. av de samlede inntekter.

Innenfor oppdragsforskningen la Forsvarets forskningsinstitutt særlig vekt på å gi tellende bidrag ifm. valg av operasjonskonsepter og teknologiløsninger for Forsvarets materiellinvesteringer.

Mange av prosjektene er tverrfaglige. Forsvarsdepartementet og Forsvarets militære organisasjon forestår prioriteringen av de oppdragsfinansierte prosjektene.

Forsvarets forskningsinstitutt utførte også næringspolitiske vurderinger ved materiellanskaffelser, som støtte til Forsvarsdepartementets næringspolitikk.

Forvaltningsoppdragene i 2005 omfattet deltagelse i internasjonale vitenskapelige og teknologiske fora på vegne av Forsvarsdepartementet. Instituttet ivaretok norsk deltagelse i forskningsprogrammene under *Western European Armaments Group* (WEAG), og hovedtyngden av norsk deltagelse i *NATO Research and Technology Organisation* (RTO).

4.10 Forskning og utvikling

Forskning og utvikling (FoU) i Forsvaret var i 2005 rettet mot understøttelse av strategiske prosesser og beslutninger, understøttelse av investeringer, og gjennomføring av konseptuelle eksperimenter der tilgjengelig teknologi anvendes på nye måter. En betydelig del av FoU-innsatsen var knyttet til pågående og fremtidige materiellanskaffelser. Det ble i 2005 brukt betydelige ressurser til konsept- og definisjonsfasen for nye kampfly. FoU-oppdragene innenfor sektoren gikk i hovedsak til Forsvarets forskningsinstitutt, men også andre forskningsmiljøer, samt industri ble benyttet. Industrien ble i tillegg tilført ressurser indirekte gjennom utvikling knyttet til materiellanskaffelser.

4.11 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Nasjonal sikkerhetsmyndighet har i 2005 gjennomført en rekke utredningsoppdrag for å møte faglige og økonomiske utfordringer i langtidspano, spesielt knyttet til å effektivisere drift, utvikle synergier med sivile etater og brukerfinansiere aktiviteter.

For å gjennomføre utredningsoppdragene, har Nasjonal sikkerhetsmyndighet justert faglige aktiviteter. Aktiviteter knyttet til internasjonale forpliktelser, objektsikkerhet, forvaltning av krypto og personkontroll, samt klagebehandling av klaringssaker ble etter pålegg fra Forsvarsdepartementet, skjermet for justeringen.

Oppdrag og rapportering ift. det delte ansvar for Nasjonal sikkerhetsmyndighet mellom Forsvarsdepartementet og Justis- og politidepartementet fungerte godt. Når det gjelder Nasjonal sikkerhetsmyndighets ressursbruk fordelt mellom militær og sivil sektor, var denne på henholdsvis ca. 70 pst. og ca. 30 pst. i 2005. Dette bør gradvis

medføre at en stadig større del av kostnadene blir dekket av de sivile brukerne.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet har også i 2005 utgitt sin årlige risikovurdering. Denne beskriver viktige deler av risikobildet som det norske samfunnet står overfor og gir en oversikt over sikkerhetstilstanden. Det ble videre utgitt fire sikkerhetsvurderinger i den hensikt å gjøre virksomhetene bedre i stand til å ivareta egensikringen mot uønskede hendelser som spionasje, sabotasje og terrorhandlinger. I tillegg ble det utarbeidet en veiledning til sektordepartementene som et bidrag i arbeidet med å styrke deres forebyggende sikkerhetstjeneste.

Varslingssystem for digital infrastruktur, som yter en sårbarhetsreducerende tjeneste til sentrale aktører i norsk næringsliv, ble i 2005 utvidet med et prosjekt for en nasjonal enhet (CERT – *Computer Emergency Response Team*) for varsling, rådgivning, og håndtering av sikkerhetshendelser. Erfaringene fra prosjektet viser at kapasiteten er viktig for å kunne ha en løpende oversikt over risikobildet for samfunnskritisk IKT.

4.12 Miljøvern

Forsvarsdepartementet har utgitt forsvarssektorens miljøredegjørelse for 2005. Redegjørelsen gir status for forsvarssektorens samlede miljøpåvirkning, arbeidet med innføring av miljøledelse, de åtte miljøvernpolitiske resultatområdene og miljøvern ved operativ virksomhet.

Miljøledelse

Arbeidet med innføring av miljøledelse i Forsvaret ble startet i 1999, og totalt 225 ansatte er utdannet som miljøledere. Det pågår flere aktiviteter for å forbedre ivaretagelsen av miljøhensyn i alle prosesser. Status mht. innføring av miljøledelse tilsier at sektoren fortsatt har et forbedringspotensial.

Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

Forsvaret kan gjennom sin arealbruk ha negativ innvirkning på biologisk mangfold dersom man ikke bevisst inkluderer kunnskap om disse naturverdiene. Kartlegging av biologisk mangfold i Forsvarets er slutført og 92 områder er kartlagt. Utarbeidelse av forvaltningsplaner for biologisk mangfold i skyte- og øvingsfelt, utvidelse av oppsynssystem og utarbeidelse av strategi for rehabilitering av naturskader er aktuelle tiltak. Forsvarsbygg er i ferd med å oppfylle det nasjonale målet om å etablere et kunnskapsbasert forvaltningssystem for biologisk mangfold.

Friluftsliv

Forsvarets aktivitet berører områder som er attraktive for friluftsliv og rekreasjon for allmennheten. Ved økt konsentrasjon av aktiviteten på færre områder kan tilgangen til å drive friluftsliv på disse arealene bli redusert. Samtidig vil avhendingsprosessen av eiendommer, bygg og anlegg sikre bedre tilgang til arealer som skal ut av Forsvarets eie.

Kulturminner og kulturmiljøer

Utfordringene innenfor kulturminneområdet var knyttet til reduksjon av eiendomsmasse og tilpassing til endret bruk, forvaltning av nasjonale festningsverk (NFV), samt ivaretagelse av kompetanse og ressurser til forvaltning, drift og vedlikehold av kulturminner. Alle kulturminnemedarbeiderne i Forsvarsbygg er samlet i NFV. Dette er en nyskaping i statlig sektor der NFV fremstår som statens største innen kulturminneforvaltning. NFV kan vise til positive besøkstall på alle festningene med høy grad av brukertilfredshet hos de besøkende. Det er gjennomført ringvirkningsanalyser ved et utvalg av festningene som også viser meget gode tall. En tiltaksplan for vedlikehold av de nasjonale festningsverkene for perioden 2006–2011 var under utarbeidelse i 2005.

Overgjødning og oljeforurensning

Flere lekkasjer og utslipp de siste årene har satt søkelys på overgjødning og oljeforurensning. Oppfølging av utslipp i 2005 tydeliggjorde behovet for en gjennomgang av rutiner, teknisk tilstand og ansvarsfordeling mellom anleggseier, operatør og bruker. Overordnet kartlegging er igangsatt og tiltaksplaner vil utarbeides 1. januar 2006.

Skyte- og øvingsfelt

Det er påvist høye konsentrasjoner av tungmetaller og utlekking fra Forsvarets skyte- og øvingsfelt til lokale vassdrag. Arbeidet med avrenningssikring av Forsvarets skytebaner er forsinket ift. til de ambisjoner som ble formulert i Forsvarets handlingsplan for miljøvern. Årsakene til dette er dels behovet for mer kunnskap og dels manglende ressurser til utviklingen av teknologi og gjennomføring av tiltak. Et tre-årig FoU-prosjekt skal bidra til å bedre kompetansen, og det er i den sammenheng utviklet et mobilt feltlaboratorium for rensing av vann i ulike typer filtermateriale. Videre gjennomføres det tiltak ved en skytebane i Troms. I tillegg arbeides det med videreutvikling av tiltaksløs-

ninger for å redusere avrenning av tungmetaller fra skytebaner.

Det er viktig å sikre at tiltak som gjennomføres er av tilstrekkelig høy miljømessig kvalitet og gjennomføres på en kostnadseffektiv måte. Forsvaret har gjennomført kartlegging av hvitt fosfor i skytefeltene i Midt-Troms. Basert på rapporterte resultater ble det iverksatt et prosjekt for vurdering av miljørisiko ved Forsvarets bruk av hvitt fosfor i skytefelt i Troms.

Utlekking av miljøgifter til sjø

Forsvaret vurderte forurensningssituasjonen i sedimentene ved flere marinebaser. På flere av disse ble det funnet betydelig forurensede bunnsedimenter, og Mattilsynet ga kostholdsråd. Det gjennomføres tiltak ved Ramsund orlogsstasjon og i Marvika. Utenfor ubåtbunkersen i Laksevåg er det aktuelt med tiltak, da denne lokaliteten er prioritert som nummer en av samtlige forurensede sedimentlokaliteter i Byfjorden i Bergen.

Forurenset grunn

Forsvaret gjennomførte pålegg fra Statens forurensningstilsyn om undersøkelser og opprydding ved 49 prioriterte lokaliteter på Forsvarets grunn. Det skal ryddes opp på flere av de kartlagte lokalitetene og Statens forurensningstilsyn (SFT) har gitt pålegg om tiltak på 18 av dem i perioden 2006–2008. Oppfølging og tiltak knyttet til forurenset grunn vil kreve betydelige ressurser. Overvåkingsplaner er innsendt til SFT og tiltaksplaner er delvis utarbeidet. Opprydding iverksettes når SFT godkjenner planene.

Avfall og gjenvinning

På landsbasis har halvparten av etablissementene etablert avfallsplaner. Erfaringer viser at i tillegg til miljøgevinsten, er det en betydelig økonomigevinst ved riktig håndtering av avfallet. Det var i 2005 spesiell oppmerksomhet på forsvarlig håndtering og levering av farlig avfall. Gjennom riktige innkjøpsavtaler kan mengde avfall og avfallets effekt på miljøet reduseres betydelig.

Klima

Forbruket av energi pr. kvm gikk noe opp og var i 2005 ca. 200 kWh pr. kvm. Det har de siste årene ikke vært avsatt øremerkede midler til energiøkonomisering (ENØK). Det er en målsetting å ha innført energiledelse i alle Forsvarsbyggs markedsområder i løpet av 2006. For nybygg er det etablert

mål om at 50 pst. av energien til oppvarming skal komme fra fornybare energikilder. Forsvarsbygg har inngått en intensjonsavtale med ENOVA og ønsker å få til et strategisk ENØK-program.

Støy

Forsvaret har særlige utfordringer knyttet til støy fra skytebaner, skyte- og øvingsfelt og flyplasser. Umiddelbar nærhet til flere tett bebygde områder vil bli en stor utfordring etter hvert som lovgivningen skjerpes på dette området. Det er gjennomført tiltak rundt flyplassene, og litt over 80 bolighus har fått støyisoleringsiltak i 2005. I Bodø er i tillegg rullebanen forlenget med 600 meter og flytrafikken lagt om for å redusere støybelastningen. Arbeidet videreføres i 2006.

Operasjoner og øvelser

Forsvarets militære organisasjon gjennomgikk rutiner for å ta miljøsyn ved øvelser og operativ virksomhet. Det ble utarbeidet instruksjoner innen operativt miljøvern. Den praktiske gjennomføringen skulle deretter følges opp gjennom styrkebidragene og mot sivile kontraktører. Ved nasjonale øvelser etablerte Fellesoperativt hovedkvarter i 2005 eget miljøvernkontor med hovedoppgave å gi øvelsesledelsen og øvende avdelinger råd og støtte i miljøvernsspørsmål samt behandle klager og skader. I fredsstøttende operasjoner er det ikke samme fokus på miljøvernarbeid som på øvelser i Norge. I Forsvarsbygg er det opprettet et kontor for internasjonale operasjoner som skal bistå Forsvaret med kompetanse innenfor miljøvern.

Spesielle hendelser, akutte forurensninger

I 2005 ble det rapportert inn 23 akutte utslipp av kjemikalier til miljødatabasen, mot ingen i 2004. Det synes å være en betydelig underrapportering av slike hendelser. Flesteparten av de registrerte hendelsene er mindre utslipp av oljer og drivstoff ved Haakonsværn orlogsstasjon. Av større hendelser var bl.a. lekkasje fra oljetank på Rygge flystasjon, utslipp fra Evenestangen tankanlegg og pålegg fra Statens strålevern knyttet til funn av radioaktivt materiale høsten 2005. Forsvaret vil gi en redegjørelse til Statens strålevern vedrørende oppfølgingen av pålegget. Forsvaret har allerede ansatt en strålevernansvarlig, og et arbeid er igangsatt. Hensikten er å tilfredsstille strålevernsforskriftens krav til fare- og risikovurdering, forvaltning av materiell som kan avgi stråling, beskyttelse av personell og medisinsk oppfølging. Arbeidet

innebærer også utdanning og oppfølging/veiledning av strålevernansvarlige på lokalt nivå.

4.13 Program Golf (Nå LOS-programmet i Forsvaret)

Program Golf/LOS er Forsvarets felles satsning på nytt styringssystem for økonomi, personell og logistikk, og er således et viktig omstillingsverktøy for å nå målene for moderniseringen av Forsvaret iht. Stortingets vedtak.

Programmets hovedsiktemål er å bidra til at Forsvarets militære organisasjon etablerer felles prosesser på tvers av alle forsvarsgrener og avdelinger, understøttet av en felles IT-løsning, hvilket bl.a. vil bidra til at Forsvarets militære organisasjon kan tilfredsstille kravene i statens økonomiregelverk ved hjelp av elektroniske verktøy. Program Golf var inndelt i leveranseprosjekter for å redusere omfanget på enkeltprosjekter og derigjennom redusere risikoen knyttet til gjennomføringen.

I 2005 ble det gjennomført en ny vurdering med tanke på valgt gjennomføringsstrategi om innføring av ett nytt system basert på lønns- og regnskapssystemet SAP som teknologi. Konklusjonen fra arbeidet våren 2006, var at Forsvaret opprett-

holder gjeldende strategi, men med enkelte endringer i organisering av gjennomføringen. Det ble samtidig besluttet å endre navn fra Program Golf til LOS-programmet i Forsvaret.

Program Golf hadde i 2005 fokus på overføring av organisasjonsdata fra gamle systemer til nytt styringssystem, for å bidra til å sikre en forsvarlig økonomisk styring av Forsvarets virksomhet. Kartlegging av forbedringspotensialet i innført økonomisystem, samt harmonisering og kvalitetsheving av stamdata/grunnlagsdata i eksisterende produksjonssystemer, stod sentralt.

Innføringen av et nytt system for ledelse og styring, som et ledd i å forbedre Forsvarets militære organisasjons styring med tildelte ressurser, ble slutført i 2005.

Innføringen av egenregistrering i Forsvaret mht. arbeidstid og reise ble slutført i 2005.

Program Golf forbrukte i 2005 totalt 306 mill. kroner fordelt på 227,7 mill. kroner til gjennomføringskostnader og 78,3 mill. kroner til investeringer. På investeringssiden var den største posten knyttet til overføring av organisasjonsdata fra gamle systemer til nytt styringssystem. De største enkeltpostene under gjennomføringskostnader var drift av programorganisasjonen.

Del II
Budsjettforslag

Programområde 04 Militært forsvar

Programkategori 04.10 Militært forsvar mv.

Kapitlene i budsjettet

De følgende to tabeller viser nominelle endringer på de forskjellige kapitlene. Det betyr at det i forslaget for 2007 er lagt inn pris- og lønnskompensasjon og virkningen i 2007 av soldatoppjøret i 2006.

På utgiftssiden er inkludert budsjetterte inntekter iht. etablert praksis. Dersom inntektene blir lavere enn budsjettert, vil forsvarsrammen bli tilsvarende redusert, om inntektene blir større enn budsjettert, gjelder Forsvarsdepartementets generelle merinntektsfullmakt.

Utgifter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
	Militært forsvar m.v				
1700	Forsvarsdepartementet	288 427	310 150	328 978	6,1
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	780 826	739 000	271 532	-63,3
1716	Forsvarets forskningsinstitutt			147 034	
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	677 281	785 645	592 552	-24,6
1720	Felles ledelse og kommandoapparat	1 281 536	2 329 005	2 293 386	-1,5
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	101 313	96 135	101 743	5,8
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	3 415 894	1 941 506	2 060 291	6,1
1731	Hæren	3 350 083	3 731 859	3 784 037	1,4
1732	Sjøforsvaret	2 785 019	2 624 727	2 693 410	2,6
1733	Luftforsvaret	3 596 618	3 378 490	3 392 486	0,4
1734	Heimevernet	1 063 516	1 080 979	1 064 891	-1,5
1735	Etterretningstjenesten	690 390	724 104	815 311	12,6
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon	1 822 369	2 033 827	2 478 362	21,9
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	7 820 433	8 975 208	9 132 225	1,7
1790	Kystvakten	751 526	774 744	816 689	5,4
1791	Redningshelikoptertjenesten	318 377	36 564	37 800	3,4
1792	Norske styrker i utlandet	816 517	830 111	749 580	-9,7
1795	Kulturelle og allmenntilretteleggende formål	249 287	218 164	228 622	4,8
	Sum kategori 04.10	29 809 412	30 610 218	30 988 929	1,2
	Sum programområde 04	29 809 412	30 610 218	30 988 929	1,2
	Sum utgifter	29 809 412	30 610 218	30 988 929	1,2

Inntekter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
	Militært forsvar m.v				
4700	Forsvarsdepartementet	3 376			
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	405 804	500 000	354 200	-29,2
4719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	671			
4720	Felles ledelse og kommandoapparat	82 613	17 097	12 687	-25,8
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	6 591			
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben	107 354	37 774	39 191	3,8
4731	Hæren	59 927	4 766	3 423	-28,2
4732	Sjøforsvaret	34 977	5 674	5 742	1,2
4733	Luftforsvaret	125 143	51 351	57 467	11,9
4734	Heimevernet	16 742	1 753	1 774	1,2
4740	Forsvarets logistikkorganisasjon	378 466	237 399	240 248	1,2
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	134 468	134 011	260 000	94,0
4790	Kystvakten	7 131	366	370	1,1
4791	Redningshelikoptertjenesten	281 074			
4792	Norske styrker i utlandet	21 739	10 000	10 000	0,0
4795	Kulturelle og almennyttige formål	11 810	2 261	2 288	1,2
4799	Militære bøter			1 000	
	Sum kategori 04.10	1 677 886	1 002 452	988 390	-1,4
	Sum programområde 04	1 677 886	1 002 452	988 390	-1,4
	Sum inntekter	1 677 886	1 002 452	988 390	-1,4

Kap. 1700 Forsvarsdepartementet

					(i 1 000 kr)
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007	
01	Driftsutgifter	280 401	302 450	321 278	
73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	8 026	7 700	7 700	
	Sum kap. 1700	288 427	310 150	328 978	

Korrigert for budsjettekniske endringer er post 01 reelt økt med 7,5 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006.

Reell økning skyldes i hovedsak ekstraordinære kostnader i forbindelse med flytting av Forsvarsdepartementet til det nye ledelsesbygget på Akershus festning, samt kostnader i forbindelse

med arbeidet som gjøres av Forsvarspolitisk utvalg.

Post 01 Driftsutgifter

Tildelingen på post 01 dekker Forsvarsdepartementets ordinære driftsutgifter som lønn og godt-

gjørelser, reiser i inn- og utland, representasjon, kompetansebygging, utgifter til husleie og vedlikehold og drift av bygningsmassen. I tillegg belastes alle utgifter til Norges delegasjon til NATO, Forsvarsdepartementets spesialutsendinger til de norske ambassadene i Washington og London, og utgifter til en norsk representant i det overordnede organet for ressursplanlegging i NATO (*Chairman Senior Resource Board*). Under Forsvarsdepartementets driftsutgifter er det også avsatt midler til forvaltningsoppdrag som Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) utfører etter oppdrag fra Forsvarsdepartementet, med ca. 18 mill. kroner i 2007. Midlene skal dekke bl.a. representasjon i internasjonale fora og forvaltningsmessige utredninger. I 2007 er det i tillegg satt av midler til dekning av ekstraordinære kostnader ifm. flytting fra Myntgata til nybygget på Akershus festning og utgifter ifm. regjeringens etablering av et forsvarspolitisk

utvalg for å understøtte arbeidet med den neste langtidsplanen for Forsvaret.

Post 73 Forskning og utvikling

Forsvarsdepartementet støtter forskning innenfor sikkerhets- og forsvarspolitikk gjennom en årlig tildeling til kortvarige prosjekter (inntil to år), samt støtte til langsiktig kompetansebygging. Prosjektstøtten har som mål å motivere til forskning på temaer som er relevante for norsk sikkerhets- og forsvarspolitikk, både kortsiktige prosjekter og for mer langsiktig kompetansebygging. Sistnevnte består av seks doktorgradsstipendier ved utvalgte institutter og et postdoktorstipend basert på fri konkurranse, samt en tre-årig (2005–2008) støtteordning for å etablere internasjonal humanitær rett/krigens folkerett som eget fag ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo.

Kap. 4700 Forsvarsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	186		
16	Refusjon fødselspenger	1 295		
18	Refusjon sykepenger	1 895		
	Sum kap. 4700	3 376		

Kap. 1710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
24	Driftsresultat	-489 000	-501 000	-728 000
47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 269 826	1 240 000	999 532
	Sum kap. 1710	780 826	739 000	271 532

Post 24 Driftsresultat

Posten viser et overskudd på 728 mill. kroner. Beløpet motsvarer kapitalelementet i husleien, som betales av Forsvarets brukere og er teknisk bestemt. Kapitalelementet fremstår som lineære avskrivninger over bygningenes og anleggenes levetid, som normalt settes til 60 år. Dette beløpet og kapitlets totale utgiftsbeløp gir investeringsbevilgningene på post 47.

Kravet til overskudd er økt med 227 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2006. 57 mill. kroner skyldes netto endringer i bygningsmassens restverdi, dvs. endringer som følge av at nye bygg og anlegg ferdigstilles og eksisterende eiendommer, bygg og anlegg (EBA) utranteres og avhendes, mens 170 mill. kroner skyldes at reguleringsfondet reduseres til et nivå som bedre reflekterer behovet.

Post 47 Nybygg og nyanlegg

Posten omfatter utgifter til oppføring av nybygg og nyanlegg, samt større moderniseringstiltak. Posten skal i størst mulig utstrekning rendyrkes til å omfatte tiltak som er rettet mot å *øke* verdien av forsvarssektorens EBA. Tiltak rettet mot å *opprette* verdien av forsvarssektorens EBA finansieres over post 24. Post 47 kan også benyttes til erverv av EBA og til gjennomføring av miljøtiltak.

Korrigert for priskompensasjon er posten reelt redusert med 255 mill. kroner.

Investeringer i eiendom, bygg og anlegg

Bevilgningen til eiendom, bygg og anlegg vil i 2007 bli benyttet til prioriterte omstillingstiltak, effektiviseringstiltak og gjenanskaffelse av eiendom, bygg og anlegg som har nådd sin tekniske levealder. Det fullføres mange prosjekter i 2006, og en rekke nye prosjekter er igangsatt eller under planlegging. I denne proposisjonen legges det frem ett nytt prosjekt med kostnadsramme over 100 mill. kroner for oppstart i 2007.

Med bakgrunn i angrepet mot stabiliseringsstyrken i Afghanistan (Meymaneh) i februar 2006, bestemte regjeringen å styrke sikkerheten for det norske personellet. Kostnadene omfatter bl.a. investering i ny leir og disse vil pga. sin art bli dekket over kapittel 1792.

Nye prosjekter med kostnadsramme over 100 mill. kroner

Setermoen – undervisnings- og ledelsesbygg – fase 1

Setermoen leir er et av Forsvarets kjerneområder og et sentralt utdanningssted for Hæren. De siste årene er det investert betydelig på Setermoen for å få en moderne og mer kompakt og hensiktsmessig leir. Ny befalsordning, grunnleggende befalsutdanning ute i avdelingene, flere vervede mannskaper og nye studieformer gir et økt behov for gode undervisningslokaler på Setermoen.

Det nye undervisnings- og ledelsesbygget vil bli tilrettelagt for individuell kompetansebygging, selvstudium og nettbasert læring på dag-, kveldstid og i helgene for vernepliktige, befalselever, ansatte og offiserer. Undervisningsbygget skal inneholde auditorium, informasjonscenter, fagbibliotek og studiesenter med arbeidsplasser. Ledelsesbygget skal ivareta et udekket behov for hensiktsmessige arbeidsplasser for integrert ledelse av kompanier og bataljoner, samt klasserom for undervisning. Undervisnings- og ledelsesbygget vil bestå av to bygninger som knyttes sammen med et mellombygg. Det legges også til rette for en mulig senere

utvidelse i en eventuell fase 2. Prosjektet for nytt undervisnings- og ledelsesbygg foreslås gjennomført innenfor en kostnadsramme på 128 mill. kroner, inkl. Forsvarsbyggs gjennomføringskostnader.

Endring av vedtatte prosjekter

Haakonsvern – kaier – utvidelse av prosjekt

Forsvarsdepartementet godkjente i juni 2004 et prosjekt for å skifte ut og forsterke strømleveransekapasiteten på Haakonsverns hovedkai for å kunne ta imot nye fregatter. Videre omfattet prosjektet ny fending av hovedkai og utdyping av havnebassenget ved kaifront. Prosjektet hadde en kostnadsramme på 91,2 mill. kroner pr. 1. juli 2004 innenfor 85 pst. sikkerhet, og ble godkjent innenfor Forsvarsdepartementets fullmakt.

Det var på dette tidspunkt usikkerhet rundt fremtidig driftskonsept og seilingsmønster, og det ble derfor kun tatt med tre transformatorer i prosjektet. Som følge av driftskonseptet for nye fregatter har Sjøforsvaret vurdert sannsynlig kailigge og strømbehov for fjerde og femte kaiplass, og er kommet til at det er behov for ytterligere to transformatorer.

I tillegg til fregattenes behov, vil det være behov for strømforsyning til marinens øvrige fartøyer og ved besøk, for å unngå støy og utslipp fra fartøyer ved kai. Det foreslås derfor at prosjektet utvides til å omfatte anskaffelse av ytterligere to transformatorer, og at prosjektet fullføres innenfor en kostnadsramme på 115 mill. kroner.

Status og fremdrift i pågående prosjekter over 500 mill. kroner (kategori 1-prosjekter)

Regionfelt Østlandet

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 232 (2001–2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001–2002). Regionfeltet i Østerdalen vil bli brukt til å øve angrepsoperasjoner med skarpskyting, manøvrering og samvirke mellom enheter fra ulike våpen. De planlagte anleggene omfatter bl.a. skytefeltadministrasjon med infrastruktur, angrepsfelt, område for langdistanseskyting, ammunisjonslager og anlegg for øving av strid i bebygde område.

Arkeologiske registreringer og utgravninger har pågått i regionfeltet fra 1999 til 2005, og har gitt mye ny kunnskap. Arealplanleggingen i feltet ble avsluttet i 2005, og byggearbeidene pågår. Høsten 2006 vil angrepsfelt sør bli tatt i bruk, og arbeidene med prøve- og forsøksanlegget vil bli startet. I grunnervvsprosessen er det oppnådd avtale om oppgjør med om lag to tredeler av eierne. Erstatningsprosessen for de resterende, som enten ønsker erstatningsoppgjør eller makeskifte, pågår

gjennom rettslige prosesser ved lagmanns- eller jordskifteretten.

Veisystemene skal etter planen ferdigstilles i løpet av 2007. I 2007 vil det også pågå arbeider med prøve- og forsøksanlegget, og det er planlagt oppstart av arbeidene med angrepsfelt nord.

Prosjektets kostnadsramme er 2 055 mill. kroner. Av dette er foreløpig ca. 1 470 mill. kroner brukt eller merkantilt forpliktet.

Akershus – ledelsesbygg og modernisering av infrastruktur – fase 1

Byggeprosjektet for nytt ledelsesbygg for Forsvaret ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 1 (2003–2004). Prosjektet er nå overlevert fra entreprenør, og det er planlagt innflytting rundt årsskiftet 2006/2007.

Til informasjon – andre prosjekter

Oppgradering av Forsvarets kraftlinjer

Forsvarets logistikkorganisasjon/Informasjons- og kommunikasjonstjenester og Forsvarsbygg har gjennomgått eksisterende strømtilførselsnett over hele landet. Det er utarbeidet en rapport som konkluderer med behov for betydelige tiltak. Strømtilførselen må bringes opp på et nivå som gir nødvendig driftssikkerhet og ivaretar pålegg fra lokale netteier. Over tid forventes det behov for oppgradering av samtlige kraftstasjoner til Forsvarets radiolinjestasjoner, og Forsvarsbygg har foreløpig beregnet et totalt investeringsbehov på 170–180 mill. kroner. Forsvarsdepartementet har, av fremdriftshensyn og for å holde best mulig kontroll med kostnader og omfang i prosjektet, vurdert at den beste løsningen vil være å dele opp prosjektet i ulike faser.

Forsvarsdepartementet har innenfor sin fullmakt godkjent fase 1 av prosjektet med en kostnadsramme på 25 mill. kroner. Fase 1 inneholder de seks radiolinjestasjonene med mest prekære behov. Det er planlagt å sette i gang nye faser på et senere tidspunkt, men gjennomføringen av fase 1 gir ingen forpliktelser ift. igangsetting av senere faser.

Ramsund – øvingsfelt for Marinens jegerkommando (MJK)

Stortinget vedtok ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004–2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004–2005), at kapittel 1710, post 47 skulle styrkes med 10 mill. kroner for å gjennomføre etableringen av anlegg for krig i tettbebyggelse, såkalt *Close Quarter Battle* (CQB) ved Marinejegerkommandoens skyte- og øvingsfelt i Ramsund. I St. prp. nr. 1 (2005–2006) ble det informert om at CQB ville bli videreført iht. Stortingets vedtak og rammer.

For å få best mulig kontroll med kostnadene i prosjektet for skyte- og øvingsfeltet på Ramsund, er gjennomføringen delt i to faser. Fase 1 omfatter infrastruktur, skytebaner, øvingsområder og kaianlegg som er ferdigstilt og tatt i bruk. Igangsetting av fase 2 (CQB-anlegget) har tatt noe tid, fordi man først ønsket oversikt over fase 1. Basert på erfaringene fra fase 1 måtte fase 2 omarbeides for å kunne realiseres innenfor rammen. Prosjektet har vært ute på anbud, og er nå kontrahert og igangsatt innenfor en kostnadsramme på 10,8 mill. kroner. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i 2007.

Rena – biobrenselanlegg

Ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004–2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004–2005), påpekte forsvarskomiteen at Forsvaret burde benytte alternative, fornybare energikilder der dette er mulig. Rena leir ble nevnt som eksempel på at det benyttes vannbåren varme og dermed er lagt godt til rette for bioenergi som energikilde. Komiteen ba om at det eksempelvis ved offentlig-privat samarbeid ble vurdert om det kunne være i Forsvarets interesse med bioenergi som energikilde i og med at dette kunne være en både miljøvennlig og kostnadseffektiv løsning.

Forsvarsbygg har vurdert bruk av bioenergi i Rena leir, både i form av kjøp av ferdig varme og bygging i egen regi. I tillegg til at bioenergi er miljøvennlig, har utredningen vist at det er lønnsomt for Forsvaret. Utredningen anbefaler at man arbeider videre med kjøp av ferdig varme.

Forsvarsdepartementet har på bakgrunn av dette besluttet å videreføre alternativet med planlegging av en løsning der Forsvaret kjøper ferdig varme basert på bioenergi fra sivile leverandører. Det planlegges med å lyse ut en åpen konkurranse ila. høsten 2006.

Tabell 5.1 Prosjekter over 100 mill. kroner

		(i mill. kroner)		
Sted	Prosjektnavn	Prosjektets kostnadsramme 2007	Anslått utbetaling 2007	Anslått til utbetaling senere
Akershus	Forsvarets ledelsesbygg	580	5	
Bodø	Miljøtiltak	234	5	
Gråfjell	Regionfelt Østlandet	2055	150	288
Haakonsværn	Kaier	115	24	12
Haakonsværn	Ombygging og utvidelse av tørrdokk	388	150	75
Hele landet	Oppgradering av transmisjonsnettet FDN	147	20	
Mauken-Blåtind	Sammenslåing av skytefelt	186	25	97
Setermoen	Undervisnings- og ledelsesbygg	128	60	62

Kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
47	Salg av eiendom	405 804	500 000	354 200
	Sum kap. 4710	405 804	500 000	354 200

Post 47 Salg av eiendom

Posten omfatter netto inntekter fra salg av fast eiendom. Korrigert for priskompensasjon er pos-

ten reelt redusert med 150 mill. kroner. Reell reduksjon skyldes bl.a. at en vesentlig større andel av gjenværende EBA-masse er objekter med betydelige avhendingskostnader.

Kap. 1716 Forsvarets forskningsinstitutt

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt			147 034
	Sum kap. 1716			147 034

Post 51 Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt

Posten er flyttet fra kapittel 1719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet. Korrigert for budsjettekniske endringer er posten redusert med 10 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2006. Dette er ett av tiltakene for å nå målet om reduksjon i årlige utgifter til fors-

kning og utvikling i 2008 iht. Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004). Det foreslås at 147 mill. kroner gis som basisfinansiering fra Forsvarsdepartementet i 2007. Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) forventer en samlet omsetning på om lag 500 mill. kroner. Basisbevilgningens andel av FFIs omsetning vil med dette bli i underkant av 30 pst.

FFI er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Styret er instituttets øverste organ, og er ansvarlig overfor Forsvarsdepartementet for instituttets virksomhet. Instituttet har som formål å drive forskning og utvikling for forsvarssektoren. Et hovedmål for FFI skal være å gi råd med sikte på å bistå forsvarssektorens øverste ledelse i utviklingen av fremtidig struktur og kostnadseffektiv drift. FFI skal gjennom sin virksomhet bidra til transformasjon av forsvarssektoren. Instituttet skal ha spesielt fokus på den vitenskapelige og teknologiske utvikling som kan påvirke forsvarsplanleggingen. Instituttet skal støtte opp under målsettingen om styrket internasjonalt forsvarsmateriell-samarbeid og økt kjøp av hyllevare til erstatning for egenutvikling av teknologi.

FFIs virksomhet finansieres ved basisbevilgningen og strategiske oppdrag fra Forsvarsdepartementet, samt oppdragsforskning og forvaltningsoppdrag i forsvarssektoren og for sivile. Basisbevilgningen er en viktig forutsetning for instituttets langsiktige kompetanseoppbygging og dets rådgivende rolle overfor Forsvarets øverste ledelse.

Etter Stortingets behandling av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), er det klart at hovedtrekkene i FFIs virksomhet, med de justeringer som der skrives, videreføres i perioden 2005–2008. Dagens tilknytningsform blir videreført i 2007.

FFIs helhetlige forskningsplan (2006–2009) trekker opp hovedlinjene for den faglige virksomheten gjennom fem overordnede satsningsområder: Transformasjon og konseptutvikling/eksperimentering, terrorisme og samfunnsikkerhet, innføring av nettverksbasert forsvar, militære operasjoner og forsvar og sikkerhet i nordområdene. Planen er basert på innsikt i forsvarssektorens behov slik denne kontinuerlig opparbeides gjennom prosjektarbeid og nær kontakt med ulike deler av sektoren. Forskningsplanen er rullerende, og instituttet oppdaterer fortløpende strategien for forskningsaktiviteten. Strategien gir føringer for prioritering av de forskjellige satsningsområdene. Økonomiske rammer og finansieringsmuligheter er lagt til grunn for forskningsplanens omfang.

Kap. 1719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	338 446	408 214	367 603
43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet		20 000	20 000
51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	151 749	154 255	
71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	53 039	53 176	54 949
78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	134 047	150 000	150 000
	Sum kap. 1719	677 281	785 645	592 552

Post 01 Driftsutgifter

Korrigert for budsjettekniske endringer er post 01 reelt redusert med 48 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006.

Reduksjonen skyldes bl.a. reduserte omstillingskostnader i Forsvarsbygg og generell innsparring på utenlandsstillinger.

Forsvarsattachéer og militærrådgivere

Forsvarsattachéene er Forsvarsdepartementets representanter ved norske utenriksstasjoner. Forsvarsdepartementet har i tillegg militærrådgivere ved Norges delegasjoner til FN (to personer) og

OSSE (én person). Forsvarsattachéene og militærrådgiverne skal holde seg godt orientert om de sikkerhetspolitiske, forsvarspolitiske og militære forhold i det eller de land, eller den delegasjon, der de er akkreditert. Forsvarsattachéene og militærrådgiverne er styringsmessig underlagt Forsvarsdepartementet. Ved sin rapportering skal de gi faglige bidrag til beslutningsprosesser og beslutningsgrunnlag i Forsvarsdepartementet og Forsvaret.

Som representanter for Norge skal forsvarsattachéene og militærrådgiverne fremme norske interesser og redegjøre for norske myndigheters syn på aktuelle militære, sikkerhets- og forsvarspolitiske saksfelt. Attachéene skal videre fremme leveranser for forsvarsleverandører i Norge der

det tjener Forsvarets interesser. Dette skal skje gjennom nær kontakt med Forsvarsdepartementet, og ved behov gjennom samråd med aktuelle instanser i Forsvaret.

Attachéordningen er kontinuerlig under vurdering og forsvarsattachéenes plassering og sideakk-

kreditering kan derfor bli endret over tid. I løpet av 2006 har Forsvarsdepartementet foretatt visse justeringer i plasseringen av attachéene. Det er blitt opprettet én attachéstilling i Kiev, og høsten 2006 blir det opprettet én attachéstilling i Beograd.

Tabell 5.2 Forsvarsattachéer ved norske utenriksstasjoner

Misjon	Sideakkreditering	Antall	
		Attaché	Ass. attaché
Finland (Helsingfors)		1	
Frankrike (Paris)	Belgia, Luxembourg	1	
Italia (Roma)	Slovenia, Ungarn	1	
Latvia (Riga)	Estland, Litauen ¹	1	
Nederland (Haag)	Danmark	1	
Polen (Warszawa)	Tsjekkia, Slovakia	1	
Russland (Moskva)	Hviterussland, Kirgisistan, Tadsjikistan, Usbekistan, Kasakhstan	1	1
Romania (Bukarest)	Bulgaria, Kroatia, Makedonia	1	
Serbia (Beograd)		1	
Spania (Madrid)		1	
Storbritannia (London)	Irland	1	
Sverige (Stockholm)		1	
Tyrkia (Ankara)	Aserbadjan	1	
Tyskland (Berlin)	Sveits, Østerrike	1	
Ukraina (Kiev)		1	
USA (Washington)	Canada	1	2

¹ Attachéen i Riga er fullt akkreditert til alle de tre baltiske land.

Militærmisjonen i Brussel

Militærmisjonen i Brussel (MMB) er Norges militære representasjon ved NATO-hovedkvarteret. Misjonen ivaretar norske militære interesser og stedlige militære representasjon i både NATO og EU. MMB spiller en sentral rolle ifm. Forsvarsdepartementets og Forsvarets beslutningsprosesser knyttet til håndtering av militærfaglige spørsmål overfor NATO og EU. Den har også en støttefunksjon for alle norske militære stillinger i Belgia som finansieres over kapittel 1719, post 01, samt for noen andre norske stillinger i NATOs kommandostruktur (finansieres over kapittel 1725).

Norsk liaisonoffiser ved Allied Command Transformation

Høsten 2004 opprettet Forsvarsdepartementet en ny liaisonoffisersstilling ved NATOs transformasjonshovedkvarter (ACT) i Norfolk, Virginia. Liaisonoffiseren har ansvar for å representere Norge overfor ACT, samt være et bindeledd mellom Forsvarsdepartementet og hovedkvarteret.

FN-relatert virksomhet

Norge legger stor vekt både på å delta i FN-operasjoner, og på å støtte FNs arbeid for å forbedre egen evne til å planlegge og lede militære operasjoner. Forsvarsdepartementet deltar i dette arbeidet bl.a. ved deltagelse i den årlige sesjonen til Spesialkomiteen for fredsbevarende operasjoner. Forsvarsdepartementet stiller også eksperter til dispo-

sisjon for FN under gjennomføring av prosjekter, f.eks. utvikling av felles treningsstandarder og forbedring av refusjonssystemet for nasjoner som stiller ressurser for FN-ledede operasjoner. Det legges også stor vekt på kompetansebygging i Forsvarsdepartementet mot FN-relatert virksomhet generelt og FNs engasjement i Afrika spesielt.

Norge legger på generelt plan stor vekt på å nominere godt kvalifisert personell til ledende stillinger sentralt i FN, og en norsk generalmajor ble i juni 2006 tilbeordret som assisterende militærrådgiver ved *Department of Peacekeeping Operations* i FN-hovedkvarteret.

SHIRBRIG (*Multinational Standby High Readiness Brigade for UN Operations*)

Norge er et av femten land¹ som deltar i SHIRBRIG som skal støtte FN med militær planleggingskapasitet og utgjøre kjernen i et divisjonshovedkvarter de første seks månedene av en eventuell FN-operasjon. Målsettingen er å kunne tilby SHIRBRIG til en FN-operasjon tidlig i 2007. Videre støtter SHIRBRIG regionale organisasjoner i Afrika med etablering av beredskapsbrigader. To norske offiserer er stasjonert i den faste offiserstabene i Danmark, og ytterligere seks offiserer er på beredskap for eventuell deployering. Norge er vertskap for trening av SHIRBRIG i 2007.

NORDCAPS (*Nordic Co-ordinated Arrangement for Military Peace-Support*)

NORDCAPS-samarbeidet med de øvrige nordiske land er under utvikling. Den tidligere ambisjonen om en nordisk brigade på beredskap har vist seg uhenksom og er forlatt. Fokus er nå på operativt samarbeid i den svensk-ledede EU-stridsgruppen *Nordic Battle Group* (NBG), som utvikles innenfor rammen av NORDCAPS.

Øvrig operativt samarbeid etableres ut fra den spesielle situasjonen. NORDCAPS-mekanismene nyttes for å koordinere logistikk, spesielt flytransporter, til Afghanistan. Videre vurderes felles nordiske bidrag til FN-styrker både til Sudan og Libanon innenfor NORDCAPS. Det vellykkede kurs- og kompetansesamarbeidet videreføres.

Gjennom NORDCAPS er det også etablert et region-til-region-samarbeid med land på Balkan. NORDCAPS-landene støtter disse landene med planlegging og gjennomføring av kursvirksomhet som en hjelp til kompetanseoppbygging. Et lig-

nende samarbeid forberedes med land i Øst-Europa, i første rekke Ukraina. Norge bidrar med en stabsoffiser til NORDCAPS *Planning Element*.

Midler til bilaterale samarbeidstiltak og støtte til sikkerhetssektorreform

Forsvarsdepartementets støtte til samarbeidstiltak og sikkerhetssektorreform går i hovedsak til gjennomføring av bilaterale aktiviteter og tiltak iht. Forsvarsdepartementets samarbeidsplaner med utvalgte land. Tiltakene spenner fra støtte til demokratisering av de væpnede styrkene, som for eksempel medie- og informasjonsseminar og kurs i folkerett, til tiltak for å øke evnen til å operere sammen med NATO og generell støtte til forsvarsreform. Midlene vil i 2007 prioriteres til samarbeidsprosjekter med Russland og Ukraina, og på Balkan.

Nordisk initiativ for Vest-Balkan

De nordiske forsvarsministrene forpliktet seg høsten 2004 til en felles satsning for å støtte reformtiltak i landene på Vest-Balkan. De tiltak og initiativ som fremkommer som resultat av dette region-til-region-samarbeidet, vil komme i tillegg til de bilaterale samarbeidstiltakene Norge alt har med landene i regionen. Forsvarsdepartementet har av denne grunn besluttet at Vest-Balkan skal være et eget satsningsområde med øremerkede midler.

Hensikten med støtten er å bidra til å muliggjøre en overføring av ansvar for regionens stabilitet fra multinasjonale styrker til lokale myndigheter, samt kvalifisere landene for fremtidig NATO-medlemskap. Norge anser Serbia for å være nøkkelen til stabilitet på Vest-Balkan og har derfor gått aktivt inn for å bistå Serbia med reformprosjekter. Norge har lederrollen i NATO i samarbeidet med Serbia, og vi støtter Serbia bl.a. med prosjekter knyttet til utdanning og kompetanse innenfor deltakelse i internasjonale operasjoner, samarbeid innenfor militær medisin, støtte til utarbeidelse av nasjonal forsvarsstudie, og til reduksjon av overtalig personell. Norge støtter også Kroatia, og forsvarssamarbeidet er primært knyttet til opprettelsen av en kroatisk kystvakt etter norsk modell. I Makedonia skjer norsk militær bistand i tett koordinering med NATOs rådgivningscelle i Skopje og makedonske myndigheter.

Støtte til sikkerhetssektorreform i Irak

NATOs støtte til oppbyggingen av en irakisk sikkerhetssektor er basert på demokratiske prinsipper og respekt for menneskerettighetene, og er et

¹ De øvrige er Danmark, Canada, Finland, Irland, Italia, Litauen, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Slovenia, Spania, Sverige og Østerrike

viktig bidrag til gjenoppbyggingen av Irak. Som et bidrag til dette planlegger Norge å gjennomføre utdanning av militært og sivilt personell i det irakiske forsvaret i Norge. Utdanningen vil bl.a. fokusere på krigens folkerett. Utdanningstilbudet i Norge er et supplement til Norges økonomiske bidrag til NATOs støttefond for Irak og Norges rolle som vertsnasjon for NATOs opplæring av irakere ved *Joint Warfare Centre* i Stavanger, som også finansieres over kapittel 1719, post 01.

Baltikum

Norge har i mange år bidratt med betydelig støtte til oppbyggingen av de baltiske staters forsvar. Støtten har form av målrettede og omfattende forsvarsrelaterte bidrag, med fokus på tiltak innenfor områder som er relevante iht. NATOs planer og behov. I 2007 vil Norge fortsatt ha flere faste rådgivere og instruktører i regionen. Imidlertid vil den bilaterale støtten i sin nåværende form bli avsluttet i 2007. Etter at de baltiske land ble medlemmer av NATO i 2004, er det naturlig at samarbeidet går over i en ny fase. Samarbeidet mellom Norge og de baltiske land vil fortsatt være tett, men finne sted innenfor rammen av NATO. Parallelt med dette finner det også sted et nært nordisk-baltisk samarbeid.

Norsk støtte til omskolering av ukrainske offiserer

Hovedmålet med det norske omskoleringsprosjektet er gjennom sivil utdanning å øke mulighetene for overtallige offiserer på det sivile arbeidsmarked i Ukraina. Tiltaket er en støtte som gis først og fremst av sosiale årsaker i lys av den omfattende nedbyggingen av det nasjonale forsvar. Tiltakene har også som formål å bidra til forsterket tillit og gjensidig forståelse på det forsvarsrelaterte området.

AMEC (*Arctic Military Environmental Cooperation*)

Innenfor AMEC samarbeider russiske, britiske, amerikanske og norske myndigheter for å løse forsvarsrelaterte miljø- og sikkerhetsproblemer, herunder reduksjon av risiko for spredning og bruk av kjernefysisk materiale. Dette samarbeidet er et viktig supplement til atomsikkerhetssamarbeidet på sivil side. Et annet sentralt aspekt ved AMEC-samarbeidet er å bidra til kontakt og tillit mellom de respektive lands myndigheter. Under norsk ledelse har AMEC-samarbeidet sensommeren 2006 gjennomført et meget vellykket transportoppdrag fra

Gremikha til Polyarny av en utrangert russisk atomubåt av November-klassen.

Tilskudd til Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

Som ett av fire departementer støtter Forsvarsdepartementet et tre-årig prosjekt ved Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HLSenteret) om norske SS-soldaters deltagelse i folkemord på Østfronten 1941–1945. Forsvarsdepartementets andel av støtten for 2007, 0,4 mill. kroner, vil utbetales til Justis- og politidepartementet, som er koordineringsansvarlig for støtteordningen.

Tilbakeføring av Hjerkinnskytefelt til sivile formål

Ved behandling av St.meld. nr. 11 (1998–99) Regionalt skyte- og øvingsfelt for Forsvarets avdelinger på Østlandet – Regionfelt Østlandet, jf. Innst. S. nr. 129 (1998–99), ble det vedtatt at Hjerkinnskytefelt skal legges ned. Dette er et ledd i en omfattende plan for utvidet vern av Dovrefjell gjennom Sundalsfjella nasjonalpark, som forlengelse av Dovrefjell nasjonalpark, og landskapsvernområder vestover fra Rondane nasjonalpark.

Tilbakeføring av skytefeltet er anslått å pågå frem til 2020, og er planlagt gjennomført i to faser. Fase 1, perioden 2006–2012, omfatter eksplosivrydding, fjerning av de største landskapsinngrepene med landskapstilpasning, sikring av forurensning og nødvendig overvåking av forurensningssituasjonen i skytefeltet, riving av bygninger og fjerning av veier som har størst naturverngevinst. Fase 1 omfatter også avvikling av sivile avtaler. Prosjektets fase 1 er kostnadsberegnet til 321 mill. kroner. For 2007 er det satt av 25 mill. kroner til formålet.

Omstillingskostnader Forsvarsbygg

Forsvarsbygg har i perioden 2002–2005 redusert antall årsverk i organisasjonen betydelig. Målsettingen om bemanningsreduksjoner på ca. 540 årsverk, som var Forsvarsbyggs andel av Forsvarets reduksjonsmål på 5 000 årsverk, er nådd. Forsvarsbygg har bl.a. benyttet seg av avgangsstimulerende tiltak (AST). Dette påfører Forsvarsbygg forpliktelser ut over omstillingsperioden. For 2007 foreslås det avsatt 38 mill. kroner til dette formålet, hvilket er en reduksjon på 29,4 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2006. Beløpet tilsvarer Forsvarsbyggs forpliktelser til AST basert på inngåtte kontrakter.

Tjenester som Forsvarsbygg utfører for Forsvarsdepartementet

Forsvarsbygg utfører en rekke oppgaver, som ikke er finansiert gjennom husleien eller investeringer i eiendom, bygg og anlegg, for Forsvarsdepartementet. Dette er aktiviteter knyttet til utøvelse av myndighetsoppgaver, salg av eiendom, bygg og anlegg, samt tilbakeføring av Hjerkinns skytefelt til sivile formål. For 2007 er det på post 01 avsatt 95 mill. kroner til disse formålene. Av dette beløpet er 37,5 mill. kroner avsatt til myndighetsoppgaver, 32,5 mill. kroner til salg av eiendom, bygg og anlegg, og 25 mill. kroner til tilbakeføring av Hjerkinns skytefelt til sivile formål. Dette representerer en videreføring av saldert budsjett for 2006.

Hav- og miljøkartlegging i nordområdene

På oppdrag fra bl.a. Forsvarsdepartementet utfører Forsvarets forskningsinstitutt hav- og miljøkartlegging i nordområdene. For 2007 er det satt av i overkant av 16 mill. kroner til formålet.

Post 43 Til disposisjon for Forsvarsdepartementet

Posten videreføres på samme nominelle nivå i 2007 som i 2006, og nyttes til finansiering av uforutsette utgifter som trenger rask avklaring.

Post 71 Overføring til andre

Korrigert for priskompensasjon er posten økt med 1 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2006. Økningen skyldes i hovedsak økt tildeling til FN-Veteranenes Landsforbund og at bevilgningen til Forsvarets pensjonistforbund er flyttet til denne posten.

Statskonsult har utarbeidet en rapport med evaluering av støtten som gis til frivillige organisasjoner, og Forsvarsdepartementet vil i 2007 foreta en gjennomgang av støtten til de frivillige organisasjonene, med bakgrunn i rapporten.

Frivillige forsvarsopplysningsorganisasjoner

Forsvarsdepartementet gir støtte til en rekke frivillige organisasjoner for å styrke befolkningens

kunnskap om, og forståelse for, norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Støtten til disse organisasjonene videreføres i 2007.

Det frivillige skyttervesen

Forsvarsdepartementet viderefører ordningen med driftsstøtte til Det frivillige skyttervesen (DFS). Dette forutsetter forpliktende samarbeid med Forsvaret. DFS foreslås tildelt 29,75 mill. kroner i driftsstøtte i 2007.

FN-Veteranenes Landsforbund

FN-Veteranenes Landsforbund (FNVLFF) har et godt etablert apparat for kameratstøtte, og gjør et viktig arbeid med lokal oppfølging av våre veteraner. Forsvarsdepartementet foreslår at FNVLFF får 6 mill. kroner i tilskudd i 2007. Disse midlene skal bidra til drift av organisasjonen og til å drive kameratstøttearbeid og andre ulike tiltak for FN-/NATO-veteraner og deres familier. Tiltakene for veteranene og deres familier skal utarbeides i samarbeid med den nyopprettede Veteranadministrasjonen (VA) i Forsvarsstaben. VA skal også i samarbeid med FNVLFF evaluere de ulike aktivitetene som er gjennomført som et grunnlag for fremtidig prioritering av ulike målgrupper av veteraner. Evalueringen skal spesielt rettes mot effekten av kameratstøttearbeidet for å hindre psykiske sen-skader.

Forsvarets pensjonistforbund

Forsvarets pensjonistforbund (FPF) er en landsomfattende organisasjon, og har tilbud til personell som har arbeidet i Forsvarsdepartementet med underliggende etater. Midler er tidligere blitt overført FPF ved at Forsvaret har dekket utgifter til FPF. Forsvarsdepartementet finner det mer hensiktsmessig å flytte bevilgningen til FPF til denne posten. Forsvarets pensjonistforbund anbefales derfor tildelt 0,775 mill. kroner i tilskudd til drift av forbundet og for ulike kollegiale tiltak rettet mot forsvarspensjonister og deres familier.

Tabell 5.3 Tildeling til sivile organisasjoner

(i 1 000 kr)			
Organisasjon	Fordeling 2007	Organisasjon	Fordeling 2007
Det frivillige skyttervesen	29 750	FN-Veteranenes Landsforbund	6 000
Folk og Forsvar	6 700	Norges Forsvarsforening	630
Den norske Atlanterhavskomiteé	3 800	Oslo Militære Samfund	175
Norske Reserveoffiseres Forbund	2 200	Norsk militært tidsskrift	100
Kvinner Frivillige Beredskap	2 000	Forsvarets Pensjonistforbund	775
Norges Lotteforbund	1 423	Diverse prosjektstøtte	1 396
		Sum	54 949

Post 78 Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett

Posten er videreført i 2007 på samme nominelle nivå som i 2006. I og med at NATOs faste råd ennå ikke har fattet vedtak om taket på militærbudsjettet i 2007, er budsjettforslaget basert på en antagelse om ingen nominell vekst på de fleste områdene av budsjettet, bortsett fra utgifter til fredsoperasjoner og drift av *NATO Airborne Early Warning and Control-flyene* (NAEW&C) (*Airborne Warning and Control System – AWACS*), der det forventes en liten vekst i budsjett og norsk tilskudd.

Posten dekker Norges bidrag til driftsbudsjettene i NATO, som omfatter drift av komman-

dostruktur, overvåkings- og kommunikasjonssystemer, øving av NATO-styrker, pensjonsutbetalinger og fellesfinansiert del av NATO-ledede fredsoperasjoner. Videre dekker posten Norges tilknytning til materiellsamarbeidet innenfor rammen av det forsvarspolitiske samarbeidet i NATO og EU. En vesentlig del av bevilgningsforslaget vil gå med til å dekke driftsutgifter knyttet til fredsoperasjoner. Det er usikkert hvor stort behovet til dette er i 2007, og Forsvarsdepartementet tar derfor forbehold om en fortsatt relativt gunstig valutakurs og at konseptet for finansiering av NATO-ledede operasjoner ikke endres vesentlig.

Kap. 4719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	671		
	Sum kap. 4719	671		

Kap. 1720 Felles ledelse og kommandoapparat

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	1 281 536	2 163 505	2 117 386
50	Overføringer Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>		160 000	170 000
70	Renter låneordningen, <i>kan overføres</i>		5 500	6 000
	Sum kap. 1720	1 281 536	2 329 005	2 293 386

Post 01 Driftsutgifter

Korrigert for budsjettekniske endringer er post 01 reelt redusert med 40,9 mill. kroner ift. saldert

budsjett 2006. Følgende overordnede budsjettekniske justeringer er gjennomført:

Tabell 5.4 Budsjettekniske endringer

	(i mill. kroner)
Nominell endring 2006-2007	-46,1
Lønns- og priskompensasjon	-71,0
Endringer justert for kompensasjoner	-117,1
Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift	7,4
Utgifter til flyttebyråer ifm. beordringer tilført fra diverse kapitler	-44,5
Drift av Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA), tilført fra kapittel 1725	-39,5
Drift av Forsvarets militærgeografiske tjenester (FMGT), tilført fra kap. 1725	-35,5
Drift av kystradarkjeden, overføres kapittel 1740	30,0
Drift av Voksenopplæringen overføres kapittel 1725	84,4
Drift av sivilt-militært samarbeid overført kapittel 1731	1,1
10 stillinger overført fra kapittel 1725 (FKL/FBT)	-3,6
Overføring av ansvar for EBA tilhørende Regional støttefunksjon, overført til kapittel 1740	16,1
EBA allierte treningssentra overført kapittel 1740	32,0
Annen teknisk korrigering	28,3
Reell endring av posten	-40,9

Reell reduksjon skyldes i hovedsak at utgifter til avgangsstimulerende midler til personell som har sluttet i Forsvaret, går betydelig ned. Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK) styrkes noe mens det for øvrige fellesavdelinger er foretatt mindre justeringer.

Forsvarsdepartementet legger vekt på å dreie mest mulig ressurser over mot den operative siden av Forsvaret, og FOHK har i den forbindelse en sentral rolle. FOHK er tilført midler til dekning av alle merutgifter ifm. gjennomføring av vinterøvelsen *Cold Response 2007*.

Generelt

Kapitlet omfatter Forsvarsstaben og FOHK, inkl. Landsdelskommando Nord (LDKN) på Reitan. I tillegg inkluderer kapitlet enkelte fellesavdelinger underlagt Forsvarsstaben. Regjeringen vil foreta en gjennomgang av Forsvarets ledelses- og kommandostruktur, se 3.4.1.1 Felles stridskrefter.

Forsvarsstaben

Forsvarsstaben har på vegne av forsvarssjefen gjennomførings- og oppfølgingsansvaret for opp-

drag gitt av Forsvarsdepartementet. Generalinspektørene for Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret og Heimevernet, med egne staber, er en del av Forsvarsstaben. Det ble i 2005 gjort visse justeringer i Forsvarsstabens organisasjon for å styrke fokus på økonomi- og virksomhetsstyring, bl.a. ved å opprette en egen Personell-, økonomi- og styringsstab under ledelse av en generalmajor.

Forsvarets operative ledelse

Forsvarets operative ledelse (FOL) er forsvarssjefens utøvende operative ledd. Sjef FOHK er forsvarssjefens fremste rådgiver i operative spørsmål og skal på vegne av ham utøve operativ kommando over tildelte styrker for å løse pålagte oppdrag.

Sjef FOHK har ansvar for å koordinere øvingsvirksomheten i Forsvaret, herunder et spesielt ansvar ifm. planlegging og gjennomføring av fellesoperative øvelser. Dette ansvaret inkluderer tilrettelegging for utenlandsk øving og trening i Norge, som ivaretas gjennom allierte treningssentra. Sjef FOHK har ansvaret for å videreutvikle Alliert kompetansesenter for operasjoner under vinterforhold (AKOV), i NATO betegnet som *Centre of Excellence for Cold Winter Operations* og Senter for militære

erfaringer (SME). FOHK er samlokalisert med NATOs *Joint Warfare Centre* (JWC), som driver med fremtidsrettet planlegging, utdanning og samtrening av styrker. Samarbeidet med JWC planlegges videreutviklet basert på justerte samarbeidsavtaler inngått i 2006.

Sjef FOHK har ansvaret for deployering/redeployering av norske styrker til/fra utlandet, inkl. utøvelse av nasjonal, operativ kommando og kontroll under pågående operasjoner, samt overføring av operativ kontroll over deployerte styrker til alliert styrkesjef i operasjonsområdet. Han har også det fulle logistikkmessige ansvar for norske styrker under operasjoner i utlandet.

Det er gjennomført omorganisering av FOL som et ledd i den samlede reduksjon i ledelsesapparatet i Forsvaret. Dette er en viktig del av arbeidet med å redusere ledelses- og støttefunksjoner og rendyrke FOLs organisasjon mot operativ virksomhet. I tillegg vil det bidra til å bringe ressursbruken på ledelsesfunksjoner ned til de måltall som er gitt i St.prp. nr. 42 (2003–2004).

LDKN er underlagt FOHK, og vil bli videreført som nasjonal krisestyringskommando for nordområdene. LDKN har en viktig rolle i håndteringen av enkeltstående hendelser og daglige situasjoner som i utgangspunktet ikke forventes å ha sikkerhetspolitiske implikasjoner.

Forsvarets personelltjenester

Som et ledd i moderniseringen av personellforvaltningen i Forsvaret ble Forsvarets personelltjenester (FPT) opprettet 1. januar 2006 som en selvstendig avdeling underlagt Forsvarsstaben. FPT vil i 2007 bli videreutviklet som en sentral tjenesteytende enhet innenfor personelloområdet i Forsvaret. FPT skal bidra til mer målrettet styring av personellressursene og til at personellforvaltningen blir mer profesjonell og effektiv, tilpasset de utfordringer Forsvaret nå står overfor. Det vil bl.a. bli vurdert å sentralisere forvaltningen av utenlandsstillinger til FPT. FPT dekker områdene som tidligere ble dekket av Forsvarets ressursorganisasjon (RO), Forsvarets boligjeneste (FBOT) og Forsvarets forvaltnings- og servicesenter (FF&S).

Vernepliktsverket

Vernepliktsverket har ansvar for felles vernepliktsforvaltning og skal bl.a. rekruttere de best egnede og mest motiverte kvinner og menn til tjeneste i

Forsvaret. I 2007 starter klassifisering av kvinner som er innkalt til frivillig sesjon iht. Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004). Dette tiltaket forventes å medføre en økning i antall fremmøtte til sesjon med inntil 50 pst. Sesjonen skal utvikles til å bli et bedre rekrutterings- og seleksjonsverktøy for tjeneste i Forsvaret. Vernepliktsverket er rulleførende enhet for alt militært personell i og utenfor tjeneste. Dette innebærer at Vernepliktsverket bl.a. har ansvaret for historisk registrering av personell som har vært i internasjonal tjeneste, et prosjekt som videreføres i 2007.

Forsvarets lønnsadministrasjon

Forsvarets lønnsadministrasjon (FLA) i Harstad håndterer all beregning av lønn, tillegg og reise- og flytterelaterte godtgjørelser til personell i Forsvarets militære organisasjon i både inn- og utland. FLA legger spesiell vekt på kontroll for å sikre at bruk av midler er hjemlet i regelverket og at posteringer er korrekte.

Forsvarets regnskapsadministrasjon

Forsvarets regnskapsadministrasjon (FRA) i Bergen er en sentral tjenesteyter som håndterer regnskapsføring, betalingsformidling, avstemming og konsolidering av regnskap for hele Forsvarets militære organisasjon, og rapporterer til Statsregnskapet. Også FRA legger spesiell vekt på kontroll for å sikre at bruk av midler er hjemlet i regelverket og at posteringer er korrekte.

Post 50

Posten gjelder utgifter til førtidspensjonering av sivile før Folketrygden overtar ansvaret. Korrigert for priskompensasjon foreslås posten økt med 7,5 mill. kroner i 2007 ift. saldert budsjett 2006. Økningen skyldes økte utgifter ifm. nedbemanningen i Forsvaret.

Post 70

Posten gjelder utgifter til rentestønad for å dekke differansen mellom utlånsrenten i Befalets låneordning og markedsrenten, samt utbetalinger av garantiansvar. Korrigert for priskompensasjon foreslås posten økt med 0,4 mill. kroner i 2007 ift. saldert budsjett 2006.

Kap. 4720 Felles ledelse og kommandoapparat

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	78 444	9 826	9 687
16	Refusjon fødselspenger	2 332		
18	Refusjon sykepenger	1 837		
70	Renter låneordning		2 138	200
90	Lån til boligformål		5 133	2 800
	Sum kap. 4720	82 613	17 097	12 687

Post 01

Korrigert for priskompensasjon er post 01 redusert med 0,1 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2006.

Post 70

Posten gjelder renteinntekter fra Forsvarets låneordning og renter fra misligholdte lån. Korrigert for priskompensasjon er posten redusert med 1,9 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for

2006. Reduksjonen skyldes synkende portefølje og lavt rentenivå.

Post 90

Posten gjelder tilbakebetaling av avdrag innenfor Forsvarets låneordning, samt forskudd og avdrag på regresskrav i Befalets låneordning, der Forsvaret har overtatt lånene fra banker. Korrigert for priskompensasjon er posten redusert med 2,3 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2006. Reduksjonen skyldes synkende portefølje.

Kap. 1723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	101 313	96 135	101 743
	Sum kap. 1723	101 313	96 135	101 743

Korrigert for budsjettekniske endringer er post 01 reelt redusert med 3,1 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006. Reduksjonen skyldes effektivisering av tjenestene som medfører mindre behov på kapitlet i 2007.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er et direktorat administrativt underlagt Forsvarsdepartementet. NSM rapporterer (med faglig ansvarslinje) i militær sektor til Forsvarsdepartementet og til Justis- og politidepartementet i sivil sektor. Alle oppdrag til NSM gis av Forsvarsdepartementet som etatsstyrende departement.

NSM skal iht. lov av 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) ha et kontrollerende og koordinerende ansvar for sikkerhetstiltak i tilknytning til forebyggende sikkerhetstjeneste. En forebyggende sikkerhets-

tjeneste omfatter i Norge alle tiltak for å sikre skjermingsverdig informasjon og objekter mot sikkerhetstruende virksomhet. Ansvaret omfatter så vel den offentlige forvaltning som de deler av privat sektor som gjennom sin virksomhet må håndtere sikkerhetsgradert informasjon. Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI) inngår som en del av NSMs virksomhet, og yter en sårbarbarhetsreducerende tjeneste til sentrale aktører i norsk næringsliv. I 2006 ble *Norwegian Computer Emergency Response Team* (NorCERT), etablert i NSM. NorCERT og VDI er to integrerte funksjoner som er samlet og organisert i en avdeling i NSM. NSM er i tillegg sertifiseringsmyndighet for sikkerhet i informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)-produkter og IKT-systemer.

Det budsjettmessige ansvaret for NorCERT er rammeoverført (5,2 mill. kroner) fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet til Forsvarsdeparte-

mentet i 2007, slik at driften av VDI og NorCERT i større grad kan bli integrert.

Kap. 4723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	4 704		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	745		
18	Refusjon av sykepenger	1 142		
Sum kap. 4723		6 591		

Kap. 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	3 200 608	1 941 506	2 060 291
50	Overføring Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	211 054		
70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	4 232		
Sum kap. 1725		3 415 894	1 941 506	2 060 291

Korrigert for budsjettekniske endringer er posten reelt redusert med 61,8 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006.

Følgende overordnede budsjettekniske justeringer er foretatt:

Tabell 5.5 Budsjettekniske endringer

	(i mill. kroner)
Nominell endring 2006-2007	118,8
Lønns- og priskompensasjon	-60,8
Endringer justert for kompensasjoner	58,0
Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift	2,9
Utgifter til flyttebyråer ifm. beordringer overført til kapittel 1720	12,0
EBA tilhørende Regional støttefunksjon, overført kapittel 1740	148,6
Drift av Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA), overført kapittel 1720	39,5
Drift av Forsvarets militærgeografiske tjenester (FMGT), overført kapittel 1720	35,5
Drift av Voksenopplæringen, overført fra kapittel 1720	-84,4
Drift av garnisonshelsetjenesten, tilført fra diverse kapitler	-75,1
Drift av FIF versjon I, overført fra kapittel 1760	-81,2
Drift av FIF versjon II, overført fra diverse kapitler	-92,9
10 stillinger overført kapittel 1720	3,6
Annen teknisk korrigerings	-28,3
Reell endring av posten	-61,8

Reell endring skyldes i hovedsak en reduksjon ved Forsvarets skolesenter. I tillegg er det foretatt mindre justeringer for fellesavdelingene under kapitlet.

Forsvarets skolesenter

Sjefen for Forsvarets skolesenter (FSS) har det overordnede faglige ansvar for all akademisk virksomhet i Forsvaret. Skolesenteret skal levere tidsriktig og målrettet kompetanse gjennom forskningsbasert utdanning. Innføringen av bachelor- og masterutdanning i det militære utdanningssystemet sørger for at akkreditert utdanning oppfyller de formelle vilkårene for kompetanse, og at det er progresjon mellom de ulike utdanningsnivåene i Forsvaret.

FSS gjennomfører en gradvis oppbygging av den akademiske kompetanse gjennom ekstern rekruttering og streng prioritering av personellressursene. Skolesenteret har også innført et kvalitetssikringssystem for all nivådannende utdanning tilpasset universitets- og høyskoleloven. Dette sikrer Forsvaret kontroll med utdanningskvaliteten på alle nivåer i det militære utdanningssystem, og tilrettelegger for kjøp av sivile utdanningsmoduler. Utviklingen på dette området fortsetter i 2007. I samråd med forsvarsgrenene skal FSS også videreutvikle Forsvarets utdanningssystem, og i denne sammenhengen står FSS sentralt mht. styring av kompetanseformidlingen, både ift. innkjøp av og vurdering av kvaliteten på sivile utdanningstilbud.

FSS vil videreutvikle tilbudet innen etter- og videreutdanning for alle kategorier ansatte i Forsvaret, og har gjennom integreringen av Voksenopplæringen et landsdekkende lokalt apparat som vil gi vernepliktige og vervede et relevant utdanningstilbud. Arbeidet med å gi vernepliktige studiepøeng for utdanningen i Forsvaret videreføres, og tilbudet planlegges utvidet i løpet av 2007.

FSS har etablert en felles kurs- og utdanningsportal for alle ansatte i Forsvaret, og vil gjennom Forsvarets kurssenter ivareta koordinering mot sivile utdanningsinstitusjoner og formidle kompetanse tilpasset Forsvarets behov. Det er også etablert et utviklingssamarbeid for å møte nasjonale kriser mellom politi, forsvar og Direktoratet for sivilt beredskap. FSS skal etablere felles øvelser innenfor kriseledelse, som bidrag til å ivareta koordinering av samfunnets ressurser innenfor dette området.

Forsvarets sanitet

Forsvarets sanitet (FSAN) skal yte helsetjenester og ha det overordnede faglige ansvaret for at For-

svarets personell har den fysiske og psykiske helsen som kreves for å gjennomføre de oppdrag som tjenesten i Forsvaret krever. Forsvarets helseregister skal dokumentere og til enhver tid ha oppdaterte opplysninger om personellens helse og forhold i tjenesten som kan påvirke helsetilstanden. Dette omfatter bl.a. hendelser i tjenesten som kan føre til svekket fysisk og/eller psykisk helse. I tillegg skal helseregisteret dokumentere miljøforhold som stråling og eksponering for miljøgifter, som kan ha langtidseffekt på personellens helse. Helseregisteret skal også skape et grunnlag for å vurdere i hvilken grad deltagelse i internasjonale operasjoner kan føre til svekket psykisk helse på et aggregert nivå. All helseforskning i Forsvaret skal prioriteres og koordineres av sjef FSANs råd for militærmedisinsk forskning og utvikling.

Prøveprosjektet for psykiatrisk/psykosomatisk oppfølging av soldater som har fått psykiske belastningsskader etter internasjonale operasjoner, videreføres ut år 2007. Prøveprosjektet skal dokumentere behovet for helsetjenester blant Forsvarets veteraner og soldater, i tillegg til at effekten av behandlingen skal evalueres. Forsvarets sanitet skal prioritere dette tiltaket, koblet til en prioritering også av den militærmedisinske poliklinikken.

Forsvarets sanitet skal yte komplette helsetjenester til de vernepliktige. For øvrig personell skal helsetjenestene først og fremst være relatert til tjenesten.

FSAN skal gjennomføre en omorganisering og/eller tilpasning av virksomheten slik at «gripbarheten» økes og pålagte operative bidrag kan leveres innenfor budsjettammen.

Forsvarets kompetansesenter for logistikk

Forsvarets kompetansesenter for logistikk (FKL) på Sessvollmoen vil bli videreført i 2007 som et felles kompetansesenter som utvikler, produserer og leverer kompetanse og operative kapasiteter til støtte for operasjoner både i Norge og i utlandet. FKL omfatter operativ logistikk, forvaltning og miljøvern, militærpoliti, hundetjeneste, vern mot kjernefysiske, radiologiske, biologiske og kjemiske trusler samt eksplosiv- og bomberydding. FKLs omfang og innretning blir løpende vurdert ift. operative behov og finansieringsmessige begrensninger.

Forsvarets kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer

Forsvarets kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer (FK KKSIS) legger grunnlaget for en felles informasjonsinfrastruktur og en felles ramme for utvikling av tilhørende

materiell og organisasjon. Som en integrert del av senteret er det opprettet en operativ KKIS-enhet som skal støtte deployering av norske styrker nasjonalt og i utlandet. I 2007 vil FK KKIS bli videreutviklet for å kunne gi nødvendig støtte til operative enheter som skal kunne løse både nasjonale oppdrag og oppfylle våre internasjonale forpliktelser.

Forsvarets sikkerhetsavdeling

Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) er det overordnede sikkerhetsorgan i Forsvarets militære organisasjon. FSA utøver forsvarsjefens overordnede virksomhetsansvar iht. sikkerhetsloven, og dekker områdene personellsikkerhet og informasjonssikkerhet.

Forsvarets arkivadministrasjon

Forsvarets arkivadministrasjon (FAA) ble etablert på Jørstadmoen 1. juni 2005 som en sentral arkivtjeneste for Forsvarets militære organisasjon (FMO). FAA er FMOs sentrale postmottak, journalførende enhet og arkiv, bygget opp etter modell fra Forsvarets regnskapsadministrasjon og Forsvarets lønnsadministrasjon.

Erstatning for psykiske belastningsskader

Ordningen med økonomisk kompensasjon for psykiske belastningslidelser etter tjeneste i internasjonale operasjoner ble etablert i 2005. Erstatningen baseres på medisinsk invaliditet og er oppad begrenset til seks ganger folketrygdens grunnbeløp. Som beskrevet i 3.6 Andre personellrelaterte tema er forskrift om erstatning for psykiske belastningssaker endret slik at målgruppens rettigheter er blitt ytterligere styrket.

Kap. 4725 Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	69 958	37 774	39 191
16	Refusjon fødselspenger	5 759		
17	Refusjon lærlinger	3 686		
18	Refusjon sykepenger	15 335		
70	Renter låneordning	8 258		
90	Lån til boligformål	4 358		
	Sum kap. 4725	107 354	37 774	39 191

Korrigert for priskompensasjon er post 01 økt med 1 mill. kroner sammenlignet med saldert bud-

sjett for 2006. Økningen er hovedsakelig relatert til Forsvarets militærgeografiske tjenester (FMGT).

Kap. 1731 Hæren

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	3 350 083	3 731 859	3 784 037
	Sum kap. 1731	3 350 083	3 731 859	3 784 037

Korrigert for budsjettekniske endringer er posten reelt styrket med 308,8 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006.

Hæren har de siste årene vært igjennom en stor omorganisering og nedbemanning, og samtidig vært pålagt en stor operativ belastning, spesielt

i internasjonale operasjoner. Omorganiseringen har vært nødvendig for å tilpasse strukturen til dagens behov. For å få en mer operativ hær har det vært nødvendig å redusere antall stabsoffiserer på høyere gradsnivåer. De nye stillingene vil i det alt overveiende være operative stillinger, hovedsakelig avdelingsbefal og vervede. Det er nå nødvendig å øke struktur og aktivitet i Hæren mot målene i inneværende langtidsplan.

Hæren gis prioritet i 2007. Dette skal sikre oppbygging av Hærens operative kapasiteter iht. planene for inneværende langtidsperiode. I denne sammenheng er det særlig viktig å styrke personellutholdenheten. Dette skal gjøres dels ved styrket evne til å utdanne regulære mannskaper, dels ved at det i større grad tidlig i utdanningsperioden inngås generelt utformede beredskapskontrakter med regulære mannskaper for perioden etter at de er ferdigutdannet, dels ved økt innslag av avdelingsbefal og vervede også for å øke antallet sett av befall, og dels – for å dekke det økte behovet for å kunne stille med nisjekapasiteter i f.eks. fredsoperasjoner – ved økt innslag av personell fra andre forsvarsgrener eller kontraktspersonell med spesi-

alkompetanse og tidligere erfaring fra tjeneste i Forsvaret og internasjonale operasjoner.

I 2007 skal Hæren ha kapasitet til å støtte to internasjonale operasjoner med et bidrag hver på om lag kompanistørrelse, samtidig og over lengre tid. Både FN, NATO og andre organisasjoner har gjennom de senere år styrket sin evne til hurtig reaksjon når kriser oppstår, men står overfor en betydelig og økende utfordring når det gjelder å holde multinasjonale styrker ute over lengre tid. I lys av dette er det bestemt at Hæren – når den vedtatte struktur er implementert i 2008 – skal kunne vedlikeholde et bataljonsstørrelses engasjement i internasjonale operasjoner over en periode på 3–5 år. Ambisjonen for neste langtidsperiode er ytterligere å øke denne evnen til utholdenhet.

Hærens bemanning og aktivitet i 2007 øker betydelig ift. i 2006. Dette er avgjørende for Hærens evne til å løse sine oppdrag. Aktiviteten knyttet til grensevakt og vakt hold av kongehus holdes på dagens nivå, mens Hærens jegerkommando (HJK) fortsatt videreutvikles i 2007 iht. ambisjonene for Forsvarets spesialstyrker.

Følgende tekniske justeringer er foretatt:

Tabell 5.6 Budsjettekniske endringer

	(i mill. kroner)
Nominell endring 2006–2007	52,2
Lønns-, pris- og soldatkompensasjon	-120,7
Endringer justert for kompensasjoner	-68,5
Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift	40,7
Overføring av driftsansvar FIF versjon II til kapittel 1725	45,7
Overføring av garnisonshelsetjenesten til kapittel 1725	34,5
Kostnader rabattavtale vernepliktige overført til kapittel 1740	24,2
Overføring av CIMIC-ansvaret i Forsvaret	-1,0
EBA tilhørende Regional støttedfunksjon (RSF) overført til kapittel 1740	220,0
Utgifter til flyttebyråer ifm. beordringer overført til kapittel 1720	10,2
Driftsutgifter (målmateriell) tilknyttet gjennomføring av Landsskytterstevnet 2007 overført til kapittel 1734	3,0
Reell endring av posten	308,8

Den reelle økningen knytter seg til oppbygging av Hæren og økning av operative kapasiteter iht. planene for inneværende langtidsperiode.

Overordnede oppgaver

Hærens hovedoppgaver er styrkeproduksjon til Forsvarets styrkestruktur og operative engasjement, samt å gjennomføre pålagt fredsoperativ

virksomhet og bidra til å løse oppdrag i fred, krise og krig.

Hæren vil innenfor sine økonomiske rammer ha hovedfokus på styrking av den operative aktiviteten i nord.

Hæren gis prioritet i 2007 for å kunne bygges opp mot de mål inneværende langtidsplan forutsetter, samt styrke evnen til norsk deltagelse i flernasjonale freds- og stabiliseringsoperasjoner i FN- og

NATO-regi. Forslaget tar sikte på at Hæren kan opprettholde kapasitet som er bygget opp i 2006, samt ha tilstrekkelig personell til at Hæren skal kunne støtte to internasjonale operasjoner på omkring kompanistørrelse – én i Afghanistan på dagens størrelse og evt. én i Afrika på inntil 200 personell – samtidig og over lengre tid. HJK videreutvikles og styrkes ytterligere i 2007 iht. Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), bl.a. for å sikre mer robuste fagmiljø og bedre interoperabilitet og evne til understøttelse og vedlikehold av operativ innsats over tid. HJK vil være i stand til å stille styrker til nasjonal og internasjonal innsats, samt støtte til sivile myndigheter. Grensevakt og vakthold av kongehus opprettholdes på nivå som i 2006.

Hæren vil fortsatt være største nasjonale bidragsyter til flernasjonale operasjoner, og vil opprettholde størrelsen på sitt engasjement i *International Security Assistance Force* (ISAF) i Afghanistan. Samtidig planlegger Hæren mot å ha en styrke på kompanistørrelse klar til innsetting i en FN-operasjon i Afrika i 2007, med prioritet til Sudan.

Organisasjon og styrkestruktur

Hæren fortsetter omstillingen iht. Stortingets vedtak og føringer, jf. Innst. S. nr. 234 (2003–2004) og St.prp. nr. 42 (2003–2004), med to hovedbaser i hhv. indre Troms i nord og Rena i sør. Målet med omleggingen er å videreutvikle Hærens strukturelementer til mer relevante kapasiteter som også kan operere sammen med øvrige forsvarsgrener og allierte. Hele strukturen, med unntak av grensevakten og Hans Majestet Kongens Garde (HMKG), skal være deployerbare også internasjonalt og ha evne til å operere opp til høyintensitetskonflikter som del av en alliert styrke både hjemme og ute. Enkeltelementer fra grensevakt og HMKG skal kunne benyttes i internasjonale operasjoner. Hærens beredskap for krisehåndtering i norske områder vil bli bedret i 2007, som følge av at rullerende førstegangstjeneste er gjeninnført. Denne ordningen sikrer tilgang på øvede avdelinger gjennom hele året.

Den dimensjonerende ambisjonen for Hæren om å stille en deployerbar brigade for alle typer operasjoner, nasjonalt og internasjonalt, vil først bli nådd etter utgangen av inneværende langtidsperiode.

For å optimalisere utnyttelsen av Regionfelt Østlandet og støtte virksomheten ved Hærens taktiske treningssenter, vil Forsvarsdepartementet opprette ett artilleribatteri ved Hærens styrkers avdeling i Østerdal garnison. Virksomheten ved Hærens styrker i indre Troms opprettholdes som før.

Leopard 1-stridsvognene, med unntak av spesialversjoner, er ikke lenger en organisatorisk del av Hærens struktur og derfor tatt ut og lagret i Nord-Norge. Forsvarsdepartementet vil – i tråd med føringer for utviklingen av Hæren i Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004) – utfase og avhende samtlige Leopard 1-stridsvogner, med unntak av spesialversjonene. Tiltaket har ingen negative operative konsekvenser og fører ikke til behov for nyinvesteringer. Tvert imot vil det frigjøre ressurser og lagerplass.

Regjeringen anser, bl.a. etter råd fra forsvarsjefen og generalinspektøren for Hæren, at Brigade 6 innenfor de rammer som ble lagt i St.prp. nr. 42 (2003–2004), ikke lenger er operativt relevant. Regjeringen forslår derfor å legge ned Brigade 6. Helheten av Hærens materiell vil da bli disponert av Brigade Nord. Dette vil utgjøre en forbedret materielltilgjengelighet for opprettholdelse av den nasjonale beredskapen og for utenlandsoperasjoner. Tiltaket har ingen operative konsekvenser.

Utgifter til drift og vedlikehold i Hæren vil også i 2007 bli fulgt nøye opp. Dette for å kunne omdisponere frigjorte ressurser til prioritert operativ virksomhet og materiellinvesteringer. Overskuddsmateriell som ikke blir omdisponert, skal utrangeles. Bruken av eiendom, bygg og anlegg (EBA) knyttet til lagring av ulike materiellkategorier skal gjennomgås slik at EBA-massen ytterligere tilpasses ny struktur og målsettingen om areal- og kostnadsreduksjoner kan nås. Ifm. regjeringens plan for å styrke Hæren, er det identifisert et behov for EBA i Skjold garnison. Dette behovet vil dekkes opp gjennom en hensiktsmessig kombinasjon av fleksible løsninger på Skjold og bruk av ledig EBA på Bardufoss.

Personell, utdanning og kompetanse

Det vil i 2007 være en utfordring å tilpasse personellsituasjonen til en fortsatt oppbygging slik det er beskrevet i St.prp. nr. 42 (2003–2004). Dette nødvendiggjør et sterkt fokus på å rekruttere og utdanne befal, vernepliktige og vervede i et omfang som støtter opp om den nødvendige oppbyggingen av personellkorpset.

Det er et mål at strukturen i personellkorpset balanseres med Hærens behov over tid. Spesielt vil avdelingsbefalsordningen styrke erfaringsnivået og kompetansen på lavere nivå i organisasjonen. Innføringen av avdelingsbefal startet opp i 2005 og vil styrkes ytterligere i 2007. I tillegg vil utviklingen av Hærens avdelinger til deployerbare enheter medføre at også antall vervede økes.

Rekruttering av personell i de operative deler av strukturspekteret må sikres. Dette gjelder ikke

minst til avdelinger på høy beredskap som skal kunne deployeres til flernasjonale operasjoner, hvor grunnlaget for rekruttering og utdanning i all hovedsak tilrettelegges ifm. avdelingsutdannelsen. Fokus på personellsiden i 2007 vil derfor rettes mot rekruttering og kompetanseutvikling av personell til Hærens hurtige reaksjonsstyrke, Hærens jegerkommando og øvrige avdelinger som skal kunne delta i flernasjonale operasjoner.

Hæren skal spesielt legge vekt på å sikre at den nye utdanningsordningen blir implementert på en

effektiv og hensiktsmessig måte. Innholdet i utdanningen skal tilpasses de krav generalinspektøren for Hæren stiller til sitt personell, og samtidig ivareta endringer knyttet til alderssammensetning i strukturen. Fokus skal rettes mot Hærens primære virksomhet og avdelingenes operative evne. Behovet for spesial-/fagkompetanse blir større i ny struktur og vil vies spesiell oppmerksomhet.

Kap. 4731 Hæren

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	42 653	4 766	3 423
15	Refusjon fra arbeidsmarkedstiltak	418		
16	Refusjon fødselspenger	4 025		
17	Refusjon lærlinger	2 975		
18	Refusjon sykepenger	9 856		
	Sum kap. 4731	59 927	4 766	3 423

Korrigert for priskompensasjon er post 01 redusert med 1,4 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006. Reduksjonen skyldes hovedsakelig en teknisk flytting av inntekter mellom kapitlene

grunnet overføring av eiendom, bygg og anlegg tilhørende Regional støttefunksjon til Forsvarets logistikkorganisasjon på kapittel 4740.

Kap. 1732 Sjøforsvaret

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	2 785 019	2 624 727	2 693 410
	Sum kap. 1732	2 785 019	2 624 727	2 693 410

Korrigert for budsjettekniske endringer er posten reelt økt med 69,0 mill. kroner ift. saldert bud-

sjett for 2006. Følgende overordnede tekniske justeringer er foretatt:

Tabell 5.7 Budsjettekniske endringer

	(i mill. kroner)
Nominell endring 2006–2007	68,7
Lønns-, pris- og soldatkompensasjon	-80,0
Endringer justert for kompensasjoner	-11,3
Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift	10,0
Kompensasjon ifm. innføring av NOx-avgift	-17,0
Overføring av driftsansvar FIF versjon II til kapittel 1725	23,5
Overføring av garnisonshelsetjenesten til kapittel 1725	20,6
Kostnader rabattavtale vernepliktige overført til kapittel 1740	11,0
EBA tilhørende Regional støttefunksjon (RSF) overført til kapittel 1740	29,7
Utgifter til flyttebyråer ifm. beordringer overført til kapittel 1720	2,5
Reell endring av posten	69,0

Reell økning er tilknyttet økte driftskostnader grunnet innføring av ny struktur, ivaretagelse av oppdrag inn mot deltagelse i NATOs stående marinestyrker og øvrige prioriterte nasjonale og internasjonale forpliktelser, samt leveransekrav knyttet til økte ambisjoner for Forsvarets spesialstyrker. Innfasing av ny struktur og videreutvikling av eksisterende struktur har hovedprioritet i 2007, for å øke Forsvarets maritime kapasiteter til et mer moderne og fleksibelt sjøforsvar. Gjennom behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2005–2006), jf. Tillegg nr. 1 til St.prp. nr. 1 (2005–2006) ble Sjøforsvaret tilført ekstra midler til økt operativ virksomhet med særlig vekt på nordområdene. Operativ virksomhet blir opprettholdt på tilnærmet samme nivå som i 2006 og vil ha særlig fokus på å møte våre internasjonale forpliktelser og tilstedeværelse i nordområdene, samt innfasingen av nye fregatter.

Overordnede oppgaver

Sjøforsvarets hovedoppgaver er å produsere til Forsvarets styrkestruktur, gjennomføre pålagt fredsvirksomhet og bidra til å løse oppdrag i fred, krise og krig både nasjonalt og internasjonalt.

Sjøforsvaret vil innenfor budsjettammen ha fokus på styrking av den operative aktiviteten i nord. Sjøforsvaret skal bestå av fleksible og mobile styrker med kort reaksjonstid. Sjøforsvaret skal utføre suverenitetshevdelse i norsk territorialfarvann, ivareta norske suverene rettigheter gjennom nødvendig myndighetsutøvelse til havs, og støtte de andre forsvarsgrenene, HV og totalforsvaret for øvrig. Styrkeproduksjon og vedlikehold av kapasiteter skal kontinuerlig tilpasses ny struktur og tilgjengelige rammer.

Organisering og styrkestruktur

Omleggingen av Sjøforsvarets organisasjon fortsetter og gir forsvarsgrenen en organisasjon som styrker operativ evne og gir økt tilgjengelighet. Sjøforsvaret organiseres fortsatt langs tre søyler: Kysteskadren, Sjøforsvarets skoler og Kystvakten (jf. kapittel 1790).

I Kysteskadren (KE) videreføres de strukturelle endringene som ble gjennomført i 2006. Totalt sett styrkes Sjøforsvarets operative enheter, og det legges til rette for en bedre samordning av øving, utdanning og styrkeproduksjon. Flotiljeinndelingen er erstattet av en inndeling med våpen for hver av de ulike fartøysenhetene og øvrige avdelingene i KE. Hvert våpen har fått sitt eget treningsmiljø, slik at en større del av Sjøforsvarets ansatte blir flyttet over fra skolevirksomheten til den operative, styrkeproduserende leddet. Samtidig er den operative logistiske understøttelsen, som tidligere var organisert i flotiljene, nå samlet i en organisatorisk enhet som støtter alle marinens fartøyer.

Kystjegerkommandoen og Minedykkerkommandoen videreføres i 2007, mens Marinejegerkommandoen fortsatt videreutvikles iht. ambisjonene for Forsvarets spesialstyrker. Enhetene videreføres innenfor rammen av det nyopprettede Marinens jegervåpen i Kysteskadren.

Sjøforsvarets skoler organiseres fortsatt i KNM Tordenskjold, KNM Harald Hårfagre, Sjøkrigsskolen og befalsskolen, men får endrede oppgaver og redusert bemanning i 2007. Den grunnleggende utdanningen som pr. i dag gjennomføres ved KNM Tordenskjold, vil delvis bli overført til treningsmiljøene. Befalsskolen for Sjøforsvaret videreføres og

vil i 2007 gjennomføre fellesopptak med øvrige befalsskoler i Forsvaret.

Videreutviklingen av Sjøforsvarets organisasjon bidrar til effektivisering i drift og bedre vedlikehold av materiell, og bidrar til større økonomisk og personellmessig synergi mellom operativ virksomhet og utdanning.

Overskuddsmateriell i Sjøforsvaret som ikke blir omdisponert til andre deler av forsvarssektoren, skal utrangeres. Bruken av eiendom, bygg og anlegg (EBA) knyttet til lagring av ulike materielle kategorier skal gjennomgås slik at EBA-massen ytterligere tilpasses ny struktur slik at målsettingen om areal- og kostnadsreduksjoner kan nås.

Personell, utdanning og kompetanse

Personellstrukturen vil i 2007 ytterligere tilpasses ny organisasjon. Dette innebærer spesielt rekruttering av personell, og til en viss grad omskolering. Personell- og aldersstrukturen vil bli gjenstand for ytterligere endringer for å balansere den over tid mht. antall, kompetanse og alderssammensetning. Disse endringene vil danne grunnlaget for senere i langtidsperioden igjen å øke kapasiteten, spesielt

med tanke på rekruttering av vervede og avdelingsbefal.

De nærmeste årene vil kompetanseutvikling for, og bemanning av, nye fregatter og missiltorpedobåter (MTB) utgjøre en hovedutfordring for Sjøforsvaret. I et arbeidsmarked med stor konkurranse vil det være en viktig målsetting å unngå uønsket avgang av personell, og å rekruttere tilstrekkelig antall med riktig kompetanse. Befalsutdanningen søkes effektivisert og tilpasset fremtidige behov og justeringene i befalsordningen. Spesielt vil avdelingsbefalsordningen styrke erfaringsnivå og kontinuitet på lavere nivå i organisasjonen og kunne nyttes i et bredt spekter av stillinger med krav om teknisk kompetanse. Innføring av avdelingsbefal vil måtte skje gradvis, etter som ressurser frigjøres og kompetent personell utdannes, og opptappingen videreføres i 2007. Virksomheten ved Sjøforsvarets skoler moderniseres og rettes inn mot ny struktur. Behovet for spesial- og fagkompetanse vil bli større i den nye strukturen, og vies derfor spesiell oppmerksomhet. Økt bruk av simulator og teknologibasert opplæring skal bidra til høyere læringseffekt, og en bedre utnyttelse av ressursene.

Kap. 4732 Sjøforsvaret

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	22 008	5 674	5 742
15	Refusjon fra arbeidsmarkedstiltak	22		
16	Refusjon fødselspenger	5 249		
17	Refusjon lærlinger	2 662		
18	Refusjon sykepenger	5 036		
	Sum kap. 4732	34 977	5 674	5 742

Korrigert for budsjettekniske endringer videreføres post 01 på samme nivå som saldert budsjett for 2006.

Kap. 1733 Luftforsvaret

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	3 596 618	3 378 490	3 392 486
	Sum kap. 1733	3 596 618	3 378 490	3 392 486

Korrigert for budsjettekniske endringer og tilpasning til betaling av merverdiavgift (mva.) til Avinor er posten reelt økt med 95,6 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006.

Luftforsvarets aktivitet i 2007 videreføres på samme nivå som i 2006 innenfor de fleste områder.

Budsjettøkningen i Luftforsvaret vil i hovedsak gå til å styrke vedlikeholdet av flysystemene, og til å øke flytreningen (F-16) noe.

Følgende overordnede justeringer er foretatt:

Tabell 5.8 Budsjettekniske endringer

	(i mill. kroner)
Nominell endring 2006–2007	14,0
Lønns-, pris- og soldatkompensasjon	-98,9
Endringer justert for kompensasjoner	-84,9
Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift	30,1
Kompensasjon ifm. innføring av NOx-avgift	-6,2
EBA tilhørende Regional støttefunksjon (RSF) overført til kapittel 1740	120,1
Utgifter til flyttebyråer ifm. beordringer overført til kapittel 1720	8,7
Tilpasning av avtalen om betaling av mva. til Avinor	-19,7
Overføring av driftsansvaret for FIF versjon II til kapittel 1725	23,0
Overføring av garnisonshelsetjenesten til kapittel 1725	15,4
Overføring av ansvaret for rabattavtale vernepliktige til kapittel 1740	9,1
Reell endring av posten	95,6

Den reelle økningen er i hovedsak knyttet til økt vedlikehold av hovedsystemene i Luftforsvaret, samt økt kampflytrening.

Operativ virksomhet i Luftforsvaret blir opprettholdt på omkring samme nivå som i 2006 med prioritet på noe økt aktivitet innenfor kampflyvåpenet. Luftforsvaret fortsetter å gjennomføre struktur- og effektiviseringstiltak, deriblant ved etablering og effektivisering av kompetanse- og styrkeproduksjonsmiljøene. Fokus i omstillingen rettes mot modernisering av kampflyvåpenet gjennom investeringer, effektiv utnyttelse av personellressurser og lokalisering av disse. I tillegg starter Luftforsvaret opprettelsen av en ubemannet luftfartøy-enhet (UAV-enhet), i tilknytning til *Intelligence Surveillance Target Aquisition and Reconnaissance* (ISTAR) -enheten, med planlagt operativ kapasitet fra 2009.

Overordnede oppgaver

Luftforsvaret skal i 2007 produsere styrker til Forsvarets styrkestruktur og operative engasjement, gjennomføre pålagt fredsvirksomhet og bidra til å løse oppdrag i fred, krise og krig både nasjonalt og internasjonalt.

Luftforsvaret vil innenfor sine budsjetttrammer ha hovedfokus på styrking av den operative aktiviteten i nord.

Luftforsvaret skal bestå av fleksible og mobile styrker med kort reaksjonstid. Luftforsvaret skal utføre suverenitetshevdelse i norsk luftterritorium, og støtte de andre forsvarsgrenene, HV og totalforsvaret for øvrig. Styrkeproduksjon og vedlikehold av kapasiteter skal kontinuerlig tilpasses ny struktur.

Organisering og styrkestruktur

Innenfor rammen av Stortingets føringer i Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), vil utviklingen av Luftforsvarets styrkestruktur bli videreført med fortsatt satsing på mobilitet og fleksibilitet for alle operative avdelinger. Dette innebærer et modulbasert luftstridskonsept og en modulbasert organisering. En viktig utfordring er implementeringen av en organisasjon som er tilpasset det nye operasjonskonseptet, samtidig som det sikres at alle ressurser utnyttes så kostnadseffektivt som mulig.

For å tilpasse struktur og kostnadsnivå til Stortingets føringer, er det foretatt enkelte begrensede endringer i Luftforsvarets organisasjon. Grunnleggende fagutdanning innenfor luftvern flyttes fra Rygge flystasjon til luftvernbataljonene ved Ørland hovedflystasjon og Bodø hovedflystasjon. Videregående fagskolevirksomhet flyttes fra Rygge flystasjon til Bodø hovedflystasjon som en del av luftvernbataljonen.

Deler av den grunnleggende utdanning innenfor baseforsvar, som i dag gjennomføres ved Bodø hovedflystasjon, flyttes til Rygge flystasjon og slås sammen med dagens baseforsvarsutdanning der. Dette er gjort som en del av den løpende organisasjonsutviklingen i Luftforsvaret.

Luftforsvarets utviklings- og kompetansesenter (LUKS) er etablert ved å skille ut fagmyndigheten Luftoperativt inspektorat (LOI). Enhetene er likestilte, direkte underlagt generalinspektøren for Luftforsvaret.

Skole- og utdanningsvirksomheten ved Luftforsvarets skolesenter Kjevik og Luftkrigsskolen vil bli videreført.

Justeringene i Luftforsvarets organisasjon bidrar til effektivisering i drift og vedlikehold av materiell, og bidrar til større økonomisk og personellmessig synergi mellom operativ virksomhet og utdanning.

Overskuddsmateriell som ikke blir omdisponert, skal utrangeres. Bruken av eiendom, bygg og anlegg (EBA) knyttet til lagring av ulike materiellkategorier skal gjennomgås slik at EBA-massen ytterligere tilpasses ny struktur og målsettingen om areal- og kostnadsreduksjoner kan nås.

Personell, utdanning og kompetanse

Arbeidet med å tilpasse kompetanseutvikling og personellstruktur til ny organisasjon fortsetter i 2007. Luftforsvaret skal rekruttere og utdanne offiserer, vernepliktige og vervede i et omfang som er tilpasset Luftforsvarets struktur. Behovet for spesial-/fagkompetanse blir større i ny struktur og gis derfor spesiell oppmerksomhet. Dette behovet vil i stor grad bli dekket gjennom den nye avdelingsbefalsordningen, som vil øke muligheten for kontinuitet og spesialisering. Rekruttering av fremtidig avdelingsbefal vil i hovedsak skje fra vernepliktsmassen og vervede. Den nye befalsordningen muliggjør direkte rekruttering til krigsskoleutdanning. Luftforsvaret vil derfor justere rekrutteringstiltakene til også å nå aktuelle og attraktive kandidater som ikke har et tradisjonelt karriereløp med befalsutdanning i bunn.

En av målsettingene i 2007 vil være å tilpasse Luftforsvarets personellstruktur iht. tildelt stillingsramme. Personellstrukturen vil bli gjenstand for vurderinger for å sikre en struktur som er balansert mht. antall, kompetanse, samt alders- og gradssammensetning. Innføring av avdelingsbefalsordningen vil skje gradvis og i naturlig sammenheng med omstillingen.

Kap. 4733 Luftforsvaret

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	108 852	51 351	57 467
15	Refusjon fra arbeidsmarkedstiltak	128		
16	Refusjon fødselspenger	3 723		
17	Refusjon lærlinger	1 965		
18	Refusjon sykepenger	10 475		
	Sum kap. 4733	125 143	51 351	57 467

Korrigert for priskompensasjon er posten økt med 5,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2006. Økningen skyldes hovedsakelig

overgang til bruttobudsjettering av samhandel med Avinor og dels forventede nye inntekter knyttet til samhandel med Moss lufthavn Rygge.

Kap. 1734 Heimevernet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	1 063 516	1 080 979	1 064 891
	Sum kap. 1734	1 063 516	1 080 979	1 064 891

Korrigert for budsjettekniske endringer er posten reelt økt med 1,9 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006.

Inkludert forventet forbruk av investeringsmidler på 210 mill. kroner vil Heimevernet (HV) ha en total ramme på ca. 1 275 mill. kroner. Regjerin-

gen legger stor vekt på kvalitetsreformen i HV, og prioriteringen av HV vil videreføres i hele inneværende langtidperiode.

Følgende overordnede tekniske justeringer er foretatt:

Tabell 5.9 Budsjettekniske endringer

	(i mill. kroner)
Nominell endring 2005–2006	-16,1
Lønns-, pris- og soldatkompensasjon	-39,2
Endringer justert for kompensasjoner	-55,3
Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift	10,0
EBA tilhørende Regional støttefunksjon (RSF) overført til kapittel 1740	41,7
Utgifter til flyttebyråer ifm. beordringer overført til kapittel 1720	1,7
Driftsutgifter (målmateriell) tilknyttet gjennomføring av Landsskytterstevnet 2007 overført fra kapittel 1731	-3,0
Overføring av driftsmidler for FIF versjon II til kapittel 1725	0,7
Overføring av garnisonshelsetjenesten til kapittel 1725	4,7
Overføring av driftsansvaret for rabattavtalen for vernepliktige til kapittel 1740	1,4
Reell endring av posten	1,9

Ny distriktsstruktur og nye styrke kategorier er ferdig etablert, og fokus vil i 2007 derfor være rettet mot trening av alle HVs styrke kategorier og oppnåelse av full operativ kapasitet. Styrkeproduksjon og operativ virksomhet økes noe ift. 2006.

Overordnede oppgaver

Endringene i risikobildet betyr at HVs tradisjonelle oppgaver ikke lenger alene vil være dimensjonerende for HVs struktur. Etter gjennomført kvalitetsreform vil et modernisert HV være relevant for suverenitetshevdelses- og nasjonale krisehåndteringsoppdrag, og for å ivareta samfunnsikkerhetsoppdrag. HV skal kunne forsterke annen militær tilstedeværelse i utsatte områder og ivareta andre typer spesielle oppdrag som forsterket grensevakt, styrkebeskyttelse, sikring av nasjonale styrker og mottak av allierte forsterkninger. I tillegg kan HV, etter anmodning, yte bistand til sivile myndigheter. Heimevernet utvikler derfor en kjerne av styrker på høy beredskap – *innsatsstyrker* – mens de mer tradisjonelle oppgavene lokalt vil ivaretas av *forsterknings- og oppfølgingsstyrker*.

Heimevernsdistriktssjefene er territoriale sjefer i fred, krise og krig, operativt underlagt sjefen for Fellesoperativt hovedkvarter.

Organisering og styrkestruktur

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), besluttet Stortinget bl.a. at Heimevernet skulle organiseres i en styrkestruktur med innsats-, forsterknings-, oppfølgings- og reservestyrker. Kvalitetsreformen i Heimevernet er konsentrert om de operative styrkene og har vært vellykket.

For ytterligere å fokusere på operative kapasiteter, foreslår regjeringen å utvikle HV-reserven i 2007. Dette har ingen operative konsekvenser, men vil gi fremtidige gevinster både mht. lederfokus, administrative kostnader og ved frigjort lagerkapasitet. Regjeringen anser – basert bl.a. på vurderinger fra forsvarssjefen og generalinspektøren for Heimevernet – at HV-reserven ikke har operativ relevans, og derfor virker ressursødende.

Gjennomføringen av kvalitetsreformen i Heimevernet fullføres i 2007. HV vil da være organisert i 13 distrikter, samt ha etablert nye styrkegrupper og treningsmønster for årlig trening. Omleggingen har vært meget vellykket, selv om noe lavere aktivitet enn reformen legger opp til, innebærer en begrenset kvalitetsmessig forsinkelse. Enkelte av HV-distriktene har fått et videre regionalt ansvar, bl.a. for trening, øving og kursvirksomhet. Det vurderes å utvide dette ansvaret også til

operative funksjoner over distriktsnivået. Sentrale siktemål med dette vil være å strømlinjeforme organisasjonen, redusere antall årsverk og nedjustere behovet for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer (KKIS).

Utgifter til drift og vedlikehold i Heimevernet vil også i 2007 bli fulgt nøye opp. Dette for å kunne omdisponere frigjorte ressurser til prioritert operativ virksomhet og materiellinvesteringer. Bruken av eiendom, bygg og anlegg (EBA) knyttet til lagring av ulike materiellkategorier skal gjennomgås, slik at EBA-massen ytterligere tilpasses ny struktur og målsettingen om areal- og kostnadsreduksjoner kan nås.

Personell, utdanning og kompetanse

Omleggingen av HVs organisasjon stiller store krav til personellet. Omleggingen innebærer at avdelingene må ha personell med høy kompetanse innenfor de forskjellige stillingskategoriene. HVs organisasjon har etter de siste endringene fått en gradsstruktur som virker etter hensikten, og den er iht. de kompetansekravene som stilles. Innføringen av avdelingsbefalsordningen er ivarettatt etter intensjonen, og HV vil fortsatt vurdere å konvertere flere yrkesbefallsstillinger til avdelingsbefallsstillinger der dette er hensiktsmessig. De fleste av HVs stillinger er i løpet av de siste årene åpnet for søkere fra alle forsvarsgrener. Dette har resultert i en meget positiv tilførsel av flere offiserer fra Sjøforsvaret og Luftforsvaret enn tidligere. Denne utviklingen vil fortsette.

Trening og øvelser i 2007 vil ha fokus på å oppnå full operativ kapasitet for hele HVs struktur. Dette innebærer at Heimevernets regioner og distrikter vil fokusere på krisehåndteringsøvelser i samarbeid med andre etater og politi, og øvelser med sammensatte HV-styrker fra Land- Sjø- og Luftheimevernet. Sjøheimevernet (SHV) skal øves i nytt taktisk konsept – herunder kystovervåkning, bording, kontrolldykking og forflytning og landsetting av personell – mens Luftheimevernet (LUHV) vil ha hovedfokus på å øve beskyttelse av objekter. Hele kommandostrukturen vil, ved å lede avdelingenes trening, vedlikeholde sin operative evne.

Det er regjeringens syn at HV-personell – basert på frivillighet fra den enkelte – skal kunne benyttes også i internasjonal tjeneste. Forsvarsdepartementet vil komme tilbake på egnet måte til Stortinget om bruk av HV-avdelinger – eksempelvis med oppdrag som styrkebeskyttelse – i internasjonal tjeneste, også dette basert på frivillighet.

Førstegangstjenesten i HV skal være på minimum fire måneder, og vil fortsette på Værnes og ved Garnisonen i Porsanger. På disse to stedene gjennomfører HV også sin befalsutdanning. HV vil i 2007 starte utskrevet befalsutdanning for personell til Sjøheimevernet. Øvrig utdanning av stadig tjenestegjørende og mobiliseringsdisponerte vernepliktige mannskaper og befal vil bli gjennomført som tidligere gjennom en rekke korte, målrettede kurs ved felles utdanningssentra i Forsvaret for øvrig, Heimevernets skole- og kompetansesenter på Dombås, de fire HV-regionene og andre kurs i inn- og utlandet.

Kap. 4734 Heimevernet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	12 178	1 753	1 774
15	Refusjon fra arbeidsmarkedstiltak	57		
16	Refusjon fødselspenger	1 122		
17	Refusjon lærlinger	553		
18	Refusjon sykepenger	2 832		
	Sum kap. 4734	16 742	1 753	1 774

Korrigert for priskompensasjon er post 01 uendret ift. saldert budsjett for 2006.

Kap. 1735 Etterretningstjenesten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
21	Spesielle driftsutgifter	690 390	724 104	815 311
	Sum kap. 1735	690 390	724 104	815 311

Den reelle økningen på 49,6 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006, skyldes et behov for investeringsmessig fornyelse for å sikre at Etterretningstjenesten kan videreutvikles i tråd med endrede sikkerhetspolitiske rammebetingelser.

Etterretningstjenesten skal, iht. lov av 20. mars 1998 nr. 11 om Etterretningstjenesten, innhente, bearbeide og analysere informasjon som angår norske interesser ift. fremmede stater, organisasjoner eller individer. På denne bakgrunn skal det utarbeides risikoanalyser og etterretningsvurderinger som kan bidra til å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser.

Etterretningstjenesten skal betjene militære brukere og støtte internasjonale oppdrag der Norge er engasjert. Dette er en ordinær del av E-tjenestens aktivitet, som vil prioriteres og i hovedsak dekkes innenfor E-tjenestens ordinære budsjett. I tillegg skal tjenesten holde Forsvarsdeparte-

mentet og andre berørte departementer orientert om relevante endringer i den militære og politiske situasjon i norsk interesseområde. Bidrag til kampen mot internasjonal terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen utgjør en sentral og økende del av E-tjenestens aktiviteter.

På områder som tjener nasjonale interesser, skal det etableres og opprettholdes samarbeid og gode forbindelser med tilsvarende tjenester i andre land.

For å ivareta oppdragene som er tillagt tjenesten, vektlegges høy faglig kompetanse tilpasset det nye trusselbildet og videreutvikling av tjenestens tekniske nivå. Dette, kombinert med en svært hurtig og omfattende teknologisk utvikling, gjør det nødvendig å iverksette og videreføre tiltak for å modernisere tjenesten, samt foreta en videre forskyvning av ressurser fra mindre prioriterte til prioriterte oppgaver knyttet til fremtidens forsvar.

Kap. 1740 Forsvarets logistikkorganisasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	1 822 369	2 033 827	2 478 362
	Sum kap. 1740	1 822 369	2 033 827	2 478 362

Korrigert for budsjettekniske endringer er posten reelt redusert med 281,9 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006.

Følgende tekniske justeringer er foretatt:

Tabell 5.10 Budsjettekniske endringer

	(i mill. kroner)
Nominell endring 2006–2007	444,5
Lønns-, pris- og soldatkompensasjon	-56,1
Endringer justert for kompensasjoner	388,4
Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift	15,8
EBA tilhørende Regional støttefunksjon (RSF) overført til kapittel 1740	-583,1
Utgifter til flyttebyråer ifm. beordringer overført til kapittel 1720	4,0
Overført kystradar nord fra kapittel 1720 til 1740	-30,0
Overføring av ansvaret for ruteselskapenes rabattavtale for vernepliktige	-45,7
EBA tilhørende allierte treningssentra overført fra kapittel 1720	-32,0
Andre tekniske korrigeringer	0,7
Reell endring av posten	-281,9

Post 01 Driftsutgifter

Den reelle reduksjonen skyldes i hovedsak lavere utgifter gjennom effektiviseringer og andre utgiftsreduksjoner i Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) forventes i 2007 å ha en samlet omsetning på drift på ca 7,8 mrd. kroner, hvorav ca. 5 mrd. kroner er betaling fra øvrige deler av Forsvaret, i hovedsak forsvarsgrenene, for utførte tjenester. Kapittel 1740, post 01 dekker således kun utgifter til FLO/konsernstab, utgifter knyttet til FLOs bygningsmasse, oppdrag knyttet til forvaltning (fagmyndighet) av Forsvarets materiell, utgiftene ved Forsvarets uniformsutsalg og driften av Forsvarets lufttransportssystem som utøves gjennom FLO/transport. I tillegg dekker også posten utgiftene for driften av de regionale støttefunksjonene.

Driftsutgifter knyttet til leveranser til øvrige deler av Forsvarets militære organisasjon betales av brukerne og inntektsføres på utgiftskapitlet 1740. FLO har i tillegg til bevilgningsdelen inntekter fra horisontal samhandel med øvrige deler av Forsvaret på ca. 5 mrd. kroner pr. år.

Overordnede oppgaver

FLOs oppgaver er å anskaffe, vedlikeholde og levere materiell og forsyninger på rett sted til riktig tid og avtalt pris og kvalitet, samt utøve fagmyndighet og forvaltningsoppgaver.

Organisering og styrkestruktur

Etter den interne omleggingen i 2005 er FLO organisert med en stab, Forsvarets materielltilsyn, Investeringsavdeling, Systemstyringsavdeling, Produksjonsavdeling, Forsyningsavdeling, Infor-

masjons- og kommunikasjonstjenester og Avdeling for tungt vedlikehold. Avdeling for regional støttefunksjon (RSF) ble opprettet 1. januar 2006 med ansvar utførelse av administrative og forvaltningsmessige tjenester.

FLO skal i 2007 fortsette videreutviklingen basert på Stortingets vedtak ifm. behandlingen av Innst. S. nr. 25 (1999–2000), jf. St.prp. nr. 55 (1999–2000), Innst. S. nr. 232 (2001–2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001–2002) og Innst. S. nr. 93 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 12 (2003–2004). Målet med omleggingen er å effektivisere logistikkfunksjonene, i betydelig grad redusere de faste kostnadene forbundet med støttefunksjoner i Forsvaret, samt bidra til en helhetlig ressursutnyttelse. Gjennom hele FLO skal det fokuseres på å strømlinjeforme og effektivisere de enkelte prosesser innenfor den organisasjonsstruktur som er etablert. I denne sammenheng skal hovedprioritet være å skape økonomiske innsparinger, med utgangspunkt i de leveranser brukerne etterspør og har betalingsevne til. Der det er mulig og hensiktsmessig prioriteres å effektivisere internt i Forsvarets militære organisasjon i stedet for å sette deler av Forsvarets virksomhet ut til eksterne aktører.

FLO skal i 2007 effektiviseres med fokus på økt operativ tilgjengelighet i logistikk- og støttetjenesten og bidra til å frigjøre betydelige midler. Det legges opp til videreutvikling av logistikk- og støttekapasiteter i tråd med operative krav og utvikling av operativ struktur for øvrig. Etablering av deployerbare logistikkbasert skal skje innenfor FLOs samlede ressursrammer, og dupliserende kapasiteter med forsvarsgrener og fellesavdelinger skal nedlegges. I St.prp. nr. 1 (2005–2006) og senere i revidert nasjonalbudsjett 2006, ble Stortinget orientert

om at regjeringen hadde igangsatt et kvalitetssikringsarbeid av tidligere utredninger om omdanning av FLO/Avdeling for tungt vedlikehold (FLO/TV) til statsaksjeselskap. Som en del av dette ble det bl.a. gjennomført en totaløkonomisk analyse som konkluderte med at en slik omdanning ikke vil være lønnsom for Forsvaret. Arbeidet med omdanningen er derfor avsluttet. Som følge av Stortingets behandling av Innst. S. nr. 137 (2004–2005), jf. Dokument nr. 8:37 (2004–2005), har det ikke vært mulig å gjennomføre en parallell interneffektivisering av FLO/TV på linje med det som har vært gjort i resten av organisasjonen. FLO vil derfor i 2007 gjennomføre tiltak for å effektivisere den totale vedlikeholdsvirksomheten, herunder virksomheten i FLO/TV. Formålet er å optimalisere utnyttelsen av verkstedvirksomheten gjennom mer rasjonell drift og utnytte synergiene mellom de ulike verkstedene.

FLO skal i 2007 realisere et betydelig innspareingspotensial ifm. sanering av lagerstrukturen, herunder spesielt ammunisjonslagre. Disse beholdningene kan lagres sentralt og på den måten frigjøre lagerlokaler som kan avhendes.

En større reduksjon i RSF skal gjennomføres i 2007 og 2008 for å ta ut det gjenværende gevinstpotensialet. I tillegg kommer ytterligere reduksjoner i de støttefunksjoner som ligger utenfor RSFs ansvarsområde. En evaluering av RSF pågår i 2006 og kan eventuelt føre til endringer i RSF-organisasjonen.

Ved behandlingen av St.prp. nr. 1 (2004–2005) for Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) besluttet Stortinget bl.a. å legge ned Loran C navigasjonssystem fra 1. januar 2006. Som operatør av systemet fikk FLO i oppdrag å avvikle samtlige landstasjoner ila. 2006. Endrede forutsetninger medførte imidlertid at navigasjonssystemet er videreført under navnet eLoran. FKD vil også i 2007 kjøpe operatørtjenesten for eLoran fra FLO.

Innkjøp av driftstoff gjennom NAMSA (*NATO Maintenance and Supply Agency*) belastes denne posten. NAMSA handler på vegne av kundene uten å regne seg egen profit. De økonomiske rammebetingelser er garantert, så lenge oljeprisen ikke overstiger et visst nivå. Likeledes muliggjør anskaffelser gjennom NAMSA en vesentlig kortere kontraheringstid enn hva som hadde vært tilfellet dersom Forsvaret skulle basert seg på nasjonale kontrakter. Ved bruk av NAMSA og de fordelene dette medfører, må Forsvaret følge den praksis som gjelder for NAMSA. Dette innebærer at innkjøpssummen som regel må forskuddsbetales.

Det er i tråd med Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004) foretatt en betydelig nedbemanning av årsverk. For å levere tjenester til Forsvaret er det viktig at FLO har både riktig personellstruktur og kompetanse. Målet er at bemanningen skal være tilpasset brukernes behov og krav samtidig som FLO fortsatt skal effektivisere driften. En utfordring i 2007 vil derfor være å rekruttere og beholde kritisk kompetanse til fagområder som i dag har minimal kapasitet.

Kap. 4740 Forsvarets logistikkorganisasjon

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	308 083	237 399	240 248
15	Refusjon fra arbeidsmarkedtiltak	1 178		
16	Refusjon av fødselspenger	11 467		
17	Refusjon lærlinger	6 130		
18	refusjon av sykepenger	51 608		
	Sum kap. 4740	378 466	237 399	240 248

Posten er videreført på 2006-nivå og relaterer seg til inntekter fra Forsvarets uniformsutvalg, FLO/Transport, salg av materiell ifm. avhending

og refusjon fra Fiskeri- og kystdepartementet for driftsutgifter til eLoran.

Kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	917 435	772 360	834 877
44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	58 233	138 556	110 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 628 657	7 685 612	7 827 348
48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	112 625	243 701	260 000
75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	103 483	134 979	100 000
	Sum kap. 1760	7 820 433	8 975 208	9 132 225

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker gjennomføringskostnader til anskaffelsesprosjekter i Forsvaret og gjenspeiler den prosjektportefølje som til enhver tid er til gjennomføring. Korrigert for budsjettekniske endringer er posten økt med 128,7 mill. kroner ift. saldert budsjett for 2006. Økningen skyldes økt prosjektaktivitet og revisjon av posteringsretningslinjer.

Post 44 Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel

Posten skal dekke de nasjonale utgiftene som er knyttet til gjennomføring av NATOs investeringsprogram for sikkerhet i Norge, og til forhåndsfinansiering av NATO-prosjekter når dette er nødvendig. Korrigert for priskompensasjon er posten redusert med ca. 30 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2006. Flere store prosjekt er avsluttet eller er i en avsluttende fase, mens bygningsarbeidene for nytt bygg til *Joint Warfare Center* (JWC), som startet høsten 2006, vil være i full gang.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold

Posten omfatter investeringer i nytt materiell til Forsvaret. Korrigert for priskompensasjon er posten økt med 29,5 mill. kroner.

Post 48 Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel

Posten dekker utgifter til NATOs investeringsprogram for sikkerhet i Norge. For autoriserte prosjekter forskutteres utgifter på grunnlag av prognoser for forbruk. I utgangspunktet skal disse utgiftene refunderes av NATO og inntektsføres på kapittel 4760, post 48, samme år som de påløper. I den grad prognosene ikke holder, må innbetalningene justeres i den påfølgende oppgjørsterminen. Utgiftene på kapittel 1760, post 48, er derfor ikke alltid overensstemmende med inntekten på kapittel 4760, post 48, i det enkelte budsjettår. Refusjon fra NATO på prosjekter som er prefinansiert over kapittel 1760, post 44 vil også bli inntektsført på kapittel 4760, post 48. Korrigert for priskompensasjon er posten økt med ca. 16 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2006. Økningen skyldes oppstart av byggarbeidene på nytt JWC-bygg.

Post 75 Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet

Posten skal dekke Norges bidrag til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, og utgjør ca. to pst. av alliansens utgifter avhengig av hvor mange land som deltar i de enkelte prosjektene. Utgiftene er redusert med ca. 36,4 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2006. Reduksjonen skyldes at rammen for programmet har vært urørt over flere år, og at flere av prosjektene der Norge har hatt en relativt høy prosentsats (få nasjoner

som deler utgiftene), er avsluttet eller er i en avsluttende fase. Samtidig har NATO innført en ny kostnadsfordelingsnøkkel, basert på brutto nasjonalinntekt (BNI), som medfører at Norges andel blir noe mindre.

Materiellinvesteringer generelt

Investeringsaktiviteten i 2007 rettes inn mot investeringer i strukturen som ble vedtatt ved behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004). Mange av disse beslutningene blir nå realisert i pågående prosjekter med store leveranser. For å sikre at nye prosjekter blir styrt inn mot vedtatt struktur har Forsvarsdepartementet etablert en materiellplan med et fireårsperspektiv. Planen oppdateres årlig.

Totalporteføljen (post 45)

Som et av flere forbedringstiltak innenfor investeringsområdet er prosjektporteføljen blitt organisert i programområder iht. funksjoner. Det enkelte strukturelement som skal anskaffes, er innrettet mot delfunksjoner innenfor et programområde. Investeringsporteføljen presenteres iht. disse programområdene. Programområdet sjøstridssystemer og kystvakt vil trekke mest midler fra investeringskapitlet i 2007. De viktigste satsingene er nye fregatter, Skjold-klassen missiltorpedobåter (MTB), oppdatering av mineryddere, nytt sjømålsmissil og ny luftkontrollradar til kystvaktfartøyer.

Det er vurdert å gjennomføre kostnadseffektive tiltak for reduksjon av utslipp fra nitrogenoksider (NO_x) fra fartøyer. For Forsvarets fartøyer er det kun aktuelt å bygge om Kystvaktens tre Nordkapp-klasse fartøyer. En ombygging av motorene vil redusere utslippene med 30 pst. Ombyggingen vil også resultere i lavere drivstofforbruk og reduksjon i utslipp av CO₂.

Det vil også bli foretatt en vesentlig satsning innenfor programområdet landstridssystemer, der pansrede kjøretøy vil legge beslag på størstedelen av investeringsmidlene. Innenfor programområdet luftstridssystemer vil nye kortholdsmissiler, moderne luft-til-bakkevåpen og oppdatering av jagerflyet F-16 kreve store deler av budsjettet. Satsningen innenfor programområdene spesialstyrker, logistikk og soldatsystemer vil være viktige for å

videreføre evnen til operasjoner i inn- og utland. Innenfor programområdet helikopter og lufttransport vil investering i nytt enhetshelikopter og strukturoppdatering av transportflyene være tunge investeringer i 2007. Det største enkeltprosjektet innenfor programområdet etterretning og overvåking vil være flyoppdatering av maritimt patruljefly P-3 Orion. Programområdet informasjonsinfrastruktur inneholder prosjekter innenfor operativ og administrativ IKT. På operativ side vil det i 2007 bli brukt vesentlige ressurser på Teknisk datalink-16 som er et stort bidrag til nettverksbasert forsvar.

På administrativ side er LOS-programmet i Forsvaret det største. LOS-programmet er Forsvarets satsning på nytt felles styringssystem for økonomi, personell og logistikk, og er således et viktig omstillingsverktøy for å nå målene for moderniseringen av Forsvaret iht. Stortingets vedtak. Dette bidrar til at Forsvarets militære organisasjon får felles prosesser på tvers av alle forsvarsgrener og avdelinger. Innføring av et felles eksternt regnskapssystem ble realisert gjennom Leveranseprosjekt 1 i program Golf.

Regjeringen foreslår også å bruke midler på tilrettelegging for fremtidige investeringer. Her er aktiviteter som internasjonalt materiellsamarbeid, forprosjektering og forskning og utvikling viktige.

Planrammen med forventede utbetalinger inneholder både store og en lang rekke mindre enkeltprosjekter. Totalt økonomisk omfang (totalrammen) og den forventede utbetaling fordelt på programområde varierer fra år til år, fordi prosjekter innenfor programmene blir avsluttet og nye startet opp. Totalt økonomisk omfang innenfor et programområde er summen av kostnadsrammene for alle prosjekter som ligger innenfor området.

Kategori 1-prosjekter er listet i egen tabell og beskrevet i den påfølgende teksten. Etter en gjennomgang av kostnadsrammene er de i tråd med gjeldende fullmakter blitt justert for årlig priskompensasjon. Kostnadsrammene som er oppgitt er inklusive merverdiavgift. I løpet av budsjettåret kan det bli nødvendig å endre leverings- og betalingsplaner som følge av usikkerhet som alltid vil være til stede i et investeringsprogram. Oversikten over kontrakter og utbetalinger i 2007 er derfor foreløpig, og vil kunne bli justert gjennom budsjettåret.

Tabell 5.11 Formålstabell

(i mill. kroner)						
Område	Økonomisk omfang	Forventet gjenstående pr. 1/1 2007	Kontraktsforpliktet pr. 31/12 2006	Nye kontrakter 2007	Anslått utbetaling 2007	Behov for bestillingsfullmakter
Landstridssystemer	20 979	13 323	1 222	1 163	900	1 485
Soldatsystemer	3 163	2 115	930	699	600	1 029
Spesialstyrker	1 626	1 238	298	392	182	508
Logistikk	4 784	3 641	349	384	460	273
Sjøstridssystemer og kystvakt	30 141	12 670	5 309	1 638	2 734	4 213
Luftstridssystemer	14 402	6 721	1 460	88	590	958
Helikopter og lufttransport	9 286	7 414	3 135	5	465	2 675
Etterretning og overvåking	6 235	4 421	1 076	1 192	510	1 758
Informasjonsinfrastruktur	11 079	5 230	864	2 380	1 006	2 238
Utdanningsstøtte	943	363	87	58	80	65
Tilrettelegging for fremtidige investeringer			300	300	300	300
Totalt			15 030	8 299	7 827	15 502

Kategori 1-prosjekter

Tabell 5.12 Kategori 1-prosjekter

(i mill. kroner)					
Evt. endring	Formål/prosjektbetegnelse	Kostnadsramme (post 45)	Forventet gjenstående 1/1 2007	Anslått utbetaling 2007 (post 45)	Bestillingsfullmakter (post 45)
	2765 Taktisk datalink-16	982	716	129	221
	7189 Strukturoppdatering P-3 Orion maritime overvåkingsfly	729	708	60	561
	5013 Divisjonsartilleri	1 554	478	0	0
	5025 Pansrede spesialkjøretøy på stridsvognchassis	1 340	258	0	0
Ramme-reduksjon	5026 Pansrede spesialkjøretøy – brukt materiell	936	608	256	120
	5036 Panserbekjempelse – middels rekkevidde	969	464	181	0
	5060 Brukt Leopard 2 A4	1 411	431	76	90
	5112 Multi-rolle radio (MRR)	2 321	141	16	0
	5284 Taktisk treningssystem	580	114	60	5
	58xx Program Soldat 2000	467	13	13	0
	6026 Nye sjømålsmisser – utviklingsfase	1 933	138	127 ¹	11
Ramme-økning	6088 Nye fregatter	16 878	4 245	1 669	3 095

Tabell 5.12 Kategori 1-prosjekter

		(i mill. kroner)			
Evt. endring	Formål/prosjektbetegnelse	Kostnadsramme (post 45)	Forventet gjenstående 1/1 2007	Anslått utbetaling 2007 (post 45)	Bestillingsfullmakter (post 45)
Avsluttet	6081 Ny MTB-struktur – utvikling	1 756 ²	280	0	0
	6300 Skjold-klasse MTB	4 714	1 667	909	487
	7102 Nye kortholdsmissiler og hjelmontert sikte	1 411	1 053	194	251
	7512 F-16 EK	893	44	8	3
	7611 NASAMS II	1 048	98	24	0
	7660 Enhetshelikopter	5 752	3 845	435	2 382
	Totalt			4 157	7 226

¹ Beløpet inkluderer overgangsfasen, jf. Innst. S. nr. 220 (2003–2004) og St.prp. nr. 54 (2003–2004)

² Beløpet er i 2006-kroner da prosjektets aktiviteter er avsluttet i 2006

Kategori 1-prosjekter – Nye prosjekter for godkjenning

Forsvarsdepartementet legger ingen nye kategori 1-prosjekter frem for godkjenning i denne proposisjonen.

Kategori 1-prosjekter – Godkjenning av endring av omfang og kostnadsrammer

6088 Nye fregatter

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 207 (1998–99), jf. St.prp. nr. 65 (1998–99). Hovedkontrakt for utvikling, design og levering av fem fartøyer med tilhørende våpensystem og kommando- og kontrollsystem ble inngått med *Empresa Nacional Bazan* (senere *Izar* og nå *Navantia*).

Første fartøy, Fridtjof Nansen, ble overtatt av Forsvarets logistikkorganisasjon den 5. april 2006. Fartøy nummer to, Roald Amundsen, ble sjøsatt ultimo mai 2005, og skal iht. kontrakten leveres ultimo november 2006. Det er imidlertid forventet en forsinket overlevering av fartøy nummer to, som vil kunne forplante seg til leveranser av påfølgende fartøyer. Fartøy nummer tre, Otto Sverdrup, ble sjøsatt den 28. april 2006.

Fregattprosjektet ble opprinnelig vedtatt med en kostnadsramme på 12 240 mill. kroner (1999-kroneverdi). Ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 192 (1999–2000), jf. St.prp. nr. 48 (1999–2000), ble kostnadsrammen økt til 14 066 mill. kroner (2000-kroneverdi). I denne justeringen inngikk eskalering på grunn av årlig prisstigning, samt en justering på grunn av større endringer relatert til

valutakurser. Videre ble kostnader knyttet til selve gjennomføringen av prosjektet tatt inn som en del av prosjektets totale økonomiske ramme. Anskaffelse av Taktisk datalink-16 (TDL-16) til de nye fregattene, med tilhørende omfangs- og rammeøkning for prosjekt 6088, ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 225 (2002–2003), jf. St.prp. nr. 50 (2002–2003). Integrasjon og anskaffelse av TDL-16 til fregattene er en integrert del av prosjekt 6088. Etter dette er prosjektets økonomiske ramme kun justert for årlig prisstigning.

Utviklingsfasen for oppgraderingen av *Evolved Sea Sparrow* missiler (ESSM) ble vedtatt ifm. Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1994–95), jf. St.prp. nr. 1 (1994–95). ESSM er utviklet i felleskap av Norge og ni andre land gjennom NATO *Sea Sparrow*-samarbeidet. Det er lagt til grunn at de nye fregattene som skal anskaffes gjennom prosjekt 6088, skal utrustes med ESSM som hovedvåpen mot lufttrusler. I St.prp. nr. 1 (1996–97) ble Stortinget informert om at missilet evt. skulle anskaffes innenfor kostnadsrammen av prosjekt 6088 Nye fregatter.

Prisen pr. missil endrer seg ift. antall missiler som nasjonene samlet bestiller. Flere nasjoner har redusert sine planlagte innkjøp betraktelig, noe som har ført til stigende priser. Stykkprisen har økt ift. den som opprinnelig ble lagt til grunn for prosjekt 6088 Nye fregatter. Stortinget ble gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 225 (2002–2003), jf. St.prp. nr. 50 (2002–2003), informert om en økning av stykkprisen for ESSM, og i St.prp. nr. 57 (2005–2006) ble Stortinget informert om at regjeringen ville komme tilbake til denne saken med en anbefaling.

Prosjekt 6088 Nye fregatter har en kostnadsramme (post 45) på 16 297 mill. kroner. Stortinget ble gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 224 (2005–2006), jf. St.prp. nr. 57 (2005–2006), informert om det planlagte driftsmønsteret for fregattene basert på, at tre fregatter til enhver tid er operative, at ett fartøy driftes som opplæringsfartøy og at ett fartøy er til vedlikehold og klargjøring. For å dekke det operative behovet anbefales det å øke prosjektets kostnadsramme (post 45) med 581 mill. kroner, og å øke prosjektets gjennomføringskostnader (post 01) med 23 mill. kroner, for anskaffelsen av ESSM. Det aktuelle antallet ESSM vil bidra til å realisere Sjøforsvarets forutsatte evne til å kunne stille to fullt utrustede fartøyer til rådighet for flernasjonale operasjoner, samt å kunne ha tilstrekkelig selvforsvarsevne også på de øvrige fartøyene.

På bakgrunn av ovenstående foreslås det å øke prosjektets kostnadsramme (post 45) med 581 mill. kroner, fra 16 297 mill. kroner til 16 878 mill. kroner. Videre forventes prosjektets gjennomføringskostnader (post 01) økt med 23 mill. kroner. Etter den foreslåtte rammeøkningen er prosjektets kostnadsramme (post 45) 16 878 mill. kroner, og prosjektets gjennomføringskostnader (post 01) 703 mill. kroner.

Fregattprosjektet har en systematisk og kontinuerlig usikkerhetsoppfølging. Dette innebærer innsamling, bearbeiding og analyse av alle forhold som kan tenkes å influere på prosjektets gjennomføring. Usikkerhetsarbeidet oppsummeres to ganger årlig. Prosjektet har fortsatt en betydelig usikkerhet. Analysene viser imidlertid en positiv utvikling siden høsten 2004. Denne positive tendensen kan imidlertid endre seg. Det er forventet en forsinket leveranse av de resterende fartøyene. Det andre forholdet er knyttet til forberedelser og gjennomføring av siste del av testprogrammet, som utføres under militær kommando. Denne delen av testprogrammet omfatter testing av komplekse systemer og hele fartøyet med betydelig ressursbruk. I denne perioden vil fartøyet samtidig operere over lengre drifts- og evalueringsperioder til sjøs. Slik kontinuerlig drift vil kunne avdekke feil som ikke var mulig å oppdage ifm. tidligere avgrensede testsekvenser.

Forsvaret har identifisert et behov for å forbedre fregattenes evne til helikopterkontroll. Evt. kostnader skal i utgangspunktet dekkes innenfor fregattprosjektets kostnadsramme.

Forsvaret har mottatt et brev fra leverandøren som bl.a. omhandler krav om ytterligere betaling og det norske inspeksjonsregimet ved det spanske verftet, som Forsvaret har avvist. Navantia har videre varslet en forsinket leveranse av kommende

fartøyer. Det er dialog mellom Forsvarets logistikkorganisasjon og verftet om dette.

Navantia vil, med utgangspunkt i innrapporteringen for 2005, ha oppfylt ca. 80 pst. av gjenkjøpsforpliktelsen, seks år etter at kontrakten ble inngått. Med dette ligger de foran milepælsplanen som er beskrevet i gjenkjøpsavtalen, som løper frem til 2011. Forsvarsdepartementet er generelt sett meget fornøyd med hvordan Navantia har løst sin gjenkjøpsforpliktelse. Det gjenstår derimot en del utfordringer i å få til tilstrekkelige avtaler for norsk verftsindustri. Gjenkjøpsavtalen består av flere elementer, og en separat del er knyttet til kompetanseoverføring og virksomhet ved norsk verftsindustri.

Forsvarsdepartementet arbeider for å få på plass kompetanseoverføring til norsk verftsindustri, for å gjøre den i stand til å utføre fremtidig tyngrer vedlikehold på fregattene. Omfanget av dette vedlikeholdet vil være tilpasset Forsvarets behov og sett i sammenheng med Forsvarets egne vedlikeholdsressurser. Kompetanseoverføringen vil også gjøre verftene i stand til å konkurrere om å utføre eventuelle garantiarbeider på vegne av Navantia i Norge.

Gjenkjøpsavtalen foreskriver at norske verft får bygge ytterligere moduler til fartøy nr. fire og fem i tillegg til de modulene de allerede har levert til de tre første fartøyene. Det er foreløpig ikke enighet mellom partene om betingelsene for levering av moduler til fartøy nr. fem. Uenigheten dreier seg om pris, kvalitet og leveransetidspunkt.

Kategori 1-prosjekter – status og fremdrift

2756 – Taktisk datalink-16

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 220 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 54 (2003–2004). Prosjektet omfatter anskaffelse av Taktisk datalink-16 (TDL-16) til overføringer av felles situasjonsbilde mellom Forsvarets taktiske enheter. Anskaffelsen gir systemunderstøttelse og er sentral i utviklingen av et nettverksbasert forsvar. Anskaffelsen omhandler TDL-16-terminaler til F-16 jagerfly og NASAMS luftvernsystem. Videre anskaffes det et antall mobile og deployerbare kommunikasjonsmoduler med TDL-16-kapasitet som kan benyttes av Hærens avdelinger i Norge og Forsvarets avdelinger i flernasjonale operasjoner. Det etableres i tillegg et fast TDL-16 bakkenettverk i tilknytning til Ørland hovedflystasjon for trening på nettverksbaserte operasjoner, også i samarbeid med allierte.

Hovedleveransen av TDL-16-terminaler er avsluttet, men et mindre antall terminaler i forbindelse med vedlikeholds-/støttekonsept for TDL-16

gjenstår. Kontrakt for integrasjonsarbeidet mot NASAMS luftvernssystem ble inngått i juli 2005 med Kongsberg Defence & Aerospace. Fremdriften går etter planen, og systemet skal være operativt sommeren 2007. Kontrakt for etablering av TDL-16 bakkeinfrastruktur (bakkenettverk) ble inngått i april 2006 med THALES Norway. Bakkenettverket skal etter planen være operativt sommeren 2008.

Kontrakt for integrasjon mot andre beslutningsstøttesystemer forventes inngått i slutten av 2007.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 982 millioner kroner.

5112 Multi-rolle radio

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1993–94), jf. St.prp. nr. 1 (1993–94). Prosjektet omfatter utvikling og anskaffelse av en ny generasjon VHF-radioer til Hæren. I tillegg vil samme radio bli anskaffet til Luftforsvaret, samt i begrenset omfang til Sjøforsvaret.

Det ble i 1990 inngått en kontrakt og senere utløst opsjoner for en samlet leveranse på 7 000 radioer. Av disse radioene blir 350 oppgradert med ny maskin- og programvare for å tilfredsstillende nye krav til datautveksling og sikkerhet. Det gjenstår for øvrig leveranse av reservedeler og batterier. Prosjektet planlegges terminert i 2007.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 2 321 mill. kroner.

5013 Divisjonsartilleri

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1994–95), jf. St.prp. nr. 1 (1994–95). Prosjektet skal tilføre Hærens artilleri tilstrekkelig rekkevidde, ildkraft og overlevelsesevne. Anskaffelsene omfatter tolv selvdrevne flerrørs rakettkastere av forbedret utgave, navigasjonsopplegg, verkstedutrustning, beredskapsammunisjon, øvingsammunisjon og dokumentasjon.

Prosjektet skulle også anskaffe to ulike typer bomblet-ammunisjon, langtrekkende og selvøkende panserbrytende ammunisjon, samt logistikk for våpensystemet. I prosjektet gjenstår nå bl.a. anskaffelse av ammunisjon med selvødeleggesmekanisme. Så langt har kravet til selvødeleggesmekanisme ikke latt seg oppfylle, og det er derfor ikke anskaffet slik ammunisjon til våpensystemet. Kravstillingen er en viktig del av regjeringens vektlegging av arbeidet for strengere kontroll med klaseammunisjon. Det legges av denne grunn opp til at slik ammunisjonsanskaffelse skal vurderes i fremtiden når kravene eventuelt lar seg opp-

fylle, jf. St.prp. nr. 1 (2003–2004). Øvrige leveranser i prosjektet er i hovedsak ferdigstilt. En fremtidig ammunisjonsanskaffelse vil være basert på Forsvarets struktur og behov for denne ammunisjons-type, og en evt. anskaffelse vil bli gjennomført som et nytt prosjekt.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 1 554 mill. kroner. Arbeidet med å avslutte prosjektet er iverksatt og prosjektet forventes terminert i.a. 2006.

5025 Pansrede spesialkjøretøy på stridsvogchassis

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1994–95), jf. St.prp. nr. 1 (1994–95). Prosjektet inkluderer prosjekt 5027 som ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 191 (1994–95), jf. St.prp. nr. 48 (1994–95). Disse to prosjektene ble slått sammen etter vedtak ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1995–96), jf. St.prp. nr. 1 (1995–96).

Anskaffelsen skal gi mobilitet og beskyttelse for avdelinger og funksjoner som støtter pansrede avdelinger i strid. Materiellet er også viktig for å støtte avdelinger som deltar i flernasjonale operasjoner. Chassis av Leopard 1-stridsvogner og brukte bergningspanservogner er anskaffet. Alle ni bropanservogner med broer er levert, 22 ingeniørpanservogner er levert og ni av 13 bergningspanservogner er levert, resten er planlagt levert i.a. 2007.

Prosjektet var opprinnelig planlagt terminert i 2010. Gjennombrutningspanservogner vil imidlertid ikke bli anskaffet. Prosjektet planlegges derfor terminert innen 2008. Resten av materiellet vil bli levert i 2007.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 1 340 mill. kroner.

5026 Pansrede spesialkjøretøy – brukt materiell

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1995–96), jf. St.prp. nr. 1 (1995–96). Prosjektet skal tilføre Hærens mekaniserte brigader pansrede brukte spesialkjøretøyer innen år 2007, og tilføre FIST-H pansrede brukte spesialkjøretøyer av typen M-113.

Det er anskaffet 204 brukte vogner fra utlandet samt reservedeler og oppgraderingssett til samtlige kjøretøy. De øvrige vognene kommer fra egen beholdning. Det er hittil levert 206 ferdig ombygde vogner.

Forsvarsdepartementet har tidligere informert Stortinget om at prosjektets kostnadsramme planlegges nedjustert, senest i St.prp. nr. 57 (2005–2006) Investeringer i Forsvaret. Prosjektets kost-

nadsramme (post 45) foreslås nedjustert fra 1 148 mill. kroner til 936 mill. kroner. Redusert kostnadsramme inkluderer avsetning til usikkerhet.

5036 Panserbekjempelse – middels rekkevidde

Prosjektet ble vedtatt av Stortinget ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2001–2002), jf. St.prp. nr. 1 (2001–2002). Panserbekjempelse middels rekkevidde er et supplement til eksisterende våpensystemer med hhv. kort og lang rekkevidde.

Stortinget er tidligere informert om at Forsvarsdepartementet vurderte å redusere prosjektets omfang, evt. avslutte det, jf. Innst. S. nr. 240 (2004–2005), jf. St.prp. nr. 65 (2004–2005) og Budsjett-innst. S. nr. 7 (2005–2006), jf. St.prp. nr. 1 (2005–2006). Gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 224 (2005–2006), jf. St.prp. nr. 57 Investeringer i Forsvaret, ble Stortinget informert om at Forsvarsdepartementet anbefalte prosjektet videreført i tråd med tidligere vedtatt kostnadsramme.

Prosjektets vedtatte kostnadsramme (post 45) er 969 mill. kroner.

5060 Brukte Leopard 2-stridsvogner

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2000–2001), jf. St.prp. nr. 1 (2000–2001).

Prosjektet omfatter anskaffelse av 52 moderne stridsvogner av typen Leopard-2 fra Nederland. Vognene har betydelig bedre ytelse mht. beskyttelse og ildkraft enn de stridsvogner Hæren hittil har disponert. Tilpasset struktur og logistikk anskaffes til to bataljonsenheter, hver med 26 stridsvogner. Avtale ble inngått med Nederland i 2001. Vognene er levert, og innføres i perioden 2003–2006. De skal erstatte et tilsvarende antall gamle stridsvogner (Leopard 1). Prosjektet planlegges avsluttet i 2008. Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 1 411 mill. kroner.

5284 Taktisk treningssystem

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1997–98), jf. St.prp. nr. 1 (1997–98). Prosjektet har anskaffet et system for taktisk trening i et miljø mest mulig likt virkelig strid. Systemet gir automatisk tilbakemelding av hendelsesdata for etterfølgende analyser. Det er levert materiell til et treningssenter med kapasitet til å gjennomføre tosidige øvelser på kompaninivå med normale støttefunksjoner.

Treningssenteret er etablert i Rena leir og har gitt en betydelig heving av kvaliteten på utdan-

nelsen for den enkelte soldat og til strid på kompaninivå. Kontrakt ble inngått i 2001, og materielleveranser startet i 2002. Prosjektet planlegges avsluttet i 2006.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er, etter en revisjon av prosjektrammens årlige justeringer med hensyn til kroneverdi, justert til 580 mill. kroner.

58xx Program soldat 2000

Programmet består av fire prosjekter for å gi den enkelte soldat bedre beskyttelse, utholdenhet og mobilitet. De tre første prosjektene i programmet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1995–96), jf. St.prp. nr. 1 (1995–96), mens det fjerde prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1996–97), jf. St.prp. nr. 1 (1996–97).

Den nye strukturen i Hæren vil være betydelig mindre enn den struktur som opprinnelig lå til grunn for programmets anskaffelser. Det vil bli gjennomført anskaffelser med sikte på å utruste det alt vesentlige av den mobile strukturen med personlig bekledning og utrustning. Spesialstyrker vil som tidligere få tildelt spesialutrustning. Programmets fremdrift og omfang er justert i tråd med den vedtatte strukturen, jf. Innst. S. nr. 234 (2003–2004) og St.prp. nr. 42 (2003–2004). Det gjenstår kun en mindre anskaffelse av ARBC-utrustning innenfor programmet.

Aktiviteten i de respektive delprosjekter forventes avsluttet i løpet av 2007.

Programmets kostnadsramme (post 45) er på 467 mill. kroner.

6026 – Nye sjømålsmissiler – utvikling

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1994–95), jf. St.prp. nr. 1 (1994–95). Prosjektet omfatter utvikling av et missilsystem for bekjempelse av sjømål, og koordineres med Fridtjof Nansen-klassen fregattprosjekt og anskaffelse av nye missiltorpedobåter av Skjold-klassen. De to første skuddene av fem planlagte missilfyringer i USA er gjennomført med vellykket resultat. Utviklingsprosjektet er inne i sluttfasen, der missilsystemets ytelser og funksjonalitet skal verifiseres mot kontraktskravene fra Forsvaret. Det er forventet at utviklingsfasen vil pågå ut 2006, med planlagt *Final Design Review* (FDR) i desember 2006, evt. noe senere. Ved FDR skal leverandøren vise at kravene iht. kontrakten er oppfylt.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 1 933 mill. kroner.

6300 Skjold-klasse missiltorpedobåt (MTB)

Prosjektet ble vedtatt av Stortinget ved behandlingen av Innst. S. nr. 11 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 82 (2002–2003). Prosjektet omfatter anskaffelse av fem nye Skjold-klasse missiltorpedobåter og tilpassing av forseriefartøyet KNM Skjold, samt anskaffelse av våpensystemer og løsninger for logistikk og opplæring.

Kontrakt ble undertegnet i november 2003, og fartøyene planlegges levert i perioden 2008–2009, med operativ drift fra 2009. Første fartøy, KNM Skjold, er etter en skipsteknisk oppdatering planlagt levert ultimo 2006. KNM Skjold vil bli brukt til tester av nytt utstyr, samt være skolefartøy for kommende besetninger. Deretter skal KNM Skjold leveres tilbake til leverandøren ultimo 2008 for installasjon av våpensystem og blir levert som siste komplette fartøy. Første seriefartøy, KNM Storm, planlegges levert primo 2008. Med unntak av forsinkelser relatert til gass turbiner, går prosjektet etter planen.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 4 714 mill. kroner. Gjennomføringskostnader, kapittel 1760 post 01, er estimert til 125 mill. kroner. Bygge- og anleggskostnader, kapittel 1710 post 47, er estimert til 149 mill. kroner.

7102 Nye kortholdsmissiler og hjelmmontert sikte

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2001–2002), jf. St.prp. nr. 1 (2001–2002). Prosjektet skal anskaffe nye kortholdsmissiler og et hjelmbasert siktesystem til F-16. Våren 2003 ble det europeiske missilet IRIS-T valgt. Missilene skal benyttes med et avansert hjelmbasert siktesystem, som inngår i prosjektet. Kontrakt på missiler ble inngått i 2004.

Hjelmsiktene vil bli levert i løpet av 2006. Leveranser av missiler har startet opp og vil gå frem til 2009. Sertifiseringen av F-16 med ny missiler planlegges gjennomført i 2007.

Prosjektet er planlagt avsluttet innen 2011.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 1 411 mill. kroner.

7512 F-16 elektronisk krigføringsmateriell

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1997–98), jf. St.prp. nr. 1 (1997–98), og omfatter elektronisk krigføringsmateriell (EK) til F-16, med nødvendige støtte- og kontrollsystemer.

Leveranser av jammeutstyr og opphengsmekanismer ble slutført i 2005. Styringssystemet er under levering. Styringssystemet kan leveres med

to programvarekonfigurasjoner, en for eksisterende F-16 og en for oppdaterte F-16. Forsvaret gjennomfører en oppdatering av alle F-16. Dette planlegges avsluttet i 2009.

Nylig ble det klart at programvaren for EK-styringssystemet til de eksisterende flyene ikke er sertifisert av flyets produsent. En slik sertifisering er kundens ansvar, og det norske forsvaret ville bli eneste bruker av dette for F-16. De andre nasjonene i det europeiske F-16-samarbeidet (EPAF) anskaffer styringssystemet kun til sine oppdaterte fly. En sertifisering av programvaren i styringssystemet til å kunne benyttes på eksisterende fly, ville kunne komme til å koste opp mot 50 mill. kroner. Dette er en uønsket merutgift som ikke er regningssvarende i forhold til at alle F-16 er i ferd med å bli modernisert i løpet av de neste fire år. Det er derfor besluttet kun å anskaffe styringssystemet til oppdaterte fly, og prosjektet forlenges til 2009 for å følge produksjonstakten til prosjekt 7521 F-16 oppdatering.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 893 mill. kroner

7611 NASAMS II

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1999–2000), jf. St.prp. nr. 1 (1999–2000), den gang med en kostnadsramme på 804 mill. kroner. Prosjektet gjennomgikk senere en fornyet vurdering av omfang og kostnader, for å bli tilpasset struktur og materiell som blir brukt av våre allierte. Det reviderte prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 232 (2001–2002), jf. St.prp. nr. 55 (2001–2002).

Prosjektet omfatter en systemteknisk oppgradering av NASAMS. Alle nødvendige kontrakter er inngått og alle kostnader forpliktet. Både levering og kostnader er iht. plan, og det tas sikte på å overføre materiellet til brukeren i 2007.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 1 048 mill. kroner.

7660 Enhetshelikopter til Forsvaret

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2000–2001), jf. St.prp. nr. 1 (2000–2001).

Leveringen av det første av 14 helikoptre til Kystvakten og fregattene er foreløpig forsinket fra oktober 2005, til årsskiftet 2007–2008. Dette skyldes forsinkelse i utvikling og sertifisering av NH-90 grunnversjoner, som den norske NH-90-varianten er utviklet fra. Design og utvikling av de norske tilpasningene er også forsinket, og det er risiko for ytterligere forsinkelser. Til tross for forsinkelsene

holdes materiellanskaffelsesdelen i prosjektet innenfor godkjent økonomisk ramme.

Anskaffelse av treningsmateriell inkl. simulator krever samarbeid med flest mulig nasjoner for å kunne dele kostnader. Dette vil også gjelde ved en evt. anskaffelse og lokalisering i Norge. Det arbeides med å få etablert et slikt samarbeid.

Frist for innløsning av opsjon på redningshelikoptre til justissektoren er forlenget til 1. februar 2007.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er, etter en korrigering av tidligere justeringer gjort for endringer i kroneverdi, 5 752 mill. kroner.

7189 Utskifting av vinger på P-3 Orion maritime overvåkingsfly

Prosjektet ble vedtatt av Stortinget ved behandlingen av Innst. S. nr. 226 (2005–2006), jf. St.prp. nr. 72 (2005–2006). Prosjektet omfatter utskifting av vinger og horisontale haleflater på Luftforsvarets seks fly av typen P-3 C/N Orion. Med nye vinger og haleflater vil flyene få en strukturell levetid til ca. år 2030. Uten særskilte tiltak ville flyene nådd slutten av sin strukturelle levetid i periodene 2007–2008 (P-3 N) og 2016–2022 (P-3 C).

Luftforsvarets maritime overvåkingsfly ble anskaffet i henholdsvis 1969 (to stk. P-3 N) og 1989 (fire stk. P-3 C). P-3 N støtter Kystvakten og benyttes for trening, mens P-3 C benyttes til elektronisk overvåking av havområdene. For å opprettholde evnen til effektiv overvåking, suverenitetshevdelse og bl.a. kontroll av naturressursene i nordområdene, er en flybåren maritim overvåkingskapasitet i form av P-3 Orion vesentlig.

Det legges opp til å gjennomføre prosjektet i samarbeid med et eller flere samarbeidsland, i utgangspunktet sammen med kanadiske myndigheter. Det planlegges inngått kontrakt i løpet av 2006, med utskifting av flyenes vinger og haleflater i perioden 2008–2013.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) er 729 mill. kroner.

Prosjekter som avsluttes

6081 Ny MTB-struktur

Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 191 (1994–95), jf. St.prp. nr. 48 (1994–95) og Innst. S. nr. 207 (1998–99), jf. St.prp. nr. 65 (1998–99). Prosjektet ble ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (1996–97), jf. St.prp. nr. 1 (1996–97), vedtatt utvidet med oppdatering av Hauk-klassen MTB. Prosjektet har omfattet utviklingen av forseriefartøyet for nye MTB-er, KNM Skjold, og oppdateringen av Hauk-klasse

MTB-er. Sistnevnte arbeid omfatter bl.a. oppdatering av skipsteknisk utstyr, anskaffelse av ildledningsutstyr, kommando- og våpenkontrollsystemer og nytt øvingssystem. Forsvarets fremtidige MTB-struktur ivaretas videre i prosjekt 6300 Skjold-klasse MTB.

Prosjektets kostnadsramme (post 45) var 1 756 mill. kroner (2006-kroneverdi). Prosjektet ble gjennomført til en kostnad (post 45) av 1 476 mill. kroner (2006-kroneverdi). Sjøforsvaret har mottatt leveranser iht. målsettingen. Alle aktiviteter i prosjektet er avsluttet og garantiperioden er avsluttet. Forsvarsdepartementet har til hensikt å terminere prosjektet.

Øvrige programmer og prosjekter med spesiell omtale

Sikring av mobiliseringsvåpen

Prosjektet var planlagt som et tiltak for å hindre misbruk av Heimevernets (HV) våpen som oppbevares privat. Ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2002–2003), jf. St.prp. nr. 1 (2002–2003), ble følgende vedtak fattet:

«Stortinget samtykker i at det innføres kammerlås til HV-våpen lagret i hjemmene. Stortinget samtykker videre i at som strakstiltak inndras tennstemplet på HV-våpen, inntil kammerlås innføres».

Ved behandlingen av Budsjett-innst. nr. 7 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 1 (2003–2004), ble Stortinget informert om at Forsvarsdepartementet på dette tidspunkt hadde begrenset den planlagte anskaffelsen til i første omgang å omfatte 31 000 kammerlåser, noe som tilsvarte en kostnadsramme på 34 mill. kroner. Dette fordi HVs styrkemål var til vurdering ifm. langtidsplanarbeidet.

Ved behandlingen av Budsjett-innst. nr. 7 (2004–2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004–2005) ble Stortinget informert om at strakstiltaket med inndragning av tennstemplene på HVs utleverte våpen hadde vist seg effektivt, og at Forsvarsdepartementet anså at de aktuelle våpen inntil videre var tilstrekkelig sikret. Investering i kammerlåser ble besluttet utsatt til slutten av planperioden 2005–2008.

Generalinspektøren for Heimevernet har nå evaluert ordningen med inndragning av tennstempler og anbefaler at kammerlåser likevel ikke anskaffes. Dette fordi den gjennomførte prøveordningen med inndragning av tennstempler viser seg å ha så god effekt at den oppfyller de målsettinger som lå til grunn for vedtaket om innføring av kammerlåser. Etter at prøveordningen ble innført, er det registrert en markant nedgang i tyveri av HV-

våpen fra private hjem. Det har heller ikke vært registrert misbruk av personlige våpen.

Forsvarsdepartementet har til hensikt å ikke anskaffe kammerlåser, men gjøre inndragning av tennstempel til en fast ordning. Heimevernets våpen blir på denne måten tilfredsstillende sikret.

Forskning og utvikling

En meget betydelig del av all forskning og utvikling (FoU) i Forsvaret finansieres over materiellinvesteringsskapitlet. En vesentlig del av dette FoU-beløpet er integrert i materiellinvesteringsprosjekter. De midlene som ikke er integrert i materiellinvesteringsprosjekter, forvaltes i hovedsak direkte av Forsvarsdepartementet. Styringen skjer i dialog mellom Forsvarets militære organisasjon, Forsvarsbygg, Forsvarets forskningsinstitutt, andre forskningsmiljøer og Forsvarsdepartementet. Den FoU som følger som en integrert del av Forsvarets materiellinvesteringsprosjekter, er en funksjon av de investeringsbeslutninger som treffes. Norge skal delta i det første fellesfinansierte forskningsprosjektet i regi av *European Defence Agency* (EDA). Forskningsprosjektet er planlagt gjennomført over tre år innenfor fagområdet styrkebeskyttelse.

Markedsstøtte

Forsvarets investeringer kan også bidra til å styrke norske bedrifter og arbeidsplasser. Det er viktig at teknologi utviklet og/eller produsert i Norge, og som Forsvaret bruker eller planlegger å anskaffe, har en størst mulig internasjonal brukergruppe med tilsv. markedspotensial for næringsliv i Norge. Økt internasjonal utbredelse av slikt materiell vil kunne gagne Forsvaret, ved at utviklings-, oppdaterings- og vedlikeholdsutgifter kan deles på flere brukere. I tillegg er det en fordel for Forsvaret at allierte styrker benytter teknologi som samvirker funksjonelt, dvs. at styrkene er kompatible og interoperable. Dette bidrar til økt effekt av felles trening, øvelser og flernasjonale operasjoner.

Av denne grunn setter Forsvarsdepartementet hvert år av midler for å støtte norske bedrifters markedsføring av forsvarsmateriell overfor utenlandske myndigheter. Midlene disponeres til å bistå næringslivets internasjonale profilering av relevant forsvarsmateriell, dvs. teknologi som faller inn under Forsvarets teknologiske kompetanseområder.

Midlene brukes primært til å dekke reise- og oppholdsutgifter til Forsvarets personell som bidrar til å profilere forsvarsteknologi i utlandet. I kraft av sin operative innsikt og faglige kompe-

tanse, kan Forsvarets representanter fremstå som uavhengige og troverdige referanser fra sluttbrukermiljøet ved norske produktpresentasjoner overfor utenlandske myndigheter, og dermed bidra til å styrke bedriftenes internasjonale satsing.

Fremtidige prosjekter

Nye sjømålsmissiler – Anskaffelse

Stortinget ble i forbindelse med behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2005–2006), jf. St.prp. nr. 1 (2005–2006), informert om at Forsvarsdepartementet, basert på resultatene fra prosjekt 6026 Nye sjømålsmissiler – utvikling, planlegger å etablere et eget prosjekt for anskaffelse av nye sjømålsmissiler. Avhengig av resultatet av utviklingsprosjektet, har Forsvarsdepartementet til hensikt å fremme anskaffelsesprosjektet for Stortinget i løpet av 2007. For øvrig vises til St.prp. nr. 57 (2005–2006).

UAV – ubemannede luftfartøyer

Forsvaret planlegger å fremskaffe en taktisk UAV-kapasitet som kan være operativ i 2009. Enheten vil bestå av et antall UAV-er med sensorer eller annen nyttelast, samt et antall mobile bakkestasjoner med tilknytning til informasjonsinfrastrukturen. UAV-kapasiteten er planlagt integrert i Forsvarets *Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance* (ISTAR) -enhet, men vil også kunne nyttes utenfor rammen av ISTAR. Det planlegges i første omgang med fremskaffelse av en minimumskapasitet, med mulighet for evt. senere kapasitetsutvidelse både med tanke på antall systemer og integrering av ny sensorteknologi.

UAV-er benyttes hovedsakelig i situasjoner der bemannede plattformer ikke er hensiktsmessige av hensyn til ressursbruk, utholdenhet eller risiko for tap av menneskeliv. Denne kapasiteten kan også benyttes i spesielle situasjoner, som f.eks. i områder forurenset av kjernefysiske, radiologiske, biologiske eller kjemiske kilder. UAV vil gi evne til overvåking og informasjonsinnhenting i nær sann tid, noe som vil være med på å redusere risiko for personell i operasjoner og gi ledelsesnivået økt situasjonsforståelse. Foruten sitt direkte bidrag til operasjoner, vil en taktisk UAV-kapasitet gi verdifull kompetanse som kan brukes til evt. senere utvidelse av kapasitetsområdet.

Nye kampfly

Stortinget besluttet i Innst. S. nr. 342 (2000–2001), jf. St.prp. nr. 45 (2000–2001), at en fremskaffelse av

nye kampfly skulle forberedes. Dette arbeidet pågår, men det er ikke tatt noen endelig beslutning om vår fremtidige nasjonale kampflykapasitet.

Generelt

Norge undertegnet i juni 2002 et *Memorandum of Understanding* (MOU) for deltagelse i utviklingen av *Joint Strike Fighter i System Development and Demonstration* (JSF SDD) -fasen med amerikanske myndigheter. Hovedprodusenten av flyet er *Lockheed Martin*. Det er videre inngått både en industriavtale med *Eurofighter Jagtflugzeug GmbH* og en myndighetsavtale om *Eurofighter med Nato EF2000 and Tornado development, production and logistics Management Agency* (NETMA). Det er videre gjennomført samtaler og møter med de to andre potensielle leverandørene av nye kampfly, SAAB med *JAS Gripen* og *Dassault Aviation* med det franske Rafale.

I Innst. S. nr. 234 (2004–2005) ga flertallet uttrykk for at Norges deltagelse i utviklingen av JSF tilfører Forsvaret kunnskap og informasjon som er nødvendig for en fremtidig avgjørelse om utskifting av kampflyflåten. I Innst. S. nr. 240 (2004–2005) viste flertallet til det positive industri-samarbeidet Norge har med *Eurofighter GmbH* og den statlige andelen av dette samarbeidet ble økt med 50 mill. kroner. Det ble i St.prp. nr. 1 (2005–2006) annonsert at arbeidet med å analysere de ulike kandidatene ville bli intensivert i innværende periode. Det er gjennomført utstrakt møtevirksomhet og sendt ut forespørsel om informasjon til alle kandidatene. Den innkomne informasjonen vil bli evaluert og vil kunne gi viktige bidrag for å forberede en eventuell fremtidig utskifting og erstatning av dagens kampflyflåte. En beslutning om dette er etter de nåværende planer forventet tatt av Stortinget i 2008. Ifm. presentasjonen av neste langtidsproposisjon i 2008 vil fremtidig kampflystruktur bli lagt frem for Stortinget.

I St.prp. nr. 42 (2003–2004) Den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005–2008 ble det beskrevet en mulighet for et tett luftoperativt samarbeid med allierte. I arbeidet som ledes fra Forsvarsdepartementet fokuseres det på potensialet som ligger i et internasjonalt samarbeid på kampflysiden. Et slikt samarbeid kan foregå innenfor logistikk, utdanning, vedlikehold eller fellesoperasjoner. Regjeringen legger videre betydelig vekt på de industrielle mulighetene relatert til Forsvarets investeringer generelt, og en mulig fremtidig kampflyinvestering spesielt. Det arbeides derfor med en kontinuerlig oppfølging av kandidatene

på industrisiden. Møter blir avholdt både i regi av myndighetene, men også i regi av *Team New Combat Aircraft Norway* som er sammensatt av deltagere fra industrien, Forsvaret og Forsvarsdepartementet. Fra myndighetenes side blir det kontinuerlig oppfordret til tett kontakt mellom leverandørene og norsk industri.

Ved siden av de tekniske, ytelsesmessige, operative, logistikkmessige og forsvarspolitiske vurderingene som gjøres av kandidatene, er det avgjørende for regjeringen at norsk forsvarsindustri tilbys en god industriell deltagelse for å kunne bidra til og sikre norsk teknologiutvikling i fremtiden.

Eurofighter

Eurofighter er et europeisk utviklings- og anskaffelsesprosjekt med Italia, Spania, Tyskland og Storbritannia som deltagere. Videre har Østerrike gått til anskaffelse av dette flyet i et tett samarbeid med tyske myndigheter. Norge har tidligere undertegnet to avtaler om *Eurofighter*. Den undertegnede *Letter of Understanding* (LOU) med NETMA gir norske myndigheter tilgang til relevant informasjon om utviklingen av operative og logistiske kapasiteter i *Eurofighter*-programmet. Det er tidligere opprettet en dialog med NETMA om hvilken informasjon Norge har tilgang til og hvordan denne skal presenteres. I den etablerte dialogen som gjennomføres fokuseres det på mulige samarbeidsområder.

Industrial Participation Agreement (IPA) med *Eurofighter Jagdflugzeug GmbH* (EF) har gitt norsk industri muligheten til å inngå utviklingskontrakter på *Eurofighter*. Tidligere er det inngått kontrakter innenfor en total ramme på 23,27 mill. euro. Det ble i Innst. S. nr. 240 (2004–2005) besluttet å øke dette beløpet med 100 mill. kroner, og det er nå tegnet nye kontrakter for hovedandelen av dette beløpet. Foreløpig betales disse utviklingsprosjektene fullt ut av norske myndigheter og norsk industri med en halvpart hver. *Eurofighter*-konsortiet støtter opp under arbeidet og står selv for egne utgifter. Selv om *Eurofighter* i dag er operativt i enkelte nasjoner, fortsetter videreutviklingen av flyet.

Eurofighter er delvis fortsatt i en utviklingsfase, og den endelige yteevne er ennå ikke fastlagt. Norsk industri gjennomfører forskjellige teknologiprojekter, kontraktsfestet som nevnt over, som har en mulighet til å bli inkludert i den videreutviklede versjonen av flyet. *Eurofighter*-konsortiet tilbyr for øvrig et industrielt samarbeid basert på et tradisjonelt gjenkjøpsregime.

Joint Strike Fighter

Norges deltagelse som partner i utviklingen av *Joint Strike Fighter* (JSF) har gitt viktige bidrag til Forsvaret, som får inngående kjennskap til dette flyets muligheter, kapasiteter og begrensninger. Mulighetene for å videreføre et tett operativt og logistikkmessig samarbeid med våre allierte, i første rekke Danmark og Nederland, har også vært tillagt vekt.

JSF utvikles i tre forskjellige varianter som i stor grad er basert på samme design – en konvensjonell variant, en hangarskipsvariant og en variant som er i stand til å lande vertikalt og ta av på særdeles korte strekninger. Det totale bidrag for den norske deltagelsen i utviklingsprogrammet er på 125 mill. dollar.

En sentral forutsetning for JSF-prosjektet er at man skal unngå unødvendige kostnadsdrivende elementer. Hovedmålet er et best mulig fly til en lavest mulig kostnad. Konkurransen mellom kvalifisert industri har vært, og vil fortsette å være en nøkkelforutsetning. Det har imidlertid vært knyttet utfordringer til å få til rettferdige internasjonale konkurranser innen de områdene hvor USA ønsker å beskytte egen teknologi. Regjeringen gjennomfører en kontinuerlig evaluering av den norske deltagelsen i utviklingen av JSF. Spesielt fokus er innrettet mot det industrielle aspektet.

Norge har deltatt i forhandlingene om et mulig produksjonssamarbeid for JSF som vil bli regulert av en felles MOU. Et ferdig fremforhandlet MOU-utkast er til intern saksbehandling i alle de ni partnernasjonene (USA, Storbritannia, Italia, Nederland, Canada, Australia, Tyrkia, Danmark og Norge). Denne MOU vil legge grunnlaget for en fremtidig anskaffelse, drift og videre utvikling av JSF, *dersom* det blir fattet en beslutning om å anskaffe nye kampfly og *dersom* JSF blir den prefererte kandidat. I avtalen står det eksplisitt at et evt. kjøp av fly er gjenstand for en nasjonal beslutning, som treffes etter undertegning av dokumentet. De kostnadene som vil påløpe ved en evt. signering skal dekke den norske relative andel av administrative utgifter til drift av programmet, verktøy og ulike andre utgifter knyttet til produksjon, drift og vedlikehold, samt videreutvikling av flyet. For 2007 vil de norske utgiftene ved en evt. undertegning være i underkant av 4 mill. dollar. Regjeringen vil ta stilling til en deltagelse i MOU-en i løpet av høsten 2006.

JAS Gripen

Det er det svenske SAAB-konsortiet som leverer kampflyet *JAS Gripen*. *JAS Gripen* er et lite og lett

fly, bygget for multirolle-kapasitet. Etter at to NATO-land, Ungarn og Tsjekkia, har valgt å langtidslie dette flyet, er det nå også mulig å følge godkjente NATO-standarder. Vi har i den mottatte informasjonen fra SAAB, fått presentert en skisse til et fremtidig *Gripen-N*. Denne nye utgaven av *Gripen* gjør flyet mer relevant i vår sammenheng, blant annet fordi rekkevidden er betydelig forbedret.

Regjeringen legger som tidligere nevnt, stor vekt på den industrielle dimensjonen ved en mulig anskaffelse av nye fly, og ser nærmere på potensialet for et bredt norsk-svensk industrisamarbeid knyttet til et evt. kjøp. Dialogen har etter utsendelsen av forespørselen om og mottaket av informasjon fra den svenske leverandøren blitt betydelig styrket, og det er avholdt flere møter mellom svenske og norske myndigheter, samt mellom de to landenes industri. Inkl. i arbeidet som pågår er en vurdering av de operative sidene av denne kandidaten og muligheten for fremtidige oppgraderinger. Slike vurderinger foretas også av de andre kandidatene.

SAAB tilbyr et industrielt samarbeid basert på et tradisjonelt gjenkjøpsregime.

Rafale

Den franske leverandøren *Dassault Aviation*, som produserer kampflyet *Rafale*, har gjennom sitt overordnede svar på den tidligere utsendte forespørselen om informasjon, takket for den norske interessen relatert til deres kandidat. De har samtidig gjort det klart at de ikke fant det riktig å involvere seg videre i den norske kandidatvurderingen. Regjeringen har akseptert dette, og dialogen med *Rafale* er derfor avsluttet.

Lufttransport

Transportfly er en meget viktig kapasitet både nasjonalt og ikke minst i internasjonale fredsoperasjoner, inkl. humanitære operasjoner. Samtidig er transportflykapasitet mangelvare i NATO. Det nedlegges derfor en betydelig innsats i alliansen for å skape funksjonelle løsninger. Norge støtter dette arbeidet.

Videre er Stortinget tidligere blitt informert gjennom St.prp. nr. 1 (2003–2004) og St. prp. nr 1 (2004–2005), samt i St.prp. nr. 42 (2003–2004), om at Forsvaret har behov for tilgang både til strategisk og taktisk transportflykapasitet. I den forbindelse videreføres arbeidet med å utarbeide grunnlagsdokumentasjon for å identifisere løsninger for tilgang til transportflykapasitet på lang sikt.

Det er inngått kontrakt om å skifte yttervinger på fire av våre C-130 Hercules transportfly for å

fjerne restriksjonene som ble innført i april 2005. Disse restriksjonene ble innført etter anbefaling fra flyprodusenten, og har redusert flyenes kapasitet mtp. rekkevidde, lasteevne og operasjonsområde. Dette skiftet av yttervinger vil, sett i sammenheng med en mindre oppgradering av enkelte av flyenes komponenter, gjøre at flyene igjen kan utføre alle typer kjente oppdrag frem til ca. 2012–2015. En opprettholdelse av en større eller mindre nasjonal transportflykapasitet utover dette tidspunkt vil kreve en større og kostbar oppdatering av C-130, en erstatning i form av en nasjonal anskaffelse eller leie/lease av andre fly, en flerna-

sjonal løsning hvor Norge er med eller en kombinasjon av et eller flere av disse alternativene.

Fellesfinansierte eiendoms-, bygge- og anleggsprosjekter, postene 44 og 48

Posten dekker Norges utgifter til NATOs investeringsprogram. NATO-finansiert bygge- og anleggsvirksomhet i Norge vil i 2007 i vesentlig grad bestå av ferdigstillelse og levering av luftvarslingsradarene SINDRE II og etablering av *Joint Warfare Centre* (JWC).

Tabell 5.13 Fellesfinansierte prosjekter (postene 44, 48 og 01)

		(i mill. kroner)				
Sted	Prosjektnavn	Kostnadsramme NATO-finansiert (post 48)	Kostnadsramme nasjonal andel (post 44)	Forventet utbetaling i 2007 (post 48)	Forventet utbetaling i 2007 (post 44)	Forventet utbetaling i 2007 (post 01)
Senja	Luftvarslings-radar Sindre II	394	146	9,9	5,5	0,6
Njunis	Luftvarslings-radar Sindre II	569	181	25,5	1,5	0,8
Honningsvåg	Luftvarslings-radar Sindre II	234	93	9,0	0,6	0,5
Stavanger	Joint Warfare Centre (JWC)	540	165	183,7	46,1	2,1
Hele landet	Øvrige prosjekter			31,9	56,3	6,0

Stavanger – etablering av Joint Warfare Centre (JWC)

Våren 2006 ble første trinn av byggearbeidene for det permanente nybygget til JWC godkjent av NATO. Prosjektet ble vedtatt ved Stortingets behandling av Budsjett-innst. S. nr. 7 (2004–2005), jf. St.prp. nr. 1 (2004–2005). Grunnarbeidene startet sommeren 2006, og hele bygget (13 000 kvadratmeter), inkludert IKT-systemer forventes å være klar til drift våren 2009. Prosjektet er høyt prioritert av NATO, og alliansen stiller derfor store forventninger til fremdrift. Hele prosjektet er kostnadsberegnet til 730 mill. kroner. Av dette beløpet er den nasjonalfinansierte andelen (post 44) 165 mill. kroner. Disse utgiftene skal i hovedsak dekke merverdiavgift til Norge.

Post 75 Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet

Posten dekker Norges utgifter til NATOs investeringsprogram for sikkerhet. Bevilgningen reduseres gradvis som følge av en økning i antall medlemsland, og at den totale budsjetttrammen har vært tilnærmet uendret de siste år. I tillegg vil en ny og mer rettferdig kostnadsfordelingsnøkkel, basert på brutto nasjonalinntekt, ytterligere redusere Norges utgifter til programmet. Nøkkelen innføres gradvis, og skal i 2012 være fullt implementert.

Kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	1 435		
16	Refusjon fødselspenger	1 228		
18	Refusjon sykepenger	1 338		
45	Store nyanskaffelser	79 103		
48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	51 364	134 011	260 000
	Sum kap. 4760	134 468	134 011	260 000

Post 48 Fellesfinansierte bygg- og anleggsinntekter

Posten dekker refusjon fra NATO for forskutterte utgifter til fellesfinansierte prosjekter. Korrigert for priskompensasjon er posten øket med ca. 126 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for

2006. Posten gjelder refusjoner fra NATO ifm. NATOs investeringsprogram for sikkerhet i Norge. Økningen skyldes i hovedsak oppstart av byggearbeidene på det permanente *Joint Warfare Center*-bygget i Stavanger. Inntektene blir justert hvert år ift. fremdrift og forbruk i autoriserte prosjekter i Norge.

Kap. 1790 Kystvakten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	751 526	774 744	816 689
	Sum kap. 1790	751 526	774 744	816 689

Korrigert for budsjettekniske endringer er posten økt med 18,3 mill. kroner ift. saldert budsjett 2006. Kystvaktens totale antall patruljedøgn øker og vil sammen med moderniseringen av fartøysflå-

ten bedre Kystvaktens evne til å løse sine oppgaver.

Følgende overordnede tekniske justeringer er foretatt:

Tabell 5.14 Budsjettekniske endringer

	(i mill. kroner)
Nominell endring 2006–2007	41,9
Lønns-, pris- og soldatkompensasjon	-19,3
Endringer justert for kompensasjoner	22,6
Gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift	16,2
Kompensasjon ifm. innføring av NOx-avgift	-20,8
Utgifter til flyttebyråer ifm. beordringer overført til kapittel 1720	0,3
Reell endring av posten	18,3

Over materiellinvesteringsbudsjettet (kapittel 1760, post 45) er det i 2007 i tillegg bevilget 20 mill. kroner til å bygge om motorene på Kystvaktens tre

Nordkapp-klasse fartøyer for å redusere utslippene av nitrogenoksider (NOx) med 30 pst. Ombyggin-

gen vil også redusere drivstofforbruket og utslippet av CO₂.

Overordnet oppdrag

Kystvaktens mest sentrale oppgaver i fredstid er å hevde norsk suverenitet i norsk sjøterritorium og suverene rettigheter i havområder under norsk jurisdiksjon. Som kyststat har Norge omfattende rettigheter og plikter i den økonomiske sonen, Fiskevernsonen ved Svalbard, Fiskerisonen ved Jan Mayen og på kontinentalsokkelen. Dette gjelder ikke minst innenfor ressurs- og miljøforvaltning, hvor Kystvakten utfører omfattende kontroll- og oppsynsoppgaver. Kystvakten er dessuten en verdifull ressurs i kystberedskapen. Parallelt med de militære oppgavene utfører Kystvakten oppgaver på vegne av andre offentlige etater. På områder hvor andre myndigheter er tillagt primæransvar, skal Kystvaktens kontroll så langt som mulig skje etter anmodning fra vedkommende kontrollmyndighet. Kystvaktens virksomhet i nordområdene vil bli oppprioritert innenfor tilgjengelige rammer.

Styrkestruktur og operativ evne

Kystvakten ledes av en stab i Oslo med KV Sør lokalisert til Haakonsværn og KV Nord til Sortland. Fartøysflåten består av private innleide og eide fartøyer fordelt på havgående fartøyer og fartøyer for patruljering i kystnære områder. I tillegg støtter maritime patruljefly og to innleide sivile fly Kystvaktens virksomhet. Et kystvaktfartøy på patrulje vil normalt dekke et spekter av oppgaver som overvåking, suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse og ressurskontroll. Kystvakten utgjør også en viktig innsatsberedskap ift. havarier, ulykker og miljøforurensing. Kystvaktens leveranse er tilstedeværelse i norske havområder med egnede enheter og kompetent personell, og den måler sin produksjon bl.a. i antall patruljedøgn. Patruljedøgn alene sier imidlertid lite om effekten av Kystvaktens arbeid. Rett kontroll på rett sted til rett tid avhenger også av det totale situasjonsbildet som etableres. Derfor har samspillet mellom beslutningstagere, etterretning, andre overvåkingsressurser som radarkjede, satellitter, Luftforsvarets fly og marinens fartøyer stor betydning.

Kystvakten er statens primære myndighetsutøver i norske jurisdiksjonsområder til havs, og skal håndtere episoder utenfor territorialfarvannet i fredstid. Norsk myndighetsutøvelse knyttet til ressursforvaltning har i den senere tid møtt betydelige utfordringer i Fiskevernsonen ved Svalbard. En bærekraftig forvaltning av ressursene i interna-

sjonalt farvann i vårt nærområde er også under press, ikke minst synliggjort gjennom et dokumentert overfiske og det såkalte Ulovlig, Uregistrert og Urapportert (UUU)-fisket. Dette, kombinert med et vedvarende press på ressursene i havet, gjør tilstedeværelse og kontrollvirksomhet til havs til et prioritert område også i 2007.

Moderniseringen av Kystvakten fortsetter. I tilknytning til utløp av kontrakter for flere leide havgående fartøyer i perioden ultimo 2006 – primo 2007, vil en normal merkantil prosess med nytlysning av kontrakter bli gjennomført. Den nødvendige utskiftningen av luftkontrollradaren på de fire helikopterbærende fartøylene slutføres. Som en tilpasning til bruk av nye enhetshelikoptre (NH 90), utføres samtidig en forlengelse av helikopterdekket og oppdateringer i hangaren på disse fartøylene. Disse aktivitetene forventes ferdigstilt i løpet av første halvår 2007. Det planlegges med å seile ti havgående fartøyer og seks fartøyer i kystnære områder. Som følge av den tekniske tilstanden og vedlikeholdsbehovet for Lynx-helikoptre vil det i 2007 være noe redusert tilgjengelighet på helikoptre til Kystvakten.

I den kystnære del av strukturen tilføres i 2007 de siste av totalt fem nye fartøyer til erstatning for eldre fartøyer. Dette forventes å bidra til en mer effektiv utøvelse av kystvaktjenesten langs kysten.

Ved beredskap og i krig overføres Kystvaktens ressurser til Kysteskadren (jf. kapittel 1732).

Stortinget anmodet 10. juni 2004 regjeringen om å lokalisere de nye enhetshelikoptrene for Kystvakten i nord, når disse ikke er på fartøy eller under vedlikehold av leverandør, til Bardufoss. Regjeringen ble bedt om å fremme konkrete forslag innen innfasing av de nye enhetshelikoptrene skjer. Regjeringen vil komme tilbake til saken om lokalisering av nye enhetshelikoptre i løpet av 2007.

Utdanning, trening og øvelser

Gjennom kryssende tjeneste mellom Kystvakten og Kysteskadren ønsker man å oppnå optimal utnyttelse av Sjøforsvarets personell for å kunne løse freds-, krise- og krigsoppgavene. Derfor må Kystvakten også på dette området ses i sammenheng med kapittel 1732 Sjøforsvaret. Utdanningen fokuserer på å videreutvikle kompetansen med tanke på håndhevelse av norsk jurisdiksjon og løsning av oppgaver til havs og i indre farvann. Kystvakten gjennomfører jevnlig øvelser for å opprettholde en tilfredsstillende kompetanse mht. freds-, krise og krigsoppgavene.

Kap. 4790 Kystvakten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	2 400	366	370
16	Refusjon fødselspenger	751		
17	Refusjon lærlinger	3 036		
18	Refusjon sykepenger	944		
	Sum kap. 4790	7 131	366	370

Korrigert for priskompensasjon er posten uendret ift. saldert budsjett 2006.

Kap. 1791 Redningshelikoptertjenesten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	318 377	36 564	37 800
	Sum kap. 1791	318 377	36 564	37 800

Korrigert for budsjettekniske endringer er posten uendret ift. til saldert budsjett for 2006.

Redningshelikoptertjenestens aktivitet videreføres i 2007 på samme nivå som i 2006.

Overordnet oppdrag

Forsvaret støtter redningstjenesten med 330-skvadronen på permanent basis. Faglig og budsjettmessig ansvar for tjenesten tilligger Justis- og politidepartementet, som setter krav til beredskap og tilgjengelighet. Hovedoppgaven for 330-skvadronen i fredstid er å utføre søke- og redningsoppdrag så hurtig og sikkert som mulig ifm. ulykker til sjøs og til lands, spesielt når det er fare for at menneskeliv kan gå tapt. Det skal utdannes og trenes nødvendige besetninger til å sikre en tilfredsstillende redningshelikoptertjeneste. I tillegg til ivaretagelse av redningstjeneste, skal helikoptrene kunne yte transportstøtte ifm. krisehåndtering i norske områder.

Styrkestruktur og operativ evne

Redningshelikoptertjenesten videreføres for 2007 med tolv Sea King-helikoptre, organisert i 330-skvadronen. Søk- og redningsoppdrag innenfor norsk myndighetsområde utføres etter oppdrag fra hovedredningssentralene. Det samme gjelder for luftambulansoppdrag. Militære oppdrag utføres

etter oppdrag fra Fellesoperativt hovedkvarter og koordineres med Hovedredningssentralen eller Justis- og politidepartementet.

Organisering av Redningshelikoptertjenesten

Det er foretatt en kartlegging av relevante kostnadsfaktorer for Redningshelikoptertjenesten. På dette grunnlag er det fastlagt en fordelingsnøkkel for kostnader som skal belastes henholdsvis Justis- og politidepartementet og Forsvarsdepartementet, formalisert i en driftsavtale mellom de to departementene.

Dette innebærer for 2007 at Justis- og politidepartementet vil dekke i overkant av 90 pst. av de budsjetterte kostnader til operativ og teknisk drift. Forsvaret vil dekke det resterende beløp, i tillegg til kostnadene for utdanning av personellet. Justis- og politidepartementet fastlegger, sammen med Helse- og omsorgsdepartementet, bruk av 330-skvadronen til luftambulansetjenester.

Justis- og politidepartementet vil utstede belastningsfullmakt til Forsvarsdepartementet for de utgifter som påløper.

En etablering av tilstedevakt på redningshelikopterbasene, som vedtatt av Stortinget, planlegges videreført av Justis- og politidepartementet, og er forutsatt finansiert utenfor forsvarsrammen. Det er etablert tilstedevakt på Sola og Banak.

Kap. 4791 Redningshelikoptertjenesten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	280 794		
16	Refusjon fødslespenger	113		
18	Refusjon sykepenger	167		
	Sum kap. 4791	281 074		

De tidligere inntektene på kapitlet tilfaller Jus-
tis- og politidepartementet etter overføring av bud-
sjettansvaret til Justis- og politidepartementet.

Kap. 1792 Norske styrker i utlandet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	816 517	830 111	709 580
47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>			40 000
	Sum kap. 1792	816 517	830 111	749 580

Post 01 Driftsutgifter

Korrigert for lønns- og priskompensasjon er post 01 redusert med 144,1 mill. kroner ift. saldert bud-
sjett 2006.

Regjeringen prioriterer deltagelse i internasjonale operasjoner innenfor rammen av multilaterale organisasjoner, da spesielt FN og NATO. Reduksjonen på kapitlet skyldes at det presise omfang av Norges deltagelse i operasjoner i utlandet ikke er avklart. Dette skyldes at de nødvendige beslutninger i internasjonale fora ikke er tatt. Det er imidlertid regjeringens klare ambisjon at nivået på norsk deltagelse i internasjonale fredsoperasjoner skal økes. Derved vil også utgiftene på kapittel 1792 øke. Kun operasjoner som er påregnelige skal bud-
sjetteres. Regjeringen vil derfor komme tilbake til Stortinget når de presise rammene og kostnadene for norsk deltagelse i internasjonale operasjoner i 2007, bl.a. i Sudan og Libanon, er endelig avklart.

Overordnede målsettinger

Deltagelse med militære bidrag i flernasjonale operasjoner i utlandet er et sentralt element i vår sikkerhets- og forsvarspolitik, og tjener flere målsettinger. For det første demonstrerer den vårt lands vilje til å ta ansvar for å sikre stabilitet og mennes-

kerettigheter i konfliktrammede områder. Videre tjener den vår egen sikkerhet ved å hindre at konflikter sprer seg og evt. utvikler seg til trusler mot Norge. Dessuten bidrar den til at vi opprettholder et godt samarbeid med sentrale NATO-allierte og andre nærstående land, hvilket i siste instans også styrker Norges sikkerhet. Slik deltagelse gir også løpende testing og utvikling av Forsvarets operative evne, herunder evne til militært samvirke med allierte og andre partnere.

Afghanistan

International Security Assistance Force (ISAF) utgjør i dag hovedsatsningsområdet for NATOs militære engasjement. Den største utfordringen i Afghanistan er knyttet til å sikre utbredelsen av sentralmyndighetenes autoritet og kontroll i provinsene. NATO er gjennom gradvis utvidelse av ISAFs operasjonsområde i ferd med å ta et økende ansvar for de sikkerhetsmessige aspekter ved stabiliteten i hele landet, bl.a. gjennom etableringen av regionale stabiliseringsenheter (*Provincial Reconstruction Team* – PRT). Samtidig tar afghanske myndigheter selv i økende grad over ansvaret for sikkerheten i Kabul. Afghanistan-operasjonen er NATOs mest krevende operasjon noensinne, og det gjenstår flere større utfordringer. For å hånd-

tere disse er en helhetlig strategi – der både politiske, militære, humanitære og utviklingsmessige virkemidler benyttes – av avgjørende betydning.

For å bidra til varig stabilitet og demokrati i Afghanistan, vil ISAF også i 2007 være hovedsatsningsområdet for vårt militære engasjement i utlandet. Det legges opp til å opprettholde vårt bidrag på omtrent samme nivå som i 2006, dvs. i gjennomsnitt ca. 475 personer, hovedsakelig stasjonert i nord sammen med andre nasjoner, og under ledelse av Tyskland. Norge leder det regionale stabiliseringslaget i Meymaneh. Norsk engasjement i nord omfatter i tillegg til den regionale stabiliseringsenheten (PRT) en hurtig utrykningsstyrke (*Quick Reaction Force* – QRF/ISAF), støtte til det regionale hovedkvarteret og forsyningsbasen (*Regional Command North* – RCN/ISAF og *Forward Support Base* – FSB) i Mazar-e-Sharif. I deler av 2007 vil Norge også bidra med en sanitetsenhet. Bidragene understøtter NATOs prioriteringer i retning av økt tilstedeværelse i provinsene.

Med bakgrunn i angrepet mot stabiliseringsstyrken i Meymaneh i februar 2006, bestemte regjeringen å styrke sikkerheten for det norske personellet. Det ble besluttet å bygge ny leir utenfor bykjernen, der sikkerheten til personellet bedre kan ivaretas. I tillegg ble det stasjonert en norsk vakt- og sikringsstyrke for sikring av PRT-et, samtidig som den medisinskfaglige støtten også ble forsterket. I tillegg støtter Norge bygging og utbedring av nødvendig infrastruktur for stasjonering av styrker fra den afghanske nasjonale hæren (*Afghan National Army* – ANA) i byen. Erfaringer tilsier at tilstedeværelse av styrker fra ANA har en stabiliserende effekt på sikkerhetssituasjonen.

Balkan

Selv om demokratiseringsprosessen på Balkan langsomt går i riktig retning, vil det fortsatt være behov for internasjonal militære tilstedeværelse. Det internasjonale militære nærværet ivaretas i dag av NATO i Kosovo og EU i Bosnia-Hercegovina.

NATO har lagt om *Kosovo Force* (KFOR) til en *task force*-struktur for å øke styrkens fleksibilitet og mobilitet, herunder evnen til effektivt å kunne håndtere kriser. I lys av den uforutsigbare sikkerhetssituasjonen fremover, ønsker NATO fortsatt å ha en stor kontingent til stede i Kosovo. Norge tar sikte på å videreføre vår støtte til NATO i form av stabspersonell og en etterretnings- og analyseenhet til KFOR også i 2007. Forespørsler om ytterligere norske militære og sivile bidrag vil kunne komme i etterkant av statusforhandlingene for Kosovo.

EU har siden januar 2005 hatt ansvar for den flernasjonale operasjonen i Bosnia-Hercegovina (Operasjon *Althea*), hvor også Norge bidrar med et begrenset antall militært personell. Det er i norsk interesse å bidra til stabilisering av sikkerhetssituasjonen i et av våre nærområder, herunder å bidra til en styrket europeisk evne til krisehåndtering. Det tas følgelig sikte på å videreføre vårt bidrag til Operasjon *Althea* i 2007. I tillegg vil Norge være representert i NATOs hovedkvarter i Sarajevo.

Middelhavet/Midt-Østen

Regjeringen planlegger å videreføre norsk deltakelse i *Operation Active Endeavour*.

FN-resolusjon 1701 ble vedtatt i FNs sikkerhetsråd den 11. august 2006. Regjeringen har under visse forutsetninger besluttet å støtte UNIFILs maritime komponent med fire MTB-er, med nødvendig støtteapparat til en FN-operasjon i Libanon, for en periode på seks måneder. Den maritime operasjonen baseres på en anmodning fra libanesiske myndigheter. Beslutningen er fattet etter en nøye vurdering av styrkens oppgaver, engasjementsregler og sammensetning, for å være trygg på at disse er tilstrekkelig robuste til å ivareta personellets sikkerhet og for å sikre en troverdig gjennomføring av mandatet. De eksakte utgiftene til operasjonen, og fordelingen av disse på hhv. 2006 og 2007, er foreløpig ikke fullt ut klarlagt, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette på en god måte.

Sudan

Den omfattende fredsavtalen (*Comprehensive Peace Agreement* – CPA), som ble undertegnet 9. januar 2005, markerer et vendepunkt i en årelang konflikt mellom nord og sør i Sudan. Konflikten har hatt negative konsekvenser ikke bare for Sudan, men for hele regionen. Det er derfor meget viktig at det internasjonale samfunn bidrar til å legge forholdene til rette for varig fred i landet.

Den nye sudanske samlingsregjeringen står overfor store interne politiske og økonomiske utfordringer. Sentrale utfordringer vil være å få i gang en fruktbar nord-sør dialog, samt tilrettelegging for tilbakevending av internt fordrevne. Fremdriften i implementeringsprosessen har vært begrenset, og det er derfor vesentlig at det internasjonale samfunn fortsatt vier partene oppmerksomhet. FNs fredsoperasjon i Sudan, *United Nations Mission in Sudan* (UNMIS), står sentralt i å understøtte implementeringen av den omfattende fredsavtalen.

Regjeringen vil, i tråd med Soria Moria-erklæringen, aktivt støtte FNs fredsoperasjoner i 2007, og særlig øke fokus på Afrika og Sudan. Dette for å bidra til å styrke både FNs troverdighet, særlig blant vestlige land, og FNs evne til å håndtere politisk ustabilitet og menneskelig lidelse, som særlig er et problem og en trussel i Afrika. Det planlegges med å videreføre norsk deltagelse i FN-operasjonen UNMIS i Sør-Sudan i 2007, samt ambisjon om å stille et kompanibidrag til gjennomføring av en FN-operasjon i Darfur, dersom en slik operasjon skulle bli en realitet, og gitt at engasjementsreglene og styrkesammensetningen blir robust nok til å ivareta personellens sikkerhet og en troverdig gjennomføring av mandatet. Regjeringen vil komme tilbake med forslag til finansiering av dette bidraget når og dersom det er klarlagt hvilket FN-opdrag Norge skal stille i.

Overvåkingsoperasjonen i Darfur, *African Mission in Sudan* (AMIS), ledet av Den afrikanske union (*African Union* – AU) er begrenset, og AU har bedt om fortsatt logistikkstøtte fra EU og NATO for å trappe opp sin operasjon der. Samtidig har AU understreket at dette er en afrikansk operasjon og at FN/NATO i første rekke er ment å støtte operasjonen. NATO har vedtatt å ta en begrenset støtterolle i Darfur, noe som først og fremst er et sentralt bidrag til å håndtere en svært vanskelig

situasjon, men som også vil profilere NATO-alliansen ift. nye sikkerhetsutfordringer og understreke dens relevans, samt bidra til å utvikle et konstruktivt samarbeidsforhold med andre organisasjoner (AU, FN). NATOs behov for personell til AMIS er så langt blitt dekket av alliansens integrerte kommandostruktur.

Øvrige

I tillegg planlegges det i 2007 med å opprettholde det norske nærværet ved enkelte andre internasjonale operasjoner på samme nivå som i 2006. Dette gjelder *United Nations Mission in Kosovo* (UNMIK), *United Nations Truce Supervision Organization* (UNTSO i Midt-Østen), *United Nations Mission to Ethiopia and Eritrea* (UNMEE) og *Multinational Force and Observers* (MFO) i Sinai, Egypt. Det dreier seg her om et mindre antall militære observatører og stabsoffiserer.

Post 47 Nybygg og nyanlegg

Det er opprettet en ny post 47 for å synliggjøre utgifter knyttet til investeringer i nybygg og nyanlegg ved internasjonale operasjoner. Utgiften omfatter bl.a. investeringer ifm. ny leir i Afghanistan (Meymaneh). Posten tildeles Forsvarsbygg.

Kap. 4792 Norske styrker i utlandet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	20 941	10 000	10 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	6		
18	Refusjon sykepenger	792		
Sum kap. 4792		21 739	10 000	10 000

Post 01 er uendret ift. saldert budsjett for 2006. Inntektene på kapitlet dekker inntekter/refusjoner fra samarbeidsnasjoner ifm. operasjoner i utlandet.

Særlig gjelder dette Sudan der Norge vil motta refusjoner fra FN for det norske styrkebidraget.

Kap. 1795 Kulturelle og allmenntilgittige formål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	173 580	197 439	207 879
60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	39 500	19 500	19 500
72	Overføringer til andre	36 207	1 225	1 243
	Sum kap. 1795	249 287	218 164	228 622

Post 01 Driftsutgifter

Korrigert for budsjetekniske endringer er posten reelt styrket med 5,5 mill. kroner ift. til saldert budsjett for 2006. Økningen skyldes bl.a. at de nasjonale festningsverkene skal ivaretas gjennom verdibevarende og tilstandsbasert vedlikehold slik at festningene fremtrer med verdighet.

Forsvarets musikk

Forsvarets musikk er en viktig tradisjons- og kulturbærer i Forsvaret. De fem profesjonelle musikk-korpene skal i første rekke dekke behovet for militær musikk i Forsvaret, og markering av nasjonale høytider. Dette kan være oppdrag som parader, oppstillinger og avslutningshøytideligheter. Dette legges til grunn i de årsplaner som legges, innenfor de arbeidstimer som finansieres over forsvarsbudsjettet. Forsvarets musikk skal også gjennomføre virksomhet rettet mot det sivile samfunn, når ekstern ressurstilgang og andre relevante hensyn gjør dette hensiktsmessig. Forsvarets musikk-korps budsjett er foreslått økt med en mill. kroner ift. budsjett 2006 og aktiviteten forventes derfor å øke i 2007 ift. i 2006.

Forsvarsmuseet

Forsvarsmuseet skal gjennom faglig, museal og informativ virksomhet ivareta og kommunisere Forsvarets kulturarv og historie. Dette skal bidra til å styrke Forsvarets identitet og synliggjøre Forsvarets rolle. Museet bidrar således til å ivareta Forsvarets omdømme og til å støtte rekrutteringen til institusjonen. Forsvarsmuseet har et styre som gir retningslinjer for driften, herunder utviklingen av museets organisasjon og produkter. Det vil i 2007 bli gjennomført et strategisk utviklingsprosjekt ved museet. Dette prosjektet har til hensikt å forankre museets virksomhet til Forsvarets behov og til spesielle satsningsområder, sikre tidsriktig og effektiv virksomhet, og utvikle organisasjonen ved museet i tråd med dette og i lys av Forsvarets

ressurssituasjon. Forsvarsmuseet får en lavere til- deling i 2007 grunnet forventet kostnadsreduksjon relatert til EBA-utgifter. Aktiviteten vil imidlertid opprettholdes på samme nivå som i 2006.

Nasjonale festningsverk

Tilskudd til nasjonale festningsverk skal sammen med leieinntekter fra militære og andre statlige og sivile brukere av festningene, dekke Forsvars- byggs kostnader for å ivareta festningsverkene. Forsvarsdepartementets tilskudd i 2007 er etter en gjennomgang av kostnads- og inntektsiden, fore- slått økt med 12 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2006, dvs. fra 38 mill. kroner i 2006 til 50 mill. kroner i 2007. Økningen tilsvarer Forsvars- departementets ambisjon om at de nasjonale fest- ningsverkene skal ivaretas gjennom verdibeva- rende og tilstandsbasert vedlikehold slik at festnin- gene fremtrer med verdighet.

Post 60 Tilskudd til kommuner**Tilskudd til Kommunal- og regionaldepar- tementet**

Omleggingen av Forsvaret medfører store utfordringer for mange kommuner. Kommunal- og regi- onaldepartementet har i samarbeid med Forsvars- departementet utarbeidet en plan for å støtte de kommunene som blir hardest rammet av Forsva- rets omlegging. Kommunal- og regionaldepar- tementet fordeler midlene fylkesvis, bl.a. på bak- grunn av innspill fra Forsvarsdepartementet. Fyl- keskommunene har fått delegert myndighet til å behandle og avgjøre søknader om omstillings- bistand fra berørte kommuner. Forsvarsdepar- tementet legger i 2007 opp til å støtte dette arbeidet med 19,5 mill. kroner.

Post 72 Overføringer til andre

I løpet av 2007 vil Forsvarsdepartementet vurdere hvordan støtteordningene eventuelt skal viderefø- res i fremtiden.

Stiftelsen Akershus festning for kunst og kultur

Stiftelsen står som arrangør av kulturell virksomhet på Akershus festning gjennom et større sommerprogram med historiske spill, teaterforestillinger, konserter og foredrag. Festningen er gjennom stiftelsens oppsetninger en aktiv arena for offentlig kulturformidling. Stiftelsen foreslås støttet med 0,925 mill. kroner i 2007.

Nordland Røde Kors krigsmuseum i Narvik

Museet ivaretar krigsminner fra annen verdenskrig, med spesiell vekt på det som skjedde i Narvik og Nord-Norge. Hovedmålgruppen er etterkrigstidens generasjoner, og museet er en sentral del av regionens kultur- og fagtilbud for lokalbefolkningen, byens besøkende og Forsvaret. Museet foreslås støttet med 0,3 mill. kroner i 2007.

Kap. 4795 Kulturelle og allmenntilgittige formål

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsinntekter	7 990	2 261	2 288
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	66		
16	Refusjon fødselspenger	1 967		
18	Refusjon sykepenger	1 787		
Sum kap. 4795		11 810	2 261	2 288

Korrigert for lønns- og priskompensasjon er post 01 videreført på samme nivå som saldert budsjett 2006.

Kap. 4799 Militære bøter

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007
80	Militære bøter	495	1 000	
86	Militære bøter			1 000
Sum kap. 4799		495	1 000	1 000

Inntektene gjelder militære bøter og er basert på erfaringstall. Militære bøter er flyttet fra post 80 til post 86 i 2007.

Del III
Omtale av særlige tema

6 Informasjonssaker

6.1 Reforhandling av avtaleverket mellom Forsvaret og Avinor AS vedrørende lufthavner

Forsvarsdepartementet og Samferdselsdepartementet er enige om at samarbeidsavtalen mellom Forsvaret og Avinor AS om fordeling av ansvar og utgifter ved 14 av statens flyplasser skal reforhandles. Gjeldende avtale omfatter også luftrafikk tjenester som Avinor AS leverer til Forsvaret.

Samarbeidsavtalen mellom Forsvaret og Avinor AS ble revidert i juli 2004. Den reviderte avtalen bygget på en overordnet rammeavtale mellom Samferdselsdepartementet og Forsvarsdepartementet fra 1999, om fordeling av ansvar og utgifter ved statens lufthavner.

Forsvaret har iht. samarbeidsavtalen hovedansvar for investering, drift og vedlikehold på lufthavnene Bodø, Andøya, Bardufoss, Ørland og Rygge. Forsvaret var opprinnelig største bruker flere steder, og den som var nærmest til å drifte disse lufthavnene. Imidlertid har sivil luftfart vært i betydelig vekst gjennom hele etterkrigstiden, samtidig som antall militære fly og militær flytrafikk er redusert. Alt tyder på at denne utviklingen vil fortsette. Med unntak av Ørland og Rygge, har alle lufthavnene en sivil del med større eller mindre arealer og bygg eid av Avinor AS. På Rygge har Forsvarsdepartementet egne avtaler med Rygge sivile lufthavn AS (RSL), mens Avinor AS har tårntjenesten. Avinor AS har i dag tilsvarende avtalefestet investerings-, drifts- og vedlikeholdsansvar på Kjevik, Sola, Flesland, Værnes, Evenes, Tromsø, Banak og Kirkenes. Oslo lufthavn, Gardermoen (OSL) er på mange måter i en særstilling med militær flystasjon tilknyttet OSLs banesystem. Flere av flyplassene som Avinor AS har investerings-, drifts- og vedlikeholdsansvar for, ble opprinnelig anlagt som militære flyplasser, og Forsvarsdepartementet har beholdt eierskapet til grunnarealene, selv om øvrig ansvar er overført tidligere Luftfartsverket. Dette gjelder spesielt Værnes og Flesland, mens Sola og Gardermoen er eksempler på en motsatt utvikling.

Forsvarets strategiske og operative målsettinger, behov og krav har endret seg siden den overordnede rammeavtalen ble inngått i 1999. Oppdrag og operasjonsmønster har, i tråd med politiske mål,

dreid fra et statisk mobiliseringsbasert forsvar, til et dynamisk innsats- og kapasitetsbasert forsvar, konsentrert til færre garnisoner og baser. Moderniseringen omfatter også Forsvarets drifts- og støttestrukturer, herunder flybasestrukturen. De siste årene er dessuten forskriftsverket, som blant annet omfatter operatøransvaret for sivil ervervmessig flytrafikk, endret/skjerpet på en rekke punkter. Forskriftsverket påvirkes også av forordninger fra EU. Luftforsvaret må, der det har ansvar som flyplassoperatør for sivil luftfart, i økende grad forholde seg til rene sivile krav, relatert til blant annet lufthavnsikkerhet, sikkerhetsstyring og kvalitetssikringssystemer.

6.2 Vedrørende tidligere vedtak om Luftforsvarets hovedverksted på Kjeller og 335-skvadronen på Gardermoen

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), vedtok Stortinget bl.a. at de deler av Forsvarets logistikkorganisasjon/Avdeling for tungt vedlikeholds virksomhet, samt annen forsvarsvirksomhet, som er avhengig av flystripen på Kjeller, skulle flyttes til Gardermoen. Overflødige områder skulle avhendes i tråd med retningslinjer for avhending. Stortinget besluttet videre at 335-skvadronens virksomhet på Gardermoen flystasjon skulle legges ned, og at skvadronen gjenopprettet ved Rygge flystasjon. I St.meld. nr. 10 (2005–2006) informerte regjeringen om at flyttingen av Luftforsvarets hovedverksted fra Kjeller til Gardermoen ikke anses å la seg gjennomføre, primært av hensyn til punktligheten i sivil luftfart, men også fordi Forsvarets testflyvingsaktivitet ikke er forenlig med trafikksituasjonen ved Oslo lufthavn.

Storingsvedtaket knyttet til Base Gardermoen, Base Rygge og Luftforsvarets hovedverksted på Kjeller har, som informert om i St.prp. nr. 1 (2005–2006), vært sett i en helhetlig sammenheng. Flyttingen av 335-skvadronen skulle, som en del av denne helheten, bl.a. frigjøre eiendom, bygg og anlegg på Gardermoen som kunne utnyttes av Luftforsvarets hovedverksted. Forventede gevinster ved salg av EBA knyttet til flystripen på Kjeller

uteblir når flyttingen av Luftforsvarets hovedverksted ikke kan realiseres. Gevinstene skulle bl.a. finansiere flyttingen av 335-skvadronen.

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 176 (2005–2006), jf. St.meld. nr. 10 (2005–2006), la komiteen til grunn at Stortingets beslutning vedrørende 335-skvadronen skal gjennomføres i tråd med det opprinnelige vedtaket. Forsvarsdepartementet har iverksatt nye kostnadsberegninger fordi en isolert flytting av 335-skvadronen til Rygge vil representere en betydelig merkostnad. I tillegg er det behov for å se flyttingen av 335-skvadronen til Rygge som en del av de helhetlige overveielserne tilknyttet Forsvarets fremtidige virksomhet. Regjeringen planlegger å komme tilbake til Stortinget med saken i tilknytning til fremleggelsen av langtidspapir for Forsvaret i perioden 2009–2012.

6.3 Omgjøring av Forsvarets logistikkorganisasjon/Avdeling for tungt vedlikehold (FLO/TV) til aksjeselskap

Ifm. den videre omstilling av FLO tok Bondevik II-regjeringen ved fremleggelsen av St.prp. nr. 42 (2003–2004) sikte på at FLO/TV snarest mulig og senest innen utgangen av perioden skulle omdannes til et statlig/privat eid aksjeselskap og skilt ut fra Forsvarets organisasjon. Stortinget sluttet seg ved behandlingen av Innst. S. nr. 234 (2003–2004) til proposisjonens anbefalinger knyttet til virksomheten i FLO/TV. Videre besluttet Stortinget ved behandlingen av Innst. S. nr. 137 (2004–2005), jf. Dokument nr. 8:37 (2004–2005), at de seks verkstedene i FLO/TV skulle opprettholdes og gis nødvendige oppdrag for å sikre driften ved verkstedene inntil endelig avklaring om organisasjonsform er behandlet i Stortinget.

I St.prp. nr. 1 (2005–2006) og senere i revidert nasjonalbudsjett 2006, ble Stortinget orientert om at regjeringen hadde igangsatt et kvalitetssikringsarbeid av tidligere utredninger om omdanning av FLO/TV til statsaksjeselskap. Som en del av dette ble det bl.a. gjennomført en totaløkonomisk analyse som konkluderte med at en slik omdanning ikke ville være lønnsom for Forsvaret. Regjeringen anser at det totalt sett verken ville være hensiktsmessig eller lønnsomt å skille ut deler av dagens FLO/TV og etablere virksomheten som et statsaksjeselskap utenfor Forsvarets militære organisasjon. Derfor anbefaler regjeringen at FLO/TV forblir en del av FLO. Forsvarssjefen slutter seg til dette. Regjeringen har derfor avsluttet arbeidet med omdanning av FLO/TV til aksjeselskap. FLO/TV vil ikke endre organisasjonsform, men fortsatt være en organisatorisk del av FLO og videreutvi-

kles som en del av denne. Det vises i denne sammenheng til omtale i del II Budsjettforslag, kapittel 1740.

For å realisere Soria Moria-erklæringen mener regjeringen at der det er mulig og hensiktsmessig å effektivisere internt i Forsvarets militære organisasjon, vil dette prioriteres fremfor å sette deler av Forsvarets virksomhet ut til eksterne aktører, jf. St.meld. nr. 10 (2005–2006) og Innst. S. nr. 176 (2005–2006).

6.4 LOS-programmet i Forsvaret

LOS-programmet er Forsvarets satsning på nytt felles styringssystem for økonomi, personell og logistikk, og er således et viktig omstillingsverktøy for å nå målene for moderniseringen av Forsvaret iht. Stortingets vedtak. Programmet skal bidra til at Forsvarets militære organisasjon får felles prosesser på tvers av alle forsvarsgrener og avdelinger. Innføring av et felles eksternt regnskapssystem ble realisert gjennom leveranseprosjekt 1 i program Golf. Det vises i denne sammenheng til Innst. S. nr. 175 (2005–2006), jf. St.meld. 10 (2005–2006) samt Innst. S. nr. 224 (2005–2006), jf. St.prp. nr. 57 (2005–2006).

Det gjenstår to større prosjekter for å få realisert felles løsninger innenfor logistikkområdet. Det første er Økonomiprojektet som bl.a. skal gi Forsvaret et internregnskapssystem. I tillegg vil det gi et materiellregnskap og et felles system for innkjøp. Ved å kombinere innkjøpsfunksjonen med materiellregnskap og internregnskapet vil Forsvaret få på plass et elektronisk basert forpliktelsesregnskap som bidrar til bedre kontroll med Forsvarets driftsbudsjett.

Det neste prosjektet vil ha som ambisjon å gi Forsvarets militære organisasjon en fullstendig logistikk-løsning, med bl.a. funksjonalitet for understøttelse av vedlikehold og anskaffelse i prosjekt. Forsvarsdepartementet vil komme tilbake til Stortinget vedrørende dette prosjektet.

Økonomiprojektet har som ambisjon å gi Forsvarets militære organisasjon en komplett elektronisk basert løsning for virksomhetsstyring, herunder full understøttelse for forsyningstjeneste, inklusive horisontal samhandel, lagerhold og materiellregnskap. Økonomiprojektet vil gi Forsvarets militære organisasjon elektronisk understøttelse av et fullstendig intern- og eksternt regnskapssystem i henhold til økonomiregelverket i staten. Etter at Økonomiprojektet er gjennomført, skal Forsvaret ha etablert et fullstendig elektronisk basert internregnskap, inklusive forpliktelsesregnskap, for konsolidering, budsjettering og økonomi-

oppfølging, som legger grunnlaget for en mer effektiv vertikal styring og horisontal samhandel.

Forsvarssjefen har i løpet av våren 2006 foretatt en evaluering av forhold rundt gjennomføringen av LOS-programmet, en såkalt helsesjekk I tillegg har Økonomiprojektet vært gjenstand for ekstern kvalitetssikring, ved Dovre International AS. Denne eksterne kvalitetssikringen ble utført i to faser, først en analyse av organisatoriske og gjennomføringsmessige forutsetninger for økonomiprojektet, og deretter en mer tradisjonell kvalitetssikring av prosjektets kostnader, gevinster, ytelse og risikoer. Innføring av et felles forvaltningssystem er en forutsetning for at den omstilte organisasjonen skal kunne virke fullt ut i henhold til forutsetningene. Dessuten er Økonomiprojektet en forutsetning for at økonomireglementets krav til internregnskap skal kunne oppfylles mest mulig effektivt. Både helsesjekken og Dovre peker samtidig på at det er høy risiko forbundet med å gjennomføre et slikt gjennomgripende prosjekt i en stor organisasjon, som i tillegg har vært under vedvarende omstrukturering og omstilling. Like fullt anbefaler både forsvarssjefen og Dovre at Økonomiprojektet startes opp så snart som mulig, etter at risikoreduserende tiltak er iverksatt. Den nye løsningen for virksomhetsstyring som Økonomiprojektet skal realisere, planlegges benyttet fullt ut i Forsvarets militære organisasjon fra og med regnskapsåret 2008.

Det er allerede iverksatt en rekke tiltak for å redusere risikoen i prosjektet, og flere tiltak er planlagt iverksatt i nær fremtid. Disse tiltakene vil i hovedsak rette seg inn mot:

- ledelsesforankring og beslutningslojalitet;
- å sikre nødvendig kompetent bemanning i programmet og prosjektet;
- en organisering som klarere skiller ansvaret til hhv. Forsvaret og leverandøren;
- ansvarsavklaring mellom programmet og Forsvarets militære organisasjon for øvrig;
- sterkere forankring av prosjektet i Forsvarets militære organisasjon;
- å skape engasjement og forventninger i Forsvarets militære organisasjon til det nye systemet;
- økt fokus på gevinstrealisering.

Enkelte av kontraktene som tidligere program Golf hadde inngått, ble oversendt granskningsutvalget for IKT-kontrakter i Forsvaret. Granskningsutvalget har ikke funnet kritikkverdige forhold knyttet til disse, og Forsvaret har til hensikt å gå videre med Team IBM som hovedleverandør i Økonomiprojektet.

Prosjektet har som omtalt vært gjenstand for ekstern kvalitetssikring. Økonomiprojektet vil bli

gjennomført innenfor en kostnadsramme på inntil 475 mill. kroner på post 45 (investering) og 188 mill. kroner på post 01 (gjennomføringskostnader). Forsvaret har innledet kontraktsforhandlinger med leverandøren. Det er forventet at dette vil medføre en reduksjon i usikkerheten og derigjennom kostnadsrammen for prosjektet. Forsvarsdepartementet vil ta endelig stilling til oppstart av Økonomiprojektet etter at kontraktsforhandlingene er sluttført, og viktige risikoreduserende tiltak er iverksatt. Økonomiprojektet planlegges avsluttet i 2008.

6.5 Om oppfølging av Granskingsutvalget for IKT-kontrakter

Granskingsutvalget for IKT-kontrakter i Forsvaret ble oppnevnt av Kongen i statsråd 6. januar 2006. Bakgrunnen for oppnevnelsen var at Forsvarsdepartementet gjennom interne undersøkelser hadde avdekket brudd på anskaffelsesregelverket, interne rutiner og etiske retningslinjer. Regelbruddene var av en slik art og av et slikt omfang at det var økt risiko for korrupsjon eller andre straffbare handlinger.

I mandatet ble granskingsutvalget bedt om å søke å avdekke om det kunne foreligge korrupsjon eller andre straffbare handlinger i tilknytning til Forsvarets IKT-kontrakter i perioden 1995 til 2005, herunder Forsvarets FISBasis-avtale med Siemens Business Services AS (SBS). Utvalget ble også bedt om å undersøke omfanget av disse eventuelle straffbare handlinger, gi en erstatnings- og arbeidsrettslig vurdering av identifiserte normavvik, og om mulig tallfeste den eventuelle økonomiske skade Forsvaret er blitt påført.

Granskingsutvalget fant at SBS ikke har oppfylt plikten til å ivareta Forsvarets beste slik denne plikten følger av FISBasis-avtalens lojalitetsklausul og alminnelige kontraktsrettslige lojalitetskrav. Sentralt i denne forbindelse er at SBS har overfakturert Forsvaret med 36,8 mill. kroner eksklusiv merverdiavgift (mva.) i perioden 1. oktober 2000 til 31. mars 2004. Faktureringen til Forsvaret i tidsrommet etter 1. april 2004 ble av kapasitetsmessige grunner ikke analysert. Granskingsutvalget antar at SBS' bruk av fakturapriser uten dekning i kontrakten kan utgjøre et brudd på straffelovens bedrageribestemmelser. Forsvarets etterlevelse av reglementet og bestemmelsene om økonomistyring i staten ble av granskingsutvalget funnet å ikke være tilfredsstillende.

Undersøkelser foretatt av granskingsutvalget viste også en utstrakt bruk av kundepleie overfor forsvarsansatte og innleide konsulenter. Gran-

skingsutvalget antok at forsvarspersonell kan ha mottatt fordeler som gaver og reiser fra tilknyttede leverandører i strid med gaveforbudet i tjenestemannslovens § 20 og Forsvarets eget anskaffelsesreglement. Enkelte fordelsoverføringer er etter granskingsutvalgets oppfatning av en slik art at de kan utgjøre brudd på straffelovens korrupsjonsbestemmelser.

Granskingen har i tillegg avdekket flere tilfeller av at personell som handler på vegne av Forsvaret, har hatt uheldige dobbeltroller.

Granskingsutvalget konkluderer med at de forhold av uheldig karakter som ble påvist, ikke i nevneverdig grad knytter seg til mangler ved regelverket, men snarere knytter seg til etterlevelsen av det. Etter det granskingsutvalget erfarer, er det mulig å nå resultatmålene i virksomheten uten å handle i strid med regelverket.

I etterkant av fremleggelsen av granskingsutvalgets rapport 16. juni 2006, ble rapporten oversendt Økokrim slik at de kunne vurdere mulige strafferettslige forhold. Økokrim har siden besluttet å iverksette etterforskning av sakskomplekset. Forsvarsdepartementet har også tatt initiativ til å få gjennomført ytterligere undersøkelser av FISBasis-kontrakten med SBS, herunder undersøkelser av den perioden granskingsutvalget av kapasitetsmessige årsaker ikke rakk å granske, dvs. perioden fra 31. mars 2004 til 31. desember 2006. Andre forhold vil også bli gransket videre. I tillegg har Forsvarsdepartementet selv utarbeidet en tiltaksplan etter de anbefalingene granskingsutvalget la frem.

6.6 Vinterinnkalling

Høsten 2005 mottok Forsvarsdepartementet, Forsvarets militære organisasjon og Vernepliktsverket en rekke henvendelser fra studenter på grunn av innkalling til førstegangstjeneste i januar 2006. Situasjonen ble ekstraordinær ved at Hæren la om sin innrykkssyklus fra ett årlig hovedinnrykk (juli og august) til to årlige hovedinnrykk, sommer (juli og august) og vinter (januar). Situasjonen løste seg ved at alle som mottok innkallingskort sent på høsten og søkte om utsettelse på grunn av studier, fikk innvilget sin søknad. Vernepliktsverket vil søke å unngå slike problemer i fremtiden ved å legge mer vekt på aktiv dialog med de vernepliktige. Vernepliktsverket vil i størst mulig grad unngå å kalle inn til førstegangstjeneste vernepliktige som er i et studieløp. For de som ikke får avtjent verneplikten før de påbegynner studiene, skal utsettelse av førstegangstjenesten normalt gis inntil de får et naturlig opphold i studieløpet, f.eks. ved fullført bachelorutdanning.

6.7 Årlige gratis besøksreiser

Ordningen med årlige gratis besøksreiser («årlig gratis») ble i 2006 behovsprøvd med det formål å få på plass et mer målrettet regime for befal med familie. I henhold til Budsjett-innst. S. nr. 7 (2005–2006), jf. Tillegg nr. 1 til St.prp. nr. 1 (2005–2006), ble bevilgningen på kapittel 1740 Forsvarets logistikkorganisasjon, redusert med 41 mill. kroner. Reduksjonen skulle oppnås ved å gjennomgå og justere ordningen med besøksreiser. Forsvarsdepartementet besluttet at besøksreisene også for befal med familie skulle behovsprøves fra 1. april 2006. Det enkelte befal må nå dokumentere tilknytning til sitt reisemål. Befal som kan dokumentere slik tilknytning, tilkommer nå, som før, inntil fire enkeltreiser pr. kalenderår.

Departementet tar sikte på å videreføre ordningen i 2007 på samme nivå som i 2006, basert på et tilpasset målrettet regime, etter ytterligere dialog med personalorganisasjonene.

6.8 Gradsstrukturen i Forsvaret

En utvalgsinnstilling om «Gradsstrukturen i Forsvaret» ble avgitt 28. februar 2006. Innstillingen viser at det i perioden 1994–2005 har vært en økning i andel majors- og oberstløytnantstillinger (eller tilsvarende) på henholdsvis 72 pst. og 74 pst. Denne økningen har skjedd i samme periode som Forsvaret er redusert med flere tusen militære stillinger og en rekke avdelinger er nedlagt. En slik ubalanse i gradsstrukturen kan være med på å forsterke andre skjevheter i befalskorpset, herunder mangel på erfarent befal på de lavere nivåene og skjevheter i aldersstrukturen. Med bakgrunn i innstillingen har Forsvarets militære organisasjon fått i oppdrag å iverksette tiltak for gradvis å redusere nivået i gradsstrukturen. Blant tiltakene er nye rammer for antall stillinger på hvert gradsnivå, herunder spesielt antall stillinger på majors- og oberstløytnantsnivå (eller tilsvarende) som skal reduseres i stabs- og støttestrukturen. Ved å redusere gradsnivået i stabs- og støttestrukturen vil man også oppnå at flere offiserer kan ha avbrekk fra operativ virksomhet uten å miste muligheten til å komme tilbake til denne virksomheten på grunn av gradsopprykk.

6.9 Næringspolitiske aspekter ved Forsvarets anskaffelser

Forsvarsdepartementet har med utgangspunkt i Soria Moria-erklæringen og den omstilling Forsvaret har gjennomgått de siste årene, igangsatt et arbeid med å gjennomgå og videreutvikle strate-

gien for de næringspolitiske aspekter ved Forsvarets anskaffelser. Det er regjeringens syn at Forsvarets anskaffelser, ved siden av å bidra til å dekke Forsvarets kapasitetsbehov, også bør ses i en videre næringspolitisk sammenheng hvor ikke minst satsning på forsvarsindustri i Norge står sentralt. Det arbeidet som er igangsatt, omfatter sentrale spørsmål som teknologiske kompetanseområder for Forsvaret, tidlig dialog mellom næringsliv og forsvar i forbindelse med anskaffelser, internasjonalt materiellsamarbeid og gjenkjøp i forbindelse med større anskaffelser. Arbeidet vil bli gjort i samarbeid med Forsvaret, industriens representanter og andre myndigheter. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om arbeidet på egnet måte i 2007.

6.10 Norges samarbeid med European Defence Agency (EDA)

European Defence Agency (EDA) er et mellomstatlig EU-byrå for samarbeid om utvikling av militære kapasiteter gjennom forskning og utvikling, materiellanskaffelser og samordning av forsvarsindustrielle og -markedsmessige forhold. Som tidligere medlem av de nå nedlagte *Western European Armaments Group* (WEAG) og *Western European Armaments Organisation* (WEAO), ble Norge invitert til å inngå en samarbeidsavtale med byrået, jf. St.prp. nr. 1 (2004–2005) og St.prp. nr. 1 (2005–2006).

Som første tredjeland undertegnet forsvarsministeren i mars 2006, på Norges vegne, et samarbeidsarrangement med EDA (Administrative Arrangement). Gjennom det avtalte opplegget gis Forsvarsdepartementet, Forsvaret, norsk industri og forsvarsmiljøer mulighet til å delta i byråets konkrete prosjekter og programmer, men ikke i den delen av samarbeidet i EDA som regnes som politisk. Deltakelse fra tredjeland forutsetter dessuten aksept fra EDAs medlemstaters side (EUs 25 medlemmer unntatt Danmark). Avtalen etablerer et eget kontaktpunkt mellom Norge og EDA og en egen konsultasjonskomité som møtes minimum to ganger i året. Det åpnes også for å invitere norske representanter til EDAs styremøter på ad hoc-basis, dersom det er enighet blant EDAs medlemstater om dette.

Det avtalte samarbeidsarrangementet ivaretar Norges behov for løpende dialog og gjensidig informasjonsutveksling, noe som er av stor betydning for vår mulighet til å vurdere og treffe rettidige beslutninger knyttet til spørsmålet om norsk deltakelse i byråets prosjekter og programmer. EDA lanserte sitt første fellesfinansierte teknologiske forskningsprogram sommeren 2006, med

fokus på å utvikle nye teknologier for beskyttelse av militære styrker – både aktive og passive. Norge har formelt anmodet om å få delta i dette programmet, og det norske ønsket er blitt positivt mottatt i EDAs ledelse. Deltakelsen må imidlertid godkjennes formelt av medlemsstatene. Et potensielt problem for Norges samarbeid med EDA er visse problemstillinger knyttet til det uavklarte forholdet mellom Kypros og Tyrkia og de begrensninger på tredjelandts deltakelse i EDA, og derved også for Norge, som dette kan føre til. Som poengtert i 2.10 Utviklingen i EU og europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik, gjenstår det derfor å se i hvor stor grad Norge i praksis vil få delta i EDAs prosjekter og programmer.

WEAG ble lagt ned 23. mai 2005. WEAO ble oppløst 31. august 2006 etter at de fleste av organisasjonens forsknings- og teknologiprojekter var overført til EDA, inkludert flere med norsk deltakelse. Det norske formannskapet for WEAO opphørte fra samme dato.

6.11 Ny etat med ansvar for investering og innkjøp

Iht. føringer i Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004) om den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005–2008, utredes det en ny etat under Forsvarsdepartementet med et helhetlig ansvar for Forsvarets investerings- og innkjøpsvirksomhet. Grunnet pågående omorganiseringsprosesser i Forsvarets logistikkorganisasjon, anser regjeringen at dette spørsmålet best kan håndteres i en helhetlig sammenheng. Regjeringen vil derfor legge frem en sak for Stortinget om dette spørsmålet i løpet av inneværende langtidsperiode 2005–2008.

6.12 Gjennomgang av erfaringer fra nedbemanning, samt privatisering og anbud i Forsvaret

For å realisere Soria Moria-erklæringen går regjeringen inn for å gjennomgå erfaringene fra nedbemanning, privatisering og anbud samt horisontal samhandel i Forsvaret. I tillegg vises til Budsjettinnst. S. nr. 7 (2005–2006), hvor flertallet har merket seg at en slik gjennomgang skal gjøres. Forsvarsdepartementet har på denne bakgrunn startet opp et arbeid med å gjennomgå erfaringene når det gjelder nedbemanning samt privatisering og anbud. Nedbemanning som en del av omstillingen i Forsvaret har vært nødvendig for å oppnå de påkrevde driftsinnsparingene. Det er likevel nødvendig å se nøye på hvilke erfaringer organisasjonen har gjort seg ift. gjennomføringen av denne

nedbemanningen. Når det gjelder privatisering og anbud, er hovedvekten lagt på å gjennomgå erfaringer fra ulike prosjekter som er gjennomført basert på offentlig-privat partnerskap. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om arbeidet på egnet måte når gjennomgangen er avsluttet, herunder ved en redegjørelse for evt. oppfølgende tiltak, våren 2007. Når det gjelder erfaringer med horisontal samhandel og oppfølgende tiltak, vises til nedenstående om oppfølging av anmodningsvedtak nr. 469 av 14. juni 2005 hvor Stortinget ba regjeringen foreta en total evaluering av systemet med horisontal samhandel i Forsvaret.

6.13 Evaluering av systemet med horisontal samhandel i Forsvaret

Forsvarsdepartementet har evaluert systemet med horisontal samhandel (HS) i Forsvaret. Prinsippet om HS videreføres som en del av Forsvarets styringssystem, men praktiseringen utvikles for å etablere bedre, enklere og mer hensiktsmessige styrings- og forvaltningsløsninger.

HS benyttes i forsvarssektoren for å øke aktørenes kostnadsbevissthet og derigjennom sikre mest mulig rasjonell drift. Ambisjonen er at brukerbetaling skal fremme kostnadsbevissthet og sikre samsvar mellom etterspørsel og betalingsvilje. HS har bidratt til at de ulike aktørene i Forsvaret har fått en betydelig forbedret forståelse av kostnadsbildet for virksomheten. Dette har vært særlig viktig for Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og Forsvarsbygg (FB), og bidratt til reduserte kostnader, samt til å gjøre de nevnte organisasjonene til mer effektive leverandører. HS har imidlertid gitt enkelte dysfunksjonelle utslag. Forsvaret er i gang med å bygge opp den nødvendige kompetansen for å få full effekt av HS. Det vises også til gjennomgangen av HS i St.meld. nr. 10 (2005–2006), som bl.a. beskriver bakgrunnen for HS og hvordan samhandelen foregår i dag.

For å fjerne fordyrende ledd i prosessene og redusere manuelt arbeid, har Forsvarets militære organisasjon innført en elektronisk internfakturaløsning og nye budsjettverktøy for oppfølging av både inntekter og utgifter. På bakgrunn av denne løsningen er Forsvaret bedre i stand til å drive effektiv styring. Avstemming av inntekter og utgifter følges aktivt opp, og er et fokusområde i videreutviklingen av HS. Forsvaret vil videre introdusere et klarere styringsmessig skille mellom bevilgningsfinansierte og kundefinansierte områder, slik at man forenkler økonomistyringen generelt. Med dette vil det tilrettelegges for en mer effektiv dialog om horisontal samhandel.

Tiltak for forbedring av samhandel mellom FLO og øvrige deler av Forsvarets militære organisasjon

Brukerbetaling av overordnede administrative kostnader som ikke har vært mulig å definere som målbare produkter, vil bli vurdert bevilgningsfinansiert over kapittel 1740, med dertil knyttede innsparingskrav. Gevinstkrav til FLO skal avstemmes i den årlige plan- og budsjettprosessen ved konkretisering av tiltak for å balansere budsjettet, og for å ansvarliggjøre den enkelte budsjetteier.

Transaksjonskostnadene skal reduseres ved å forbedre internfakturaløsningen og øke kunnskapen om denne. Det skal etableres fora og prosesser for å løse evt. tvister mellom kunder og FLO på en rask og enkel måte. Uønsket lagertæring skal reduseres ved å benytte brukers forbruk/uttak som grunnlag for fakturering. Dette uttaket skal danne grunnlag for FLOs reanskaffelse. Det skal utvikles en kompetanseplan slik at de som skal praktisere HS, er rustet for å utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Det skal videre etableres et tverrfaglig råd for videreutvikling av HS.

Leveranseavtalene skal ha et flerårsperspektiv for nødvendig forutsigbarhet, og derav bedre tilpasning av produksjonskapasiteten. Leveranseavtalene skal inneholde rammebetingelser for de lavere organisasjonsnivåene vedrørende utnyttelse av vedlikeholdskapasiteten og uttak av forsyninger, samt for hvordan man finansierer kostnader knyttet til produksjonskapasiteter innenfor avtaleperioden. Prosessen med å utarbeide leveranseavtaler skal innarbeides i den årlige plan- og budsjettprosessen. Beredskap skal defineres slik at det avklares hvilke beredskapslagre man skal ha, samt hvordan og hvem som skal finansiere disse.

Systemutvikling for felles integrert forvaltningssystem (FIF) er en sentral rammebetingelse for HS, både for å forbedre presisjonen i økonomistyringen, men også for å redusere transaksjonskostnadene. Det er viktig å sikre stabil systemunderstøttelse inntil leveranse av et helhetlig FIF foreligger. Det skal derfor sikres at både eksisterende og fremtidige økonomi- og logistikkssystemer understøtter HS.

Tiltak for forbedring av samhandel som gjelder eiendom, bygg og anlegg (EBA)

Evalueringen av HS på EBA-området har avdekket at det foreligger et betydelig forbedringspotensial knyttet til hvordan samhandelen er blitt praktisert. Endrede forvaltningsrutiner og kompetanseheving innenfor forvaltning av HS er derfor iverksatt. I tillegg er det identifisert ytterligere forbedringstiltak for evt. implementering i 2007 og 2008.

For å innføre bedre insentiver for forbedring også på forvaltersiden, vil brukerne av EBA gis kontrollert og gradvis større valgfrihet med hensyn til EBA-leverandør. Dette vil kunne praktiseres i visse tilfeller for ny EBA, hvor alternative leverandører finnes lokalt. Forsvaret vil fortsatt eie nødvendig EBA-masse der dette er hensiktsmessig av operative eller andre hensyn.

Forsvarsdepartementet ønsker også å skape bedre drivkrefter for målrettet samspill mellom bruker og forvalter, samt å bedre forutsigbarheten for rammene for EBA-investeringer. Det planlegges derfor innført et avkastningskrav som innebærer at leien bedre reflekterer de reelle kapitalkostnadene, men som samtidig ikke endrer Forsvarets totale EBA-kostnader.

Samhandel mellom Forsvarets forskningsinstitutt, Nasjonal sikkerhetsmyndighet og øvrige aktører

For øvrige etater under Forsvarsdepartementet er intensjonen å utvikle HS gradvis og kontrollert, for å synliggjøre kostnader for brukerne og etablere hensiktsmessige forvaltningsløsninger. Dette vil også sikre at tjenester forsvarssektoren gjør for andre departementer og etater, vil baseres på HS,

slik Innst. S. nr. 234 (2003–2004), jf. St.prp. nr. 42 (2003–2004), skisserer.

Som anført i St.prp. nr. 10 (2005–2006) er rutinene for beslutning av prosjekter ved Forsvarets forskningsinstitutt gjennomgått av Forsvarsdepartementet. Forsvarsdepartementet har funnet at rutinene fungerer hensiktsmessig.

Med bakgrunn i et forslag til policy og rutiner for brukerbetaling av Nasjonal sikkerhetsmyndighets tjenester, er det i 2006 iverksatt brukerbetaling for sikkerhetsgodkjenning av informasjonssystemer og sikkerhetsetiketter til norsk kryptoindustri. Nasjonal sikkerhetsmyndighet er gitt i oppdrag å etablere brukerbetaling for godkjenning av kommersielle kryptoprodukter i 2006. Ytterligere brukerbetaling for lovpålagte oppgaver for Nasjonal sikkerhetsmyndighet vil kreve lov- og forskrifts- endringer. Lov- og forskriftsarbeidet vil bli igangsatt i 2006.

6.14 Om oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak fra Stortinget

Det er ikke fattet anmodningsvedtak for Forsvarsdepartementet i stortingssesjonen (2005–2006). Det er ikke fattet utredningsvedtak i stortingssesjonen (2005–2006).

7 Sektorovergripende miljøvernpolitikk

Miljøledelse skal videreutvikles i forsvarssektoren i 2007 og bidra til at miljøhensyn integreres i alle plan- og beslutningsprosesser. Årlig miljørevisjon gjennomføres. Forsvaret skal kontinuerlig forbedre sin miljøprestasjon, bl.a. ved å gjennomføre holdningsskapende tiltak for å øke forståelsen for sammenhengen mellom forbruks- og miljøspørsmål, og gjøre det enklere å være miljøvennlig i den daglige tjenesten.

Miljø- og kulturminnevern skal reflekteres i organisasjon, kompetanse og holdninger ved planlegging og gjennomføring av militær aktivitet og operasjoner, i Norge, så vel som i utlandet.

Forsvaret skal ha oversikt og kontroll med virksomheten, herunder innsatsfaktorer og produkter, som kan skade miljøet på kort eller lengre sikt. Forsvaret skal ha miljøinformasjon som er relevant i forhold til eget ansvarsområde og funksjoner, og gjøre denne allment tilgjengelig. Årlig miljøredegjørelse skal utarbeides.

Forsvarets miljøhandlingsplan legges til grunn for miljøvernarbeidet. Status for handlingsplanens arbeidsmål skal etableres innen utgangen av 2007.

Forsvaret skal forbedre sektorens kompetanse og resultater for å sikre ressurs- og miljøbevisste anskaffelser. Miljøhensyn skal inngå som en viktig planleggingsfaktor ved alle anskaffelser til Forsvaret. Det skal være synlig at Forsvaret, så langt som mulig, velger miljøvennlige varer og varer som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder. Forsvaret vil i 2007 søke å utvide tilbudet av økologiske varer i sine kantiner.

Forsvaret skal øke graden av kildesortering, redusere mengden avfall til sluttbehandling og iverksette avfallsforebyggende tiltak.

Forsvaret vil etablere et tre-årig program for energiøkonomisering (ENØK), jf. omtale i 3.7 Eiendomsforvaltning og avhending. Hensikten er å sikre en økt vektlegging av ENØK-tiltak i Forsvaret og at det skjer innenfor et helhetlig ramme. Innledende kartlegging viser et stort potensial. Det inngår både mindre, driftspregede tiltak som finansieres av brukerne på deres driftskapitler, og investeringstiltak på kapittel 1710 post 47.

Forsvaret har vurdert bruk av bioenergi i Rena leir, både i form av kjøp av ferdig varme og bygging av eget bioenergianlegg. Vurderingen har vist at bruk av bioenergi både er miljøvennlig og økonomisk lønnsomt for Forsvaret. Forsvarsdepartementet har på denne bakgrunn besluttet å videreføre alternativet med en løsning hvor Forsvaret kjøper ferdig varme basert på bioenergi fra sivile leverandører. Det vises til omtalen av biorensaneanlegg på Rena under del II, kapittel 1710.

Forsvaret skal begrense utslipp av ikke-nedbrytbare miljøgifter og arbeide målrettet for å redusere bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier i takt med nasjonale målsettinger. Reduksjonen må målsettes, og det skal rapporteres hvilke farlige kjemikalier som benyttes og bruk av slike som utfases.

Forsvarets virksomhet skal begrense utslipp av klimagasser og begrense luftforurensningen.

Forsvaret skal begrense bruk av ikke-fornybare ressurser og unngå overforbruk av fornybare ressurser. Det skal i 2007 utvikles mål for ressursforbruk og utslipp.

8 Oppfølging av § 1a i likestillingsloven

Vernepliktsloven er nå endret slik at Forsvaret kan innhente nødvendige opplysninger om kvinner fra Folkeregisteret og Rikstrygdeverket. Dette for å muliggjøre utsendelse av invitasjon til kvinner om å delta på sesjon. Høsten 2006 vil kvinner født i 1989 motta innkalling til frivillig sesjon. Klassifiseringen vil starte i mars 2007, og de første vil møte til avtjening av førstegangstjeneste høsten 2007. Kravene for å kunne gjennomføre førstegangstjeneste er de samme for kvinner og menn. Det er god grunn til å forvente at dette tilbudet vil gi en betydelig styrket rekruttering av kvinner til Forsvaret, fordi førstegangstjenesten er Forsvarets desidert viktigste rekrutteringsinstrument.

Forsvarsdepartementet vil i løpet av 2006 gå gjennom gjeldende regelverk for utskrivning av vernepliktige for å sikre at de forutsetningene som gjelder for kvinnes deltagelse i førstegangstjenesten, er ivaretatt. Det er forventet at rundt 14 000 kvinner vil møte til frivillig sesjon. Vernepliktsverket har avsatt syv millioner kroner til tiltaket, og er i ferd med å evaluere måten sesjonene gjennomføres på for å sikre at både kvinner og menn er målgrupper. Forsvarsdepartementet vil gi

Forsvarsstaben i oppdrag å følge ordningen med invitasjon til frivillig sesjon for kvinner nøye, ved kontinuerlige evalueringer og tilpasninger de kommende årene. Målet er at tiltaket skal bidra til en jevnere fordeling mellom kvinner og menn på lengre sikt.

Det er videre et mål i 2007 at 25 pst. av befalskoleelevene skal være kvinner.

Forsvarsdepartementet har utarbeidet en handlingsplan for i de kommende årene å sette fokus på langsiktig arbeid med holdninger, etikk og ledelse, jf. omtalen under 3.6 Andre personellrelaterte tema. Tiltak for å bidra til økt mangfold og inkludering samt å skape forståelse for dette, er sentralt i handlingsplanen. Aktuelle virkemidler er temakonferanser, dialog med målgruppene, aktiv bruk av intranett og samarbeid med andre virksomheter.

Likestillingssituasjonen i Forsvarsdepartementet og forsvarssektoren for øvrig, er beskrevet i 3.4.4 Mennesker, læring og utvikling og 3.6 Andre personellrelaterte tema i omtalen om FN-resolusjon 1325, samt i 4.7 Personell under Rapport for virksomheten i 2005.

Forsvarsdepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2007 føres opp de summene som er nevnt i et fremlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 1700–1795	kr	30 988 929 000
b. Sum inntekter under kap. 4700–4799	kr	988 390 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2007, kapitlene 1700–1795, 4700–4799

I Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Alle			
1700	Forsvarsdepartementet		
	01 Driftsutgifter	321 278 000	
	73 Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	7 700 000	328 978 000
1710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	24 Driftsresultat	-728 000 000	
	47 Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	999 532 000	271 532 000
1716	Forsvarets forskningsinstitutt		
	51 Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	147 034 000	147 034 000
1719	Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	01 Driftsutgifter	367 603 000	
	43 Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	20 000 000	
	71 Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	54 949 000	
	78 Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	150 000 000	592 552 000
1720	Felles ledelse og kommandoapparat		
	01 Driftsutgifter	2 117 386 000	
	50 Overføringer Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	170 000 000	
	70 Renter låneordningen, <i>kan overføres</i>	6 000 000	2 293 386 000
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	01 Driftsutgifter	101 743 000	101 743 000
1725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	01 Driftsutgifter	2 060 291 000	2 060 291 000
1731	Hæren		
	01 Driftsutgifter	3 784 037 000	3 784 037 000
1732	Sjøforsvaret		
	01 Driftsutgifter	2 693 410 000	2 693 410 000
1733	Luftforsvaret		
	01 Driftsutgifter	3 392 486 000	3 392 486 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
1734	Heimevernet		
	01 Driftsutgifter	1 064 891 000	1 064 891 000
1735	Etterretningstjenesten		
	21 Spesielle driftsutgifter	815 311 000	815 311 000
1740	Forsvarets logistikkorganisasjon		
	01 Driftsutgifter	2 478 362 000	2 478 362 000
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	01 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	834 877 000	
	44 Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	110 000 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 827 348 000	
	48 Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	260 000 000	
	75 Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	100 000 000	9 132 225 000
1790	Kystvakten		
	01 Driftsutgifter	816 689 000	816 689 000
1791	Redningshelikoptertjenesten		
	01 Driftsutgifter	37 800 000	37 800 000
1792	Norske styrker i utlandet		
	01 Driftsutgifter	709 580 000	
	47 Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	40 000 000	749 580 000
1795	Kulturelle og allmenntilgittige formål		
	01 Driftsutgifter	207 879 000	
	60 Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	19 500 000	
	72 Overføringer til andre	1 243 000	228 622 000
	Sum alle		30 988 929 000
	Sum departementets utgifter		30 988 929 000

Inntekter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner
		Alle		
4710	Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg			
	47	Salg av eiendom	354 200 000	354 200 000
4720	Felles ledelse og kommandoapparat			
	01	Driftsinntekter	9 687 000	
	70	Renter låneordning	200 000	
	90	Lån til boligformål	2 800 000	12 687 000
4725	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben			
	01	Driftsinntekter	39 191 000	39 191 000
4731	Hæren			
	01	Driftsinntekter	3 423 000	3 423 000
4732	Sjøforsvaret			
	01	Driftsinntekter	5 742 000	5 742 000
4733	Luftforsvaret			
	01	Driftsinntekter	57 467 000	57 467 000
4734	Heimevernet			
	01	Driftsinntekter	1 774 000	1 774 000
4740	Forsvarets logistikkorganisasjon			
	01	Driftsinntekter	240 248 000	240 248 000
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg			
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	260 000 000	260 000 000
4790	Kystvakten			
	01	Driftsinntekter	370 000	370 000
4792	Norske styrker i utlandet			
	01	Driftsinntekter	10 000 000	10 000 000
4795	Kulturelle og almenntnyttige formål			
	01	Driftsinntekter	2 288 000	2 288 000
4799	Militære bøter			
	86	Militære bøter	1 000 000	1 000 000
		Sum alle		988 390 000
		Sum departementets inntekter		988 390 000

*Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger*II
Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2007 kan:

1. benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

a) inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.

b) inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

2. ta med ubrukte merinntekter ved utregning av overførbart beløp.

*Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger*III
Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2007 kan:

1. foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	01	Driftsutgifter	80 mill. kroner
1731		Hæren	
	01	Driftsutgifter	900 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	01	Driftsutgifter	800 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	01	Driftsutgifter	1 600 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	01	Driftsutgifter	30 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	01	Driftsutgifter	300 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	01	Driftsutgifter	125 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel	100 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	24 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel	150 mill. kroner
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet	150 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	01	Driftsutgifter	308 mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	01	Driftsutgifter	90 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	01	Driftsutgifter	10 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner utover det som dekkes av egne avsetninger.

IV Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2007 kan gi tilsagn om økonomisk støtte utover bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	6 mill. kroner

Andre fullmakter

V Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2007 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter, før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyan-

skaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyanskaffelser og vedlikehold og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI Organisasjon og verneplikt

- Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2007 kan:
1. fastsette Forsvarets organisasjon slik det går fram av redegjørelsen i St.prp. nr. 1 (2006–2007).
 2. fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går fram av St.prp. nr. 1 (2006–2007).
 3. gi øvrige bestemmelser slik det går fram av St.prp. nr. 1 (2006–2007).
 4. verve personell innenfor rammen av de foreslåtte bevilgninger.

VII Investeringsfullmakter

- Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2007 kan:
1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som presentert under Nye prosjekter i foreliggende proposisjon, innenfor de kostnadsrammer som er anført i St.prp. nr. 1 (2006–2007).
 2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i St.prp. nr. 1 (2006–2007), herunder endrede kostnadsrammer.
 3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer av lavere kategori, samt byggeprosjekter med en nasjonal andel som ikke overstiger 100 mill. kroner.

4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48, fritt mellom formål, bygge- og eiendoms kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i St.prp. nr. 1 (2006–2007).
5. gjennomføre planleggingsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette prosjektering av byggeprosjekter med en samlet utgift tilsvarende 5 pst. av bevilgningen på de respektive poster.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2007 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestem-
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

melser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis fylkeskommuner eller kommuner ikke ønsker å kjøpe eiendommene.

IX

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. ordningen med inndragning av tennstempel for å sikre Heimevernets våpen gjøres permanent, og at kammerlåser derfor ikke anskaffes.
2. Forsvarsdepartementet i 2007 kan nedlegge Heimevernsreserven.
3. Forsvarsdepartementet i 2007 kan nedlegge Brigade 6.

Vedlegg 1

Ordninger i tilknytning til verneplikten

I det etterfølgende gis en oversikt over de bestemmelser som gjøres gjeldende for verneplikten i 2007. Dette er i hovedsak en sammenfatning av tidligere vedtaksposter for ordninger som vil bli videreført uten nevneverdige endringer. For detaljene i vedtaksformuleringene vises det til Innst. S. nr. 7 (1989–90) og St.prp. nr. 1 (1989–90). Senere tids ordninger er anført med budsjettåret i parentes.

Ordninger i tilknytning til førstegangstjenesten

Det forutsettes at tjenestetidsreduksjonene ikke vil få konsekvenser for beredskap eller svekke rekrutteringsgrunnlaget for flernasjonale fredsoperasjoner. Eventuelle utdanningsmessige svakheter skal i størst mulig grad tas hensyn til ved mobiliseringsfordeling av mannskapene, f.eks. ved at de overføres til Heimevernet.

Særordninger

Arbeidsledige har prioritet ved innkalling til førstegangstjeneste (1990).

Personell med eneomsorg for barn gis utsettelse med førstegangstjenesten så lenge denne status vedvarer og inntil utløpet av det år den vernepliktige fyller 33 år (1991).

Personell som driver selvstendig husdyrhold gis under særskilte vilkår utsettelse med førstegangstjenesten så lenge denne status vedvarer og inntil utløpet av det år den vernepliktige fyller 33 år (1998).

Fellesbestemmelser

Til hjelpetjeneste i tilknytning til repetisjonstjeneste og etterutdanningskurs kan det kalles inn vernepliktige som ikke er mobiliseringsdisponert

til militær avdeling eller ved Forsvarets fellesinstitusjoner.

Vernepliktig personell (befal og menige) som er mobiliseringsdisponert ved staber eller avdelinger, og som det er påkrevet å trene eller øve hvert år, kan kalles inn til kort repetisjonstjeneste/kurs hvert år.

Vernepliktig og utskrevet befal kan innkalles til etterutdanningskurs av inntil tolv dagers varighet. Hæren kan kalle inn vernepliktig og utskrevet befal, som sier seg villige til sjefsstillinger og forutbestemte nøkkelstillinger på lavere og midlere nivå, til etterutdanningskurs av inntil fem ukers varighet (1996).

Innkallinger for repetisjonstjeneste/-kurs skal skje innen rammen av det totale antall dager og ganger som er fastsatt for slik tjeneste.

Leger, tannleger, veterinærer, farmasøyter, psykologer, teologer og studenter i disse fag og som har gjennomført tolv måneders førstegangstjeneste, kan kalles inn til 90 dages tjeneste ved stab eller avdeling. Leger kan alternativt gjøre tjeneste ved styrker i utlandet der Norge deltar (2000).

Teologer som har gjennomført 15 måneders førstegangstjeneste kan pålegges repetisjonstjeneste tre ganger (1995).

Vernepliktig personell som gis utsettelse med sin tjeneste, kan kalles inn til avtjening av resttjeneste ved andre avdelinger, uansett rulleførende enhet og om nødvendig i annen budsjettermin.

I tillegg til repetisjonstjenesten kan vernepliktig og utskrevet befal, menige spesialister og spesielle faggrupper for en mindre del av den enkelte avdelings organisasjonsplan i krig gis inntil ti dagers tjeneste. Befal og spesialister i Heimevernet kan gis inntil tre dagers tjeneste.

Felles øvre grense for samlet ordinær tjenesteplikt er 19 måneder.

